

Gemeente Hattum

**Programmabegroting
2022**

PROGRAMMABEGROTING 2022

- **NOTA VAN AANBIEDING**

- **PROGRAMMA'S EN PARAGRAFEN**

- **MEERJARENRAMING 2023 T/M 2025**

PROGRAMMABEGROTING 2022

NOTA VAN AANBIEDING

Pag. 1 Nota van aanbieding

PROGRAMMA'S EN PARAGRAFEN

o Programma's

Pag. 3	Programma 1 – Sociaal sterk
Pag. 7	1a - opgroeien en ontwikkelen
Pag. 15	1b - werk
Pag. 29	1c - zorg
Pag. 25	1d - welzijn en sport
Pag. 31	Programma 2 – Wonen, werken en recreëren
Pag. 33	2a - ruimtelijke ontwikkeling
Pag. 41	2b - economische ontwikkeling
Pag. 45	2c - fysieke leefomgeving
Pag. 51	Programma 3 – Besturen en organiseren
Pag. 53	3a - netwerken en besturen
Pag. 59	3b - dienstverlening
Pag. 63	3c - financiën
Pag. 75	3d - gemeentelijke organisatie
Pag. 77	Programma 4 - Bedrijfsvoering
Pag. 79	4a - bedrijfsvoering en overhead

o Paragrafen

Pag. 91	Inleiding
Pag. 93	Paragraaf A – Lokale heffingen
Pag. 99	Paragraaf B – Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Pag. 111	Paragraaf C – Onderhoud kapitaalgoederen
Pag. 119	Paragraaf D – Financiering – inclusief Emu-saldo
Pag. 127	Paragraaf E – Bedrijfsvoering
Pag. 131	Paragraaf F – Verbonden partijen
Pag. 145	Paragraaf G – Grondbeleid
Pag. 149	Paragraaf H – Decentralisaties

MEERJARENRAMING 2023 T/M 2025

Pag.	2	Overzicht van baten en lasten 2020 t/m 2025
Pag.	3	Toelichting overzicht van baten en lasten 2020 t/m 2025
Pag.	5	Overzicht van incidentele baten en lasten
Pag.	6	Overzicht structureel begrotingsaldo 2022-2025
Pag.	7	Meerjareninvesteringsprogramma (MIP)
Pag.	21	Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen
Pag.	23	Toelichting meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen

NOTA VAN AANBIEDING

ALGEMEEN

“Met elkaar werken aan een duurzaam Hattem” is de titel van het huidige coalitieakkoord. Daar hebben wij de afgelopen bijna vier jaar hard aan gewerkt en we leggen nu een begroting neer die verder gaat in die lijn. Een nieuw coalitieakkoord in de volgende raadsperiode zal weer een nieuwe titel hebben, maar die twee uitgangspunten “met elkaar” en “duurzaam” zijn zo vanzelfsprekend, zo verbonden met Hattem, dat we die als leidende principes hanteren.

We zijn blij dat we een begroting kunnen voorleggen waarin de nodige ambities een plek hebben kunnen krijgen. Ten tijde van de kadernota werden we geconfronteerd met veel onzekerheden. Elk jaar is het onduidelijk hoe onze financiën eruit komen te zien na de Septembercirculaire van het Rijk, maar ook de compensatie voor Jeugdzorg en de uitkomsten van de herijking van het Gemeentefonds waren onzeker. De nu voorliggende begroting laat een positief resultaat zien, waardoor mogelijk herstel van onze reservepositie kan plaatsvinden. Maar na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 zal een nieuw coalitieakkoord het licht zien en een positief begrotingsresultaat biedt dan ook ruimte voor nieuwe ambities.

De ambities die in de voorliggende begroting een plek hebben gekregen, moeten er elk op hun eigen manier aan bijdragen dat het leven in Hattem goed blijft. We focussen ons in Hattem niet blind op groei, maar kijken hoe we de brede welvaart in onze stad zo hoog mogelijk houden. Dat betekent dat we ontwikkelingen en groei zo willen doormaken, dat het bijdraagt aan een toekomstbestendige stad. Wat we als gemeente doen, moet van betekenis zijn voor de Hattemers van nu en straks.

We hebben ons de afgelopen jaren flexibel moeten tonen. Corona veranderde hoe we als gemeente voor de stad konden werken, hoe we met de stad konden samenwerken en het zorgde ook voor nieuwe werkzaamheden in de vorm van maatregelenpakketten, uitvoering van regelingen, extra communicatie en meer toezicht en handhaving. We investeerden al langer in onze flexibiliteit in het kader van de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke organisatie. Los van corona was dat al onze koers, maar we hebben nu eens te meer gezien dat snel kunnen schakelen van groot belang is. Dat gaat wat ons betreft over het totale plaatje: hoe we het werk organiseren (dat gaat zowel over werkplek, werkproces als de informatievoorziening), hoe we de begroting opbouwen en hoe we participeren met de stad.

We zetten veelvuldig in op participatie, maar dat moet nog vanzelfsprekender worden, voor de gemeente en voor de inwoners. Het moet duidelijk zijn waarom we voor participatie gaan en hoe we dat samen vorm geven. Samen schrijven we het verhaal van de stad. Het college wil samen met de raad meer lijn brengen in de inspanningen die wij doen op het gebied van participatie, zodat we de kracht van de stad benutten en echt Samen aan Hattem blijven werken.

We hebben ons in deze raadsperiode vooral gericht op zaken die tastbaar zijn voor de Hattemer. Zo is de transformatie van 't Veen gestart en wordt volgend jaar de eerste woning opgeleverd. Natuurlijk hebben er ook nieuw beleid en visies het licht gezien, zoals bijvoorbeeld de concept-Omgevingsvisie en de Groenstructuurvisie.

Toekomstbestendigheid vraagt om continue verbetering, van zowel beleid als uitvoering. In 2022 gaan we ook weer volop met procesverbetering aan de slag, maar we nemen ook budget op voor het actualiseren van het beleid in het Sociaal Domein.

Na de Kadernota en in de aanloop naar de totstandkoming van deze begroting waren meerdere sessies voor de Raad gepland. Uiteindelijk bleek de Raad na één sessie voldoende beeld bij en vertrouwen in de richting van de begroting te hebben.

In de programma's worden de ambities voor 2022 en verder meer in detail beschreven.

DE FINANCIËLE VERTALING

Perspectief (meerjaren)begroting 2022:

<i>Getallen in € (negatieve getallen zijn voordelen).</i>	2022	2023	2024	2025
Startpositie saldo meerjarenbegroting 2022 ev.	-152.400	-175.100	-347.000	-347.000
1. Voorjaarsnota indicatief meerjarig	343.400	158.400	140.300	140.300
2. Kadernota indicatief meerjarig	53.500	59.500	65.800	65.800
Subtotaal:	244.500	42.800	-140.900	-140.900
3. Bijstellingen alg. uitkering meicirculaire	107.000	210.000	288.000	324.000
4. Bijstellingen alg. uitkering septembercirculaire	-1.204.000	-801.000	-757.000	-753.000
5. Bijstellingen begrotingsvoorbereiding	607.800	627.500	597.100	508.800
6. Verrekeningen met reserves	56.000	-154.000	-207.000	-5.000
Geraamd resultaat (saldo na bestemming):	-188.700	-74.700	-219.800	-66.100
7. Incidentele baten en lasten	-113.100	38.500	209.500	48.500
Structureel begrotingssaldo 2022 ev.	-301.800	-36.200	-10.300	-17.600

Investeringsprogramma 2022 tot en met 2025 (MIP)

Het investeringsvolume is ten opzichte van de voornemens uit 2021 geactualiseerd. De ruimte aan kapitaallasten die voor 2022 op de exploitatie wordt gevraagd bedraagt € 45.000 en wordt rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende programma's en beleidsvelden. Voor een aantal beleidsvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve.

De cumulatieve ruimte die voor 2022 en in meerjarenperspectief wordt gevraagd bedraagt:

	2022	2023	2024	2025
Investeringsruimte	45.200	175.100	954.900	1.146.500

TOT SLOT

Wij stellen u voor:

- de voorliggende begroting met de daarbij behorende toelichtingen en staten vast te stellen conform de betreffende ontwerpen;
- de exploitatiesaldi te verrekenen met de algemene reserve.

Hattem, 15 oktober 2021

Het college van Hattem,

de secretaris,

de burgemeester,

1

Sociaal sterk

INLEIDING

Hattem is een sterke stad met een rijk verenigingsleven, waar mensen naar elkaar om kijken en de voorzieningen volop gebruikt worden. De samenleving en de rol van de overheid zijn sterk in verandering. Binnen de transformatie van het sociaal domein geven wij vorm aan nieuwe aanpakken, rollen, taken en verantwoordelijkheden, die aansluiten op deze veranderingen.

AMBITIE

In de afgelopen anderhalf jaar hebben we gezien dat de coronacrisis veel heeft gevraagd van de Hattemers. Als gemeente hebben we waar dat mogelijk was samengewerkt met maatschappelijke partners aan het ondersteunen van netwerken, in contact blijven met kwetsbare groepen en het aanpassen van zorgaanbod aan de actuele situatie. Voor 2022 hopen we uit de crisis modus te raken en weer vooruit te kunnen kijken. De opgaves in de transformatieagenda zijn thema's die actueel blijven en waar we op inzetten.

Daarnaast hebben we een aantal thema's in 2021 opgepakt die verder wordt uitgewerkt in 2022. Zo is er in 2021 een nieuw ontwerp Beschermd Thuis vastgesteld. In 2022 gaan we aan de slag met het lokaal organiseren van de visie op Beschermd Wonen. In 2021 zijn ook de voorbereidingen begonnen voor de nieuwe Wet Inburgering die per 2022 ingaat (zie programma 1B).

Het kabinet heeft besloten in 2022 extra middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten voor de tekorten vanwege de jeugdzorg. De compensatie is een antwoord voor de tekorten van gemeenten op dit dossier. Tegelijkertijd biedt het de mogelijkheid om vanuit de inhoud een impuls te geven aan een verbeterde jeugdhulpverlening. Daarnaast is ook de opgave om de komende jaren in gezamenlijkheid met de partners tot een vermindering van de kosten voor de jeugdhulp te komen (zie programma 1A).

Loket 0-100

Eén van de opgaves binnen de transformatie is om tot een zo integraal mogelijke dienstverlening in het sociaal domein te komen. Bij de ontwikkeling van het loket 0-100 richten we ons vooral op het integraal samenwerken rondom de cliënt vanuit het principe 1 gezin 1 plan 1 regisseur. Bij de ontwikkeling van het loket 0-100 willen we ons niet beperken tot een centrale baliefunctie, maar ons vooral richten op de integrale toegang. In deze toegang heeft de kanteling plaatsgevonden en het gemeentelijke beleid en uitvoering sluit hierop aan.

Scholing en pilot

Van september 2021 tot juni 2022 zal de pilot voor het loket 0-100 draaien. Gemeentelijke consultants zijn met een aantal lokale ketenpartners in één team 0-100 samengevoegd. Tezamen hebben zij een rol in de toeleiding naar zorg en ondersteuning. In deze pilot willen we kijken hoe het klantproces dat is ontwikkeld functioneert in de praktijk. Ook gebruiken we de pilot om informatie te genereren over de consequenties die het loket 0-100 en de veranderde (integrale) manier van werken heeft op de benodigde capaciteit, middelen en organisatievorm. Na afloop van de pilot vertalen we de uitkomsten in een definitieve vorm voor het loket 0-100.

Om het loket 0-100 daarna de nodige bekendheid onder de Hattemers te geven, wordt een communicatieplan opgesteld.

Verbetering front-office

Eén van de onderdelen van het loket 0-100 is de ontwikkeling van een front-office die de bereikbaarheid van het loket 0-100 garandeert voor de Hattemer. Met verschillende ketenpartners is al van gedachten gewisseld over hoe een front-office eruit zou kunnen zien. Begin 2022 werken we een en ander uit en concretiseren dit in samenhang met de eventuele ontwikkeling van een KCC in het stadhuis vanuit het programma dienstverlening. De structurele consequenties voor 2022 op de benodigde capaciteit zal moeten blijken uit de uitwerking front-office.

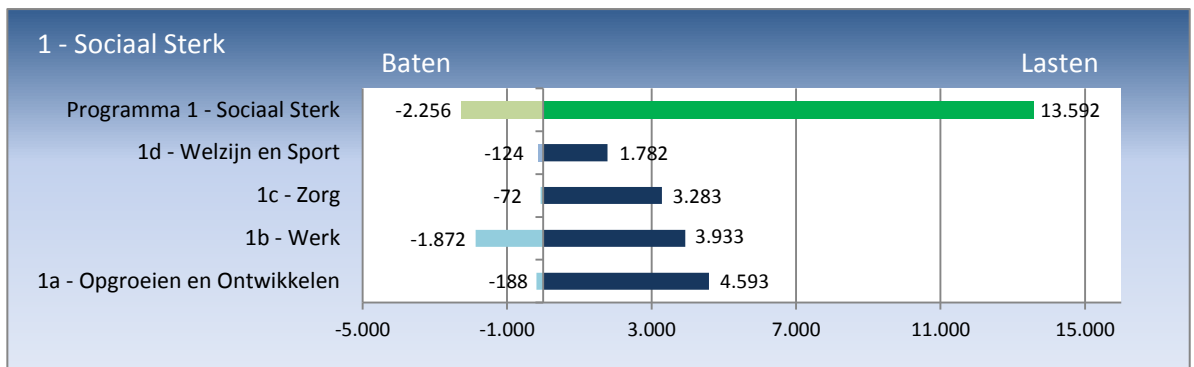
Ontwikkelen visie en beleid Sociaal Domein

Zowel de Maatschappelijke visie als de beleidsplannen Jeugdhulp, Wmo, Werk&Inkomen en Gezondheid naderen, na een aantal verlengingen, het einde van de looptijd. Ondanks dat veel van de beleidsuitgangspunten in deze beleidsstukken nog veel houvast bieden, zien we ook noodzaak om de uitgangspunten te actualiseren, zodat ze beter aansluiten bij de huidige ontwikkelingen. Het is van waarde om de verschillende thema's binnen het sociaal domein zoveel mogelijk integraal te benaderen. Daarnaast willen we een slag maken naar het versterken van de basis en sociale veerkracht, kortweg: normaliseren.

FINANCIEEL

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening 2020	begroting 2021	begroting 2022	meerjarenraming		
				2023	2024	2025
Totaal lasten	14.337	13.873	13.592	13.469	13.827	13.690
Totaal baten	-4.046	-2.699	-2.256	-2.254	-2.257	-2.259
Resultaat voor bestemming	10.291	11.174	11.336	11.215	11.570	11.431
Onttrekking/storting reserves	16	-170	-18	-18	-18	-18
Resultaat na bestemming	10.307	11.004	11.318	11.197	11.552	11.413

Sociaal sterk

- Opgroeien en ontwikkelen

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Het Rijk heeft drie decentralisaties in het sociaal domein aan gemeenten toevertrouwd. Die overgang van taken hebben we met veel inspanning goed weten te verwerken. Wanneer Hattemers het zelf niet meer redden, worden ze geholpen door hun naasten, de samenleving en de gemeente. We blijven in Hattem passende zorg bieden aan onze inwoners. We maken nu ook een ontwikkeling door in hoe we als gemeente en gemeenschap met onze partners invulling geven aan zorg en ondersteuning. Daarbij willen we zorgvragen zo snel mogelijk herkennen, zodat we met lichtere ondersteuning zware zorg kunnen voorkomen. We richten met onze partners een loket in waar al onze inwoners, van nul tot honderd jaar oud, terecht kunnen. Zo gaan we het uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur' versterken.*
- *We willen dat Hattem voor onze jeugd een aantrekkelijke gemeente blijft. We willen de bestaande ondersteuning en stimuleringsmaatregelen voor onze jeugd in stand houden. Er is specifieke aandacht voor de uitvoering van de jeugdzorg, waarbij we vooral aan de voorkant willen komen van de problematiek. We zijn blij met het kindpakket, schoolzwemmen, de buurtsportcoach en sportstimuleringsmaatregelen. Dit zijn mooie voorbeelden van de brede manier waarop we investeren in onze jeugd.*
- *We willen voortvarend uitvoering geven aan de Onderwijsvisie, waarbij de brede ontwikkeling van het kind centraal staat. De nieuwe kindcentra geven daar invulling aan geven. De bouw van het eerste scholencluster start in deze periode. We blijven daarin nauw optrekken met de scholen. We gaan voor een goede locatie en duurzame schoolgebouwen voor alle drie clusters en bekijken welke ruimte daarbij is voor extra ambities. We willen onze jeugd het goede voorbeeld meegeven en gaan met de scholen in gesprek over bijvoorbeeld groene schoolpleinen.*

RELEVANTE THEMA'S

1. JEUGD

Ontwikkelingen:

- **Preventie**

Met de inzet van preventieve activiteiten willen we de basis versterken voor een gezonde, veilige en kansrijke omgeving waarin kinderen opgroeien. Een goed pedagogisch leefklimaat voor kinderen kan voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen escaleren tot ernstige problemen waarvoor specialistische zorg moet worden ingeschakeld. Ook in 2022 zullen verschillende preventieve activiteiten worden aangeboden door het CJG, zoals weerbaarheidstrainingen, informatieavonden voor ouders etc. Naast het aanbieden van de bekende preventieve activiteiten gaan we in 2022 een analyse maken van de huidige preventieve en voorliggende voorzieningen. Op basis daarvan gaan we voorstellen doen voor het versterken van preventie en het voorliggend veld. De kosten van deze analyse en de kosten die mogelijk komen bij het uitvoeren van de voorgestelde interventies worden bekostigd vanuit de 'extra middelen jeugdhulp' (zie onder het kopje *Jeugdhulp*). Versterken van preventie leidt uiteindelijk tot een kostenbesparing, hoewel de meeste besparingen op andere beleidsterreinen liggen, zoals school- en

arbeidsverzuim en de inzet van justitie en gezondheidszorg. We willen dus investeren in jeugdpreventie als onderdeel van een goed functionerend jeugdstelsel én een goed functionerende samenleving.

Stichting Welzijn Hattem is in 2019 gestart met het project Steunouders. Binnen dit project worden vrijwillige steunouders ingezet om kwetsbare gezinnen te ondersteunen. De doelen van dit project sluiten volledig aan bij de doelstellingen van ons jeugdbeleid. Op basis van de evaluatie besluit het college in het laatste kwartaal van 2021 of we Steunouders willen gaan borgen binnen de reguliere taken van SWH.

- **Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)**

Binnen het CJG wordt intensief samengewerkt door het Toegangsteam jeugd, de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar (consultatiebureau) en 5-18 jaar, het (school)maatschappelijk werk, jongerenwerk, leerplicht en logopedie. Het CJG is een netwerk waarbij de activiteiten van verschillende partners op elkaar worden afgestemd. Daarnaast fungeert het CJG als een signaleringsnetwerk. We willen kwetsbare gezinnen snel in beeld krijgen, zodat waar nodig tijdig passende hulp kan worden ingezet.

De doorontwikkeling van de samenwerking tussen lokale (zorg)partijen in het sociaal domein is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van het loket 0-100. Binnen het brede netwerk

- zullen activiteiten van de verschillende partners op elkaar worden afgestemd;
- zullen obstakels en schotten zoveel mogelijk worden weggenomen, waardoor verbinding ontstaat tussen de diensten en activiteiten die worden georganiseerd;
- wordt flexibiliteit binnen de verschillende taken en functies georganiseerd, zodat beter geanticipeerd kan worden op een veranderende hulpvraag van een gezin.

- **Jeugdhulp**

Extra middelen Jeugdhulp

Het kabinet heeft besloten in 2022 extra middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten voor de tekorten vanwege de jeugdzorg. Het Rijk en de VNG gaan, in samenwerking met andere betrokken partijen (o.a. cliënten, aanbieders en professionals), aan de slag met het opstellen van een Hervormingsagenda. Deze agenda bestaat uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd.

De compensatie is een antwoord voor de tekorten van gemeenten in 2022 op dit dossier. Tegelijkertijd biedt het de mogelijkheid om vanuit de inhoud een impuls te geven aan een verbeterde jeugdhulpverlening. Daarnaast is ook de opgave om de komende jaren in gezamenlijkheid met de partners tot een vermindering van de kosten voor de jeugdhulp te komen.

De komende jaren gaan we de extra middelen jeugdhulp inzetten om de volgende uitgaven te dekken:

- Oplopende kosten zorg in natura;
- Extra uitvoeringskosten door o.a. regionaal expertteam;
- Versterken van preventie en voorliggend veld;
- Reservering voor (boven)regionale projecten die voort zullen vloeien uit de landelijke Hervormingsagenda.

Wijziging woonplaatsbeginsel

Per 1 januari 2022 wijzigt het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet met het inwerking treden van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel. In geval van jeugdhulp met verblijf was vóór 2022 van belang waar het gezag ligt, tenzij er sprake is van een voogdijmaatregel of als de jeugdige 18 jaar of ouder is. Onder het nieuwe woonplaatsbeginsel is gezag, voor het bepalen van het woonplaatsbeginsel, niet langer relevant. Het gaat er bij jeugdhulp met verblijf om waar de jeugdige, conform het BRP, laatstelijk verbleef voor het aaneengesloten verblijf.

We gaan er bij het opstellen van de begroting 2022 vanuit dat deze wijziging budgetneutraal verloopt. De inkomsten dalen, maar de uitgaven zullen naar verwachting met circa eenzelfde bedrag dalen.

Zorgkosten jeugdhulp

Ook in 2022 begroten we op basis van verwachte uitgaven. Dit doen we aan de hand van de uitgaven 2020 en de uitgaven over het eerste half jaar van 2021. We zien een stijging van de zorgkosten. Deze stijging relateren met name aan de coronapandemie, die veel gevolgen voor jongeren heeft (gehad).

De tarieven worden per 1 januari 2022 weer geïndexeerd en daarnaast gaan er vanaf 2022 nieuwe tarieven gelden voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering als gevolg van de nieuwe raamovereenkomst voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (zie Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming).

De verwachting is dat de stijging van de zorgkosten in 2022 afvlakt, vanwege de uitzonderlijke coronaperiode die we (hopelijk) achter ons hebben liggen. Door de forse inzet op de preventie en de samenwerking met verschillende ketenpartners gaan we voor de komende jaren weer uit van een jaarlijkse besparing van € 50.000 op het ZIN-budget. Het PGB-budget blijft ongewijzigd.

Het blijft goed te beseffen dat een klein aantal cliënten, met een complexe hulpvraag, groot effect kan hebben op het benodigde budget, dit brengt risico's met zich mee.

- **(boven)Regionale ontwikkelingen Jeugdhulp**

Zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe

De intensieve samenwerking met de verschillende gemeenten binnen de zorgregio zetten we ook in 2022 voort. De kosten die met de zorgregio gemeoid gaan nemen toe in 2022. Dit komt met name door de oprichting van het Regionaal Expertteam en de extra formatie binnen het regioteam die met deze taak belast is.

- Regionaal Expertteam: de partijen in de zorg voor jeugd in de zorgregio willen met elkaar komen tot een werkwijzen om voor jeugdigen met zeer complexe problemen waarbij sprake is van een vastgelopen situatie te zoeken naar passende maatwerkoplossingen. Het Regionaal Expertteam heeft als doel passende hulp voor het gezin en jeugdigen met zeer complexen problemen, waarbij de situatie is vastgelopen. Hiermee willen we uithuisplaatsingen voorkomen. De oprichting van het Regionaal Expertteam is één van de afspraken waar we ons aan gecommitteerd hebben bij het vaststellen van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming.
- Uitvoering Gelderse Verbeteragenda jeugdbescherming: Agenda op Gelders niveau met als doel de keten van jeugdbescherming te verkorten en ervoor te zorgen dat jeugdigen en gezinnen sneller passende hulp krijgen.
- Actualiseren Programmaplan: 3-jaarlijks wordt het regionale programmaplan geactualiseerd, komend jaar zal dit opnieuw gebeuren.
- Verbeterinitiatieven integrale raamovereenkomst wmo/jeugd: na een uitgebreid onderzoek naar de optimalisatiemogelijkheden van de raamovereenkomst is besloten aan de slag te gaan met de volgende onderwerpen:
 - o Aanscherpen van de inkoopvoorwaarden
 - o Het toepassen van gedifferentieerde inkoop
 - o Strategisch partnerschap voor respijtzorg en begeleiding

- **Jeugdgezondheidszorg**

Ook in 2022 wordt de jeugdgezondheidszorg uitgevoerd door V érian (0-4 jaar) en de GGD NOG (5-18 jaar). Vanaf 2022 krijgen we de taak een prenataal huisbezoek aan te bieden aan zwangere vrouwen en/of hun gezinnen in een kwetsbare situatie. Om een gezonde ontwikkeling van het ongeboren kind te bevorderen en het ontstaan van gezondheids- en ontwikkelingsrisico's voor het kind te beperken is het van belang tijdig hulp en ondersteuning tijdens de zwangerschap te bieden. Op grond van de wet dragen we deze taak op aan V érian die de jeugdgezondheidszorg voor de jongste kinderen uitvoert. Via de meicirculaire 2021 Gemeentefonds zijn middelen beschikbaar gesteld voor deze nieuwe taak.

- **GGD-Noord- en Oost Gelderland (NOG)**

De gemeente Hattem maakt onderdeel uit van GGD-NOG. De prioriteiten uit de bestuursagenda 2020-2023 van de GGD-NOG zijn de volgende: NOG gezondere jeugd, NOG gezondere leefomgeving, NOG gezonder oud worden en NOG gezondere leefstijl. Deze prioriteiten sluiten uitstekend aan op de prioriteiten uit het volksgezondheidsbeleid van de gemeente Hattem. Ook sluiten deze prioriteiten goed aan op de inzet die in Hattem wordt gepleegd op preventie (door bijvoorbeeld JOGG), maar ook op de koppeling die in Hattem wordt gelegd tussen volksgezondheid en de nieuwe omgevingswet.

Met ingang van de programmabegroting 2021 zijn door de GGD beleidsindicatoren aan de prioriteiten toegekend. Door monitoring van deze beleidsindicatoren is indien gewenst bijstelling van beleid mogelijk.

De GGD-NOG voert verschillende soorten taken uit voor de gemeente Hattem, o.a.:

- Wettelijke GGD-taken: toezicht kinderopvang, kerntaken uit de Wet publieke gezondheid (Wpg), taken uit de Wet Veiligheidsregio's;
- Wettelijke gemeentelijke taken: jeugdgezondheidszorg (5-19), kwaliteitstoezicht, lijkschouw (o.b.v. de wet op de lijkbezorging);

Door de loon- en prijsindexatie en de jaarlijkse actualisatie van de inwonersaantallen zien we een stijging van de gemeentelijke bijdrage.

In 2020 en 2021 hebben de werkzaamheden van de GGD in het teken gestaan van de corona crisis. De extra taken door corona zijn in een separate projectorganisatie ondergebracht zodat de reguliere dienstverlening zoveel als mogelijk door kon gaan.

De extra kosten die de GGD maakt voor bestrijding van de corona crisis worden door het ministerie van VWS vergoed. De impact van corona op de taken van de GGD op de middellange termijn is nog niet duidelijk.

In 2020 is gestart met de takendiscussie en de ontwikkeling van een strategische visie voor de GGD NOG. Dit traject liep in 2021 door waarbij ook de raden worden geraadpleegd. De uitkomst van dit traject wordt door het algemeen bestuur in een besluit vastgelegd.

De onderwerpen PlusOV en Veilig Thuis komen in programma 1C Zorg aan de orde.

2. ONDERWIJS

Ontwikkelingen:

- **Onderwijshuisvesting**

Vanuit de onderwijsvisie wordt gewerkt aan de realisatie van drie Integrale Kindcentra (IKC's) waarin de zes Hattemse basisscholen, in drie clusters van twee scholen, samen met kinderopvangpartijen een plek krijgen.

Voor het eerste cluster van de Van Heemstraschool en De Zaaier geldt dat deze, na vaststelling van de stedenbouwkundige visie oude ijsbaan e.o. Hattem, haar definitieve locatie heeft gekregen. In het stedenbouwkundige plan is dit verder uitgewerkt waarna dit in het bestemmingsplan wordt geborgd.

De twee scholen van het eerste cluster hebben gezamenlijk het bouwheerschap op zich genomen. Om de scholen in staat te stellen met de planvorming aan de slag te gaan is in 2020 een voorbereidingskrediet door de raad beschikbaar gesteld.

Na een positief besluit van de raad over de kredietaanvraag voor IKC 1 wordt in 2022 gestart met de bouw van het IKC. Oplevering zal dan plaatsvinden in 2023. De legesopbrengsten boeken we in 2022 en de kapitaalslasten starten 1 jaar na oplevering, te weten 2024. De start van de bouw is onder voorbehoud van de doorlooptijd van het bestemmingsplan voor het plangebied. Vertraging in dit proces kan leiden tot uitstel van bovengenoemde momenten.

De hoogte van de investering die gemoeid is met de realisatie van nieuwe schoolgebouwen wordt voor een belangrijk deel bepaald door de normen die vanuit de wetgeving worden gesteld aan duurzaamheid en binnenklimaat. Definitieve vaststelling van de benodigde investering is onder meer afhankelijk van het

programma van eisen ten aanzien van de huisvesting van het onderwijs, duurzaamheid en de huisvesting van voorschoolse voorzieningen. Met een positief besluit op de kredietaanvraag voor de huisvesting van IKC 1 kan het definitieve kader voor deze investering worden vastgesteld.

In december 2020 heeft de raad een motie aangenomen waarin het college de opdracht kreeg om met schoolbesturen in gesprek te gaan over een tweede IKC nabij De Marke. Het college heeft in 2021 gewerkt aan de uitvoering van deze motie. Of deze motie invloed heeft op de uitvoering en fasering van de onderwijsvisie is nog niet bekend. Daarmee blijft het bestaande kader voor IKC 2 uit de onderwijsvisie leidend. Dit bestaande kader is financieel verwerkt in de begroting.

Voor de begroting 2022 wordt van de volgende aannames uitgegaan. Het voorbereidingskrediet in 2022/2023. De legesopbrengsten boeken we in 2024, de oplevering wordt verwacht in 2025 en de kapitaalslasten starten 1 jaar na oplevering, te weten 2026.

- **Onderwijsachterstandenbeleid**

De afgelopen jaren hebben we naar aanleiding van een aantal wetswijzigingen en gefinancierd vanuit de daarvoor beschikbaar gestelde landelijke GOAB middelen, fors ingezet op de verbetering van de kwaliteit van VVE. Dit heeft geleid tot onder andere een optimale benutting van de VVE plekken waarbij alle kinderen gebruik maken van het maximaal aangeboden uren per week (16 uur). Het aanbod dat vanaf 2021 gold dat het 4e dagdeel voor ouders gratis is, willen we daarom in 2022 graag continueren.

De laatste kwaliteitsslag die in 2022 gemaakt wordt is het aanstellen van pedagogisch beleidsmedewerker. Deze medewerker moet vanaf 1 januari 2022 zijn aangesteld door de kinderopvangorganisatie (voor 10 uur per doelgroepkind per jaar). We ontvangen hiervoor via het GOAB-budget middelen van het Rijk die vervolgens ten goede komen aan de kinderopvangorganisatie om een beleidsmedewerker te kunnen aanstellen.

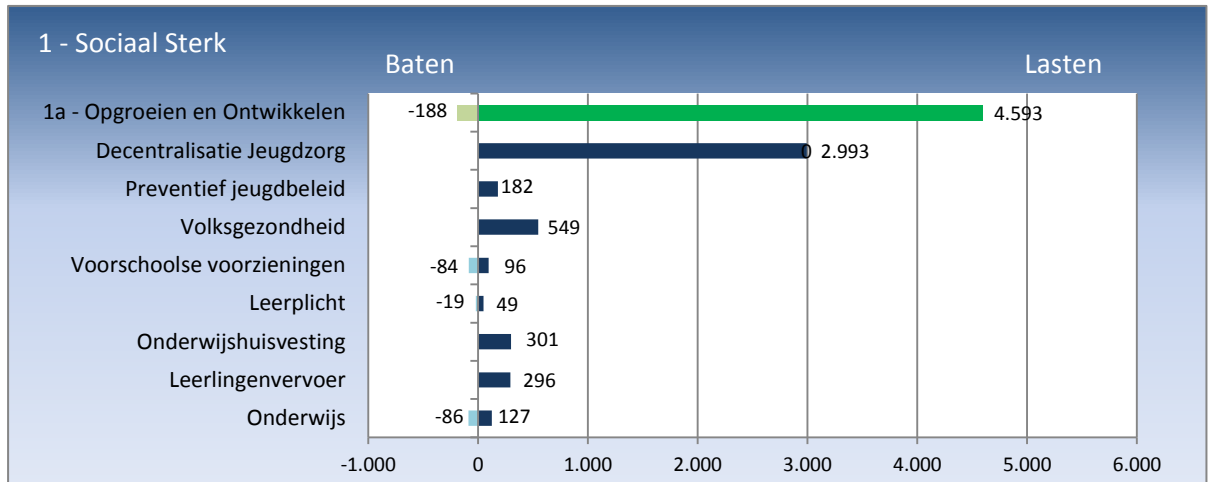
- **Nationaal programma onderwijs**

Gemeenten hebben een rol gekregen binnen het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), dat is ontwikkeld om de onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. Als gemeente kunnen we maatregelen nemen in samenwerking met scholen, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang, (jeugdgezondheids)zorg, bibliotheken etc. Het middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor het NPO kunnen besteed worden in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. De komende periode zullen we gezamenlijk met de genoemde partijen onderzoeken welke interventies we in Hattem gaan inzetten.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,-)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	4.349	4.436	4.593	4.485	4.808	4.700
Totaal baten	-255	-197	-188	-189	-191	-192
Resultaat voor bestemming	4.094	4.239	4.405	4.295	4.618	4.508
Ottrekking/storting reserves		-28				
Resultaat na bestemming	4.094	4.211	4.405	4.295	4.618	4.508

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma ‘opgroeien en ontwikkelen’ een nadelig saldo van € 166.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Onderwijs		37	41	4
- Leerlingenvervoer		263	296	33
- Onderwijshuisvesting		273	301	28
- Leerplicht		34	31	-3
- Voorschoolse voorzieningen		40	13	-27
- Volksgezondheid		530	549	19
- Preventief jeugdbeleid		55	182	127
- Decentralisatie Jeugdzorg		3.007	2.993	-14
Opgroeien en ontwikkelen		4.239	4.405	166

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Leerlingenvervoer 33.000,-- N
 - Gebaseerd op de begroting van PlusOV neemt het aandeel van de gemeente Hattem in de lasten van leerlingenvervoer toe (N).
- Onderwijshuisvesting 28.000,-- N
 - Betreft een bijstelling door hogere zakelijke lasten en kapitaal-lasten (N)
- Voorschoolse voorzieningen 27.000,-- V
 - In 2021 is er een incidenteel budget beschikbaar gesteld als gevolg van de Coronamaatregelen (V)
- Volksgezondheid 19.000,-- N
 - Gebaseerd op de begroting van GGD-NOG neemt het aandeel van de gemeente Hattem in de lasten van de publieke gezondheidszorg toe.

- Preventief jeugdbeleid 127.000,-- N
 - Een deel van de extra middelen die het Rijk heeft gecompenseerd voor de tekorten in de Jeugdzorg wordt ingezet ter versterking van preventie in het voorliggend veld (N).
- Decentralisatie jeugdzorg 14.000,-- V
 - In de mix van gemeentelijke salarislasten, externe uitvoeringskosten en zorgkosten ontstaat per saldo een voordeel (V).

Reserve

- Er vinden in 2022 geen verrekeningen met de reserves plaats.

Sociaal sterk

- Werk

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Een leven lang leren is nodig om mee te kunnen doen in de samenleving. Daar gaan we als gemeente een bijdrage aan leveren. We richten ons daarbij op samenwerking en de verbinding tussen onderwijs, ondernemers en arbeidsmarkt. Samen met onze ondernemers willen we banen creëren voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente neemt als werkgever een voorbeeldrol op het gebied van bijvoorbeeld participatiebanen en beschut werken. We zetten hier verder actief in op de samenwerking met onze buurgemeenten en in de regio Zwolle.*
- *We spannen ons in om nieuwkomers volwaardig te laten participeren in de Hattemse samenleving. Daarbij kijken we niet alleen naar het realiseren van minimaal de taakstelling voor huisvesting van statushouders, maar zetten we ons ook in op het verbeteren van het taalniveau en het begeleiden naar arbeid van deze groep.*
- *Aanvullend willen we kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm een extra ondersteuning bieden als zij de stap van het basis naar het voortgezet onderwijs maken door daar een eenmalige bijdrage van 300 euro aan te koppelen.*

RELEVANTE THEMA'S

1. PARTICIPATIE

Ontwikkelingen:

- **Participatiewet**

Het economisch perspectief en de situatie op de arbeidsmarkt zijn over het algemeen genomen positief. Echter het is nog onduidelijk wat het effect van de beëindiging van NOW-regeling gaat zijn. Mogelijk gaat dit toch voor ontslagen zorgen. Dit vertaalt zich misschien door in een hogere instroom in de Participatiewet. Voor kandidaten waarbij er geen forse belemmeringen zijn wordt vanaf de eerste aanmelding intensief ingezet op uitstroom naar betaald werk. Dit zorgt er voor dat ons uitstroompercentage in de eerste drie maanden na aanvang van de uitkering hoog is. Deze aanpak willen we in 2022 blijven hanteren. Momenteel verstrekken we een relatief laag aantal uitkeringen. De kandidaten die instromen en die meer begeleiding nodig hebben zijn de statushouders en de mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Kandidaten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vormen inmiddels het grootste gedeelte van het kandidaten bestand. Deze groep heeft intensieve begeleiding nodig om stappen te kunnen zetten op de participatieladder. We passen maatwerk toe. Wanneer deze kandidaten uitstromen naar betaald werk is het vaak noodzakelijk om jobcoaching in te zetten en moet er loonkostensubsidie worden verstrekt. De inzet van jobcoaching en het verstrekken van loonkostensubsidies zal in 2022 toenemen.

Voor de bekostiging van de uitkeringen op grond van de Participatiewet en de loonkostensubsidies ontvangt de gemeente het BUIG-budget (inkomensdeel). Het Rijk past bij de verstrekking van dit budget de T-2 systematiek toe. De afgelopen twee jaar is een positief financieel resultaat behaald. Op basis van

de T-2 systematiek zal het budget voor Hattem in 2022 naar verwachting lager zijn dan voorgaande jaren. Dit kan dan leiden tot een tekort op het BUIG-budget.

- **Regionaal Werkbedrijf**

Het Regionaal Werkbedrijf Zwolle is continu in ontwikkeling. Als gevolg van de Covid-19 uitbraak is er een crisis- en herstel aanpak ontwikkeld, ter ondersteuning van werkgevers, werknemers en werkzoekenden. In de 2^e helft van 2021 wordt de verdere aanpak en prioritering voor 2022 bepaald en vertaald naar lokale acties. Tevens geven we in 2022 verdere invulling aan de wijzigingen op grond van de Wet Suwi en zetten we in op verdere harmonisatie van de instrumenten.

- **Wet Inburgering**

Op 1 januari 2022 treedt de nieuwe Wet Inburgering in werking. Gemeenten krijgen een brede verantwoordelijkheid voor inburgeraars. Naast het aanbieden en bekostigen van inburgeringstrajecten moet de gemeente de inburgeraar bijvoorbeeld ook financieel ontzorgen. De diverse taken die bij de gemeente komen te liggen en de manier waarop we daar invulling aan gaan geven zijn uitgewerkt in de betreffende beleidsnota. De beschikbare middelen vanuit het Rijk zijn niet toereikend om uitvoering te geven aan de Wet Inburgering. De financiële consequenties voor 2022 zijn opgenomen in de begroting.

- **De ondertussen groep (voorheen het project Grenzeloos)**

Sinds eind 2016 zetten we in op de begeleiding van statushouders, dit werd in eerste instantie het project Grenzeloos genoemd. Aanleiding hiervoor was de mondiale vluchtelingen crisis. Deze inzet is succesvol geweest en heeft onder andere forse uitstroom van kandidaten uit de uitkering opgeleverd. Deze inzet werd uit incidentele middelen bekostigd.

Vanuit het Rijk is de oproep gekomen om in de geest van de nieuwe Wet Inburgering statushouders te ondersteunen. Hier geven we invulling aan. We zijn onder andere gestart met het voeren van brede intakes op het AZC (asielzoekers centrum). De middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt zijn niet toereikend. De financiële consequenties voor de begeleiding van de ondertussen groep voor 2022 zijn opgenomen in de begroting.

- **Human Capital Agenda**

In de Regio Zwolle, waartoe Hattem behoort, is een Human Capital Agenda opgesteld. Dit is een samenwerking van zowel overheid, ondernemers als onderwijs (zogenaamde 'triple helix samenwerking'). Eén van de doelstellingen van deze agenda is het creëren van inclusiviteit op de arbeidsmarkt. Dat wil zeggen het creëren van kansen voor kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt, die onder andere behoren tot de Participatiewet. Het ontwikkelfonds is een van de onderdelen van de Human Capital Agenda. Ondernemers kunnen een beroep doen op dit fonds voor de om-, her-, en bijscholing van hun medewerkers. Als gevolg van de Covid-19 uitbraak is doelgroep die gebruik kan maken van dit fonds tijdelijk verruimd. Individuele inwoners van de deelnemende gemeenten kunnen nu ook een beroep doen op dit fonds voor de bekostiging van een cursus of studie die hun kansen op de arbeidsmarkt vergroot. In de tweede helft van 2021 wordt duidelijk wat de prioritering voor 2022 wordt.

- **Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)**

Sinds januari 2021 geeft de gemeente Hattem grotendeels zelf uitvoering aan de WSW.

De medewerkers die behoren tot de groep Beschut Werk zijn geplaatst bij Zoethout. Hier worden verschillende werkzaamheden naar tevredenheid uitgevoerd. De inpassing van de WSW-medewerkers in de buitendienst verloopt ook goed, maar van wat dit structureel aan begeleiding vraagt en aan productiviteit oplevert, is nog geen eindbeeld.

- **Laaggeletterdheid**

Er wordt verder invulling gegeven aan het regioplan dat in de arbeidsmarktregio Zwolle is vastgesteld. Landelijk zijn er nieuwe eisen gesteld, waarbij de gemeenten meer de regie krijgen. Het doel is nog steeds om meer laaggeletterden op te sporen en te verwijzen naar een taaltraject. Het blijft in Hattem, maar ook landelijk, een probleem om deze doelgroep te vinden. Nieuw is dat er meer ingezet gaat worden op

preventie zoals leesbevordering binnen laag taalvaardige gezinnen. Ook wordt ingezet op het gebruik van een registratie systeem.

Regionaal is ons doel het vergroten van het bereik en focus op de NT1 doelgroep (mensen met de Nederlands als moedertaal), inzet op kwaliteit en monitoring en het versterken van de regierol van de gemeente. Dit doen we aan de hand van een jaarlijks vast te stellen uitvoeringsplan. Het Taalpunt blijft daarbij een belangrijk medium, waarvoor in de regio een gezamenlijk beleidsplan is vastgesteld.

- **Schulddienstverlening**

Schulddienstverlening wordt een steeds belangrijker aandachtspunt, met name de vroegsignalering. In 2021 heeft de implementatie van een systeem voor vroegsignalering plaatsgevonden en is aan de slag gegaan met de eerste signalen die zijn verkregen. In 2022 zal de werkwijze en de samenwerking in de keten voor vroegsignalering nog verder worden vormgegeven. Zodat we steeds beter in een vroeg stadium inwoners kunnen bijstaan met (beginnende) schulden. Op KOERS is hierbij een belangrijke partner en geeft lokaal ondersteuning aan mensen die hulp nodig hebben bij hun administratie en schulden. De schulddienstverlening wordt uitgevoerd door gemeente Zwolle.

- **Vangnetuitkering**

In 2020 hebben we wederom geen beroep hoeven doen op de vangnetuitkering. In 2022 wordt duidelijk of het noodzakelijk is om over het jaar 2021 een beroep te doen op de vangnetuitkering. Het streven is uiteraard om dit voorkomen, door volop in te zetten op re-integratie naar betaald werk. Echter we kunnen niet uitsluiten dat we geen beroep hoeven te doen op de Vangnetuitkering, zeker niet gezien de covid-19 crisis en de effecten daarvan die in 2021 nog onvoldoende zichtbaar waren. Op dit moment zijn er echter geen signalen dat het aanvragen van de Vangnetuitkering noodzakelijk zal zijn.

- **Sociaal medische indicatie(SMI)**

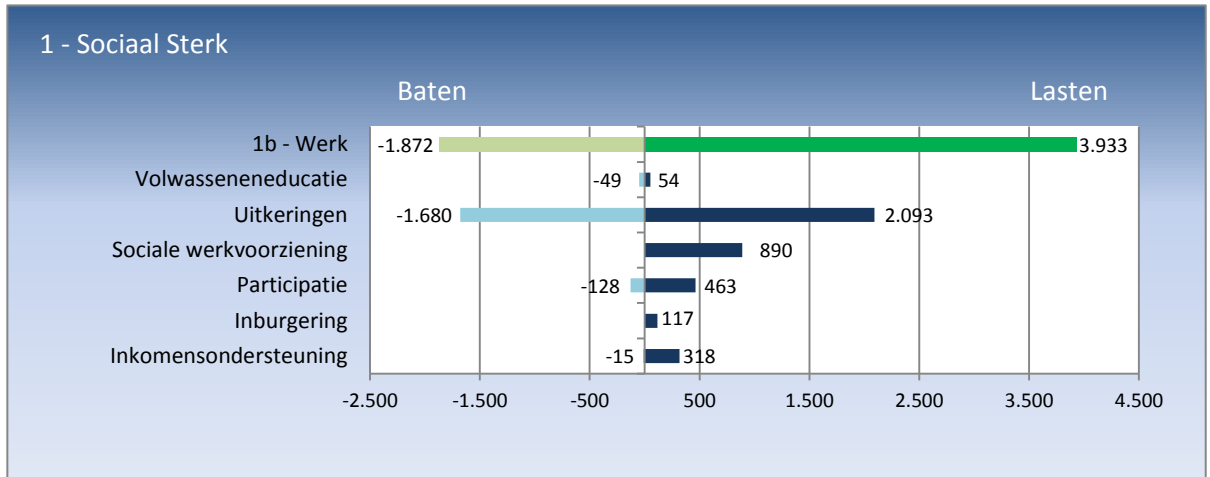
Als er sprake is van ernstige psychische, sociale of lichamelijke problemen binnen een gezin kan het zijn dat ouders onvoldoende voor hun kinderen kunnen zorgen en de ontwikkelingskansen van de kinderen onder druk komen te staan. Het kan dan wenselijk zijn dat een kind, op basis van een sociaal medische indicatie enkele dagen per week naar de kinderopvang (kinderdagverblijf/gastouder/bso) gaat, waardoor ouders tijdelijk worden ontlast en kinderen de kans krijgen zich – ondanks de ingewikkelde thuissituatie – zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Vanaf 2022 gaan we werken met nieuwe beleidsregels ten aanzien van SMI en kunnen een eenduidige wijze omgaan met aanvragen voor een vergoeding van de kosten voor kinderopvang voor gezinnen met een sociaal medische indicatie.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening 2020	begroting 2021	begroting 2022	meerjarenraming 2023	meerjarenraming 2024	meerjarenraming 2025
Totaal lasten	4.693	4.312	3.933	3.916	3.878	3.852
Totaal baten	-3.028	-2.231	-1.872	-1.872	-1.872	-1.872
Resultaat voor bestemming	1.665	2.081	2.061	2.044	2.006	1.980
Ottrekking/storting reserves	-63	-64				
Resultaat na bestemming	1.602	2.017	2.061	2.044	2.006	1.980

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma ‘werk’ een voordelig saldo van € 20.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Inkomensondersteuning		304	303	-1
- Inburgering		148	117	-31
- Participatie		230	335	105
- Sociale werkvoorziening		961	890	-71
- Uitkeringen		431	413	-18
- Volwasseneneducatie		7	5	-2
Werk		2.081	2.061	-20

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Inburgering 31.000,-- V
 - De subsidie aan Vluchtelingencontact wordt met ingang van de begroting 2022 niet meer geadministreerd onder Inburgering maar onder Participatie (V)
- Participatie 105.000,-- N
 - Deels door de verschuiving vanuit Inburgering, deels doordat in 2021 de lasten van de nieuwe Wet Inburgering zijn afgeraamd vanwege het uitstel van de invoering van de NWI. En deels door de verschuiving van het budget voor Beschut werken vanuit een post die in een andere onderdeel van de begroting zit (N).
- Sociale werkvoorziening 71.000,-- V
 - In 2021 en 2022 gaan een aantal WSW-ers met pensioen waardoor de personele lasten afnemen (V).
- Uitkeringen 18.000,-- V
 - In de mix van gemeentelijke salarislasteren en uitkeringen vanuit de Participatiewet ontstaat per saldo een voordeel.

Reserve

- Er vinden in 2022 geen verrekeningen met de reserves plaats.

Sociaal sterk

- Zorg

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *We gaan uit van de eigen kracht van onze inwoners. We geloven dat mensen meer zelf oplossend vermogen hebben, dan ze soms zelf weten. Daarom zetten we in op preventie en goed bereikbare, vrij toegankelijke voorzieningen die inwoners makkelijk kunnen vinden. Als hulpmiddel richten we een gebruiksvriendelijke sociale kaart in voor onze inwoners en maatschappelijke partners. Zorg en ondersteuning wordt met de invoering van het nieuwe abonnementstarief voor inwoners in financiële zin veelal laagdrempeliger bereikbaar.*
- *Inwoners weten bij wie en waar ze terecht kunnen met hun (zorg)vraag. Inwoners met een zorgvraag worden snel en adequaat geholpen.*
- *We gaan omzien naar elkaar en we willen dat ouderen en kwetsbare groepen zo veel mogelijk kunnen meedoen in Hattem. Daarom zorgen we dat onder andere de mobiliteit (vervoer) voor deze groepen binnen Hattem geregeld is. Zo wordt een sociaal isolement voorkomen.*
- *We stimuleren de vrijwilligersorganisaties tot inhoudelijke verbinding door met elkaar in gesprek te gaan. Zo worden ideeën bij elkaar gebracht, kennis en ervaring uitgewisseld en kan men gezamenlijke knelpunten in kaart brengen.*
- *Mantelzorgers zijn een sterke, maar ook kwetsbare groep. We zetten daarom in op meer mantelzorgondersteuning. We zoeken naar manieren die passen bij de behoeften die mantelzorgers hebben.*
- *We gaan door met de ontwikkeling van de twee woonzorgzones in Hattem, waar meer ruimte komt voor mensen met een zorgvraag.*

RELEVANTE THEMA'S

1. ZORG

Ontwikkelingen:

- **Wmo**

In 2022 blijven we lokaal inzetten op effectievere (vroeg)signalering en preventie via de Brede Basisvoorziening en het Geheugensteunpunt. We werken sociaal domein breed aan de toegang 0-100, aan regievoering en het verder versterken van de samenwerking met onze ketenpartners. De begroting voor 2022 is op onderdelen van het Wmo-budget verhoogd, gerelateerd aan de invoering van het abonnementstarief. Loon- en prijscompensatie alsmede een compensatie voor het nieuwe abonnementstarief zijn hierin meegenomen. Desondanks blijft het ook uit financieel oogpunt noodzakelijk om in te blijven zetten op een verschuiving van zware naar lichtere ondersteuning, waar dit mogelijk is. Deze beweging zal ook in 2022 verder worden verstevigd binnen de Brede Basisvoorziening.

Begeleiding ZIN

We begroten op basis van verwachte uitgaven. Dit doen we aan de hand van de uitgaven 2020 en de uitgaven over het eerste half jaar 2021. Het aantal beschikkingen is stabiel. De tarieven worden in 2022 opnieuw geïndexeerd.

Huishoudelijke Hulp

Sinds de invoering van het abonnementstarief in 2019 is het aantal beschikkingen Huishoudelijke Hulp tot midden 2021 met ruim 40% gestegen. Hierop is geanticipeerd door het budget voor Huishoudelijke Hulp in de voorjaarsnota 2021 bij te ramen, in 2022 wordt deze lijn doorgezet. De tarieven worden in 2022 opnieuw geïndexeerd. Loon- en prijscompensatie zijn door het Rijk verwerkt in het Gemeentefonds, dit is echter onvoldoende. In 2022 blijven we de ontwikkeling van instroom en kosten monitoren. We moeten ons echter realiseren dat binnen de kaders van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning de mogelijkheden voor ons als gemeente om een stijging van het aantal beschikkingen te keren beperkt tot nihil zijn.

Regionale samenwerking

In het kader van de transformatie en inkoop van jeugdhulp en Wmo verricht het team van zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe voor Jeugd en Wmo overstijgende werkzaamheden voor de gemeenten. Denk onder andere aan het opzetten van een monitoringssysteem, het uitvoeren van contractmanagement, het bewaken van de kwaliteit van de zorg middels een kwaliteitscommissie en het uitvoeren van toezicht. De uitvoeringskosten zijn dan ook verdeeld over Jeugd en Wmo.

- **Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW)**

Per 2019 is Hattem informeel overgegaan naar de regio Oost-Veluwe voor de taken Maatschappelijke Opvang (MO) en Beschermd Wonen (BW). Sindsdien neemt de gemeente Hattem voor BW deel aan de regionale inkoop in de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe. Per 2022 wordt gestart met de doordecentralisatie van BW, waarna vanaf 2023 het BW-budget wordt gedecentraliseerd, met een ingroeipad van 10 jaar. Kern van de opgave van de decentralisatie is een afname van middelen en beschikbare plekken voor BW. In 2021 is door de zes gemeenten in de regio Oost-Veluwe een kadernota vastgesteld met de visie voor de inrichting van BW voor de komende 10 jaar. Wonen in de lokale woonomgeving (GGZ in de wijk) en hulpverlening is herstelgericht op alle levensgebieden staan hierin centraal. Daartoe wordt in 2022 een nieuwe regionale inkoop van BW per 2023 voorbereid. Verder gaan we in 2022 aan de slag met de concretisering van de regionale visie in een lokaal uitvoeringsplan.

De doordecentralisatie van MO is losgekoppeld van de doordecentralisatie van Beschermd Wonen en uitgesteld tot 2026. Dit gaf aanleiding om samen met centrum-gemeenten Zwolle en Apeldoorn aanvullende afspraken te maken over de beschikbaarheid van de voorzieningen voor MO. Per 2022 zal gemeente Hattem in lijn met het samenwerkingsconvenant van de regio Oost-Veluwe de uitvoering van MO vorm geven. Met centrum-gemeente Zwolle is overeengekomen dat Hattem voor de uitvoering van deze taken jaarlijks een deel van de rijksbijdrage MO ontvangt.

- **Regionale inkoop Jeugdhulp, Wmo en Beschermd Wonen**

Binnen de in 2019 gecontracteerde hulpverlening Jeugdhulp, Wmo en Beschermd Wonen zetten we in op kwalitatief goede, en waar mogelijk, integrale zorg- en ondersteuningsproducten. In het kader van de trend van oplopende zorgkosten, meer behoefte aan sturing en grip en het faciliteren van de transformatie heeft de zorgregio de opdracht gekregen om de raamovereenkomst te optimaliseren. In 2020 en eerste helft 2021 is ingezet op een uitgebreide verkenning en onderzoek door de samenwerkende gemeenten. In de tweede helft van 2021 start de uitwerking van enkele keuzes, namelijk het aanscherpen van de inkoopvoorwaarden, het toepassen van gedifferentieerde inkoop en strategisch partnerschap voor Respijtzorg en Begeleiding en het waar mogelijk gezamenlijk afbakenen van de plicht tot jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. In 2022 gaan we aan de slag met de implementatie van deze maatregelen.

- **Welzijn**

Brede Basisvoorziening inclusief Geheugensteunpunt

De nadruk van de Brede Basisvoorziening ligt op (vroeg)signalering, ontmoeting, voorlichting en preventie en een sterke verbinding met het voorliggende veld (zowel partijen binnen het welzijnsveld als het verenigingsleven). Door inwoners met een hulpvraag eerder in beeld te krijgen en preventief te ondersteunen kan escalatie naar zwaardere zorg voorkomen worden en kunnen mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Het Geheugensteunpunt, voor inwoners met beginnende dementie, heeft in 2021 vervolg gegeven aan de activiteiten om als stad een dementievriendelijke samenleving te vormen. Het steunpunt werkt hierin samen met lokale partijen in Hattem. Daarnaast is het steunpunt als fysieke ontmoetingsplek voor inwoners en hun mantelzorgers verplaatst naar een meer zichtbare locatie in Hattem, waardoor het bereik van het steunpunt voor de inwoner is vergroot. In 2022 worden de activiteiten in het kader van een dementievriendelijke samenleving en de fysieke locatie van het Geheugensteunpunt gecontinueerd. Eind 2020/begin 2021 is, mede door de effecten van corona op inwoners, een vliegende start gemaakt met het starten van een maatjesproject. Het doel van dit project is om bij gesignaleerde eenzaamheid of hulpvragen direct in te kunnen spelen door inzet van een maatje. Het maatjesproject wordt gecontinueerd in 2022.

Woonzorgzones Geldersedijk en de Bongerd

Naast de ruimtelijke aspecten van de woonzorgzones Geldersedijk en De Bongerd zet gemeente Hattem in op het verbinden van wonen, zorg en welzijn in deze gebieden. Met als doel dat de verschillende zorgfuncties in Hattem op elkaar zijn afgestemd en ingezet worden in de wijk en er ruimte is voor ontmoeting tussen inwoners in beide zones. De gemeente trekt hiervoor nauw samen op met de betrokken zorgaanbieders en stichting Welzijn Hattem en heeft met name een faciliterende rol. In 2021 zijn we gestart met het verkennen van de mogelijkheden, vanaf 2022 wordt dit gecontinueerd en geconcretiseerd in een lokale aanpak.

Pilot Welzijn op Recept (WOR)

Vanuit het Coronahulp punt (initiatief van Gemeente, Rode Kruis en Stichting Welzijn Hattem) is in samenwerking met de diverse thuiszorgorganisaties en de huisartspraktijken in Hattem aangegeven om Welzijn op Recept (WOR) te introduceren in Hattem. Het doel van Welzijn op Recept is het welbevinden van mensen met lichte (situationele) psychosociale problematiek te verhogen. Welzijn op Recept stimuleert de samenwerking tussen zorg, welzijn en voorliggend veld om gezamenlijk de juiste zorg te leveren. De pilot start in 2021 en heeft een looptijd van 1,5 jaar.

Pilot Inloop GGZ/LVB

In lijn met de uitgangspunten van de kadernota Beschermd Wonen (GGZ in de wijk, hulpverlening is herstelgericht) zijn we voornemens om middels een pilot een lokale, algemene voorziening voor deze doelgroep te starten. Besluitvorming hierover wordt verwacht in het najaar 2021, waarna de pilot in 2022 vorm krijgt.

- **Hospice Hattem**

Het hospice ontvangt sinds 2019 een subsidie voor het uitvoeren van huishoudelijke hulp gebaseerd op het aantal bedden en de bezettingsgraad. Om een financieel gezonde organisatie te worden, zet het hospice de komende jaren in op uitbreiding van het aantal bedden en het oprichten van een Stichting Vrienden van het Hospice Hattem. Ter overbrugging naar deze gewenste situatie ondersteunen we het hospice in 2022 en 2023 met een aanvullende subsidie.

- **Mantelzorg**

We gaan in 2022 door met de ondersteuning van mantelzorgers, zoals beschreven in de in 2016 vastgestelde Nota Mantelzorgondersteuning, samen met Stichting Welzijn Hattem en andere partners. Mantelzorgers worden op een passende wijze gewaardeerd en ondersteund zodat zij de mantelzorg goed in hun leven in kunnen passen.

Het Mantelzorgsteunpunt van Stichting Welzijn Hattem is volledig geïntegreerd in de Brede Basisvoorziening. Deze lijn willen we continueren. Ook zullen we het Mantelzorgcompliment in 2022 voortzetten.

- **Vrijwilligers**

Ten tijde van de COVID-19 crisis bleek het lastig om uitvoering te geven aan de Vrijwilligersacademie, die centraal is komen te staan in de gemeentelijke ondersteuning van vrijwilligers. Samen met Heerde en Epe organiseert de Vrijwilligersacademie gratis workshops om vrijwilligers op diverse terreinen te ondersteunen. Hier is veel animo voor en de onderwerpen van de workshops zijn zeer divers. Van het vinden van voldoende bestuurders voor je vereniging tot het omgaan met bijvoorbeeld eenzaamheid of dementie onder vrijwilligers.

Naast de Vrijwilligersacademie willen we in 2022 inzetten op een aantal netwerkbijeenkomsten rondom een thema, omdat dit de wens is vanuit de diverse verenigingen en organisaties om elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren. Er is de wens om een goede infrastructuur in Hattem op te zetten waarbij vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties elkaar goed weten te vinden. De pilot 'Welzijn op recept' zal ook belegd worden binnen deze structuur.

- **PlusOV**

In de afgelopen jaren is PlusOV uitgegroeid tot een stabiele organisatie die kwalitatief goed vervoer levert. Er wordt ook gewerkt aan het doorontwikkelen van de interne organisatie. Zo zal in 2022 worden geïnvesteerd in software die het mogelijk maakt om meer grip te hebben op de planning, administratie en managementinformatie.

In 2021 is de aanbesteding voor het Vraagafhankelijk vervoer afgerond. Deze aanbesteding heeft een kostenverhogend effect door de NEA-index en de afbouw van de provinciale bijdrage voor het Wmo-vervoer. Daarnaast zien we in Hattem een stijging van het vervoersvolume. Deze twee aspecten zijn hebben tot gevolg dat Hattem een hogere bijdrage levert.

De provincie is bezig beleid te ontwikkelen rondom het OV-vangnet. Dit wordt momenteel nog uitgevoerd door PlusOV. De provincie heeft meer tijd nodig om de aanbesteding voor het OV vangnet te regelen en heeft de deelnemende gemeenten aan PlusOV gevraagd het OV vangnet langer uit te voeren, tot 3 april 2022. De provincie vergoedt de kosten die de gemeenten maken en biedt een eenmalige vergoeding.

- **Participatieraad**

In 2021 is er met behulp van de 'koepelorganisatie adviesraden' een belangrijke stap gezet in het beter vormgeven van de Participatieraad. De verwachtingen tussen gemeente en participatieraad zijn gedeeld en de werkwijzen van beide partijen zijn hierop aangepast. In 2022 zal de participatieraad meer in de Hattemse samenleving te vinden zijn en waardevolle informatie van inwoners ophalen om deze met de gemeente te delen. Andersom zal de gemeente de participatieraad in een eerder stadium betrekken bij en uitdagen om mee te denken over de dilemma's waar we als gemeente mee te maken hebben. Zodat er op die manier een waardevolle samenwerking ontstaat.

- **Wet verplichte ggz en Wet zorg en dwang**

In 2020 en 2021 zijn voor de uitvoering van het verkennend onderzoek als onderdeel van de Wet verplichte GGz afspraken gemaakt met GGD IJsselland, deze worden najaar 2021 geëvalueerd. De uitkomsten van de evaluatie vormen de uitgangspunten op basis waarvan we het verkennend onderzoek voor 2022 en verder gaan organiseren.

- **Veilig Thuis (Huiselijk geweld/Kindermishandeling)**

Sinds 1 januari 2017 is Stichting Veilig Thuis actief. Met de 22 samenwerkende gemeenten wordt verder gewerkt aan het realiseren van de doelen uit de uitvoeringsagenda die is opgesteld in samenwerking met Veilig Thuis. Het project 'Versterken lokale teams' wordt voortgezet. Binnen het project wordt coaching on the job ingezet voor medewerkers van Veilig Thuis en consultants die gezamenlijk veiligheidsplannen gaan opstellen en monitoren. Het doel is om de expertise op lokaal niveau te vergroten.

- **Tegemoetkoming Chronisch Zieken (TCG) en minimapolis**

Vanaf 2022 hebben we een nieuwe verzekeraar, Aevitae, voor de uitvoering van de gemeentepolis. Er is een contract aangegaan voor 3 jaar. De verzekering biedt een uitgebreide dekking, kent geen eigen bijdragen en bij pakket 2 en 3 is het Eigen Risico mee verzekerd. Bij pakket 1 wordt het verbruikte eigen risico via de TCG regeling vergoed.

De gemeentepolis wordt voortdurend onder de aandacht gebracht met als doel om zoveel mogelijk mensen die in de doelgroep vallen, te laten verzekeren via de gemeentepolis.

De TCG kan sinds 2019 over een langere doorlooperperiode worden aangevraagd. Hierdoor is er op dit moment minder goed zicht op de aantallen en blijven ze voorsnog iets achter. In de loop van 2022 willen we de TCG regeling samen met de minimapolis weer goed in kaart brengen qua aantallen en budget, om te bepalen of het noodzakelijk is om het beleid aan te passen.

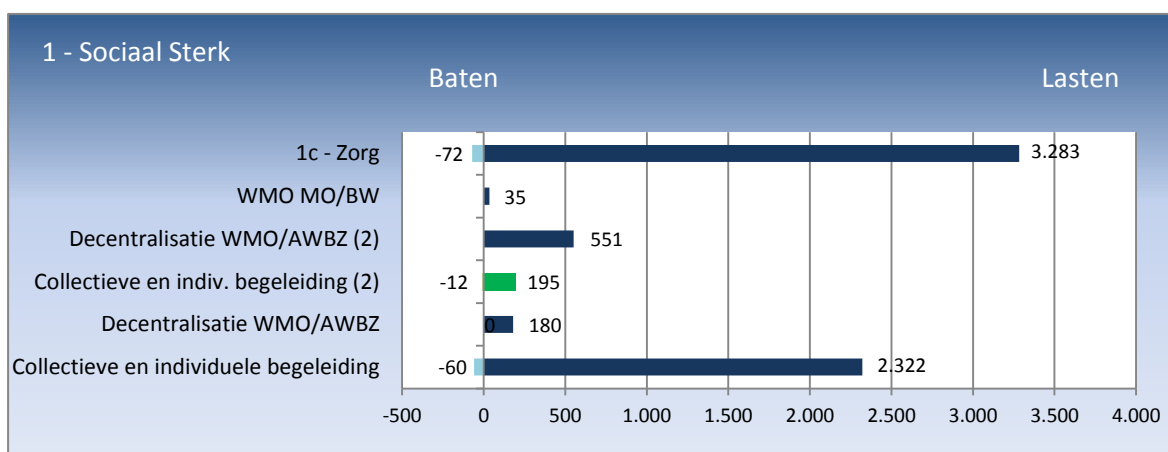
We willen de hoogte van de tegemoetkoming blijven handhaven op de hoogte van het landelijk eigen risico (in 2022 betreft dat € 385,= per jaar).

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	2.877	3.331	3.283	3.284	3.281	3.281
Totaal baten	-210	-88	-72	-72	-72	-72
Resultaat voor bestemming	2.667	3.243	3.211	3.212	3.209	3.209
Onttrekking/storting reserves	120	-39				
Resultaat na bestemming	2.787	3.204	3.211	3.212	3.209	3.209

Beleidsveld

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'zorg' een voordelig saldo van € 32.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Collectieve en individuele begeleiding		2.314	2.262	-52
- Decentralisatie WMO/AWBZ		200	180	-20
- Collectieve en indiv. begeleiding (2)		182	183	1
- Decentralisatie WMO/AWBZ (2)		442	551	109
- WMO MO/BW		105	35	-70
Zorg		3.243	3.211	-32

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Collectieve en individuele begeleiding 52.000,-- V
 - De verwachte lasten voor Wmo zorg in natura en huishoudelijke hulp nemen toe en het budget voor woningaanpassingen was in 2021 eenmalig hoger (V).
- Decentralisatie Wmo/Awbz 20.000,-- V
 - De uitgaven voor PGB begeleiding Wmo zijn lager (V).
- Decentralisatie Wmo/Awbz (2) 109.000,-- N
 - In de mix van gemeentelijke salarislaster, externe uitvoeringskosten en zorgkosten ontstaat per saldo een nadeel (N).
- Wmo MO/BW 70.000,-- V
 - In 2021 waren de lasten hoger door eenmalige budgetten voor voorzieningen maatschappelijke opvang en voor dak- en thuislozen (extra Rijksmiddelen uit de september-circulaire 2021 (V).

Reserve

- Er vinden in 2022 geen verrekeningen met de reserves plaats.

Verwezen wordt o.a. naar paragraaf H - Decentralisaties

Sociaal sterk

- Welzijn en sport

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Sport is een belangrijke verbinder en draagt bij aan een goede gezondheid en persoonlijk welbevinden. Het is vooral aan verenigingen om accommodaties te beheren en te onderhouden. Om daarin vanuit de gemeente financieel ondersteuning te bieden, stellen we in 2018 beleid vast onder welke voorwaarden Hattemse sportverenigingen leningen kunnen aanvragen voor (ver)bouw van sportaccommodaties. Om dit op een financieel verantwoorde wijze te doen, doen we dit samen met het Waarborgfonds Sport. Daarnaast zal een maximum totaal uit te lenen bedrag worden bepaald en ook bekeken worden of er een maximum per vereniging mede gebaseerd op het aantal leden, gehanteerd gaat worden. We willen in deze collegeperiode in ieder geval met de verenigingen en sportkoepel het gesprek aangaan over de toekomst van accommodaties.*
- *Inwoners van Hattem werken aan hun gezondheid. Dit verhoogt de kwaliteit van leven en draagt bij aan een vitaal Hattem, waar iedereen naar vermogen meedoet. Daarbij gaat het om een gezonde leefstijl, mentale gezondheid en een gezonde leefomgeving. Wij willen een gezonde levensstijl bevorderen.*
- *Kunst en cultuur geven kleur aan Hattem. We willen creatieve initiatieven faciliteren die de kleur van Hattem verrijken. We zijn trots op onze musea, die net als onze monumenten en ons rijke Hanzeverleden Hattem aantrekkelijk maken voor inwoners en bezoekers. We willen het verhaal van Hattem, decor, duiding en dynamiek van de Hanze, voor onze mooie stad laten renderen. We komen met een voorstel voor een Erfgoedprijs. Bij de promotie van Hattem speelt Rond Uit een belangrijke rol.*
- *We gaan verder met de koers die is ingezet met resultaatgericht subsidiëren. Waarderingsubsidies houden we in stand, omdat we onze waardering voor onze verenigingen en hun vrijwilligers niet alleen uit warme woorden willen laten bestaan. Ondersteuning willen we daarnaast vooral bieden door als gemeente niet met regels in de weg te zitten en een luisterend oor te hebben voor initiatieven. We hechten waarde aan de lokale omroep en waarderen dat vrijwilligers RTV Hattem met nieuw elan als een continue factor in de Hattemse samenleving willen behouden.*

RELEVANTE THEMA'S

1. KULTURHUS EN ZWEMBAD DE MARKE

Ontwikkelingen:

- **Zwembad en Kulturhus de Marke**

Sinds de begroting 2020 hanteren we als gemeente de door de stichting opgestelde genormaliseerde meerjarenbegrotingen als uitgangspunt voor de gemeentelijke begroting. Voor de begroting 2022 hebben we daarmee gebruik gemaakt van het begrotingsplan 2019-2024 dat de stichting bij de gemeente heeft aangeleverd.

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om dit nadeel te compenseren, is de regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK) in het leven geroepen. Het nadeel dat Zwembad De Marke als gevolg van de BTW-vrijstelling heeft, wordt middels de

exploitatiebijdrage door de gemeente gecompenseerd. De gemeente doet vervolgens voor dit nadeel een aanvraag voor rijkscompensatie via de SPUK regeling.

Zwembad de Marke heeft zoals veel andere organisaties in 2020 en 2021 constant moeten schakelen om zo goed mogelijk binnen de bestaande corona maatregelen te kunnen functioneren. Ook waren er in 2020 tegelherstelwerkzaamheden in het bad. Dit maakt dat ook 2019 als referentiejaar gebruikt is om de begroting 2022-2024 op te stellen.

Voor Kulturhus de Marke baseren we ons eveneens op een door de stichting opgestelde genormaliseerde meerjarenbegroting 2019-2024. Ook wordt het nadeel als gevolg van de btw-vrijstelling op sport gecompenseerd middels de exploitatiebijdrage, waarop de gemeente voor dit nadeel een aanvraag voor Rijk compensatie op basis van de SPUK doet.

2. BIBLIOTHEEK

Ontwikkelingen:

- **Bibliotheek**

In 2021 is er een nieuw regionaal beleidsplan vastgesteld voor de jaren 2022-2025. Het nieuwe beleid kent vooral een voortzetting van het huidige beleid. Wel is er een nieuw thema 'een leven lang ontwikkelen', wat aansluit bij het landelijke thema van de bibliotheek waarbij aandacht is voor de (snel) veranderende maatschappij als gevolg van digitale, maar ook demografische en sociale ontwikkelingen. De gemeente Hattem subsidieert de bibliotheek gericht op onder andere het beschikbaar stellen van kennis en informatie, het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur. Ook worden activiteiten uitgevoerd gericht op leesvaardigheid, taalontwikkeling, bestrijding van laaggeletterdheid, participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Hierbij wordt onder andere aandacht besteedt aan basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. De bibliotheek is ook een belangrijke partner voor scholen en kinderopvangorganisaties rondom leesplezier en leesbevordering bij kinderen.

3. SPORT

Ontwikkelingen:

- Samen met partners wordt in 2022 uitvoering gegeven aan het lokale sportakkoord. Dit akkoord, dat in 2020 is gesloten, beschouwen we als gemeente als uitvoeringsagenda van de sportagenda Hattem. Onder andere de sportkoepel, sportverenigingen en buurtsportcoaches zijn betrokken bij de uitvoering. De door het rijk beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten geven financiële ruimte om de ambities uit het sportakkoord te realiseren.
- Buurtsportcoaches zijn belangrijke sleutelfiguren voor de uitvoering van de sportagenda en de realisatie van de geformuleerde doelen. Inmiddels telt het team buurtsportcoaches drie leden met elk een eigen profiel. Een van hen is naast buurtsportcoach ook JOGG-regisseur, de anderen hebben als aandachtspunten aangepast/inclusief sporten en bewegen voor ouderen.
- In 2021 is Hattem begonnen aan de derde periode van de JOGG-aanpak welke is gecontinueerd voor de periode 2021-2022. In deze derde fase wordt aan de hand van het plan van aanpak verder gewerkt aan de bevordering van een gezonde leefstijl en leefomgeving voor kinderen en jongeren. Ook in deze fase wordt er weer samengewerkt met de gemeenten op de Noord-Veluwe.
- Als gevolg van de BTW vrijstelling is er van 2019 voor gemeenten een 'specifieke uitkering stimulering sport' in het leven geroepen ter compensatie van de BTW die niet teruggevraagd kan worden. De gemeente doet hiervoor jaarlijks een aanvraag. De eerste definitieve vaststelling over 2019 heeft inmiddels plaatsgevonden.
- Bij de ontwikkeling van de woonzorgzone De Bongerd bleek dat er geen behoefte was aan gebruik van de locatie gymzaal Eijerdijk. Met Hanzegym is een bruikleenovereenkomst overeengekomen voor de resterende levensduur van deze gymzaal. Uitgangspunt was hierbij dat er geen groot onderhoud meer aan de zaal zou worden gepleegd. Omdat er geen aanspraak gemaakt is op de locatie van deze gymzaal wordt het meerjarenonderhoud van de gymzaal weer conform MJOP opgepakt.
- Naast bovengenoemde ontwikkeling op locatie Eijerdijk is de vorming van IKC's in Hattem in volle gang, deze ontwikkeling heeft invloed op de behoefte aan gymzalen voor bewegingsonderwijs. Door deze

ontwikkelingen ontstaat er een natuurlijk moment om een toekomstvisie voor de Hattemse gymzalen op te stellen. Deze visie is nodig om de (toekomstige) behoefte aan gymzalen in kaart te brengen en op basis hiervan keuzes te maken m.b.t. onderhoud en investeringen.

- Er wordt gewerkt aan een aanbesteding om de onderhoudswerkzaamheden op de sportvelden door een externe partij uit te laten voeren. Na een besluit hierover zal dit in de voorjaarsnota financieel worden verwerkt.

4. KUNST EN CULTUUR

Ontwikkelingen:

- De pactperiode van het cultuur- en erfgoedpact is in 2021 met een half jaar verlengd, tot aan de zomer van 2021. Hierdoor hebben een aantal activiteiten die door COVID-19 uitgesteld zijn, alsnog de kans gekregen om door te gaan. Voor 2022-2025 wordt ingezet op een nieuw cultuur- en erfgoedpact in de regio Noord-Veluwe, in samenwerking met culturele en maatschappelijke partners in Hattem. Hierbij is het van belang om in te zetten op regionale samenwerking waar deze een versterkende werking heeft en lokale initiatieven een impuls te geven. Lokale projecten kunnen als voorbeeld dienen voor de regio, er vindt uitwisseling op expertise plaats en er wordt gezocht naar projecten die meerdere beleidsterreinen kunnen verbinden.
- Voor nieuwe activiteiten en evenementen die gericht zijn op de cultuurdeelname, educatie en/of (cultuur)historie van Hattem en haar inwoners, hebben we budget om éénmalig deze activiteiten te ondersteunen. In navolging van de voorgaande jaren zijn in de Subsidiebeleidsregels de voorwaarden opgenomen waaraan deze initiatieven moeten voldoen.
- Eind 2020 is in samenwerking met de muziekverenigingen, scholen en Cultuurplein (en dezelfde partijen in de andere gemeenten van de regio) een convenant “Meer Muziek in de Klas Noord-Veluwe” afgesloten, om te borgen dat alle kinderen muziekonderwijs krijgen op de basisschool. In 2022 zal dit akkoord verder uitgevoerd worden in Hattem met een goede samenwerking tussen bovengenoemde partijen.
- Daarnaast is er met het aanjaagbudget voor de culturele sector een mogelijkheid om vanuit de corona budgetten activiteiten in de culturele sector eenmalig te ondersteunen. Zo kunnen we de gehele culturele sector een steuntje in de rug te geven en is er financiële ondersteuning bij het organiseren van culturele activiteiten.
- Vanaf 2022 is er een nieuwe subsidieverdeling voor de drie Hattemse musea. De afgelopen jaren is er een scheve subsidieverdeling geweest onder de drie Hattemse musea, twee musea kregen wel een jaarlijkse subsidie en het Anton Pieck Museum niet. Met een wijziging van de subsidieregeling in 2022 trekken we deze situatie recht en ontvangt ook het Anton Pieck Museum een jaarlijkse subsidie voor de instandhouding van het museum van € 14.000.

5. SUBSIDIEBELEID

Ontwikkelingen:

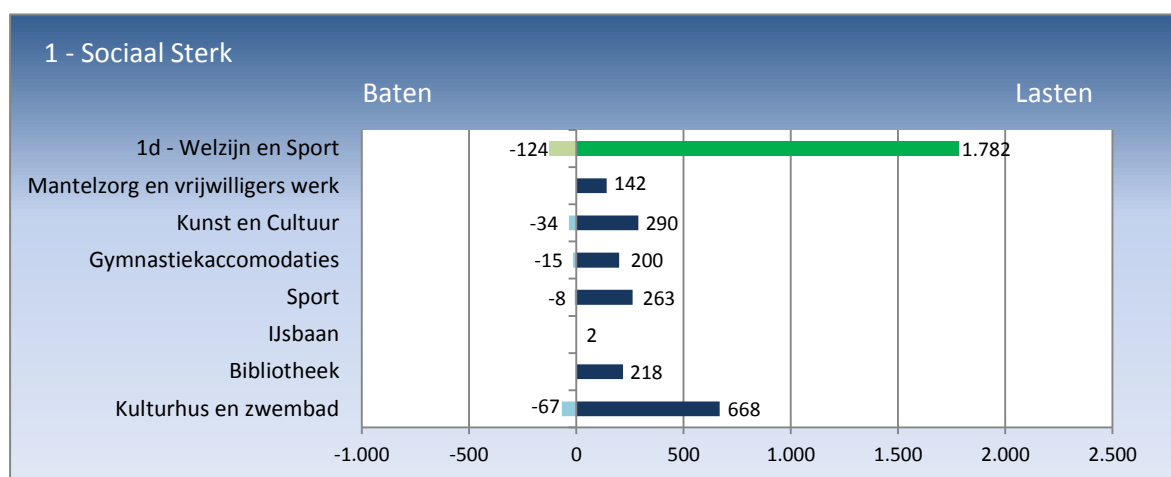
- Een aantal subsidieontvangers heeft te maken met loon- en prijsstijgingen. Indexatie compenseert (voor een deel) de stijgende kosten die organisaties hebben om de activiteiten te organiseren die de gemeente van hen vraagt. De prijscompensatie die we als gemeente ontvangen via het Gemeentefonds is de basis voor de indexatie voor loon- en prijsstijgingen van te verstrekken subsidies, zijnde 1,3%.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	2.419	1.793	1.782	1.785	1.860	1.857
Totaal baten	-553	-183	-124	-122	-132	-123
Resultaat voor bestemming	1.866	1.610	1.658	1.663	1.737	1.734
Onttrekking/storting reserves	-41	-67	-18	-18	-18	-18
Resultaat na bestemming	1.825	1.543	1.640	1.645	1.719	1.716

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'welzijn en sport' een nadelig saldo van € 48.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Kulturhus en zwembad		590	600	10
- Bibliotheek		216	218	2
- IJsbaan		2	2	0
- Sport		257	255	-2
- Gymnastiekaccommodaties		147	185	38
- Kunst en Cultuur		263	256	-7
- Mantelzorg en vrijwilligerswerk		136	142	6
Welzijn en sport		1.610	1.658	48

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Gymnastiekaccommodaties 38.000,-- N
 - Betreft de vertaling van het geactualiseerde meerjaren-onderhoudsprogramma gebouwen.

In 2022 wordt meer onderhoud gepleegd aan de gemeentelijke sportaccommodaties. De kosten worden gedekt uit de hiervoor gevormde egalisatiereserve (N)

Reserve

- Voor dekking van kapitaallasten van een drietal investeringen is de bekleemde reserve 'dekking kapitaallasten' aangewend.

2

Wonen, werken en recreëren

INLEIDING

Hattum is een kleine maar stoere Hanzestad die centraal ligt tussen de natuurgebieden van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Een bijzondere aantrekkelijke stad met een rijke cultuurhistorie waar de kwaliteit van wonen, leven, werken en verblijven hoog is.

AMBITIE

De komende jaren blijven we inzetten behoud en ontwikkeling van de kwaliteiten die Hattum bijzonder maken.

De speerpunten bij deze aanpak zijn:

Energie & klimaat (programma 2.a)

We willen de energietransitie - de overgang naar een duurzame energievoorziening, zoals zonnepanelen - versnellen. We werken toe naar een situatie waarin Hattum energieneutraal is. Met het vaststellen van het programma Duurzaamheid zijn de kaders voor 2022 en verder geschetst. De RES 1.0 en de transitievisie warmte zijn in 2021 vastgesteld. In 2022 worden maatregelen getroffen om geselecteerde wijken voor te bereiden om van het gas af te gaan. Daarbij gaan we de dialoog met de inwoner aan! De verdere invulling van het verduurzamen van de eigen omgeving kan plaatsvinden binnen het programma Duurzaamheid. Daar gaan we mee aan de slag.

Het jaar van de Omgevingswet (programma 2.a)

In het eerste kwartaal van 2022 ronden we de Omgevingsvisie Hattem en het Omgevingsplan Buitengebied af. Daarnaast bereiden we ons voor op de invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022. We richten nieuwe werkprocessen in om binnen 8 weken een Omgevingsvergunning te kunnen verlenen en schaffen ICT applicaties aan zodat we kunnen aansluiten op het Digitale Stelsel Omgevingswet.

Nieuwe woongebieden realiseren (programma 2.a)

We willen dat er in de toekomst genoeg woningen voor alle Hattemers zijn. Na de afronding van Assenrade komt de focus te liggen op de grote woonprojecten: 't Veen en de woonzorgzone(s). Naast deze locaties zijn er diverse kleinere inbreidingslocaties die met de grote projecten een gevarieerd woningaanbod moeten leveren. Verder wordt in het proces van de Omgevingsvisie verkend of en welke aanvullende locaties nodig zijn. We werken samen met de verschillende betrokkenen aan de voorbereiding en realisatie van de woongebieden.

Bedrijvenpark H2O (programma 2.b)

We werken aan verdere ontwikkeling van het bedrijvenpark H2O en de realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28. Na de eerste verkoop van kavels op het Hattems plandeel in 2021, zal naar verwachting de kavelverkoop en daadwerkelijke vulling van het terrein verder doorgroeien. Ook wordt nog steeds ingezet op de verplaatsing van bedrijven op 't Veen naar bedrijvenpark H2O om daarmee beide projecten tot een succes te maken.

Herinrichting Binnenstad en De Bleek (programma 2.c)

Samen met de Hattemers maken we een aantrekkelijke en toegankelijke historische binnenstad. We doen dit door o.a. door de herinrichting van de openbare ruimte. Onderdeel van de herinrichting is onder meer het afkoppelen van regenwater van het gemengde riool, het herinrichten van de openbare ruimte, het vervangen van de openbare verlichting en het vernieuwen van straatmeubilair. In 2021 is gestart met de daadwerkelijk realisatie van de 2e fase van het project (na realisatie van de Markt in 2019-2020, fase 1). De werkzaamheden van fase 2 duren tot eind 2022.

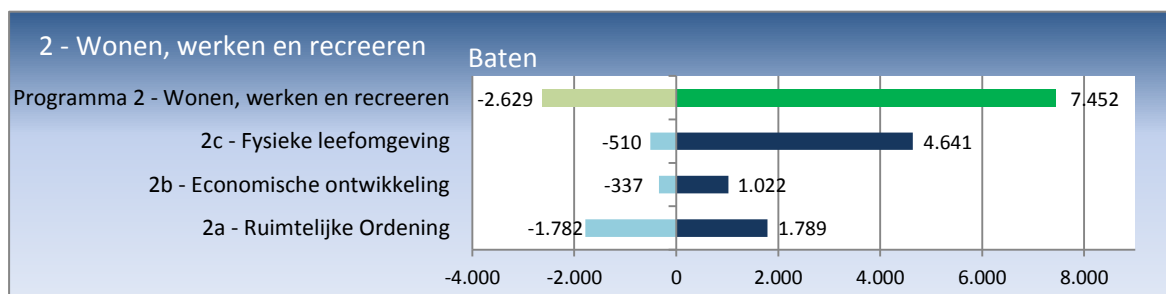
Na de zomer van 2021 wordt gestart met de planvorming voor de herinrichting van parkeerterrein de Bleek. De Bleek wordt met de herinrichting een prettige en veilige plek voor bewoners en bezoekers. Met de herinrichting worden de huidige problemen ten aanzien van wateroverlast op het terrein opgelost.

FINANCIEEL

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening 2020	begroting 2021	begroting 2022	meerjarenraming 2023	meerjarenraming 2024	meerjarenraming 2025
Totaal lasten	8.435	7.476	7.452	6.816	6.925	7.036
Totaal baten	-3.647	-1.720	-2.629	-1.364	-1.584	-1.297
Resultaat voor bestemming	4.788	5.756	4.823	5.452	5.341	5.739
Onttrekking/storting reserves	-140	-736	-427	-82	-196	54
Resultaat na bestemming	4.648	5.020	4.396	5.370	5.145	5.793

Beleidsveld

Wonen, werken en recreëren

- Ruimtelijke ontwikkeling

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *We willen de energietransitie versnellen en toewerken naar een situatie waarin Hattem energieneutraal is. In de komende periode brengen we in kaart wat daar voor nodig is. We sluiten daarbij geen oplossingsrichtingen uit. We hebben daarbij een “ja, mits” houding ten aanzien van duurzaamheidsinitiatieven. We gaan meer inzetten op de energietransitie en het klimaatactieprogramma. Daar gaan we een wijze van financiering bij voorstellen die ons in staat stelt om echte stappen te zetten, we denken aan bijvoorbeeld een duurzaamheidsfonds of -reserve.*
- *Aan onze inwoners bieden we instrumenten die het investeren in duurzame maatregelen aantrekkelijk maken. We denken daarbij aan duurzaamheidsleningen en uitbreiding van het Energieloket. Het minimeleid willen we uitbreiden met maatregelen ter bestrijding van hoge energielasten (voorkomen van energiearmoede), zodat ook gezinnen met lage inkomens in staat zijn om duurzame maatregelen te nemen.*
- *We gaan uitvoering geven aan het convenant met Powered by Hattem en ondersteuning bieden in deze opstartfase. Plaatsing van zonnepanelen op de oude stortplaats (tussen Oranje Nassaulaan en Prinses Beatrixlaan) beschouwen wij als een kansrijk project.*
- *Triada is een belangrijke partner bij het realiseren van duurzame woningen in Hattem. We blijven daar in de prestatieafspraken op inzetten, maar staan ook open voor een actiever partnerschap om onze duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken.*
- *Het Rijk zet in op aardgasvrije nieuwbouw en als Hattem willen we daar ook onverkort op inzetten. Op 't Veen gaat aardgasvrij gebouwd worden. We sluiten aan bij de landelijke regelgeving op dit punt en zullen zeer terughoudend omgaan met het geven van ontheffingen.*
- *We zoeken op het gebied van energietransitie de samenwerking met onze buurgemeenten op.*
- *Het Rijk neemt ook het ruimtelijk domein op de schop: een complete stelselwijziging met de invoering van de Omgevingswet. Dat is weer een forse opgave, maar ook één die kansen biedt. Kansen om meer nog dan voorheen samen met inwoners en ondernemers te bepalen hoe het Hattem van de toekomst eruit gaat zien. Een houding van “ja, mits” in plaats van “nee, tenzij” staat daarin centraal, samen met het thema duurzaamheid. We gaan de Hattemers actief betrekken bij het opstellen van de Omgevingsvisie.*
- *We ontwikkelen in Hattem twee woonzorgzones. We actualiseren het behoefteonderzoek naar zorgplekken in deze periode om helder te krijgen welke inzet nodig is op dit gebied. Als uit dit onderzoek blijkt dat er behoefte is aan meer zorgplekken, willen we ons als gemeente maximaal inzetten om zorgaanbod op algemene grondslag te realiseren. Voor de woonzorgzone Geldersedijk/ijsbaanterrein gaan we voor een integrale ontwikkeling van het gebied en willen daar, ook plek bieden aan initiatieven voor kleinschalige woonvormen voor bijzondere doelgroepen, zoals stichting de Luwte.*
- *Hattemers moeten hun hele leven een voor hen passende woonvorm in Hattem kunnen vinden. We willen de toekomstige woonwensen van Hattemers kunnen blijven faciliteren. Daarom willen we nieuwe locaties in beeld brengen die een aanbod voor divers types woningbouw kunnen betekenen, kwalitatieve inbreiding gaat daarbij voor uitbreiding. Er moet gebouwd worden naar behoefte, waarbij we oog hebben voor betaalbare huisvesting voor elke Hattemer. De kwaliteit van de sociale woningvoorraad houden we op peil.*
- *De ontwikkeling van 't Veen nemen we voortvarend ter hand. Ondergrondse verkabeling van de hoogspanningslijnen kan de kansen voor de ontwikkeling van het gebied vergroten.*
- *We blijven ons er voor inzetten dat er helderheid komt over de gevolgen van Lelystad Airport voor de gezondheid en het woongenot van onze inwoners. Insteek blijft daarbij: geen laagvliegroutes, eerst een herindeling van het luchtruim.*

1. RUIMTELIJKE ORDENING

Ontwikkelingen:

- **Op tijd klaar voor de Omgevingswet**

In het voorjaar van 2021 is bekend geworden dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet wederom is uitgesteld. De beoogde inwerkingtreding is nu 1 juli 2022.

Dit uitstel geeft een meer dan welkome ruimte voor de implementatie. Tegelijkertijd betekent het uitstel niet dat we achterover kunnen leunen. We hebben nog veel werk te verrichten om op 1 juli 2022 klaar te zijn voor de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.

We ronden de Omgevingsvisie Hattem begin 2022 af. Het bestemmingsplan verbrede reikwijdte buitengebied is naar verwachting vastgesteld. Door de vaststelling van dit bestemmingsplan kunnen aanvragen in behandeling worden genomen om de initiatieven uit dit plan te verwezenlijken. Een plan van aanpak om op termijn te komen tot een gebiedsdekkend Omgevingsplan wordt opgesteld. We richten nieuwe werkprocessen voor de omgevingsvergunning in om binnen 8 weken een besluit te kunnen nemen. We hebben software aangeschaft om aan te kunnen sluiten op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet. We gaan die software inrichten en maken daarbij gebruik van de nieuwe werkprocessen. Dit willen we in het begin van 2022 hebben gerealiseerd, zodat er voldoende tijd resteert om in de praktijk te oefenen met de nieuwe werkwijzen en systemen.

We implementeren de Omgevingswet op een pragmatische manier: we maken gebruik van goede voorbeelden uit het land, we werken zoveel mogelijk samen met de buurgemeenten, we richten ons op de minimale eisen voor de inwerkingtreding van de wet overeenkomstig de Route 2022. We doen zoveel mogelijk met eigen mensen en doen ervaring op met nieuwe werkwijzen bijvoorbeeld op het gebied van participatie. Werken aan de inhoud brengt werken aan de doelen van de wet op gang: hoe krijgen we minder regels, snellere besluitvorming, een samenhangende aanpak? Dat is wat de samenleving wil.

Hierna beschrijven we de resultaten en doelen tot de invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022.

Omgevingsvisie Hattem

- Resultaat: vastgestelde Omgevingsvisie Hattem.

Bestemmingsplan buitengebied

- Resultaat: behandelen van aanvragen voortvloeiend uit het vastgestelde bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor het buitengebied.

Omgevingsplan Hattem

- Resultaat: inrichten proces "aanpassen/wijzigen omgevingsplan"; we kunnen na 1 juli 2022 geen procedures meer opstarten volgens het oude recht dus moeten we ons op de nieuwe procedure oriënteren en deze inrichten.
- Resultaat: plan van aanpak hoe we toewerken naar een gebiedsdekkend Omgevingsplan Hattem.

Omgevingsvergunning

- Resultaat: aangepast werkproces voor eenvoudige aanvragen en voor complexe aanvragen, inrichten 'omgevingstafel', afspraken met ketenpartners, bestuurlijke rolname in besluitvormingsproces zodat we binnen 8 weken vergunning kunnen verlenen en een integrale benadering plaats te laten vinden, opstellen handreiking participatie door initiatiefnemers.

- Doel/effect voor de Hattemers:
 - Eenvoudige vergunningen gaan snel en simpel.
 - Complexe vergunningen: meer ruimte voor maatwerk; Ja, mits benadering; integrale benadering: alle belangen aan de omgevingstafel; participatie door initiatiefnemer is zelf aan zet om de belanghebbenden te informeren en te betrekken.

Digitaal stelsel Omgevingswet

- Resultaat: inrichten aangeschafte applicaties, zodat we tijdig kunnen aansluiten op het landelijke digitale Stelsel Omgevingswet (wettelijk verplicht voor 1 juli 2022).
- Doel/effect voor de Hattemers: nu nog beperkt, naar de toekomst toe is alle informatie over de leefomgeving digitaal beschikbaar.

Overige activiteiten

Naast de voornoemde activiteiten is het onder andere noodzakelijk dat we de gevolgen voor de legesheffing bepalen, de mandatering wijzigen, gemeentelijke adviescommissie instellen, klaar zijn voor de uitvoering van gedecentraliseerde bodemtaken, procedures en regels kunnen toepassen als het gaat om onteigening, voorkeursrecht, kostenverhaal en planschade en medewerkers zijn opgeleid.

Financieel

De kosten van de invoering van de Omgevingswet hebben we ingeschat door het op de Hattemse schaal toepassen van het financieel dialoogmodel van de VNG. Voor 2022 is een hogere inzet van medewerkers en middelen nodig dan waarmee rekening is gehouden in de meerjarenbegroting. De werkzaamheden van de Omgevingswet worden gefinancierd uit incidentele middelen.

- **Stopzetten PAS**

Doordat het PAS door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 niet meer gebruikt mag worden en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering per 1 juli 2021 in werking is getreden blijft het ingewikkeld om grotere ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en te realiseren die leiden tot een toename van de stikstofdepositie (boven de drempelwaarde) in Natura 2000-gebieden. In Hattem zijn dat De Veluwe en de IJssel als onderdeel van de Rijntakken. De uitspraak heeft gevolgen voor grotere ontwikkelingen en projecten in Hattem.

Om de komende periode actief te blijven anticiperen op landelijke en provinciale stikstofontwikkelingen wordt actief samengewerkt in het bestuurlijk overleg stikstof Noord-Veluwe. Op deze manier proberen we in deze complexe situatie vooraan te zitten bij nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. Hiermee houden we regie op Hattemse (bouw)projecten.

- **Lelystad Airport**

De geplande vliegroutes voor Lelystad Airport vormen een bedreiging voor de leefbaarheid op de Veluwe en de woonomgeving van Hattem. De gemeente Hattem zet zich samen met bewoners, omliggende gemeenten (H2O/Elburg/Epe/Voorst/Zwolle/Kampen), provincies en andere natuurlijke partners in voor het voorkomen van deze ontwikkeling. Er wordt zowel ingezet op lobby als op overleg met de belangrijkste instanties zoals het ministerie (I&W) van de luchtverkeersleiding (LVNL) en de provincie Gelderland. Ook de lange termijnontwikkelingen rond luchtvaart worden gevolgd om tijdig te kunnen reageren.

2. WONEN

Ontwikkelingen:

- **Woononderzoek, woonbeleid en prestatieafspraken**

Wonen is landelijk een dominant onderwerp en ook in Hattem is dat niet anders. In 2019 en 2021 zijn woonbehoefteonderzoeken uitgevoerd voor Hattem. De resultaten van deze onderzoeken zijn in 2021 input geweest voor de concept Omgevingsvisie. De uitkomst van de woningmarktonderzoeken zal ook verwerkt worden in de woningbouwprogrammering en de uitwerking daarvan in de diverse woningbouwprojecten.

De Huisvestingswet geeft handvatten voor de sturing van gemeente op woningbouwcorporatie. De gemeente kan via prestatieafspraken sturen op investeringsprioriteiten binnen het werkveld van de corporatie. De gemeente zal dit vanuit de beleidslijn van de woonvisie (als uitwerking/programma van de Omgevingsvisie) moeten vormgeven. Voor het opzetten van het programma wonen is extra geld opgenomen in de begroting. De verwachting is dat in de eerste helft van 2022 het programma Wonen is afgerond.

- **Woningbouwlocaties**

Om de woningvraag van de toekomst te kunnen bedienen heeft Hattem na Assenrade twee grotere inbreidingslocaties: 't Veen en de woonzorgzone(s). Aanvullende zijn er diverse kleinere inbreidingslocaties waar met name appartementen worden gerealiseerd. Hiervoor zijn op dit moment een groot aantal ruimtelijke procedures in voorbereiding. Verder wordt in het totstandkomingsproces van de Omgevingsvisie verkend of en nog aanvullende locaties nodig zijn. Dit loopt parallel met het proces van de verstedelijkingsopgave dat op regionaal niveau (Regio Zwolle/Kop van de Veluwe) wordt ingevuld. De uitkomst van de Omgevingsvisie en het 'programma Wonen' zal verder invulling geven aan de woningbouwprogrammering van Hattem. We werken samen met de verschillende betrokkenen en bereiden plannen voor zodat tijdig in de woningbehoefte kan worden voorzien.

Dit complex van 60 huurwoningen aan de Lippenoordweg zal in de eerste helft van 2022 worden opgeleverd.

- **Assenrade**

In het laatste kwartaal van 2021 zal de grondexploitatie van Assenrade worden afgesloten. Ook de laatste werkzaamheden aan de openbare ruimte (wegen en groenzones) worden in 2021 afgerond. Daarmee is de nieuwbouwwijk met 280 woningen definitief afgerond en zal het gebied worden opgenomen in het reguliere beheerprogramma.

- **Woonzorgzones**

De Bongerd | In 2021 zijn door initiatiefnemers Habion en Hanzeheerd de voorbereidingen getroffen voor het concept-bestemmingsplan. In de eerste helft van 2022 zal dat leiden tot bruikbare bestemming en vergunning(en) voor de vernieuwbouw van het complex naar een nieuw huisvestingsconcept. De petanquevereniging Gelre wordt door de initiatiefnemer ingepast op/rond de locatie.

De gemeente heeft bij de vernieuwbouw van De Bongerd de rol van bewaker van kwaliteit (woonproduct, zorgaanbod en stedenbouwkundig) en faciliteert het ruimtelijk planologisch proces, op basis van de anterieure overeenkomst. De gemeentelijke kosten worden hiermee afgedekt. De gemeentelijke inzet vraagt wel capaciteit die deels is ingehuurd en onder de werking van de overeenkomst valt. Het programma is afgestemd met de ontwikkeling op de zone Geldersedijk.

Zone Geldersedijk | De inzet is erop gericht om het planologisch kader en de feitelijke situatie gereed te hebben voor start bouw van het IKC-1 in voorjaar 2022. Met het bestemmingsplan worden de ambities uit de stedenbouwkundige visie van december 2019 planologisch verankerd. Wanneer het bestemmingsplan rechtskracht heeft, kan ook voldoende zekerheid geboden worden bij de verkoop onder voorwaarden van de uitgeefbare percelen. Op die percelen kan dan het gewenste aanbod van zelfstandige en niet-zelfstandige wooneenheden voor ouderen (zonder en met zorgbehoefte) worden gerealiseerd. Hierover zijn in 2021 al gesprekken gestart met een aantal partijen. Feitelijke realisatie van de onderdelen wonen/zorg enerzijds en onderwijs (IKC) anderzijds zullen doorlopen in de jaren vanaf 2022, afhankelijk van mogelijke fasering. De gemeentelijke kosten moeten worden terugverdiend uit de grondverkoop van de oude ijsbaan en evt. de Van Heemstra locatie. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan wordt een grondexploitatie aangeboden waarin tevens een risicoparagraaf is opgenomen.

- **Transformatie 't Veen**

Sinds 2017 volgen we op basis van het Ontwikkelingsperspectief (2013) een strategie voor de transformatie volgens een aantal parallelle sporen. Concreet gaat het over a) verkabeling van de hoogspanningsverbinding, b) ontwikkelplannen haalbare clusters, c) alternatieven voor bedrijven, d) Chw-bestemmingsplan, e) duurzaamheidsdoelstellingen. De basis hiervoor wordt versterkt door het Ontwikkelkader en de grondexploitatie (december 2019). We werken samen met partijen uit de markt en semi-overheid die risico kunnen en willen dragen omdat hun doelstellingen aansluiten bij de ambities van de gemeente. Om de ambitie kracht bij te zetten, is een financiële voorziening getroffen die de komende 10 jaar opbouwt. Het ontwikkelkader en grondexploitatie zijn flexibel en kunnen aangepast worden naar de marktomstandigheden en de vertrekbaarheid van zittende bedrijven.

In het derde kwartaal van 2021 startte de bouw van de eerste woningen van het vernieuwde Veen op 't Veen-Noord (voormalige Antarctica-locatie). De transformatie is begonnen. Ook in 2021 werd, ondersteund door een co-financiering van provincie Gelderland, een aanvraag gedaan voor rijkssubsidie (Woningbouwimpuls).

In de eerste helft 2022 verwachten we het Chw-bestemmingsplan aan te kunnen bieden ter vaststelling, samen met het Basisontwerp voor de verkabeling. In die periode kan ook fase 2 van 't Veen-Noord starten. Dat geldt ook voor de vestiging van de Lidl aan de Populierenlaan, als derde supermarkt in Hattem (na vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad). Aan de zuidoostzijde van 't Veen verwachten we in 2022 de verdere ontwikkeling van het Consmema terrein.

3. MILIEU EN DUURZAAMHEID

Ontwikkelingen:

- **Energie en klimaat**

Met het vaststellen van het programma duurzaamheid zijn de kaders voor de toekomst geschetst. De verdere invulling van het verduurzamen van de eigen omgeving kan plaatsvinden binnen dat programma. Daarbij zijn de grote transities geborgd. Daarnaast zijn de lopende programmaonderdelen zoals het verduurzamen van het eigen vastgoed en het voorzien in voldoende laadinfra in de gemeente opgenomen.

Regionale Energiestrategie (RES):

In 2021 zijn de zoekgebieden met het RES bod 1.0 vastgesteld. Binnen de samenwerking met de andere deelnemende gemeenten werken we aan het faciliteren van initiatiefnemers om te komen tot concrete opwekking van duurzame energie.

Warmtevisie:

De transitievisie warmte is vastgesteld, als onderdeel van de regionale energiestrategie. Het startdocument doelgroepenpak van het duurzaam verwarmen van wijk 'de Hilst' is gereed. In 2022 wordt gestart met de uitvoering van deze plannen. Daarnaast is er gesproken met ondernemers van het bedrijventerrein de 'Netelhorst'. Er is interesse getoond om gebruik te maken van alternatieve energiebronnen, ten opzichte van gas, zodat het bedrijventerrein op een duurzame wijze verwarmd wordt. In 2022 wordt de haalbaarheid van deze opgave verder onderzocht.

Subsidie en revolverend fonds:

De gemeente stimuleert inwoners te investeren in het verduurzamen van hun eigen huis, tuin en omgeving. Diverse subsidies zijn beschikbaar via Veluwe Duurzaam. Daar voegen we nu aan toe dat subsidie beschikbaar komt voor het vergroenen van daken. Daarnaast onderzoeken we of mensen via de gemeente geld kunnen lenen uit een in te stellen revolverend fonds. Als hiertoe besloten wordt zijn binnen dat fonds ook middelen beschikbaar voor die groep die elders geen leningen aan kunnen gaan.

Duurzaamheidsloket:

In samenwerking met het energieloket Veluwe Duurzaam spelen wij in op de maatregelen die inwoners en ondernemers kunnen treffen om in en rondom hun woning te verduurzamen. We richten een lokaal kennispunt in.

Young Energy Team:

In 2022 wordt een Young Energy Team gevormd. Dit team van jonge enthousiaste Hattemers wordt ingezet om proactief Hattemers te benaderen om duurzame maatregelen te treffen. Zoals door het ondersteunen in het inzichtelijk maken van het potentieel om een woning te verduurzamen en door het uitvoeren van simpele maatregelen, zoals door het plaatsen van radiatorfolie en tochtstrips.

Energiesubsidie minima:

In 2018 heeft de raad met een amendement geld beschikbaar gesteld voor duurzame middelen voor minima. Dit amendement is vertaald in een uitvoeringsplan. De uitvoering vindt plaats in 2021 en 2022.

Gemeentelijk vastgoed:

Van de gebouwen in eigendom van de gemeente is een energiescan gemaakt en de eerste voorstellen om te verduurzamen zijn gemaakt. Vanaf 2022 worden maatregelen getroffen om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen.

Deelauto's:

Naar verwachting worden in 2022 twee elektrische deelauto's voor zowel de medewerkers van gemeente Hattem en bewoners beschikbaar gesteld. Hierdoor wordt de CO2-reductie van de vervoersbewegingen fors verminderd en draagt de gemeentelijke organisatie bij aan het doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

Educatie:

Kinderen dienen spelenderwijs kennis te maken met de verschillende landschappelijke kenmerken en elementen zoals biodiversiteit en ecologische waarde. Daarom wordt in 2022 extra aandacht besteed aan educatie met en op scholen. Onder andere door het creëren van groene schoolpleinen en mogelijkheden te ontdekken om een klompenpad speciaal voor kinderen te ontwerpen.

Hattem, een groen icoon!:

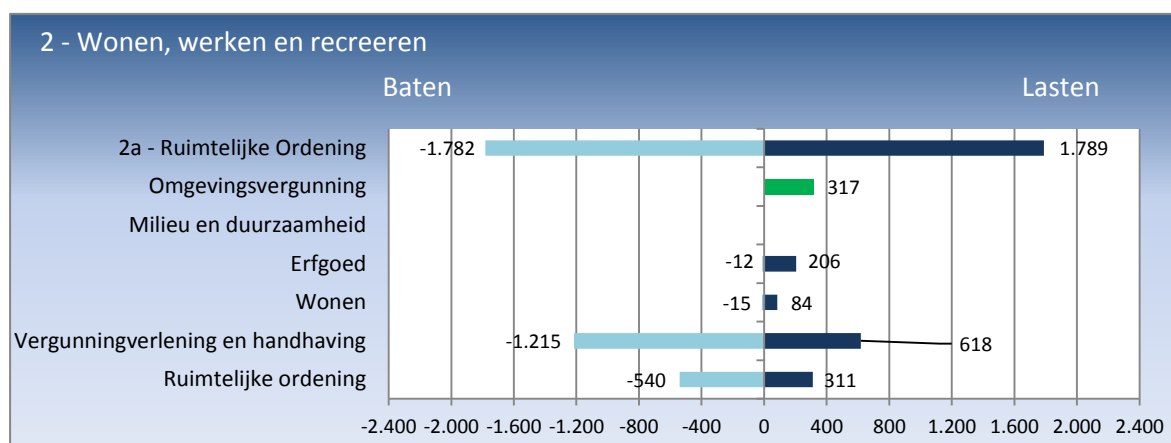
In samenspraak met omwonenden van de Veldhoeve is er een plan gecreëerd, waardoor de effecten van klimaatverandering opgevangen worden. Zo wordt hittestress gereduceerd en de biodiversiteit juist vergroot. Hierdoor wordt de Veldhoeve een aangename plek om te bewegen, recreëren en elkaar te ontmoeten.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekenin 2020	begroting 2021	Begroting 2022	meerjarenraming 2023	2024	2025
Totaal lasten	1.822	2.322	1.789	1.398	1.433	1.396
Totaal baten	-1.018	-854	-1.782	-671	-852	-622
Resultaat voor bestemming	804	1.468	7	727	581	774
Ottrekking/storting reserves	-92	-666	498	-2	-2	-2
Resultaat na bestemming	712	802	505	725	579	772

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'ruimtelijke ordening' een voordelig saldo van € 1.462.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Ruimtelijke ordening		54	-229	-283
- Vergunningverlening en handhaving		-29	-596	-567
- Wonen		38	69	31
- Erfgoed		139	194	55
- Milieu en duurzaamheid		570	253	-317
- Omgevingsvergunning		698	317	-381
Ruimtelijke ordening		1.469	7	-1.462

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Ruimtelijke ordening 283.000,-- V
 - Betreft verhoogde incidentele legesopbrengsten bestemmingsplan buitengebied (V)
- Vergunningverlening en handhaving 567.000,-- V
 - Bij de voorjaarsnota 2021 is aangegeven dat de plannen voor de Bongerd en onderwijshuisvesting in 2021 nog niet resulteren in vergunningverlening.

De verlaging van de legesinkomsten met € 500K is nu als opbrengst meegenomen in de begroting 2022 (V)		
• Wonen	31.000,--	N
- Voor het opstellen van een woonvisie is incidenteel budget beschikbaar gesteld (N)		
• Erfgoed	55.000,--	N
- Het meerjarenonderhoudsplan gebouwen is geactualiseerd. Voor 2022 worden voor de Molen en de Dijkpoort kosten voor groot onderhoud begroot. Verrekening vindt plaats met de hiervoor gevormde egalisereserve (N).		
• Milieu en duurzaamheid	317.000,--	V
- Betreft in 2021 incidentele begrote budgetten voor uitvoering van het klimaatbeleid aangevuld door een budgetoverheveling van in 2020 nog niet bestede gelden (V).		
• Omgevingsvergunning	381.000,--	V
- Betreft voornamelijk in 2021 begrote incidentele kosten voor werkzaamheden in het kader van de Omgevingswet (V)		
- Herijking capaciteit en werkplanning ambtelijke inzet (V)		

Reserve

- Voor dekking van kapitaallasten van de investering restauratie stadsmuur nabij de molen is de beklemde reserve 'dekking kapitaallasten' aangewend.
- Bij de voorjaarsnota 2021 zijn de geraamde opbrengsten leges voor bouwaanvragen afgeraamd. Dekking heeft plaatsgevonden uit de algemene reserve. De legesopbrengsten zijn nu begroot in 2022 en worden weer toegevoegd aan de algemene reserve.

Wonen, werken en recreëren

- Economische ontwikkeling

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *We spannen ons in om het H2O bedrijventerrein zo snel mogelijk gevuld te krijgen. Het realiseren van het bestemmingsplan en de afrit zijn daarbij de eerste prioriteit. De transformatie van 't Veen wordt voortgezet en het planologisch mogelijk maken van de derde supermarkt wordt afgerond.*
- *Bereikbaarheid is een thema dat we vooral in regionaal verband oppakken. We hebben oog voor de gevolgen van de nieuwe afrit voor H2O voor het verkeer in Hattem.*
- *Hattem is een prachtige Hanzestad op de Veluwe. We vermarkten ons samen met de Hanzesteden langs de IJssel en op de Veluwe en op de schaal van de Veluwe. We willen het eigen verhaal van Hattem ook sterk neerzetten: decor, duiding en dynamiek zijn daarbij sleutelwoorden. We gaan ondernemers verleiden om samen het verhaal van Hattem verder te brengen en zo ook onze identiteit te versterken.*
- *De gemeente nodigt lokale ondernemers nadrukkelijk uit bij aanbestedingen door de gemeente.*
- *We gaan geen gebruik maken van de mogelijkheid voor verruiming van de openingstijden van winkels en handhaven de zondagsrust in Hattem.*
- *De Detailhandelsvisie en het convenant met de HAVO gaan we voortvarend uitvoeren. Het thema leegstand heeft daarbij urgentie en de uitwerking van een aanpak daarop.*

RELEVANTE THEMA'S

1. ECONOMIE

Ontwikkelingen:

- **Economie lokaal**

De afgelopen periode was voor veel ondernemers uitdagend. Vooral voor ondernemers in de binnenstad, in de horeca en detailhandel, hebben de coronamaatregelen impact gehad. Er zijn ook nieuwe initiatieven ontstaan, zoals Shoppen in Hattem: een digitaal platform van Hattemer ondernemers. Komend jaar willen we samen met de binnenstadondernemers verder werken aan de profilering van Hattem als Hanzestad en met de uitdagingen die een veranderend winkelbestand met zich mee brengt. Met Ondernemend Hattem, de vereniging van Hattemer ondernemers (voorheen: BHK & ONH), zetten we in op netwerkvorming in de Regio Zwolle en de verduurzaming en opwaardering van Netelhorst.

- **Economie regionaal**

Het is de ambitie van de Regio Zwolle om de 4e economie van Nederland te worden: 'squaring the triangle'. Belangrijk hierbij is het investeren in het ondernemersklimaat. Kennispoort blijft belangrijk als eerstelijns adviesorgaan voor ondernemers. Daarnaast is er aandacht voor internationalisering, internationale acquisitie en de verschillende topsectoren. Samen met de Kop van de Veluwe gemeenten werken we aan het scherp blijven op een sluitend vangnet voor ondernemers qua aanbod en

voorzieningen en de communicatie daarover. Belangrijk onderdeel daarvan is Upgrade Jezelf! voor werkgevers en werknemers. We blijven de voortgang van uitgifte van bedrijventerreinen en de vraag daarnaar monitoren. In het programma Noord-Veluwe Bereikbaar werken we aan een bereikbare regio (zie programma 3).

- **Bedrijvenpark H2O**

Op Bedrijvenpark H2O wordt in totaal circa 63 ha (netto) bedrijfsgrond ontwikkeld. De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de gunstige marktsituatie van de afgelopen jaren is de verkoop van kavels goed aangetrokken. Zicht op realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28 heeft hierop ook een gunstig effect. Ook voor het Hattemse plandeel is de uitgangssituatie goed. De omliggende infrastructuur (Zuiderzeestraatweg) is aangepast en het plandeel is bouwrijp. Er is veel interesse vanuit de markt voor het terrein en diverse kavels zijn verkocht of in opties uitgegeven. In 2021 zijn ook diverse bedrijfspanden gerealiseerd op het Hattems plandeel. De verwachting is dat 2022 meerdere kavels worden verkocht, zowel op het Hattems als het Oldebroeks plandeel.

2. RECREATIE EN TOERISME

Ontwikkelingen:

- **Hanze**

In 2022 continueren we onze acties vanuit het perspectief Hanzesteden 2020-2025. De Nederlandse Hanzesteden hebben samen met het Nederlands Bureau voor Toerisme een aantal uitgangspunten benoemd waar de Hanzesteden zich op willen inzetten. Het gaat onder andere om het stimuleren van jaarrond bezoek, monitoring, branding (vraagontwikkeling) en aanbodontwikkeling (investeren in dynamiek en decor).

Het jaar 2023 komt in het teken te staan van de Hanze. Dit 'Hanzejaar' is een initiatief van zowel het NBTC, Hanzesteden Marketing als de Veluwe. Gedurende dit jaar vinden verschillende evenementen, activiteiten en marketingacties plaats in alle Hanzesteden. Hanzesteden Marketing en Visit Hattem spelen bij de coördinatie en organisatie hiervan een belangrijke rol. Beide organisaties wordt hierin inhoudelijk en financieel ondersteund door de gemeente Hattem. Hiervoor is voor 2022 en 2023 extra geld begroot.

- **Veluwe**

De Veluwse partners werken samen aan de Veluweagenda 2030. De samenwerking rond de gebiedsopgave Veluwe-op-1 is met 3 jaar verlengd (2021-2023). We zien dat in 2021 een aantal langlopende opgaven op de Veluwe tot een (voorlopige) conclusie hebben geleid. Zo staat het Routebureau op het punt te verzelfstandigen, waarbij gemeenten vanaf 2024 een deel van de organisatiekosten op zich gaan nemen. Tot dan worden deze nog volledig gedragen door de provincie Gelderland. Ook zien we dat voor het vraagstuk rond financiering recreatieve infrastructuur een aantal oplossingen helder worden. Vooralnog verwachten we in Hattem echter geen ingrijpende gevolgen voor inwoners en bezoekers, zoals betaald parkeren. Dat speelt vooral op grotere terreinen. Voor het realiseren van het Veluws wandelpadennetwerk zijn voor 2022 voorbereidingskosten opgenomen. Tot slot gaat de bijdrage voor Visit Veluwe omhoog van 1 euro per inwoner naar 1,03 per inwoner, wat neerkomt op een correctie voor prijsstijgingen en het niet-indexeren afgelopen jaren.

- **Visit Hattem**

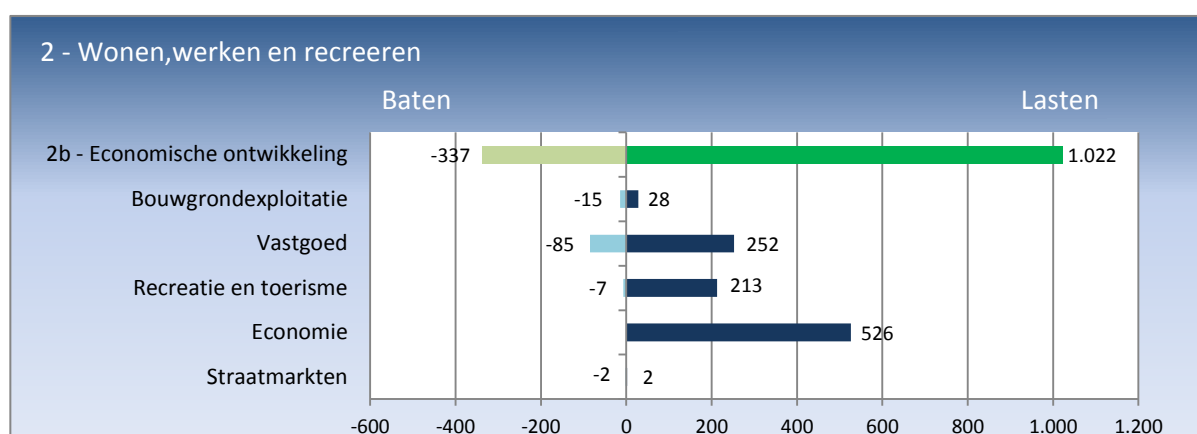
Visit Hattem organiseert evenementen, faciliteert het toeristisch informatiepunt en is verantwoordelijk voor de marketing van Hattem in de regio. Voor deze zaken ontvangt Visit Hattem jaarlijkse een subsidie van de gemeente Hattem. Daarnaast ontvangt Visit Hattem een bijdrage vanuit het Ondernemersfonds, die de hoogte ervan bepaalt op basis van vooraf ingediende plannen en achteraf geleverde prestatie. Dit brengt een zekere onzekerheid met zich mee voor Visit Hattem, die daardoor moeite heeft haar huidige bedrijfsvoering (met een relatief groot aandeel vaste lasten) te handhaven.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	Begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	2.254	715	1.022	560	557	548
Totaal baten	-1.763	-282	-337	-154	-216	-159
Resultaat voor bestemming	491	433	685	406	341	389
Ottrekking/storting reserves	-63	-79	-52	-91	-205	8
Resultaat na bestemming	-428	354	633	315	136	381

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'economische ontwikkeling' een nadelig saldo van € 251.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Straatmarkten		1	0	-1
- Economie		58	298	240
- Recreatie en toerisme		235	206	-29
- Vastgoed		140	167	27
- Bouwgrondexploitatie		0	13	13
Economische ontwikkeling		434	685	251

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Economie 240.000,-- N
 - Voor 't Veen zijn kosten gemaakt die de komende jaren worden verhaald dan wel dat middelen worden ontvangen vanuit af te sluiten anterieure overeenkomsten. Het Besluit Begroting en Verantwoording staat niet toe de kosten langer dan 5 jaar op de balans te laten staan. Het aan kosten gemaakte bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserve en binnen de periode 2023-2025 aan de

reserve weer toegevoegd door de dan verwachte opbrengsten.

- Recreatie en toerisme 29.000,-- V
 - Op basis van de begroting van het ondernemersfonds wordt reclamebelasting geheven en uitgekeerd. De begroting 2022 is ten opzichte van vorig jaar verlaagd (V)
 - In 2021 is incidenteel extra subsidie aan het promobureau beschikbaar gesteld als compensatie van de coronamaatregelen (V)
- Vastgoed 27.000,-- N
 - Betreft in 2021 begrote incidentele opbrengsten door verkoop van onroerend goed (N).
- Bouwgrondexploitatie 13.000,-- N
 - Rentelasten van de boekwaarde van het voormalige ijsbaanterrein (N)

Reserve

- Met als onderlegger het meerjarenonderhoudsplan gebouwen worden de kosten van cyclisch onderhoud met de egalisatiereserve gebouwen verrekend.

Wonen, werken en recreëren

- Fysieke leefomgeving

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *We zetten in op klimaatadaptatie via onder andere het afvalwaterketenplan en willen de bewustwording bij inwoners stimuleren om hun tuinen te vergroenen.*
- *De binnenstad is de parel van Hattem. We zijn trots op onze historische binnenstad en willen dat inwoners en bezoekers die kunnen beleven. We zien de toekomst van de Hattemse binnenstad als autoluw. De toegankelijkheid van de Markt wordt verbeterd.*
- *In de jaren van bezuinigingen was het noodzakelijk om voor een lager niveau van kwaliteit te gaan in de openbare ruimte. Dat heeft geleid tot verrommeling en achteruitgang van kwaliteit en comfort. We gaan de komende jaren weer investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte, te beginnen met het weer toevoegen van prullenbakken op logische plekken in Hattem en ze vaker legen waar dat nodig is. We hebben ook aandacht voor het aantrekkelijk houden van fiets- en wandelroutes door bijvoorbeeld het plaatsen van bankjes. Vlotte afhandeling van meldingen over de openbare ruimte door onze inwoners draagt daar ook aan bij.*
- *De fietser en de voetganger staan nadrukkelijk op één in Hattem. We pakken de uitvoering van het GVVP voortvarend op en komen dit jaar met een uitvoeringsplan. Jaarlijks bepalen we de prioriteiten voor de uit te voeren werkzaamheden. We gaan de oversteek op de Burgemeester Bijleveldsingel aanpakken. Daarmee geven we invulling aan een onderdeel van een fietssnelweg door Hattem naar Zwolle.*
- *Hattem moet goed bereikbaar blijven met het openbaar vervoer.*

RELEVANTE THEMA'S

1. WEGBEHEER EN VERKEER

Ontwikkelingen:

- **Herinrichting Binnenstad**
Samen met onze inwoners maken we een aantrekkelijke en toegankelijke historische binnenstad. Na een uitvoerig participatie- en voorbereidingstraject is vanaf het eerste kwartaal 2021 gestart met de realisatie van fase 2 (na realisatie van de Markt in 2019-2020, fase 1). Onderdeel van de herinrichting is onder meer het afkoppelen van regenwater van het gemengde riool, het herinrichten van de openbare ruimte, het vervangen van de openbare verlichting en het vernieuwen van straatmeubilair. In de plannen stimuleren en faciliteren we initiatieven in de openbare ruimte om de stad mooier te maken, bijvoorbeeld door middel van verticaal groen en geveltuinen. Voor de zomer van 2021 zijn de Kerkstraat, Kruisstraat en Zuidwal afgerond. De totale werkzaamheden duren tot eind 2022.
- **Herinrichting De Bleek**
Parkeerterrein de Bleek vervult een belangrijke rol in de totale parkeervoorzieningen van Hattem. De Bleek moet in de toekomst een prettigere en veiligere plek worden voor bewoners en bezoekers.

Voor veel bezoekers is dit de eerste kennismaking met de stad Hattem. Na de zomer van 2021 wordt samen met bewoners en belanghebbenden de planvorming voor het terrein gestart. Belangrijke aspecten in het plan is het oplossen van de huidige wateroverlast, uitbreiden van het aanwezige groen en de verkeersveiligheid.

- **Uitvoering van het GVVP**

In 2019 is het Gemeentelijk Verkeer en VervoersPlan (GVVP) uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Hier komen ontwerp- en onderzoeksmaatregelen uit voort voor de korte en midden lange termijn. De grotere investeringen uit het uitvoeringsprogramma zijn samen met het wegbeheer- en rioleringsprogramma in het MIP verwerkt. Het ontwerp voor de Apeldoornseweg/Nieuweweg met de Hoopjesweg en de Spoorstraat is in concept. In verband met de transitie van Het Veen en het volgens het GVVP binnen de kom brengen van een groot deel van de Apeldoornseweg, wordt er nu gewerkt aan een overall visie op verkeer voor dit gehele gebied ten zuiden van de Spoorstraat. Voor de kruising Hessenweg met de A50 is een ontwerp gemaakt om hier de verkeersveiligheid te verbeteren. De overleggen over een bijdrage van RWS lopen nog. In verband met de benodigde middelen is de uitvoering uitgesteld en opgenomen in de investeringslijst voor 2023 (gehele investering).

- **Fietsverbindingen**

De provincie Gelderland heeft de fietser hoog op de agenda staan. Ook in het coalitieakkoord gaat er veel aandacht uit naar verbetering van fietsvoorzieningen. Vanuit de regio's Stedendriehoek en Noord Veluwe heeft een inventarisatie plaatsgevonden voor het traject Epe- Zwolle (als onderdeel van het traject Apeldoorn - Zwolle). Hieruit bleek voldoende potentie én ambitie te zijn voor deze fietsverbindingen. Vanwege de te verwachten hoge kosten voor ontwerp en uitvoering is actief ingezet op het verkrijgen van cofinanciering. Het onderzoek naar het voorkeustracé en de ruimtelijke inpassing van deze fietsverbinding is in samenwerking met de buurgemeenten en de provincie opgestart en zal meer duidelijkheid geven over de investeringen die nodig zijn.

- **Openbare ruimte**

In 2021 zijn opnieuw de verbeter- en onderhoudsplannen riolering en wegen en het uitvoeringsplan GVVP op elkaar afgestemd. Dit resulteert in een aantal kleinere en grotere projecten die zijn opgenomen in het MIP 2022 en verder. Daarnaast zijn middelen opgenomen voor het realiseren van een extra parkeervoorziening bij de sportvelden. We starten met de voorbereidingen zodat we samen met de omgeving een mooi plan kunnen ontwikkelen gericht op uitvoering.

De kleinschalige projecten voor 2020 in het MIP zijn in voorbereiding. De uitvoering is in verband met de grote lopende projecten in 2021 (Binnenstad en Hessenweg) doorgeschoven naar 2022:

- Hofjes Hogenkamp; rioolvervanging, herinrichting openbare ruimte
- Veenrand; rioolvervanging, herinrichting openbare ruimte
- Nieuwstad; afkoppelen regenwater en herinrichting openbare ruimte

De gegevens in de beheersystemen komen steeds beter op orde en zullen worden gebruikt voor het opstellen van integraal beheerplan openbare ruimte. Kwaliteit, normen en minimale eisen vanuit de weggebruiker en wetgeving zullen hierbij bepalend zijn. Door participatie zullen wij de gebruikers van de openbare ruimte betrekken bij dit beheerplan en dit vertalen naar een beheerplan van en voor de inwoners.

- **Wegen**

In 2021 hebben we de werkzaamheden aan de hoofdroute Hattem, Bijleveldsingel, Vechtstraat en Hessenweg afgerond. De voorbereiding voor het herinrichten van de Dorpsweg en de Eijerdijk zijn afgerond en zullen Q4 2021 worden aanbesteed. De uitvoering zal plaatsvinden in 2022.

In 2022 starten we met de voorbereidingen voor het herinrichten van de buurt ongeveer gelegen tussen de Rijnstraat, Hollewand en Lageland in samenhang met het afkoppelen van het regenwater en het klimaat robuust inrichten. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan het fietsverkeer door en langs deze wijk in afstemming op het IKC. Het mogelijk inrichten als fietsstraat van de Hollewand zal verkeerskundig onderzocht worden en maakt deel uit van dit project.

De in het Meerjaren investeringsprogramma opgenomen bedragen zijn in 2020 met ca. 10% naar beneden toe bijgesteld op basis van de gehouden aanbestedingen in het afgelopen jaar.

Dit hebben wij voor de komende jaren doorgezet. Behaalde aanbestedingsvoordelen in het verleden zijn geen garantie voor de toekomst. Wij wijzen erop dat het budget hierdoor onder druk kan komen te staan.

- **Gladheidsbestrijding**

Doordat we geen dienstverleningsovereenkomst hebben kunnen sluiten met de ROVA en de capaciteit ontbrak om deze werkzaamheden aan te besteden, zullen de werkzaamheden in het winterseizoen 2021/2022 nog door de eigen dienst worden uitgevoerd. In de begroting is rekening gehouden met een uitbesteding vanaf 2022, zodat de winter 2022/2023 de eerste winter qua uitbesteding van de gladheidsbestrijding is.

2. GROEN, NATUUR EN LANDSCHAP

- **Groenvisie:**

In 2021 is de groenvisie door de raad vastgesteld. De investeringen vanuit het uitvoeringsplan zijn verwerkt in de productenraming 2022 en verder.

Er is een subsidie van de provincie ontvangen voor het opstellen van een plan van aanpak voor het bestrijden van invasieve exoten (o.a. Japanse Duizendknoop) dat in Q1 van 2022 zal worden opgeleverd.

- **Begraafplaats**

In 2021 is er een definitieve inventarisatie gemaakt van graven die geruimd kunnen worden. In 2022 zal hier een start meegemaakt worden, zodat deze graven in de toekomst opnieuw uitgegeven kunnen worden (begraafcapaciteit toekomst).

Vanaf 2022 zullen er ieder jaar structureel 20-25 graven worden geruimd.

De 5 bomen die verwijderd moeten worden zullen in 2023 verwijderd worden.

3. VASTGOED

Ontwikkelingen:

- **Aanpassingen gemeentelijke gebouwen**

In 2021 zijn de Meerjaren onderhoudsprogramma's (MJOP) voor alle gebouwen herzien. De investeringen zijn verwerkt op het Meerjaren investeringsprogramma (MIP). In 2022 verwachten wij zicht te krijgen op de aanvullende maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de klimaat eisen voor gebouwen.

4. WATER

Ontwikkelingen:

- **Afvalwater**

Het beleids- en beheerplan water en riolering is in december 2020 door de raad vastgesteld. De investeringen zijn afgestemd op de maatregelen en projecten van wegen en verkeer en verwerkt in het Meerjaren investeringsprogramma (MIP). Het afkoppelen van regenwater in de binnenstad is in uitvoering. De Veenrand en de hofjes aan de Hogenkamp zijn al genoemd onder het kopje openbare ruimte.

In 2022 starten we de voorbereiding voor het afkoppelen van regenwater, het klimaat robuust inrichten, van de buurt ongeveer gelegen tussen de Rijnstraat, Hollewand en Lageland. Verder zijn er structureel bedragen opgenomen om het regionaal adaptatieplan (RAP) uit te voeren. Hiermee zullen onder andere 'probleemlocaties wateroverlast tijdens zware buien' worden aangepakt.

Het beleids- en beheerplan water en riolering is zo opgesteld dat het voorbereid is op de Omgevingsvisie.

- **Klimaatadaptatie**

Klimaatadaptatie is Hatterm aanpassen aan de klimaatverandering. De risicodialogen zijn in verband met Covid-19 uitgesteld.

Gezamenlijk met de andere gemeenten in het gebied van waterschap Vallei en Veluwe is de stresstest uitgevoerd met als resultaat de klimaatatlas (www.klimaatvalleienveluwe.nl).

Met deze atlas als basis zullen risico dialogen worden gevoerd met de belanghebbenden van de wijken of delen daarvan waar zich mogelijk problemen voordoen.

Samen met de gemeenten die aangesloten zijn bij duurzaamheidsloket Veluwe Duurzaam, is een financiële regeling opgezet voor het stimuleren van bewoners en bedrijven om klimaat adaptieve maatregelen te nemen, zoals door meer groen aan te leggen of water langer vast te houden. Deze regeling loopt tot en met 31 december 2024.

5. VERLICHTING

Ontwikkelingen:

- **Openbare verlichting**

In 2021/2022 gaan we binnen de beschikbare middelen, wanneer haalbaar 100%, over op LED verlichting. Met de al uitgevoerde projecten is de verlichting vervangen door LED .

6. AFVAL

Ontwikkelingen:

- **Afvalinzameling**

Nederland streeft ernaar om circulair te zijn in 2050. Dit houdt in dat grondstoffen hergebruikt worden en er in de toekomst geen afval meer bestaat. Het inzamelen van huisvuil is een wettelijke verplichting. In Hattem wordt gewerkt met het Diftar-systeem: betere scheiding bevorderen met een financiële prikkel. Diftar staat voor gedifferentieerd tarief. Inwoners betalen voor de hoeveelheid afval die ze aanbieden. De kosten voor huisvuilinzameling en -verwerking worden via de afvalstoffenheffing op de inwoners verhaald. Inmiddels werkt Hattem al een paar jaar naar tevredenheid met het systeem van "omgekeerd inzamelen". De resultaten en de klanttevredenheid zijn hoog.

Met de ROVA is gesproken over een milieubrengstation. Als aandeelhouder hebben wij afgedwongen dat er een onderzoek komt door de ROVA over het dekkingsplan van de milieubrengstations. In dit onderzoek worden onder andere de reisafstanden in beeld gebracht om hiermee conclusies te trekken over het dekkingsplan van de beschikbare milieubrengstations. Dit onderzoek loopt. Uitsluitel ontvangen we in 2022.

De afvalstoffenheffing ligt onder het landelijk gemiddelde en Hattem kent een relatief hoog scheidingspercentage. Toch wordt niet bij alle percelen in Hattem het groente-, fruit- en tuinafval afzonderlijk ingezameld. Om nog betere scheiding van huisvuil te stimuleren en het volume van het restafval verder te laten dalen, wordt de bewoners van hoogbouwfaciliteiten vanaf 2022 de mogelijkheid geboden om GFE (Groente, Fruit en Etensresten) afzonderlijk aan te bieden.

De afgelopen jaren is het tarief voor de grondstoffen oud papier en karton (OPK) vaak gewijzigd. In 2021 is een papiervezelconvenant opgesteld. Door het tekenen van het papiervezelconvenant komt er een vergoeding ter suppletie van de afzetgarantieprijs tot een maximum van €25,00 per 1000 kilogram, zodat de ophaalkosten ook in 2022 gedekt blijven en OPK onder alle marktomstandigheden afgenomen wordt.

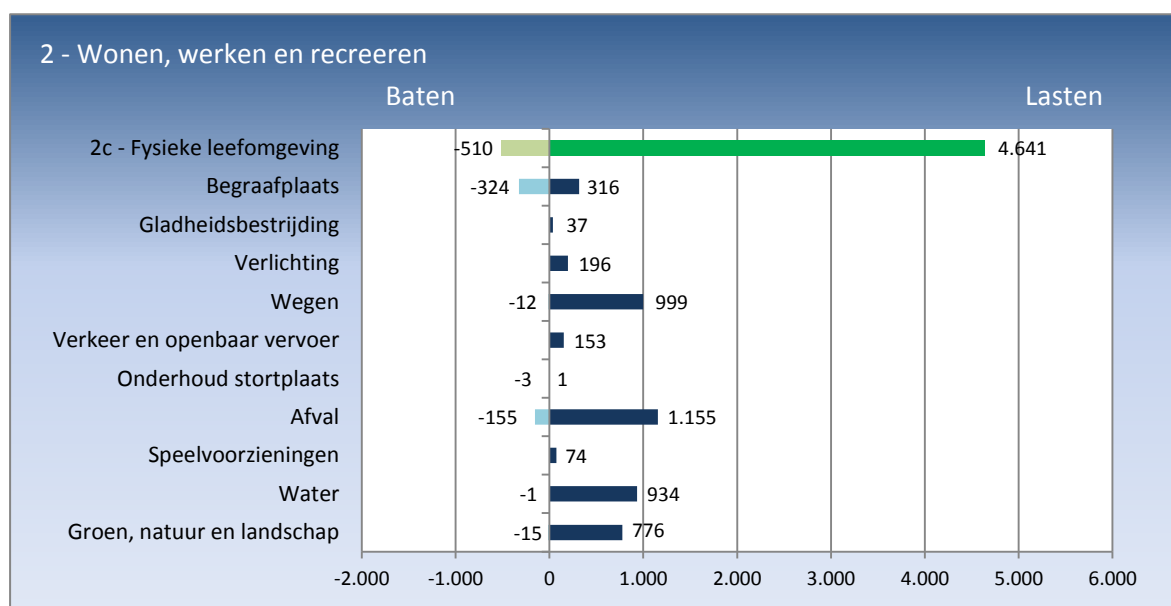
Per 1 juli 2021 is er landelijk een extra financiële heffing in rekening gebracht voor het verbranden van restafval, waarbij de veroorzaker de kosten draagt voor vervuiling. Deze heffing wordt opgevangen in de huidige kostenstructuur, waardoor het tarief met uitzondering van een standaard indexering van 1,4% in 2022 niet verder wordt opgehoogd.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	4.359	4.439	4.641	4.858	4.935	5.032
Totaal baten	-866	-584	-510	-539	-516	-516
Resultaat voor bestemming	3.493	3.855	4.131	4.319	4.419	4.576
Onttrekking/storting reserves	15	9	-19	11	11	48
Resultaat na bestemming	3.508	3.864	4.112	4.330	4.430	4.624

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'fysieke leefomgeving' een nadelig saldo van € 275.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Groen, natuur en landschap		761	760	-1
- Water		808	933	125
- Speelvoorzieningen		75	74	-1
- Afval		957	1.000	43
- Onderhoud stortplaats		0	-2	-2
- Verkeer en openbaar vervoer		113	153	40
- Wegen		921	986	65
- Verlichting		203	196	-7
- Gladheidsbestrijding		20	37	17
- Begraafplaats		-4	-7	-3
Fysieke leefomgeving		3.855	4.130	275

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

• Water	125.000,--	N
- Kapitaallasten van gerealiseerde rioleringswerken (N)		
- Per saldo is in 2022 het 'resultaat' op het product riolering en waterzuivering toegevoegd aan de hiervoor gevormde voorziening waar in 2021 het resultaat nog werd onttrokken aan de voorziening (N)		
• Afval	43.000,--	N
- In 2022 wordt eenmalig een bedrag aan extra kosten verwacht. Dit in het verband met het verplaatsen van ondergrondse containers in de binnenstad naar de rand(en) van de stad. Verrekening vindt plaats met de gevormde egaliseringsreserve afval (N).		
• Verkeer en openbaar vervoer	40.000,--	N
- Betreft de inzet van een verkeerskundige (N)		
• Wegen	65.000,--	N
- Kapitaallasten van gerealiseerde investeringen in de infrastructuur (N)		
• Gladheidsbestrijding	17.000,--	N
- Hoewel de raming van de budgetten afhankelijk is van onvoorziene omstandigheden is het budget verhoogd door het beleid van preventief strooien. Hierdoor wordt ook extra externe inzet gevraagd (N)		

Reserve

- De bekleemde reserve 'dekking kapitaallasten' wordt aangewend voor de kapitaallasten van de investering 'toegangspoort begraafplaats' en de ondergrondse afvalopslag.
- De egaliseringsreserve afvalstoffenheffing is ingezet voor egaliseren van de tarieven

3

Besturen en organiseren

INLEIDING

Programma 3 bevat die randvoorwaarden die de gemeente in staat stelt om de gewenste resultaten uit programma's 1 en 2 te realiseren, zoals besturen en netwerken, dienstverlening en financiën. De kosten van de gemeentelijke organisatie zijn als 'overhead' verantwoord in programma 4 - Bedrijfsvoering.

Zoals al eerder genoemd veranderen zowel de samenleving als ook de rol van de overheid en inwoners. Dat vraagt om nieuwe en andere aanpakken, rollen, taken en verantwoordelijkheden. Dat betekent ook het nodige voor de manier waarop de gemeente Hattem bestuurt en voor de ambtelijke organisatie. Op een open en gelijkwaardige manier werken we samen met partners en belanghebbenden in de stad.

AMBITIE

Hieronder staan de uitgangspunten die de gemeente in staat stellen om de gewenste resultaten uit de programma's 1 en 2 te realiseren.

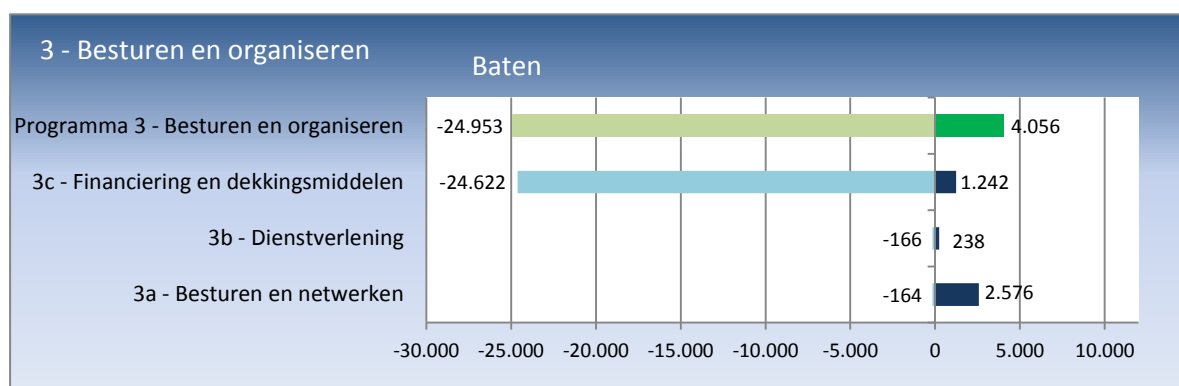
- Het hoge peil van dienstverlening in onze gemeente willen we vasthouden en verder ontwikkelen.
- Effectiviteit en efficiëntie zijn in onze manier van werken de uitgangspunten.
- De dienstverlening sluit aan bij de wensen van de inwoners en ondernemers en is zo optimaal mogelijk. Dit zowel digitaal als aan de balie.
- De organisatie is krachtig, ondernemend en innovatief.
- Regels zijn nodig, maar daar waar we invloed op uit kunnen oefenen, zullen we onnodige regels weglaten.
- De begroting is structureel in evenwicht en we gaan behoedzaam om met financiële middelen.

FINANCIËEL

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	3.052	3.212	3.366	3.352	3.360	3.550
Totaal baten	-23.211	-23.462	-24.509	-24.406	-24.807	-25.312
Resultaat voor bestemming	-20.159	-20.250	-21.143	-21.054	-21.447	-21.762
Onttrekking/storting reserves	-169	-108	-328	-39	22	-26
Exploitatieresultaat	927	-660	192	74	224	67
Resultaat na bestemming	-19.401	-21.018	-21.279	-21.019	-21.201	-21.712

Beleidsveld

* saldo programma besturen en organiseren wijkt af omdat alle verrekeningen met de reserves hier worden verantwoord.

Besturen en organiseren

- Netwerken en besturen

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Samen Hattem en het gedachtengoed dat daarbij hoort, is onderdeel van het DNA van het Hattems gemeentebestuur geworden. We gaan de ingezette lijn voortzetten: we bekijken participatie samen met inwoners, per project of initiatief. De door de Raad vastgestelde participatiecode is daarbij leidend.*
- *We gaan ook onderwerpen kiezen waarop er met nieuwe vormen van meer directe democratie gewerkt gaat worden, bijvoorbeeld met een gelote burgerraad.*
- *We willen participatie ook bevorderen door het ondersteunen van vrijwilligers. Het gaat ook over betrokkenheid bij de stad en bij elkaar. De gemeente kan ook "slechts" een rol als verbinder hebben en wordt niet altijd partij.*
- *We creëren een budget om de opstart en/of ondersteuning van initiatieven van inwoners mogelijk te maken.*
- *Hattem is een relatief veilige gemeente, maar niet vrij van ergernissen of overlast. Nu ligt het zeker niet altijd op het pad van de gemeente om tussen inwoners in te gaan staan, maar hebben inwoners daar zelf het voortouw en hun verantwoordelijkheid in te nemen. Als gemeente hebben we, doordat we regels stellen, daar ook een rol in. We willen in de komende periode projectmatig extra handavingscapaciteit (BOA) inzetten op de bestrijding van ergernis en overlast op het gebied van bijvoorbeeld hondenpoep en foutparkeren.*
- *Wij blijven investeren in de bestuurskracht van Hattem. Onze gemeente wil betekenisvol zelfstandig blijven en de voordelen van de kleine schaal en de nabijheid tot onze inwoners benutten. We kunnen snel schakelen in de regio. Wij realiseren onze bestuurskracht door zelf sterk te zijn en krachtig in onze netwerken te staan en daarin te investeren. Sterke samenwerkingsverbanden komen ten goede aan onze inwoners en investeringen daarin renderen direct of indirect voor Hattem.*
- *We continueren onze huidige samenwerkingsverbanden:*
 - *voor het ruimtelijk domein ligt daarbij de nadruk op de buurgemeenten op de Veluwe en de Samenwerking Noord Veluwe;*
 - *op het sociaal domein werken we vooral samen in de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (Apeldoorn);*
 - *voor economie en arbeidsmarkt ligt de focus duidelijk op de regio Zwolle. We voorzien deelname in het Cluster Logistiek (als H2O) en de thema's Human Capital Agenda en Bereikbaarheid (die laatste vanuit de samenhang met ons gastheerschap in de SNV op het thema bereikbaarheid A28). Voor het thema Energietransitie bezien we of samenwerking in de Zwolse regio of in SNV verband het meest logisch is;*
 - *op bedrijfsvoering continueren we de samenwerking die tot stand is gekomen in H2O en zouden we de samenwerking op ICT graag uitgebreid zien met meer gemeenten.*
- *We onderhouden goede contacten met de provincies Gelderland en Overijssel en het Waterschap Vallei en Veluwe.*
- *We willen als college volop in contact staan met de samenleving en onze inwoners. Open, toegankelijk, vertrouwen, ruimte laten en praktisch zijn voor ons kernbegrippen. We streven naar besluiten met een breed draagvlak in de raad. We nodigen initiatieven uit. We zijn een betrouwbare partner voor onze inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en de bestuurlijke partners waarmee we samenwerken. We zoeken naar de gezamenlijke winst en focussen ons daarbij op de langere termijn.*

1. BESTUUR:

Ontwikkelingen:

- **Gemeenteraad**

Door de pandemie heeft ook de gemeenteraad van Hattem een grote digitaliseringsslag gemaakt. De raad en de raadscommissies hebben vanaf het najaar 2020 tot het schrijven van deze tekst digitaal vergaderd. In het begin van 2021 zijn alle raads- en commissieleden voorzien van een nieuw device en headset om de kwaliteit van het digitaal vergaderen te verbeteren. Van groot belang is immers dat inwoners en andere geïnteresseerden in staat worden gesteld om de openbare vergaderingen op afstand te kunnen volgen. Digitaal werken blijft, ook als de maatregelen weer toestaan dat we elkaar vaker en met meer personen kunnen ontmoeten. Over hoe de raad van Hattem in de toekomst invulling geeft aan de mix van fysiek en digitaal vergaderen wordt de komende maanden binnen een delegatie van de raad gesproken en verder uitgewerkt. Tevens wordt daarbij onderzocht of aanpassingen noodzakelijk zijn, zoals bijvoorbeeld een 'up to date' camerasysteem zodat fysieke vergaderingen van de volksvertegenwoordiging ook op afstand goed te volgen zijn.

In maart 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. In het eerste kwartaal van 2021 heeft de griffie van gemeente Hattem samen met de collega's uit de gemeenten Elburg, Nunspeet en Oldebroek de cursus Politiek Actief aangeboden. De cursus is voor iedereen die erover nadenkt politiek actief te worden, maar nog niet precies weet wat de mogelijkheden zijn. Ook voor mensen die willen weten hoe zij meer invloed kunnen uitoefenen op de lokale besluitvorming is de cursus zeer geschikt. De cursus is digitaal aangeboden en vanuit de gemeente Hattem hebben veertien inwoners deelgenomen aan de cursus. Een groot deel van de deelnemers heeft na het afronden van de cursus laten weten erg enthousiast te zijn over het aanbod en de inhoud van de cursus.

In de aanloop naar de verkiezingen worden politieke partijen waar nodig door de burgemeester en de griffie begeleid. De gemeente Hattem zet zich samen met de politieke partijen in om de opkomst van het aantal mensen die zijn of haar stem uitbrengt te bevorderen. De gemeente maakt daarnaast afspraken met alle deelnemende politieke partijen om de verkiezingen zo goed mogelijk te laten verlopen. Ondertussen wordt er op de griffie ook gewerkt aan een regionaal en lokaal inwerkprogramma voor de nieuwe raad. Tijdens het inwerkprogramma wordt aan verschillende onderwerpen aandacht besteed. Een aantal voorbeelden van onderwerpen zijn: regionale samenwerking, gemeentefinanciën, integriteit en ondermijning.

Thema's:

- **Integrale veiligheid**

Integrale veiligheid is een terrein waarin we steeds meer samenwerken met verschillende beleidsterreinen. Zo zien we in casuïstiek steeds meer overlap met het sociaal domein (bijvoorbeeld op de terreinen huiselijke geweld of personen met verward gedrag). Om dit goed op te vangen zijn er intern korte lijntjes, maar wordt er ook regionaal aandacht besteed aan kennisdeling. We werken samen met politie, OM, Het Veiligheidshuis en het RIEC.

In 2022 is de gemeente verplicht een plan van aanpak op het thema Mensenhandel te hebben. Slachtoffers van mensenhandel kunnen te maken hebben met dwang, geweld en misleiding. Slachtoffers zijn vaak bang of niet in staat om melding te doen en bovendien is mensenhandel moeilijk te signaleren. Om de slachtoffers zoveel mogelijk te kunnen helpen wordt aan gemeenten gevraagd na te denken over de signalering en beleid te maken die de aanpak ondersteunt. Hierbij is het belangrijk dat er goede coördinatie is tussen de zorg- en veiligheidsketen. Mensenhandel is een breed probleem en beperkt zich niet tot gemeentegrenzen. Om die reden proberen we de aanpak van Mensenhandel zoveel mogelijk vorm te geven met de gemeenten uit de driehoek Veluwe Noord (Elburg, Epe, Heerde, Nunspeet en Oldebroek).

De VNOG heeft in de corona crisis veel werkzaamheden verricht in samenwerking met de GGD en gemeenten. In 2022 zal meer nadruk liggen op de uitvoering van de beleidsplannen die zijn vastgesteld in 2020. Zo zal een pijler vanuit het risicoprofiel, namelijk preventie, terugkomen in de onderwerpen (brand)veiligheid, externe veiligheid, risicobewustwording en zelfredzaamheid. Daarnaast worden, volgens planning, de opdrachten uit de Toekomstvisie verder opgepakt.

Vanaf 2020 is er een nieuwe Integraal Veiligheidsplan (IVP) voor de periode 2020-2023. Hierin worden de doelstellingen van de gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek, politie en OM bepaald. Het IVP is eind 2019 door de 6 gemeenteraden in Veluwe Noord vastgesteld. Jaarlijks worden de uitvoeringsplannen (UVP) voorgelegd aan de colleges. Het UVP voor 2022 wordt in december voorgelegd aan het college.

In 2017 is de “Foto Bevolkingszorg” uitgevoerd. Met deze foto is onderzocht hoe goed Bevolkingszorg voorbereid is op crisisbeheersing en rampenbestrijding. Concreet is onderzocht hoe de stand van zaken was bij individuele gemeenten. Dit op het gebied van de voorbereiding op de In 2018 is bij de foto een plan van aanpak (Pva) geschreven. De meeste aanbevelingen uit het Pva zijn inmiddels uitgewerkt en geïmplementeerd. Een aantal punten zou in 2019/2020 nog opgepakt worden. Door de coronacrisis heeft dit helaas vertraging opgelopen.

In 2021 wordt een start gemaakt aan Expertteams de eerste fase wordt in 2022 uitgerold en moet leiden tot een effectievere, efficiëntere en beter voorbereide crisisorganisatie.

- **Ondermijning**

Georganiseerde criminaliteit zien we op vele manieren binnen onze samenleving. Daarbij wordt op steeds slimmere wijze gebruik gemaakt van bijvoorbeeld logistieke bedrijven, banken en overheden (vergunningen, huisvesting, zorgfraude, enz.). Deze vermenging van “boven- en onderwereld” manifesteert zich onder meer in het witwassen van geld dat bijvoorbeeld is verdiend met grootschalige productie en handel in (synthetische) drug in dubieuze ondernemingen. Ook fraude met persoonlijke zorgbudgetten en het zich “inkopen” van criminelen in maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen, vormen bepaald geen uitzondering. Deze ontwikkelingen leiden tot onder meer oneerlijke concurrentie en misbruik van kwetsbaren in de samenleving.

De driehoek Veluwe Noord heeft in het Integraal Veiligheidsplan 2020-2023 het thema ondermijning dan ook benoemd als één van de prioriteiten. Dat betekent dat de deelnemers van de driehoek (gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldebroek, het OM en de politie Veluwe Noord) gezamenlijk uitvoering geven aan het thema. In 2021 is bijvoorbeeld de coördinator Ondermijning begonnen. Deze coördinator zal samen met de deelnemers van de driehoek onderwerpen oppakken als bewustwording, herkennen van signalen en expertisebevordering op thema's.

- **Samenwerking**

Regio Zwolle

Hattem is onderdeel van de economische en bestuurlijke Regio Zwolle. Deze samenwerking van 22 gemeenten en 4 provincies centreert zich rond de nieuwe agenda van de Regio Zwolle. In deze agenda zijn 5 regionale opgaven benoemd: Economie, Leefomgeving (wonen en bedrijventerreinen), Menselijk Kapitaal (o.a. de Human Capital Agenda), Bereikbaarheid en Energie.

Op dit moment spelen er een aantal grote (nationale) opgaven waar we samen met Rijk en Regio aan werken. Dat zijn de Verstedelijkingsopgave, wat antwoord moet geven op het woningtekort; de NOVI met in onze regio in het bijzonder aandacht voor klimaatadaptatie en de wateropgave en het opzetten van een regionale Investerings- en Ontwikkelagenda. Laatstgenoemde is onder andere bedoeld om als Regio Zwolle een heldere lobbyagenda richting Rijk en EU op te zetten. De Kop van de Veluwe is hierin als uitwerkingsgebied genoemd. In 2022 starten we met het uitwerken hiervan, waarvoor de te actualiseren Investeringsagenda Kop van de Veluwe (2.0) een goede basis zal zijn.

Voor deelname in de Regio Zwolle betalen alle gemeenten een jaarlijkse bijdrage per inwoner. In 2022 is dat € 2,40, oplopend naar € 2,45 in 2023.

Samenwerking op de Noord-Veluwe

Zoals bekend is de Gemeenschappelijke regeling Samenwerking Noord Veluwe (SNV) per 1 januari 2020 opgeheven. Dat betekent dat er geen breed geïnstitutionaliseerd samenwerkingsverband meer is op de Noord Veluwe. Ermelo, Harderwijk en Zeewolde werken nauw samen. Putten werkt samen met de gemeenten richting Amersfoort en Food Valley. Nunspeet, Elburg, Oldebroek, Hattem en Heerde werken samen in de Kop van de Veluwe. Een aantal van de onderwerpen waarop in SNV verband werd samengewerkt, wordt nog steeds op samengewerkt, maar dat gebeurt nu per onderwerp met de gemeenten die daarop mee willen doen. Voor Hattem geldt dat voor de volgende onderwerpen: Bereikbaarheid (zie hieronder), Duurzaamheid, Water & Klimaatadaptatie, Recreatie & Toerisme en Cultuur & Erfgoedpact.

Bereikbaarheid: Noord-Veluwe Bereikbaar

Gemeente Hattem maakt deel uit van diverse samenwerkingsverbanden zoals Noord Veluwe Bereikbaar en Kop van de Veluwe. Het project Noord Veluwe Bereikbaar heeft vooral als doel met flankerende maatregelen de verkeersdruk op de A28 te laten afnemen. Hiervoor is een pakket aan maatregelen vastgesteld waaraan momenteel volop uitvoering wordt gegeven. Hierbij moet gedacht worden aan projecten als:

- 1) Werkgeversaanpak: een project waarbij werkgevers worden benaderd om deel te gaan nemen aan een elektrisch fietsproject voor werknemers. Als dit succesvol is dan kan men tegen gereduceerd tarief de fietsen over nemen. Doel is werknemers meer gebruik te laten maken van de fiets voor de woon-werkverplaatsingen
- 2) Realisatie fietssnelweg F28: door de realisatie van een snelle aantrekkelijke en veilige fietsverbinding van Amersfoort naar Zwolle wordt ook getracht het fietsgebruik te stimuleren;
- 3) Realisatie van Hub's: dit zijn overstappunten van de ene vervoersmodaliteit op de andere waarbij vooral ingezet wordt op openbaar vervoer. Zo wordt er momenteel gewerkt aan o.a. plannen voor Hub 't Harde. Dit punt zal vooral als een soort voorhalte voor Zwolle moeten gaan functioneren met een trein- en busverbinding en goede parkeermogelijkheden.

In 2021 en 2022 wordt vooral aan de planvorming van het projectenboek gewerkt en daar waar mogelijk wordt ook de uitvoering ter hand genomen. De regio vervult ook in toenemende mate een rol als gesprekspartner met de provincie en ook vanuit die rol worden regionaal projecten opgepakt zoals het opstellen van een regionale laadvisie (beleidsdocument voor het realiseren van oplaadplaatsen) en het inhoud geven aan de digitaliseringsopgave (het verzamelen en genereren van data voor verkeersdoeleinden) om deze in de toekomst breder te kunnen benutten.

In 2021 worden de kosten voor de regio Noord Veluwe Bereikbaar gedekt uit de provinciale subsidies en bijdragen en een bijdrage van 1 euro per inwoner per gemeente voor 2021 en 2 euro per inwoner per gemeente vanaf 2022.

Naast de samenwerking in deze regio is Hattem ook actief in de zogenaamde Kop van de Veluwe samenwerking. Deze is vooral bedoeld als bijdrage binnen het samenwerkingsverband regio Zwolle zoals het inhoud geven aan de verstedelijkingsopgave. Zoals bekend heeft de regio Zwolle afgelopen jaar de woondeal gesloten. De komende jaren zal daar inhoud aan gegeven moeten worden en zal bepaald moeten gaan worden waar de woningen gerealiseerd kunnen gaan worden en welke aanvullende maatregelen nodig zijn bijvoorbeeld op het gebied van verkeer en vervoer.

Kop van de Veluwe

De Kop van de Veluwe is een samenwerking tussen de gemeenten Elburg, Hattem, Heerde, Oldebroek en Nunspeet met de provincie Gelderland. Gezamenlijk werken we aan de agenda van de Regio Zwolle, die we in projecten hebben uitgewerkt in onze eigen Investeringsagenda. We zoeken de verbinding op onderwerpen als bedrijventerreinen, economie, bereikbaarheid (o.a. via Noord-Veluwe Bereikbaar), arbeidsmarkt en wonen. Actueel is de gebiedsverkenning die we gezamenlijk uitvoeren als invulling en reactie op de verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle.

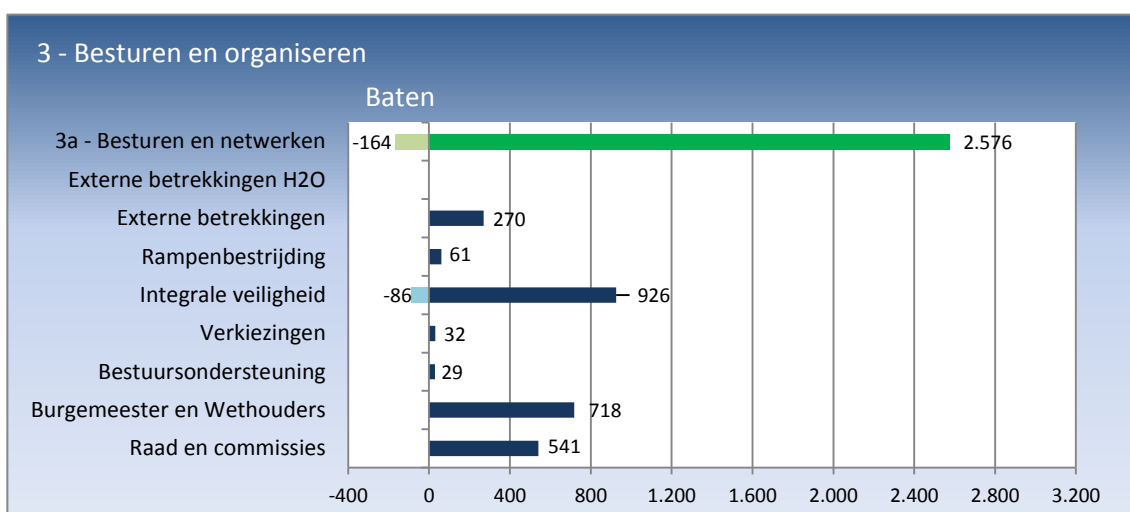
Deze gebiedsverkenning vormt straks ook een belangrijk onderdeel van de Investeringsagenda 2.0: een actualisatie en doorontwikkeling van de huidige versie.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	2.394	2.419	2.576	2.512	2.410	2.377
Totaal baten	-194	-164	-164	-88	-9	-9
Resultaat voor bestemming	2.220	2.255	2.412	2.424	2.401	2.368
Onttrekking/storting reserves	-79	-109	-100	-94	-94	-84
Resultaat na bestemming	2.141	2.146	2.312	2.330	2.307	2.284

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'besturen en netwerken' een nadelig saldo van € 157.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Raad en commissies		482	541	59
- Burgemeester en Wethouders		703	718	15
- Bestuursondersteuning		29	29	0
- Verkiezingen		44	32	-12
- Integrale veiligheid		800	840	40
- Rampenbestrijding		61	61	0
- Externe betrekkingen		137	191	54
- Externe betrekkingen H2O				
Besturen en netwerken		2.255	2.412	157

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

• Raad en commissies	59.000,--	N
- Betreft de vertaling van het raadsbesluit van 31 mei 2021 waarbij onder andere de uitbreiding van de griffieformatie verhoogd is naar 1,6 fte (N)		
- Ingaande het begrotingsjaar 2022 is structureel een werkbudget voor de raad beschikbaar gesteld (N)		
• Burgemeester en wethouders	15.000,--	N
- Herijking capaciteit en werkplanning ambtelijke inzet (N)		
• Verkiezingen	12.000,--	V
- In 2021 zijn de kosten van een drietal door Corona maatregelen beïnvloede verkiezingen begroot (V)		
• Integrale veiligheid	40.000,--	N
- Onderhoudskosten brandweerkazerne op basis van het geactualiseerde Meerjarenonderhoudsplan (N)		
- In 2021 incidentele inzet bijzonder opsporingsambtenaar op projecten (V)		
- Bijdrage gemeenschappelijke regeling VNOG. In 2021 is een positief rekeningresultaat 2020 teruggevloeid naar de deelnemende gemeenten (N)		
• Externe betrekkingen	54.000,--	N
- Herijking capaciteit en werkplanning ambtelijke inzet t.b.v. mobiliteit en bereikbaarheid (N)		

Reserve

- Algemene reserve
 - Met de algemene reserve zijn de wachtgeldvergoedingen van de wethouders verrekend.
 - Deze reserve is ook ingezet voor dekking van de kosten voortvloeiend uit de motie 'advertentiekosten' gerelateerd aan de communicatiebehoefte vanuit de raad.
 - De raad heeft besloten de kosten voor de aanschaf van borden voor de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen te dekken uit de algemene reserve.

Besturen en organiseren

- Dienstverlening

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *We willen dienstverlening die past bij wat we als gemeente uit willen stralen. Het stadhuis is een uitnodigende plek voor onze inwoners.*

RELEVANTE THEMA'S

1. DIENSTVERLENING:

Ontwikkelingen:

- **Huisvesting**

Afgelopen najaar zijn verschillende scenario's voor de verbouwing van het stadhuis toegelicht. Ongeacht de keuze voor één van de voorgestelde scenario's, is besloten urgente zaken direct op te pakken - herstel van brandveiligheid, verbeteren informatie beveiliging en vervolgonderzoek voor installatiewerk.

Naast de acute veiligheidsissues, is tevens aandacht gevraagd voor duurzaamheidsmaatregelen, mogelijkheden om kantoorruimte te delen en de effecten van hybride werken.

De verschillende thema's worden uitgewerkt en vertaald naar de eerder gepresenteerde scenario's. Het scenario dat uiteindelijk onze voorkeur geniet, vertalen we in een raadsvoorstel inclusief kredietaanvraag. Het investeren in toekomstbestendige huisvesting is onvermijdelijk. Om die reden hebben we in het MIP vanaf 2023 een krediet opgenomen, gebaseerd op de voorlopige scenariokeuze van ons college.

- **Ontwikkeling KCC**

Op grond van het Programma Verbetering Dienstverlening, werken wij toe naar een light klantcontactcentrum (KCC). De positionering van het KCC krijgt vorm in diverse klantprocessen en verschillende kanalen. Ons uitgangspunt is om daar waar mogelijk, digitaal contact stimuleren en waar het meerwaarde heeft voor inwoners en ondernemers persoonlijk contact te handhaven.

- **Digitale ontwikkelingen**

Meldingen openbare ruimte (MOR)

Voor de afhandeling van meldingen openbare ruimte onderzoeken we in H2O-verband de mogelijkheid van een MOR-app. Met deze app kunnen inwoners snel en eenvoudig via een mobiele device meldingen doorgeven aan de gemeente. Naast dat een app voor de inwoner handig is, is de afhandeling van de melding voor de gemeente efficiënter.

- **Digitale toegankelijkheid websites Hattem, Heerde en Oldebroek**

Voor de gemeentelijke websites van Hattem, Heerde en Oldebroek is in april 2020 een plan van aanpak voor digitale toegankelijkheid geschreven. Dit plan is inmiddels uitgevoerd. In dit plan van aanpak staat ook een alinea over pdf-bestanden. Bij de uitvoering kwamen we tot de conclusie dat het toegankelijk maken van pdf-bestanden meer aandacht nodig heeft, omdat het een zeer omvangrijke klus is. Op de gemeentelijke websites staan namelijk honderden pdf-bestanden. Het is ondoenlijk om alle huidige bestanden, maar ook nieuwe bestanden in korte tijd digitaal toegankelijk te maken en houden. Daarom wordt een plan van aanpak specifiek gericht op de toegankelijkheid van pdf-bestanden geschreven. Op deze manier kunnen we stapsgewijs toewerken naar digitaal toegankelijke pdf-bestanden.

- **Opstellen websitebeleid**

Aan overheidswebsites worden (wettelijke) eisen gesteld. In de afgelopen jaren zijn er meer en aanvullende richtlijnen gekomen voor overheidswebsites. Dit maakt het noodzakelijk om hier duidelijke afspraken over vast te leggen, die gebruikt kunnen worden bij de toetsing van de huidige en toekomstige websites.

Het beleid wordt in H2O verband opgesteld en heeft als doel het vaststellen en vastleggen waar onze gemeentelijke websites aan moeten voldoen. In de basis gaat het om de volgende vier hoofdonderdelen (BTAB):

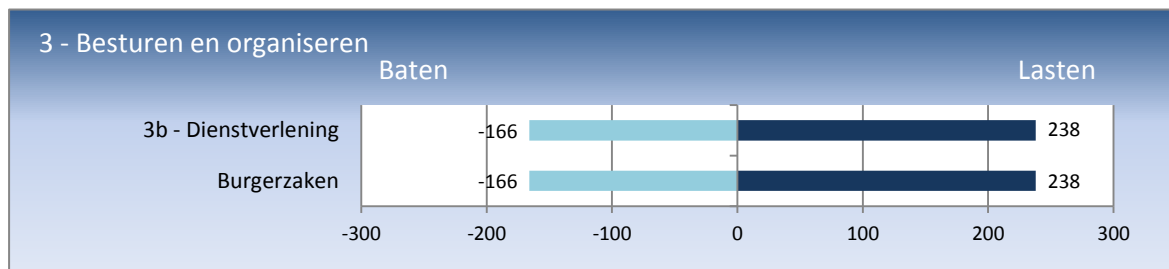
- Beveiligingsbeleid
- Toegankelijkheidsbeleid
- Archivering
- Beheer

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	219	229	238	238	238	238
Totaal baten	-149	-164	-166	-168	-171	-173
Resultaat voor bestemming	70	65	72	70	67	65
Onttrekking/storting reserves						
Resultaat na bestemming	70	65	72	70	67	65

Beleidsveld

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'dienstverlening' een nadelig saldo van € 6.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Burgerzaken		66	72	6
Dienstverlening		66	72	6

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

-

Reserve

- Er vinden in 2022 geen verrekeningen met de reserves plaats.

Besturen en organiseren

- Financiën

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Hattem is een mooie woongemeente waar we de lastendruk zoveel mogelijk beperken.*
- *De gemeente krijgt extra geld om uitvoering te geven aan de afspraken in het Interbestuurlijk Programma. Daarnaast kent de gemeente ook autonome ontwikkelingen die financiële consequenties kennen. Wij zullen een verantwoord financieel beleid voeren, waarbij we de financiële ruimte die ontstaat in de stad investeren.*
- *De weerstandsratio handhaven we op minimaal 1.4.*
- *Ons beleid is er op gericht dat we blijven voldoen aan de provinciale normen om onder repressief toezicht te vallen. De begroting is zowel in het eerste als in het laatste jaar van het meerjarenperspectief in evenwicht.*
- *We gaan ervoor zorgen dat de extra heffing die Vitens oplegt aan huishoudens vanwege de precario op leidingen, niet tot hogere totale lasten leidt voor de Hattemse huishoudens.*

RELEVANTE THEMA'S

- **Algemeen**
Artikel 212 van de Gemeentewet regelt dat de raad bij verordening de uitgangspunten vaststelt voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. De verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening is in werking getreden op 1 januari 2019.
- **Belastingen**
Onroerende zaakbelastingen
De bekendste gemeentelijke belasting is de onroerendezaakbelasting (ozb). De grondslag is de woz-waarde. Deze wordt ieder jaar opnieuw bepaald. De afgelopen jaren is vooral de waarde van woningen sterk gestegen. Belastingbetalers zijn vaak bang dat een hogere woz-waarde leidt tot een evenredig grote stijging van de betaalde ozb. Dit is niet het geval omdat ozb-tarieven worden vastgesteld door de gewenste opbrengst te delen door de belastinggrondslag. Een hogere woz-waarde betekent bij gelijkblijvende opbrengst dan een lager tarief.
Een verhoging van de opbrengst onroerendezaakbelasting wordt veelal doorgevoerd om een structureel en reëel sluitende begroting te verkrijgen. De laatste jaren zijn we als gevolg van een onder druk staande begrotingspositie niet aan een verhoging ontkomen. In de voorliggende begroting is alleen het inflatiepercentage van 1,4% toegepast.
Onbenutte belastingcapaciteit
Met het in de meicirculaire 2021 bekend gemaakte tarief afgezet tegen de WOZ-waarde per 1 januari 2021 van de Hattemse woningen en een verwachte waardeverhoging van de woningen van 8,3% en van niet-

woningen van 0%, kan de onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2022 worden berekend op een bedrag van € 556.000.

Precariobelasting

De precariobelasting op kabels, buizen en leidingen is bij wet afgeschaft. Voor de gemeente Hattem gold een overgangstermijn om te mogen blijven heffen tot 1 januari 2022, voor maximaal het tarief uit 2016. De afbouw van de precariobelasting is daarmee gesteld op vijf jaar. In de begroting is voor dit specifieke onderdeel geen bate meer geraamd.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt geheven om de eigen inkomsten te vergroten. Het geld wordt gebruikt om voorzieningen binnen de gemeente op een bepaald peil te brengen of te houden. Dit betekent dat het geld niet per se hoeft te worden ingezet voor voorzieningen die direct aan het toerisme zijn te koppelen.

De geraamde opbrengst toeristenbelasting 2022 is gebaseerd op het bij de begroting 2020 vastgestelde tarief van € 1,95 per persoon per overnachting. Bij de behandeling van de begroting 2020 is door de raad gevraagd naar de mogelijkheden van tariefdifferentiatie. Het onderzoek hiernaar is inmiddels afgerond. De definitieve uitwerking vindt plaats voor vaststelling van de belastingverordening die plaats vindt in de raadsvergadering van december 2021. De verwachting is dat het lage tarief wordt bepaald op € 1,50 respectievelijk € 2,40 voor het hoge tarief per persoon per overnachting.

Omzetbelasting

Na de vorige meerjarenbegroting hebben we de uitspraak op ons bezwaar tegen de naheffing op het boekenonderzoek 2018/2019 ontvangen. De uitspraak kwam grotendeels tegemoet aan ons standpunt. Op twee onderwerpen heeft onze belastingadviseur over de jaren 2018 en 2019 een beroep ingediend.

Daarmee is er ook finale duidelijkheid over het labelingsproject van 2016. Op basis van facturen die we hebben voorgelegd, is omzetbelasting terugontvangen.

Vennootschapsbelasting

We hebben met ingang van 2016 te maken met de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen indien en voor zover zij een onderneming drijft. Er is sprake van een onderneming wanneer cumulatief voldaan wordt aan de volgende voorwaarden

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
- die deelneemt aan het economische verkeer;
- met het oogmerk om winst te behalen.

Uit een inventarisatie van activiteiten die mogelijk belastingplichtig zijn, is alleen de grondexploitatie (grex) Assenrade gekomen. Voor de inventarisatie en de berekening maakt de Gemeente Hattem gebruik van de expertise van een belastingsspecialist. September 2020 is er een vaststellingsovereenkomst aangegaan met de Belastingdienst waarin met name overeenstemming is over de wijze waarop de openingsbalans 2016 is opgesteld. Dat voorkomt discussies over de kostprijs die wij voor de aangiften hanteren.

Omdat in berekeningen de geraamde fiscale winst uitkomt op nul, wordt ervan uit gegaan dat er geen sprake is van te betalen vennootschapsbelasting. Voor het laatste jaar (2021) van de grondexploitatie Assenrade geldt vooralsnog hetzelfde.

We bewaken voortdurend of activiteiten, waaronder ruimtelijke projecten zoals woonzorgzones, mogelijk belastingplichtig zijn.

• **Algemene Uitkering**

Herijking verdeling gemeentefonds met mogelijke ingang van 2023

De invoering van de nieuwe verdeling is (opnieuw) met één jaar uitgesteld naar 2023.

In paragraaf 4.3 van de meicirculaire 2019 zijn gemeenten geïnformeerd over de start van het onderzoek naar de verdeling van het gemeentefonds. Het herijkingsonderzoek is gericht op het ontwikkelen van voorstellen voor een nieuwe verdeling met ingang van 2022.

Om een goede (kostengeoriënteerde, objectieve) verdeling te kunnen maken zijn de taken van gemeenten in het gemeentefonds ingedeeld naar samenhangende clusters van taken. Vooral vanwege de ontwikkelingen in het sociaal domein is een nieuwe clusterindeling nodig.

Binnen het sociaal domein blijven de middelen voor beschermd wonen voorlopig afzonderlijk verdeeld. Dit vloeit voort uit het bestuurlijk overleg van 2 juli 2019 waarin Rijk en VNG hebben besloten in tien jaar tijd tot een objectief verdeelmodel en algehele doordecentralisatie van beschermd wonen te komen.

Wat de herijking gaat betekenen voor de gemeenten afzonderlijk is nog onbekend. In de meerjarenraming is geen raming of stelpost opgenomen voor een mogelijk voor- of nadeel. De gemeente Hattem is vooralsnog een voordeelgemeente van € 29,-- per inwoner. De septembercirculaire 2021 geeft aan dat na definitieve besluitvorming er een actualisatie plaatsvindt per 1 januari 2023 (beoogd moment van invoering). Ingroei effecten worden beperkt over 4 jaar tot maximaal € 60 per inwoner, ofwel € 15 per inwoner per jaar.

Algemene uitkering

- De algemene uitkering is voor de jaren 2022 en verder begroot op basis van de gegevens die in circulaire van het Gemeentefonds bekend zijn gemaakt. De recentst verwerkte circulaire is de septembercirculaire van 2021.

De algemene uitkering is via de Financiële verhoudingswet gekoppeld aan bepaalde uitgaven in de Rijksbegroting (trap-op-trap-af methode) genoemd. Hiermee is de voeding van het Gemeentefonds geschetst en die komt tot uiting in het zgn. accres. Het accres schommelt normaliter per gemeentefonds-circulaire en dat brengt onzekerheden over deze belangrijkste gemeentelijke bate met zich mee. Vanwege de coronacrisis waren de accessen over 2020 en 2021 bevroren. Het accres voor 2022 is in de septembercirculaire weer bijgewerkt met een positief effect voor alle jaren.

- De circulaire hebben per saldo tot voordelige bijstellingen in de begroting geleid voor de jaren 2022 en verder, zie deze tabel. N.B.: de bedragen zijn inclusief taakmutaties en stelposten (ten behoeve van BCF en Jeugdzorg).

	<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>			
	2022	2023	2024	2025
Effect decembercirculaire 2020	-6	2	2	2
Effect meicirculaire 2021	-107	-210	-288	-324
Effect septembercirculaire 2021	1.204	801	757	753

De meicirculaire had een negatief effect door onder andere een daling van de accessen. Ook was er een daling van de 3D uitkering sociaal domein Voogdij/18+. Een belangrijke taakmutatie betrof de Wet Open Overheid (Woo).

De septembercirculaire was positief door een groot accres en uitstel opschalingskorting. Inclusief enkele andere ontwikkelingen totaal ruim € 400 duizend voor 2022. Voor jeugdzorg is er voor 2022 een incidenteel bedrag toegekend, voor Hattem € 772 duizend. Voor de jaren 2023 tot en met 2025 hebben het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) afgesproken dat de gemeenten de bedragen als stelpost mogen opnemen in de begroting met een maximum van 75% . Voor 2023 is er een stelpost opgenomen van € 671 duizend, voor 2024 € 630 duizend en voor 2025 € 580 duizend. De dalende lijn wordt veroorzaakt doordat er van uitgegaan wordt dat gemeenten bezuinigen kunnen realiseren.

Uit onderstaand overzicht blijkt de totale algemene uitkering van jaar tot jaar, uitgaande van de septembercirculaire 2021:

<u>Algemene uitkering</u>	<i>(bedragen x € 1.000,--)</i>				
	2021	2022	2023	2024	2025
Uitkering gemeentefonds	17.427	17.951	17.720	17.905	18.261
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar		524	-231	185	355

Btw compensatiefonds

- De jaarlijkse septembercircularis geeft aan wat het voorschot van dat jaar wordt. De meicircularis van het volgende jaar gaat dat voorschot afrekenen. De provinciale toezichthouder staat toe dat de recentste afrekening (i.c. 2020 in de septembercircularis van 2021) wordt begroot over de jaren 2022-2025. We nemen een bate van € 100 duizend op.

Integratie-uitkering sociaal domein

- De integratie-uitkering sociaal domein is met ingang van 2019 voor het integreerbare deel (de WMO; de Jeugdhulp en de Participatiewet) overgeheveld naar de algemene uitkering (meicircularis 2018). Deze integratie-uitkering bevat alleen nog Participatie en Voogdij/18+. De meicircularis liet een daling zien: in 2021 werd er € 415 duizend ontvangen voor Voogdij/18+, voor het jaar 2022 is er een begrote ontvangst van € 137 duizend. Een daling derhalve met € 278 duizend.

- **Loon- en prijsstijgingen**

Salarisstaat

De gemeentelijke salarisstaat gaat uit van het salaris peil per 1 januari 2022 en is gebaseerd op de CAO Gemeenten. De CAO loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. Voor 2022 is naast een verwachte loonstijging (1,2%) ook rekening gehouden met een stijgende pensioenpremie (werkgeversdeel 1,5%) met in totaal 2,7%. De raming van de loonkostenstijging is met een bedrag van € 156 duizend verwerkt in de salariscomponent op de reguliere producten en verrekend met de opgenomen stelpost voor loon- en prijsstijgingen.

Stelpost

De gemeente begroting wordt jaarlijks opgesteld in constante prijzen. Voor loonkosten- en prijsstijgingen ontvangt de gemeente in de algemene uitkering een compensatie.

Jaarlijks wordt hiervoor in de begroting een stelpost opgenomen waarbij het bedrag is gebaseerd op de prijsontwikkeling BBP 2021 en toegepast op de jaren 2022 en verder. De begroting wordt hierdoor vertaald naar lopende prijzen.

Voor de (meerjaren)begroting 2022 is het in de algemene uitkering vertaalde percentage ontoereikend om de loonkosten- en prijsstijgingen te compenseren. Dit betekent onder andere dat aan de lastenkant grotendeels de 'nullijn' is gehanteerd. Wel zijn de subsidies geïndexeerd en zijn (meerjaren)begrotingen van verbonden partijen als uitgangspunt genomen voor de gemeentelijke bijdrage.

Als financieel vangnet is de stelpost voor loon- en prijsontwikkelingen voor 2022 en 2023 met € 100 duizend respectievelijk € 150 duizend verhoogd. Voor de jaren 2024 en 2025 wordt de opgenomen ruimte toereikend geacht.

- **Dividend**

- **Alliander**

De gemeente Hattem bezit 169.659 aandelen. Op grond van de prognoses is een bedrag van € 81.400 aan dividend te verwachten. Het dividend is in lijn met voorgaande jaren en zal de komende jaren nagenoeg gelijk blijven. Alliander heeft een ambitieus investeringsprogramma om de duurzaamheidstransitie te kunnen realiseren. Dit zou de komende jaren effect kunnen hebben op het uit te keren dividend.

- **Vitens NV**

De gemeente Hattem bezit 10.682 aandelen. Tijdelijk is vanaf boekjaar 2020 (uitbetaling in ons begrotingsjaar 2021) geen dividenduikering te verwachten; in begrotingsjaar 2020 bleek dit al de praktijk te zijn. De reden daarvan is dat de solvabiliteit van Vitens te sterk is gedaald. Wat daarbij komt is een hoog investeringsniveau. Het dividend zal naar verwachting vanaf ons begrotingsjaar 2024 weer uitkomen op de € 0,90 per aandeel die we kennen van vorige meerjarenbegrotingen (€ 9.600).

- **NV Bank voor Nederlandse Gemeenten**

De gemeente Hattem bezit 30.030 aandelen. Aanhoudende onzekerheden en ingrijpende ontwikkelingen in wet- en regelgeving maken het BNG niet mogelijk een uitspraak te doen over de hoogte van de toekomstige nettowinst. Geraamd is een dividend uitkering van € 30.000.

- NV Rova Holding
De gemeente Hattem bezit 172 aandelen. Het resultaat op publieke taken vertaald zich in lagere tarieven. Het resultaat op commerciële taken en het resultaat op de stortplaats worden in de vorm van dividend uitgekeerd. Geraamd is een dividend van € 51.000.

- **Reservepositie**

In de kadernota van 2020 is het uitgangspunt opgenomen dat de ratio van het weerstandsvermogen in de jaren 2020-2022 tijdelijk mag dalen tot 1,0. Vanaf 2023 moet hij weer hoger of gelijk aan 1,4 zijn. De reserves zijn dan ruim voldoende om risico's op te vangen. Dit uitgangspunt blijft ook voor de voorliggende begroting ongewijzigd.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2022 is de weerstandsratio berekend op 1,75. De jaarrekening 2020 presenteert een ratio van 2,35. Beide meetgegevens geven aan dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is.

Ons uitgangspunt '*een krachtig en stabiel financieel beleid*' dat gericht is op een blijvend en structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en de ambitie om een robuuste reservepositie te hebben, maakt dat we de ontwikkeling van de weerstandsratio continu monitoren.

De huidige begroting bevat een beoordeling van de onderlinge verhouding van de voorgeschreven kengetallen in relatie tot onze financiële positie. We willen beleid maken op de richting waarin de kengetallen zich moeten ontwikkelen.

Najaar 2017 is de nota reserves en voorzieningen herzien.

In het onderstaande overzicht is de ontwikkeling van de reservepositie over de afgelopen jaren weergegeven:

<u>Reservepositie</u>	<i>(bedragen x € 1.000,-)</i>							
<u>(stand per 1/1)</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
Algemene reserves	9.774	8.451	6.531	6.435	6.856	6.639	5.529	5.021
Bestemmingsreserves	2.368	2.429	2.389	2.367	2.471	2.115	2.074	2.021
Bestemmingsreserves (beklemd)	880	995	943	892	841	750	704	657
Voorzieningen	1.316	2.210	4.515	1.907	2.248	1.634	1.685	1.831
Saldo van baten en lasten	-392	-1.115	500	1.483	0	928	-664	189
Totaal reserves en voorzieningen	13.946	12.970	14.878	13.084	12.416	12.065	9.328	9.531

Aan de reserves wordt over 2022 per saldo een bedrag van € 56 duizend toegevoegd.

Te weten aan:

<u>Reserve ontwikkeling 2022</u>	<i>(bedragen x € 1.000,-)</i>
Algemene reserve	-155
Egalisatiereserve onderhoud gebouwen	52
Reserve afvalstoffenheffing	1
Reserve dekking kapitaallasten	46
Totaal:	-56

Het positieve exploitatieresultaat kan na besluitvorming worden toegevoegd aan de algemene reserve.

	<i>(bedragen x € 1.000,-)</i>
Resultaatbestemming 2022	189

- **Rente**

Het omslagpercentage (de gemiddelde toegerekende rente) is ten opzichte van 2021 ongewijzigd en komt ook voor 2022 uit op 1,5%. De kosten voor rente en afschrijving voor nieuwe investeringen zoals opgenomen op het meerjareninvesteringsprogramma worden na realisatie van het werk geraamd op een volledig jaar.

Het investeringsvolume zoals op het programma opgenomen voor de periode 2022-2025 vraagt een financieel beslag van € 35 miljoen waardoor er een financieringstekort gaat ontstaan. De financiering wordt gerealiseerd door het aantrekken van vreemd vermogen in de vorm van langlopende leningen. Het percentage gerelateerd aan een twintigjarige lineaire lening bedraagt 0,5%. De verwachting is dat hierdoor het omslagpercentage de komende jaren afneemt. De rentebedragen zijn verwerkt in de begroting.

Verdere informatie is terug te vinden in de paragraaf Financiering.

- **Investerings**

Als basis voor het meerjareninvesteringsprogramma geldt de jaarschijf 2022 en verder die bij de behandeling van de begroting 2021 door de raad is vastgesteld. Aanvullend hanteren we een aantal uitgangspunten en hebben we de ambities verwerkt die vanuit het coalitieakkoord zijn geformuleerd. Daarbij willen we onze bedrijfsvoering continueren waarbij de lijn van control op investeringen wordt doorgezet. Aan de hand van een projectplan wordt beoordeeld of de investering wordt uitgevoerd en daarvoor beschikbaar gestelde middelen worden ingezet. Hierbij betrekken we nadrukkelijk het participatieaspect.

Het investeringsvolume is ten opzichte van de voornemens uit 2021 met bijna 19% toegenomen. Gelet op de financiële positie van de gemeente zijn alle voorgenomen investeringen beoordeeld en waar (technisch) mogelijk maximaal in de tijd doorgeschoven.

Het Meerjareninvesteringsprogramma is geactualiseerd op basis van nieuwe inspecties voor wegen en ook de uitkomsten van het concept afvalwaterketenplan zijn betrokken bij de ramingen. Tevens is de samenwerking op lokaal en regionaal niveau financieel vertaald bij het concreet uitwerken van de ambities van het Deltaplan Ruimtelijke adaptie. Op het beleidsterrein onderwijshuisvesting is het tweede cluster voor een Integraal Kindcentrum (IKC) opgenomen.

Waar mogelijk zijn projecten geclusterd. Alle investeringen die in uitvoering zijn worden sober en doelmatig uitgevoerd.

In de paragraaf Bedrijfsvoering is financiële ruimte gecreëerd voor de verbouw en herinrichting van het stadhuis. Ook wordt stilgestaan bij de ontwikkelingen in de informatievoorziening ICT. Daar waar het bijstellingen betreft op het 'M2A-project' zijn de budgetten meegenomen op het investeringsprogramma.

De ruimte die voor 2022 op de exploitatie wordt gevraagd bedraagt € 45.000 (2021: € 71.000).

Op grond van de richtlijnen uit het BBV worden de kapitaallasten rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende programma's en beleidsvelden. Voor een aantal beleidsvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve.

Beleidsveld			Bedragen jaarlasten in:			
			2022	2023	2024	2025
1a - opgroeien en ontwikkelen	A102	Onderwijshuisvesting		1.360	328.491	328.491
	A105	Voorschoolse voorzieningen	1.317	1.317	1.317	1.317
1d - welzijn en sport	D103	Sport			14.028	14.028
	D104	Gymnastiekaccommodaties	6.903	6.903	6.903	6.903
	D105	Kunst en cultuur		1.200	1.200	1.200
2c - fysieke leefomgeving	C200	Groen, natuur en landschap		5.069	5.069	5.069
	C201	Water	3.500	26.974	78.351	111.702
	C202	Speelvoorzieningen		2.001	3.724	3.724
	C203	Afval		19.184	19.184	19.184
	C206	Wegen	1.715	17.905	159.660	305.401
	C207	Verlichting		4.072	4.072	4.072
	C209	Begraafplaats		2.779	3.238	3.238

Beleidsveld			Bedragen jaarlasten in:			
			2022	2023	2024	2025
3a - raad en commissies	A304	Integrale veiligheid	440	440	440	440
4a - bedrijfsvoering	A004	Documentaire informatie	2.150	4.927	7.703	10.480
	A008	Huisvesting en werkplek		9.073	229.073	229.073
	A009	ICT	29.158	54.822	75.404	85.084
	A010	Accommodatie buitendienst		897	897	897
	A017	Materieel		16.181	16.181	16.181
			45.183	175.104	954.935	1.146.484

- **Onvoorzien (aangepast)**

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een raming opgenomen van € 1,35 per inwoner. Voor 2022 is uitgegaan van een inwoneraantal van 12.000.

- **Financieel evenwicht**

Het streven is om jaarlijks een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting op te leveren. Naast toetsing door de gemeenteraad op de financiën (horizontaal toezicht) ziet ook de provincie als een soort 'extra check' hierop toe (verticaal toezicht). Wanneer niet wordt voldaan aan het toezichtcriteria van structureel en reëel sluitend, kan de provincie preventief toezicht instellen. Voortbordurend op de uitgangspunten en aannames is bereikt dat ieder begrotingsjaar een positief exploitatiesaldo heeft. Na bestemming (na verrekening met de reserves) en na verrekening met incidentele baten en lasten cumulatief in de periode 2022-2025 voor een bedrag van € 366 duizend.

	Bedragen jaarlasten in:			
	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>
Exploitatieresultaat	188.700	74.700	219.800	66.100
Incidentele baten en lasten	113.100	-38.500	-209.500	-48.500
Structureel begrotingssaldo	301.800	36.200	10.300	17.600

- **Vooruitblik 2026-2031**

De laatste jaren komt steeds meer de focus te liggen op de financiële haalbaarheid van voorgenomen ambities. De scope van de op te stellen (meerjaren)begroting beperkt zich echter tot een periode van 4 jaar terwijl we weten dat er ontwikkelingen spelen met een horizon die verder reikt. Zo zijn in de onderwijsvisie de vervangingen of aanpassingen van onze huidige onderwijsaccommodaties na 2024 al benoemd in de vorm van een tweetal Integrale Kindcentra's (IKC's). Daarnaast spelen de investering in openbare ruimte van 't Veen en zijn er vervangingsinvesteringen in riolering, infrastructuur en ICT gepland.

De investeringsvolumes die hiermee gepaard gaan hebben als kapitaallasten hun weerslag op de meerjarige gemeentelijke exploitatie en het structureel reëel evenwicht. Daarnaast heeft het noodzakelijke aantrekken van vreemd vermogen invloed op de kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote. Als gemeente hebben we niet voor alle kengetallen streef- en normwaarden.

Naast de eigen keuzes speelt ook de ontwikkeling van de herijking van het gemeentefonds. Wat betekenen de herverdeeffecten voor de gemeente Hattem? In 2021 zijn gewijzigde herverdeeffecten zichtbaar geworden voor de gemeente Hattem. Ten opzichte van eerdere signalen is de uitkomst van het herverdeeffect bijgesteld, het verwachte positieve effect is hierdoor lager uitgevallen. De kans is aanwezig dat wij een nadeelgemeente zullen zijn. In de voorliggende meerjarenraming zijn deze effecten buiten beschouwing gelaten.

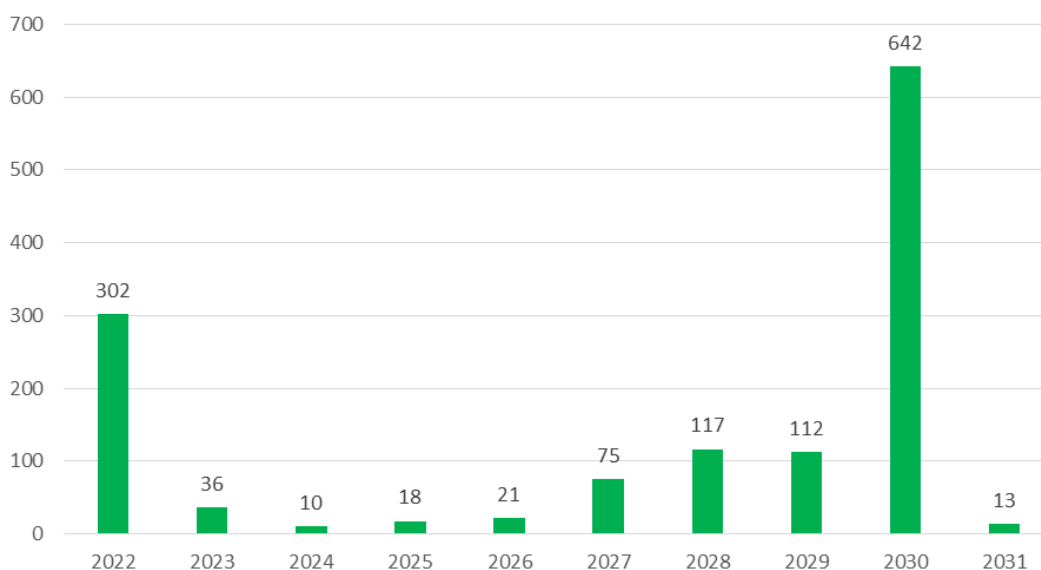
Als de impact van het gemeentefonds bekend is, willen we participatief scenario's uitwerken en streef- en normwaarden bepalen waarop de komende jaren gestuurd zal worden.

Kengetallen

Voor het berekenen van de kengetallen 2026-2031 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Begroting en MIP 2022-2025
 - De indexatie van de inkomsten en uitgaven zijn gelijk
 - IKC 2: € 7 miljoen in 2025 gereed
 - IKC 3: € 7 miljoen in 2030 gereed
 - Investerings riolering op basis van afvalwaterketenplan
 - Investerings wegen op basis van haalbaarheidsindicatie
 - Investering in de openbare ruimte van het Veen per 2025 € 2,3 miljoen
 - Met als gevolg meer aantrekken van lang vreemd vermogen van € 21,3 miljoen
- *Exploitatie.*
De begroting 2022-2025 wordt aangeboden met een structureel en reëel sluitend resultaat. Een voorwaarde waarop de Provincie Gelderland als toezichthouder repressief toezicht afgeeft. Het financieel resultaat over de jaren 2026-2031 is eveneens positief. Voor met name het jaar 2030 geldt dat het resultaat aanzienlijk verbeterd. Dit wordt veroorzaakt door de incidentele vrijval van de voorziening die ingesteld is voor 't Veen. De voorziening wordt gevormd door een jaarlijkse exploitatiedotatie om in 2030 de kapitaallasten op te vangen als gevolg van het activeren van de gemeentelijke investeringen in 't Veen.
Bij het opstellen van de begroting 2022-2025 is onderzocht welke activiteiten in welk jaar zullen plaats vinden. Dit heeft - in de tijd weggezet - over de diverse jaren geleid tot aangepaste investeringen in vergelijking met de begroting 2021-2024. Ten opzichte van de berekening bij de begroting 2021 wordt het verschil in resultaat veroorzaakt door minder kapitaallasten door vertraging in het uitvoeringsprogramma van investeringen en door een lagere rentebetaling over het aan te trekken kapitaal.

Exploitatieresultaat X € 1.000

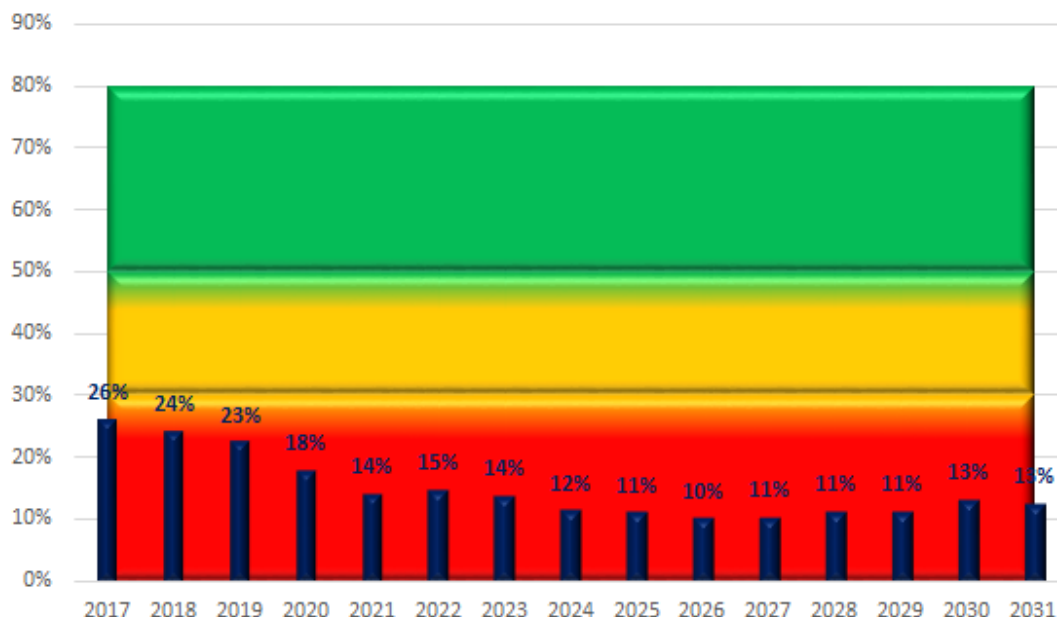
- Solvabiliteit

Het kengetal solvabiliteit wordt gekenschetst als een zogenaamde 'signaleringswaarde'.

De waarde maakt onderdeel van de risicobeoordeling van de financiële positie door de provincie. Het kengetal komt onder druk te staan omdat we genoodzaakt zijn de voorgenomen ambities te financieren met vreemd vermogen, ofwel het aangaan van leningen. Om de ratio te verbeteren moeten we 'simpelweg' de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen verbeteren. Dit kan door te zorgen voor een structureel positief begroting- en rekeningresultaat en die toe te voegen aan onze reserves. Ook het reserveren van incidentele baten door verkoop van onroerend goed kan hieraan bijdragen. Daarnaast heeft het beperken van investeringen een positieve invloed op de solvabiliteitsratio.

Het percentage dat bij ongewijzigd beleid voor de solvabiliteit is berekend daalt onder de 20% en wordt beoordeeld als het meest risicovol.

Solvabiliteit

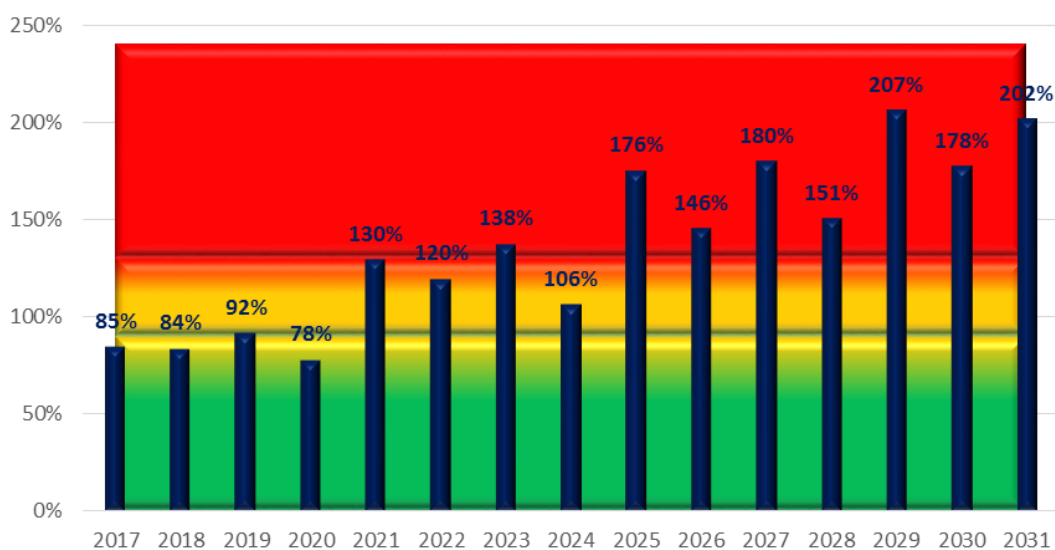
- *Netto schuldquote*

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de aflossingen van de leningen en rente t.o.v. de baten. Kortweg, hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

De netto schuldquote verslechtert net als de solvabiliteitsratio als gevolg van de ambitie die we als gemeente hebben. De investeringen die in het MIP en daarna worden verwacht, worden gefinancierd door het aantrekken van leningen. Dit verslechtert het kengetal netto schuldquote.

Het verlagen van leningen helpt in het verbeteren van deze ratio. De financieringsbehoefte kan worden verkleind door het beperken van investeringen en verkoop van (on)roerend goed.

Nettoschuldquote

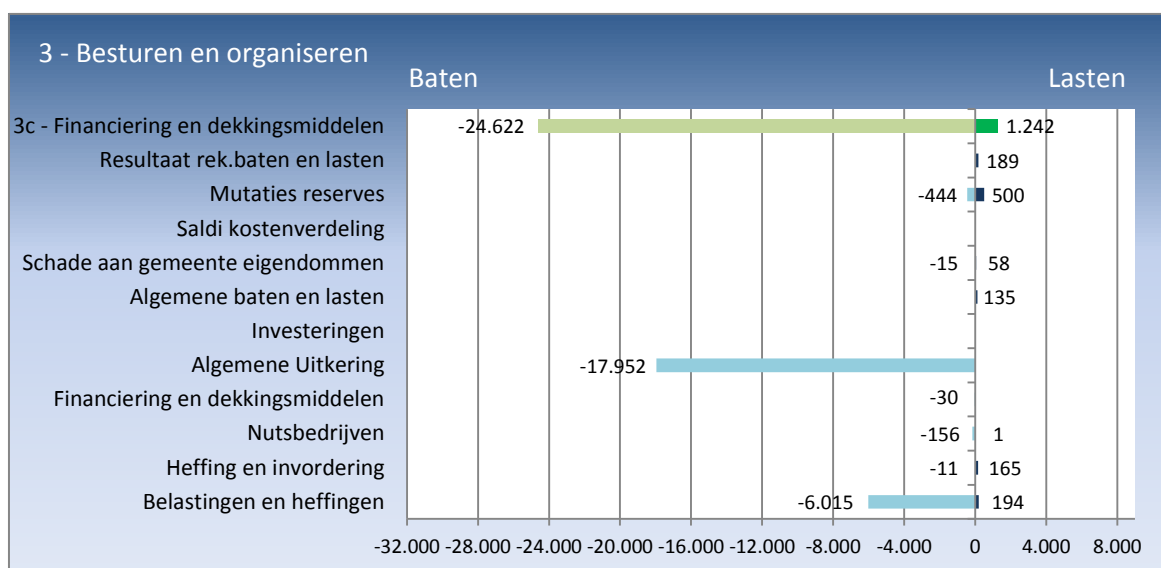

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	433	548	536	586	696	919
Totaal baten	-22.868	-23.134	-23.039	-23.113	-23.542	-23.998
Resultaat voor bestemming	-20.601	-21.591	-24.179	-24.150	-24.627	-25.130
Onvoorzien	6	16	16	16	16	16
Ottrekking/storting reserves	-90	1	-228	55	116	58
Exploitatieresultaat	927	-660	192	74	224	67
Resultaat na bestemming	-19.758	-22.234	-24.199	-24.005	-24.271	-24.989

Beleidsveld

* saldo deelprogramma financiering en dekkingsmiddelen wijkt af omdat alle verrekeningen met de reserves hier worden verantwoord.

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'financiering en dekkingsmiddelen' een nadelig saldo van € 1.047.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Belastingen en heffingen		-5.989	-5.821	168
- Heffing en invordering		152	154	2
- Nutsbedrijven		-192	-156	36
- Financiering en dekkingsmiddelen		-54	-30	24
- Algemene Uitkering		-16.675	-17.952	-1.277
- Algemene baten en lasten		150	135	-15
- Schade aan gemeente eigendommen		40	43	3
- Mutaties reserves *		-1.201	56	1.257
- Resultaat rekening van baten en lasten		-660	189	849
Financiering en dekkingsmiddelen		-24.429	-23.380	1.047

* Betreft verrekening totale reserves

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

• Belastingen en heffingen	168.000,--	N
- Het kabinet heeft in 2017 besloten dat het heffen van precariobelasting op kabels en leidingen per 1 januari 2022 wordt afgeschaft (N)		
- Baten afvalstoffenheffing (V)		
- Baten rioolheffing (V)		
- Baten onroerende zaakbelastingen (V)		
- Toeristenbelasting (V)		
- Als coronamaatregel is in 2021 de opbrengst van de reclamebelasting verlaagd (V)		
• Nutsbedrijven	36.000,--	N
- In 2021 is een verhoogde dividendbate over het boekjaar 2020 van Alliander ontvangen (N)		
• Financiering en dekkingsmiddelen	24.000,--	N
- In 2021 is een verhoogde dividendbate over het boekjaar 2020 van de Bank Nederlandse Gemeenten ontvangen (N)		
• Algemene uitkering	1.277.000,--	V
- Bijstellingen gebaseerd op de mei- en septembercirculaire 2021		
- algemene uitkering gemeentefonds (V)		
- deelfonds sociaal domein (N)		
Tegenover de hogere opbrengsten algemene uitkering zijn in de begroting diverse stelposten en taakmutaties opgenomen.		
• Algemene baten en lasten	15.000,--	V
- De kosten voor een drietal personen in het kader van 'beschut' werken zijn ingaande 2022 functioneel op de post Re-integratie verantwoord (V)		
- Betreft de stelpost voor loon- en prijsstijgingen (begroting in 'lopende' prijzen) (N)		
• Mutaties reserves	1.257.000,--	N
- Over 2022 wordt per saldo een bedrag van € 56K aan de reserves toegevoegd. (V)		
- Het resultaat is voornamelijk het gevolg van de in 2021 verrekenende onttrekking met de reserves als gevolg van het geprognosticeerde exploitatieresultaat 2021, en de budgetoverheveling vanuit 2020 (N)		
• Begrotingsresultaat	849.000,--	N
- Voordelig exploitatieresultaat 2022 van € 189K ten opzichte van een verwacht negatief exploitatieresultaat 2021 van € 660K		

Reserve

- Verrekeningen met de reserves zijn op de diverse programma's toegelicht.
- Voor 't Veen zijn kosten gemaakt die de komende jaren worden verhaald dan wel dat middelen worden ontvangen vanuit af te sluiten anterieure overeenkomsten. Het Besluit Begroting en Verantwoording staat niet toe de kosten langer dan 5 jaar op de balans te laten staan.
Het aan kosten gemaakte bedrag wordt onttrokken aan de algemene reserve en binnen de periode 2023-2025 aan de reserve weer toegevoegd door de dan verwachte opbrengsten.
- in de nota van aanbidding wordt voorgesteld de positieve begrotingsresultaten te verrekenen met de algemene reserve.

• **Begrotingsresultaat**

De baten en lasten met betrekking tot het begrotingsjaar 2022 zijn als volgt over de (deel)programma's verwerkt:

(Bedragen x € 1.000)	rekening	begroting	begroting 2022		
	2020	2021	lasten	baten	saldo
Lasten en baten programma's					
1 Sociaal sterk					
1a - opgroeien en ontwikkelen	4.094	4.239	4.593	188	4.405
1b - werk	1.665	2.081	3.933	1.872	2.061
1c - zorg	2.667	3.243	3.283	72	3.211
1d - welzijn en sport	1.866	1.610	1.782	124	1.658
2 Wonen, werken en recreëren	0	0			
2a - ruimtelijke ontwikkeling	804	1.468	1.789	1.782	7
2b - economische ontwikkeling	491	433	1.022	337	685
2c - fysieke leefomgeving	3.493	3.855	4.641	510	4.131
3 Besturen en organiseren	0	0			
3a - netwerken en besturen	2.200	2.255	2.576	164	2.412
3b - dienstverlening	70	65	238	166	72
3c - financiën					0
4 Bedrijfsvoering					
4a - overhead	4.466	5.178	4.906	169	4.737
totaal	21.816	24.427	28.763	5.384	23.379
Algemene lasten en baten					
Lasten:					
- Lokale heffingen	277	273	273		273
- Algemene uitkeringen					
- Dividend		1	1		1
- Saldo van de financieringsfunctie					0
- Overige algemene dekkingsmiddelen	156	274	262		262
- Onvoorziene uitgaven	6	16	16		16
Baten:					
- Lokale heffingen	-6.050	-6.196		6.026	-6.026
- Algemene uitkeringen	-15.242	-15.468		17.059	-17.059
- Algemene uitkeringen - deelfonds	-1.276	-1.208		893	-893
- Dividend	-285	-247		186	-186
- Saldo van de financieringsfunctie					0
- Overige algemene dekkingsmiddelen	-15	-15		15	-15
Resultaat voor bestemming:	-613	1.857	29.315	29.563	-248
Bestemming resultaat:					
Beoogde onttrekking (bate) en	-855	-2.284		444	-444
Toevoegingen (last) reserves	541	1.087	500		500
Resultaat na bestemming:	-927	660	29.815	30.007	-192

* Resultaat 2022 na bestemming bedraagt € 188.700 positief. Weergave in overzicht is veroorzaakt door afronding op duizendtallen.

Besturen en organiseren

- Gemeentelijke organisatie

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Bij bestuurlijke zelfstandigheid hoort een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie. En ambities zijn niet te realiseren zonder uitvoeringskracht. Blijvend inzetten op participatie, de transformatie in het sociaal domein, het waar kunnen maken van een “ja, mits” insteek in het ruimtelijk domein, zijn thema’s die een permanente doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie vragen. Wij realiseren ons dat ambities en ontwikkelingen ook investeringen in de gemeentelijke organisatie vragen. Daarbij verwachten wij van de organisatie dat zij het werk op een slimme manier, “lean”, organiseert en investeert in haar flexibiliteit en lerend vermogen.*

RELEVANTE THEMA’S

1. ORGANISATIEONTWIKKELING EN PERSONEELSBELEID:

Ontwikkelingen:

- **Doorontwikkeling van de organisatie**

In dit voorjaar zijn tijdelijke maatregelen genomen om een gezonde werkbalans te herstellen zodat medewerkers een actieve rol hebben in het vormen van de (werkwijzen van de) organisatie. Hierdoor is de nieuwe organisatie ook echt van de medewerkers. De kennis van de medewerkers wordt zo benut én zo ontwikkelen we niet alleen onze organisatie maar ook onze cultuur samen. We verwachten dat we op deze manier een meer toekomstbestendige organisatie bouwen en vormen, dan wanneer we dit vooral door externen laten doen. We willen de verandering breed verankeren, zodat ook bij natuurlijk verloop in personeelwisseling de organisatie zich continue blijft verbeteren. Vanzelfsprekend wordt er wel gebruik gemaakt van externe expertise, we hebben niet alles in huis. We sluiten in beginsel aan bij breed geaccepteerde standaarden, zoals GEMMA van de VNG voor processen en HR21 voor een functiehuis.

Besturing en Organisatie inrichting

Vanuit de nieuwe besturingsfilosofie werken we het ontwerp voor de nieuwe organisatie verder uit. In de kern maken we hiermee de beweging naar een organisatie die Opgave- en Procesgericht werkt.

De formele startdatum voor de nieuwe organisatie staat gepland op 1 juni 2022. Voor die datum verwachten we de Opgaven en de Procesketens te hebben ingericht, inclusief de vorming van teams.

Voor de formele kanteling van de organisatie willen we in het eerste half jaar van 2022 een nieuw functiehuis opleveren. Op basis van de besturingsfilosofie koersen we op het beschrijven van rollen binnen teams. Voor het beschrijven en waarderen van rol- en taakbeschrijvingen, werken we samen met een extern bureau. Na oplevering van het functiehuis, start het waarderingstraject. Het waarderingstraject vormt de basis voor een nieuw loon/salarisgebouw. Het huidige gebouw dateert uit

2008, als sluitstuk van de toenmalige organisatiewijziging. We verwachten dat de loonkosten zullen stijgen als gevolg van een nieuw / geactualiseerd functiehuis en waarderingronde. Op basis van ervaringsgegevens uit vergelijkbare trajecten, hanteren we een bandbreedte van 3 – 5 % stijging van de huidige loonkosten. Deze onvermijdelijk kostenstijging hebben we met een gefaseerde opbouw verwerkt in de meerjarenbegroting.

In de aanloop naar de kanteling krijgen we een scherper beeld hoe de toekomstige organisatie er uit ziet. Door middel van formatiecalculatie willen we de incidentele en structurele formatie objectiveren. Dit overzicht zal worden aangevuld met kwantitatieve personeelsinformatie. We willen hiermee (tijdig) maatregelen kunnen nemen om de kloof tussen huidige - en toekomstige personeelsformatie te overbruggen.

We zijn inmiddels begonnen met het (jaarlijks) analyseren van werkprocessen binnen de nieuw gevormde ketens – wat willen we bereiken, hoe willen we werken, wat moet hiervoor geregeld worden en waar liggen mogelijkheden om te verbeteren/optimaliseren.

In dat verband willen ook kijken naar de inzet en (zero based) opbouw van budgetten. De optimalisering van werkprocessen moet tot efficiënter werken leiden en mogelijkheden opleveren om in specifieke processen de inzet van formatie te reduceren. Dit is eerder uitgedrukt in een generieke taakstelling.

De ontwikkeling van procesgericht werken vraagt meer tijd en dat betekent dat de volle omvang van de taakstelling (nog) niet gerealiseerd kan worden. Daarnaast zijn er voortdurend ontwikkelingen binnen het werkpakket van de gemeente die om extra formatie vragen voor die specifieke ontwikkelingen. Dit betekent dat het voor 2022 nodig is om de generieke taakstelling af te vlakken.

In komende begrotingen willen we zoals hierboven gezegd naar die meer zero based opbouw van budgetten toe, waardoor het werken met een taakstelling dan waarschijnlijk geen meerwaarde meer zal hebben.

We willen scherpere keuzes kunnen maken in de P&C cyclus en de stuurbaarheid van de budgetten vergroten. Met het verkennen van zero based begrotingen willen we daar een stevige impuls aan geven.

- **Participatie**

De gemeente Hattem heeft Samen Hattem in het bestuurlijk DNA zitten.

We betrekken inwoners bij de vorming van beleid en plannen en bij de uitvoering van projecten. Hierdoor krijgen we beter beleid en betere plannen, die nog beter afgestemd zijn op de behoeften van onze inwoners en daardoor ontstaat er makkelijker wederzijds begrip en vaker consensus.

We staan open voor initiatieven uit de samenleving. In de loop der jaren hebben we hier meerdere instrumenten voor ingezet, zoals het Right to Challenge, de Participatiecode, Samen Hattem/Citizen Lab, de werkgroep Raadscommunicatie, maar we merken dat we als college en Raad ons overkoepelend verhaal nog niet scherp genoeg hebben gemaakt.

Participeren moet nog vanzelfsprekender worden, het moet voor gemeente en inwoners duidelijk zijn waarom we voor participatie gaan en hoe we dat samen vorm geven. Samen schrijven we het verhaal van de stad. We willen de relatie met onze inwoners verstevigen en hebben daarvoor een basis strategie liggen, maar dat vraagt uitwerking. We willen de grond in Hattem nog vruchtbaarder maken voor participatie en de interactie tussen gemeente en gemeenschap versterken.

Het college wil samen met de raad meer lijn brengen in de inspanningen die wij doen op het gebied van participatie, zodat we de kracht van de stad benutten en echt Samen aan Hattem werken.

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), vallen de kosten van de gemeentelijke organisatie onder programma 4 - Bedrijfsvoering / Overhead.

4

Bedrijfsvoering

INLEIDING

Onder de noemer 'Bedrijfsvoering' wordt de ondersteuning van de primaire processen (financieel) in beeld gebracht.

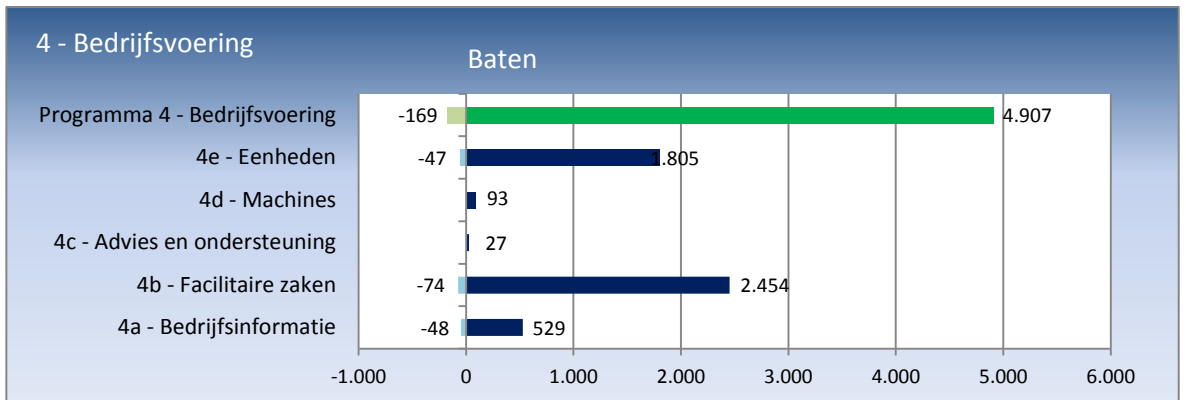
AMBITIE

- We willen als gemeente transparant zijn in ons doen en laten en dus ook in de doelstelling, activiteiten en financiën van de Bedrijfsvoering.

FINANCIEEL

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening 2020	begroting 2021	begroting 2022	meerjarenraming		
				2023	2024	2025
Totaal lasten	4.944	5.320	4.906	4.636	4.689	4.697
Totaal baten	478	142	169	169	169	167
Resultaat voor bestemming	4.466	5.178	4.737	4.467	4.520	4.530
Onttrekking/storting reserves	-21	-155	-25	-15	-15	-15
Resultaat na bestemming	4.445	5.023	4.712	4.452	4.505	4.515

Bedrijfsvoering

- Bedrijfsvoering en overhead

COALITIEAKKOORD 2018-2022

- *Er is ruimte voor verdere professionalisering en doorontwikkeling van de organisatie*

RELEVANTE THEMA'S

1. Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen:

Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

- Voor het opstellen van de documenten (meerjaren)begroting en jaarrekening is het wijzigingsbesluit BBV van toepassing en kennen we onder andere een uniforme indeling in taakvelden, een uniforme basisset van beleidsindicatoren en financiële kengetallen dat de gemeente gebruikt voor de uitvoeringsinformatie. Daarnaast verplicht het BBV dat de aanlevering richting het ministerie van BZK en het CBS ook geschiedt volgens de indeling op basis van taakvelden.

Een goede vergelijkbaarheid van baten en lasten die verbonden zijn aan de verschillende taken van gemeenten is in het belang van de Raad, die dergelijke informatie kan benutten voor sturing op prioriteiten. Daarbij is het van belang dat de informatie van goede kwaliteit is en aansluit op de behoefte van gemeenten. Dit draagt bij aan een grotere transparantie van het proces rond begroting en verantwoording en een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden.

Overeenkomstig de voorschriften geven we inzage in de financiële ontwikkelingen op de diverse taakvelden waarbij we 2021 vergelijken met 2022.

Notities:

Notitie lokale heffingen

De begrippen lokale heffingen, gemeentelijke belastingen, leges en retributies hebben allemaal betrekking op bedragen die een gemeente oplegt aan bewoners, bedrijven en forensen/toeristen. De begrippen worden door elkaar gebruikt in de wetgeving hetgeen soms tot onduidelijkheid kan leiden.

Aanpassingen in de wetgeving in de afgelopen jaren in combinatie met jurisprudentie leiden in de praktijk nog steeds tot veel vragen rondom de tariefstelling voor lokale heffingen en bijbehorende voorziening(en). In de door de Commissie BBV opgestelde Notitie Lokale heffingen wordt dan ook een overzicht gegeven van alle relevante aspecten van lokale heffingen en bijbehorende voorzieningen en reserves met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording voor gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Het doel van de notitie is inzicht te bieden aan raadsleden en meer specifiek duiding te geven aan vakspecialisten op het gebied van lokale heffingen.

Kadernota rechtmatigheidsverantwoording

De commissie BBV geeft via de kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van de decentrale overheden conform artikel 75, lid 2 BBV. De kadernota rechtmatigheid wordt door de commissie BBV geactualiseerd als de ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. Voor de jaarrekening 2022 is hier aanleiding toe indien de voorgenomen wetswijziging, waarin het afgeven van een verklaring over de rechtmatigheid bij decentrale overheden wordt geregeld, tijdig wordt afgerond. Met ingang van het verslagjaar 2022 wordt dan de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten ('college') voor de rechtmatigheid benadrukt doordat het college een verantwoording over rechtmatigheid af moet gaan geven in plaats van de accountant.

De Kadernota rechtmatigheid 2022 gaat dan ook gelden vanaf begrotingsjaar 2022 indien bovengenoemde wetswijziging tijdig wordt afgerond.

Notitie paragraaf Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering is sinds de introductie van het Besluit begroting en verantwoording in 2004 een verplichte paragraaf in de begroting en het jaarverslag. In deze paragraaf moet 'ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering' worden gegeven. Deze formulering geeft veel ruimte om gemeente-specifiek invulling te geven aan deze paragraaf. Naar aanleiding van bovengenoemde consultatie inzake de Kadernota rechtmatigheid 2022 bleek dat er een brede behoefte was aan een nadere duiding van de inhoud en reikwijdte van de paragraaf bedrijfsvoering. Daarom heeft de commissie BBV besloten om naast de actualisatie van de Kadernota rechtmatigheid een Notitie paragraaf bedrijfsvoering op te stellen.

De Notitie paragraaf bedrijfsvoering gaat in per 2022, waarbij de commissie wel aantekent dat de stellige uitspraken en aanbevelingen die geen directe relatie hebben met het invoeren van de rechtmatigheidsverantwoording ook eerder toegepast mogen worden.

Overzicht taakvelden

Taakvelden Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) Taakvelden	2021			2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.430	-79	1.351	1.558	-79	1.479
0.10 Mutaties reserves	1.254	-3.115	-1.861	500	-444	56
0.11 Saldo van de rekening	0	0	0	189	0	189
0.2 Burgerzaken	273	-164	109	270	-166	104
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	362	-222	140	252	-85	167
0.4 Overhead	5.181	-93	5.088	4.910	-121	4.789
0.5 Treasury	140	-296	-156	-3	-234	-237
0.61 OZB woningen	107	-2.346	-2.239	108	-2.449	-2.341
0.62 OZB niet-woningen		-717	-717		-727	-727
0.64 Belastingen overig	129	-565	-436	130	-79	51
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		-16.675	-16.675		-17.952	-17.952
0.8 Overige baten en lasten	150		150	135		135
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	677	-9	668	762	-9	753
1.2 Openbare orde en veiligheid	380	-83	297	357	-84	274
2.1 Verkeer en vervoer	1.269	-27	1.241	1.390	-27	1.362
2.2 Parkeren	56		56	54		54
2.3 Recreatieve havens	2		2	7		7
3.1 Economische ontwikkeling	38		38	37		37
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	20	0	20	490	-228	261

Taakvelden Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	2021			2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2	-2	1	2	-2	0
3.4 Economische promotie	201	-229	-28	166	-301	-135
4.1 Openbaar basisonderwijs	29	0	29	29	0	29
4.2 Onderwijshuisvesting	273		273	301		301
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	774	-245	530	825	-252	573
5.1 Sportbeleid en activering	166	-10	156	171		171
5.2 Sportaccommodaties	768	-75	693	761	-75	686
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	257	-60	197	147		147
5.4 Musea	81	-29	52	128	-34	94
5.5 Cultureel erfgoed	140	-2	139	206	-12	194
5.6 Media	216		216	218		218
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	878	-35	844	870	-22	848
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	735		735	666		666
6.2 Wijkteams	614		614	851		851
6.3 Inkomensregelingen	2.795	-2.183	612	2.372	-1.695	677
6.4 Begeleide participatie	961		961	890		890
6.5 Arbeidsparticipatie	377		377	580	-128	451
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	447		447	347		347
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.364	-72	2.292	2.405	-72	2.334
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.248		2.248	2.124		2.124
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	121	-16	105	35		35
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	90		90	55		55
7.1 Volksgezondheid	576	-10	566	705		705
7.2 Riolering	892	-1.187	-295	934	-1.206	-272
7.3 Afval	1.098	-1.394	-296	1.132	-1.423	-291
7.4 Milieubeheer	933	0	933	657	0	657
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	297	-301	-4	316	-324	-7
8.1 Ruimtelijke Ordening	294	-200	94	351	-540	-189
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	51	-51	0	28	-15	13
8.3 Wonen en bouwen	987	-646	341	588	-1.223	-634
Totaal:	31.137	-31.137	0	30.007	-30.007	0

2. Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen:

BBV - Beleidsindicatoren

- Op grond van de voorschriften is de gemeente gehouden de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat de raad op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kan vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten.

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld.

Daarbij is een aantal belangrijke uitgangspunten gehanteerd:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Omdat er voor gekozen is om voor de indicatoren aan te sluiten bij reeds bestaande bronnen is de informatie voor de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar en toegankelijk. Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren eenvoudig en in één keer te downloaden. Via deze website zal ook meer achtergrondinformatie over de gekozen indicatoren worden gegeven en de bronnen.

Uit de publicatie blijkt dat niet alle beleidsindicatoren even relevant zijn voor onze gemeente.

De indicatoren zijn, met uitzondering van de indicatoren die betrekking hebben op Bestuur en ondersteuning, afkomstig van externe instanties. Dat is ook de reden dat de periode waarop de indicator betrekking heeft varieert.

Hoewel we aan deze beleidsindicatoren op dit moment nog geen harde conclusies kunnen verbinden, willen we ze wel gebruiken om de eerste stappen te zetten voor het onderbouwen van de doelen die we willen bereiken. Daarbij betrekken we de aanbevelingen die door de Rekenkamercommissie zijn aangedragen in het onderzoek 'Ontcijferen van de cijfers' en gepubliceerde BBV notities.

Overzicht beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren	NL	2018	2019	2020	(Doel) 2021	(Doel) 2022	Toelichting
SOCIAAL STERK							
- 1A - Opgroeien en ontwikkelen							
Absoluut verzuim [per 1.000 leerplichtigen]	2,4	3,2	3,0		↘	↘	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.
Relatief verzuim [per 1.000 leerplichtigen]	26	18	20		↘	↘	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) [%]	1,7%	1,4%	1,7%	0,9%	↘	↘	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Jongeren met jeugdhulp [%]	11,9%	10,3%	9,7%	8,9%	↘	↘	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming [%]	1,2%	0,9%	0,9%	1,0%	↘	↘	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen.
Jongeren met jeugdreclassering [%]	0,4%	0	0	0	↔	↔	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).
Jongeren met delict voor de rechter [%]	1,0%	0,0%	1,0%			↘	
Verwijzingen HALT [per 1.000 inwoners 12-17 jaar]	11	5	14	12		↘	
Niet-sporters [%]	49,3%			46,9%		↘	
SOCIAAL STERK							
- 1B - Werk							
Banen [aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar]	679,3	437,5	448,2	457,6			Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
Netto arbeidsparticipatie [%]	68,4%	68,8%	70,7%	70,9%	↗	↗	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Beleidsindicatoren	NL	2018	2019	2020	(Doel) 2021	(Doel) 2022	Toelichting
Werkloze jongeren [%]	2,0%	2,0%	1,0%		↘	↘	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	6%	3%	2%		↘	↘	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	202,0	478,9	156,6	175,7	↗	↗	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Bijstandsuitkeringen [per 10.000 inwoners]	459,7	189,6	157,4	167,0			
SOCIAAL STERK							
- 1C - Zorg							
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO [per 10.000 inwoners]	700	490	550	590	↔	↔	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
WONEN, WERKEN EN RECREEREN							
- 2A - Ruimtelijke ontwikkeling							
Nieuw gebouwde woningen [per 1.000 woningen]	8,9	5,7	4,0	3,4			Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
WONEN, WERKEN EN RECREEREN							
- 2B - Economische ontwikkeling							
Funcziemenging [%]	53,2	42,3	42,9	43,4			De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Vestigingen [per 1.000 inwoners 15-64 jaar]	158,4	123,7	134,8	140,5			
WONEN, WERKEN EN RECREEREN							
- 2C – Fysieke leefomgeving							
Omvang huishoudelijk restafval [kg per inwoner]	161	51	48				
Hernieuwbare elektriciteit [%]	20,1%	3,7%	4,6%				

Beleidsindicatoren	NL	2018	2019	2020	(Doel) 2021	(Doel) 2022	Toelichting
BESTUREN EN ORGANISEREN							
- 3A - Netwerken en besturen							
Winkeldiefstallen [per 1.000 inwoners]	2,0	0,4	0,4	0,4			
Geweldsmisdrijven [per 1.000 inwoners]	4,6	1,6	1,6	2,5			Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning [per 1.000 inwoners]	1,8	0,8	1,6	0,8			
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) [per 1.000 inwoners]	6,2	2,9	3,7	4,1			Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.
BESTUREN EN ORGANISEREN							
- 3B - Dienstverlening							
Demografische druk [%]	70,1%	86,6%	86,4%	86,3%		86,9%	Het aantal inwoners 0-15 jaar plus het aantal inwoners van 65 jaar en ouder afgezet tegen het aantal 15-65 jar
BESTUREN EN ORGANISEREN							
- 3C - Financiën							
Gemiddelde WOZ waarde [x €1.000]	€ 270	€ 262	€ 282	€ 302	€ 314	€ 352	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Nieuwbouw woningen [aantal per 1.000 woningen]	8,9	5,7	4,0	3,4	3,5	14,9	2022 <i>Is inclusief appartementencomplex Lippenoordweg</i>
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden [€]	€ 733	€ 728	€ 726	€ 846	€ 870	€ 882	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. 2022 <i>Betreft indexatie met 1,4%</i>
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden [€]	€ 810	€ 742	€ 751	€ 869	€ 894	€ 906	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. 2022 <i>Betreft indexatie met 1,4%</i>
BEDRIJFSVOERING							
- 4A - Overhead							

Beleidsindicatoren	NL	2018	2019	2020	(Doel) 2021	(Doel) 2022	Toelichting
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)		7,0	7,6	7,9	7,8	8,3	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)		7,2	8,2	8,3	8,5	8,5	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.
Apparaatskosten (kosten per inwoner)		€ 678	€ 736	€ 781	€ 834	€ 875	Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)		3,8	9,0	8,7	6,7	7,3	Onder externe inhuur wordt verstaan*: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Overhead (% van totale kosten)		15,8	14,2	13,8	18,0	15,3	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces*

3. Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen:

BBV - Overhead

- Naast de indeling in taakvelden vragen de voorschriften ook inzicht in de gemeentelijke overhead en (rente)kosten. In het programma 'Bedrijfsvoering' is een overzicht opgenomen van de kosten van de overhead.

In de overige programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het uitgangspunt hierbij is dat direct toe te rekenen kosten onderdeel uitmaken van de directe producten en derhalve niet onder de overhead vallen. De kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (eenheids-managers) en de kosten van communicatie, klachtenafhandeling en de receptie worden wel onder de overhead gerekend.

Overhead is toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere projecten. In de paragraaf lokale heffingen is een passage over de kostendekkendheid van de lokale heffingen opgenomen. Voor het berekenen van de kostendeckende tarieven wordt rekening gehouden met de feitelijke rente en overhead. Voor de tarieven van de afvalstoffen- en rioolheffing wordt daarnaast rekening gehouden met de BTW.

De personeelskosten die betrekking hebben op het primaire proces zijn aan de hand van een individuele urenplanning tegen een eenheidsuurtarief rechtstreeks toegerekend aan de beleidsvelden. Voor de eenheden zijn hiervoor de volgende uurtarieven berekend:

Eenheid	2021	2022
Ontwikkeling & Advies	€ 56,34	€ 57,26
Publiek & Service	€ 48,26	€ 48,76
Realisatie & Beheer Binnen	€ 55,48	€ 52,67
Realisatie & Beheer Buiten	€ 36,15	€ 37,06
Ingeleend personeel	€ 65,00	€ 65,00

Voor de overhead is extra comptabel een tweetal uurtarieven berekend; één voor de binnen- en één voor de buitendienst. De tarieven zijn opgebouwd uit een vijftal bedrijfsvoerings-onderdelen.

Te weten:

Bedrijfsvoeringsonderdelen
Personeel
Bedrijfsinformatie
Facilitaire zaken
Advies en ondersteuning
Machines

Het saldo van de totale lasten en baten is naar rato afgezet tegen het totaal aantal productieve uren van de binnen- en buitendienstmedewerkers. Voor de overhead zijn de volgende uurtarieven berekend:

Organisatieonderdeel	2021	2022
Binnendienst	€ 48,63	€ 49,99
Buitendienst	€ 33,13	€ 30,22

WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	rekening	begroting	begroting	meerjarenraming		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal lasten	4.944	5.320	4.906	4.636	4.689	4.697
Totaal baten	478	142	169	169	169	167
Resultaat voor bestemming	4.466	5.178	4.737	4.467	4.520	4.530
Ottrekking/storting reserves	-21	-155	-25	-15	-15	-15
Resultaat na bestemming	4.445	5.023	4.712	4.452	4.505	4.515

ANALYSE

Toelichting

De voorliggende begroting kent ten opzichte van 2021 op het deelprogramma 'overhead' een nadelig saldo van € 563.000,-- en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse				
Begroting	(x € 1.000,--)	2021	2022	verschil
- Kapitaallasten		90	-51	-141
- Bedrijfsinformatie		855	532	-323
- Facilitaire zaken		2.501	2.380	-121
- Advies en ondersteuning		27	27	0
- Machines		85	93	8
- Personeel		1.620	1.757	137
Bedrijfsvoering / overhead		5.178	4.738	-440

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Kapitaallasten 141.000,-- V
 - Betreft de te betalen rente op aangetrokken langlopende geldleningen (V)
 - De toegerekende rente aan de exploitatieproducten en die is berekend over de uit te voeren toekomstige investeringen is gebaseerd op het berekende omslagpercentage van 1,5. Voor de financieringsbehoefte is uitgegaan van de markrente van 0,5 % (V)
- Bedrijfsinformatie 323.000,-- V
 - Bij de voorjaarsnota 2021 zijn de incidentele middelen begroot om een tijdelijk ontwikkelbudget in te stellen om een gezonde werkbalans te creëren en de randvoorwaarden voor een succesvolle organisatieontwikkeling goed in te vullen (V)
 - In samenwerking met de Provincie Gelderland wordt de gemeente als werkgever de mogelijkheid geboden om jonge mensen "young professionals" kansen en ervaringen te laten opdoen binnen een gemeentelijke organisatie. De opzet is in eerste instantie aangegaan voor de duur van één jaar (N)
 - De verwachting is dat de procesinrichting van de organisatie in 2021/2022 wordt opgeleverd. Daarna wordt ingezet op het optimaliseren/verleenen van de werkprocessen. De ten doel gestelde besparing is bijgesteld (N).
 - Om de onder de loonkosten opgenomen structurele formatiereductie (mede) te kunnen realiseren wordt een

formatiereductie analyse opgesteld en is het voornemen een zero based begroting op te bouwen. Incidenteel wordt hiervoor externe expertise ingezet (N)

- Naar verwachting zal in 2022 de Wet Open Overheid (Woo) in werking treden. De wet is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De decentrale overheden worden via het gemeentefonds gecompenseerd voor de extra kosten die moeten worden gemaakt als de Woo wordt ingevoerd (N)
- Facilitaire zaken 121.000,-- V
 - Betreft doorberekende huisvestingskosten van de I-Dienst voor de drie deelnemende gemeenten. Een voordeel ontstaat door de nieuwe kostenverdeelssystematiek tussen de drie H2O gemeenten (V)
 - Kapitaallasten stadhuis (N)
 - Herijking capaciteit en werkplanning ambtelijke inzet (V)
 - Betreft de af te bouwen interne uren voor de omzetting van het applicatielandschap informatiserings- en automatiseringskosten (M2A) (V)
- Personeel en inhuur 137.000,-- N
 - Verlaging van doorbelaste overhead naar projecten, investeringen en grondexploitatie (N)
 - Opgenomen verwachte loonstijging gemeentepersoneel van 1,2% en werkgeverslasten (ABP) van 1,5% (N)

Reserve

- De algemene reserve is aangewend voor dekking van frictiekosten oud personeel.
- De bekleemde reserve 'dekking kapitaallasten' wordt gebruikt voor de kapitaallasten van de investering 'nieuwbouw werkplaats'.

Paragrafen

INLEIDING

De begroting bevat zeven voorgeschreven paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat met name om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze kunnen grote financiële gevolgen hebben. Mogelijk is hun politieke betekenis groot, of zijn ze van belang voor het realiseren van de programma's. De paragrafen geven de raad de mogelijkheid om de kader stellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken. Met andere woorden: de raad geeft zo bewust de kaders aan waarbinnen het college de beleidsuitvoering vervult zonder dat de raad die uitvoering op detail hoeft te volgen.

Met ingang van het begrotingsjaar 2015 is een nieuwe paragraaf toegevoegd; 'Decentralisaties'. In deze paragraaf zijn de drie integratie-uitkeringen 'sociaal domein' voor de taakvelden WMO, Jeugdhulp en Participatiewet opgenomen.

Elke paragraaf gaat in op de hoofdlijnen van het desbetreffende aspect. Zoals voorgeschreven in de nieuwe regels van het Besluit Begroting en Verantwoording zijn er zeven paragrafen waarbij per paragraaf het artikel uit het BBV is aangegeven:

- A. Lokale heffingen (artikel 10)
- B. Weerstandsvermogen, inclusief risicoparagraaf (artikel 11)
- C. Onderhoud kapitaalgoederen (artikel 12)
- D. Financiering (artikel 13)
- E. Bedrijfsvoering (artikel 14)
- F. Verbonden partijen (artikel 15)
- G. Grondbeleid (artikel 16)
- H. Decentralisaties

Lokale heffingen

INLEIDING

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over het beleid ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding, de geraamde inkomsten en hoe deze ramingen tot stand zijn gekomen, de lokale lastendruk, de tariefstructuur en het doel van de verschillende gemeentelijke heffingen.

In de gemeente Hattem worden in 2022 de volgende heffingen opgelegd:

- a. de onroerendezaakbelastingen;
- b. de afvalstoffenheffing;
- c. de rioolheffing;
- d. de precariobelasting;
- e. de reclamebelasting;
- f. de forensenbelasting;
- g. de toeristenbelasting;
- h. de begraafrechten;
- i. de leges, waaronder de WABO-leges.

Deze lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

De inkomsten uit de onroerendezaakbelastingen, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de uitkering uit het gemeentefonds. De inkomsten van de reclamebelasting betalen we, na aftrek van de gemeentelijke kosten, door aan het Ondernemersfonds.

De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten en leges wordt geheven ter gehele of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of de verleende diensten.

Op grond van de Gemeentewet beschikt de gemeente Hattem over verordeningen inzake de boven genoemde heffingen. Hierin zijn de grondslagen opgenomen voor de berekening van prijzen en tarieven voor rechten.

TARIEVENBELEID

Het beleid inzake de lokale lasten is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen;
- het kwijtscheldingsbeleid gebaseerd op de Invorderingswet 1990;
- de nota lokale heffingen 2004;

Er is een Kadernota 2022 opgesteld en deze is door het college ter vaststelling aan de raad aangeboden. De Raad heeft de kadernota niet vastgesteld, maar heeft er wel kennis van genomen. De in de kadernota genoemde tarieven en (indexering)percentages zijn wel als uitgangspunt genomen bij de verdere begrotingsvoorbereiding. Uitgangspunt is kostendekkende tarieven.

BELASTINGSOORTEN

- **Wet WOZ/Onroerende zaakbelastingen**

Feiten:

Vanaf 2006 is het wettelijk verplicht dat jaarlijks alle onroerende zaken worden gewaardeerd. Conform de Wet WOZ vindt op dit moment een hertaxatie plaats van alle onroerende zaken per prijspeildatum van 1 januari 2021. De vastgestelde waarden gelden voor belastingjaar 2022. In januari 2022 ontvangen de belanghebbenden de gecombineerde aanslag gemeentelijke heffingen met daarop de vastgestelde WOZ-waarde. De WOZ-beschikking staat op dit aanslagbiljet vermeld.

Ontwikkeling:

Voor de begroting 2022 zijn de begrote baten 2021 het uitgangspunt van de OZB-opbrengst. Deze OZB-opbrengst is geïndexeerd met 1,4% in 2022. Dit heeft ook structureel effect voor 2023 en verder. Er is naast de reguliere indexering geen verdere verhoging van de OZB nodig om een structureel en reëel sluitende begroting te verkrijgen.

- **Afvalstoffenheffing**

Feiten:

In de Nota Omgekeerd Inzamelen is bepaald dat Hattem gefaseerd over gaat op een nieuw inzamelsysteem. De afgelopen jaren is deze overgang voorbereid en in de loop van 2016 geëffectueerd.

Ontwikkeling:

De afvalstoffenheffing ligt onder het landelijk gemiddelde en Hattem kent een relatief hoog scheidingspercentage. Toch wordt niet bij alle percelen in Hattem het groente-, fruit- en tuinafval afzonderlijk ingezameld. Om nog betere scheiding van huisvuil te stimuleren wordt de bewoners van hoogbouwfaciliteiten vanaf 2022 de mogelijkheid geboden om deze grondstof afzonderlijk aan te bieden. Door dit te faciliteren voor alle inwoners van Hattem vervalt het tarief voor percelen waar groente-, fruit- en tuinafval niet afzonderlijk wordt ingezameld.

Het basistarief (vastrecht) wordt in 2022 verhoogd met een indexatie van 1,4% en de lediging van het restafval wordt met € 0,05 verhoogd naar € 1,85 (per lediging).

- **Reclamebelasting**

Feiten:

In het kader van KRACHT is besloten met ingang van 2014 een reclamebelasting voor het centrumgebied van Hattem in te voeren. Tevens is ingestemd met het instellen van een ondernemersfonds op basis van het ondertekende convenant tussen de gemeente Hattem en het beoogde ondernemersfonds.

Ontwikkeling:

In 2021 is met het Ondernemersfonds gesproken over de herziening van het huidige convenant. De begroting 2022 van het Ondernemersfonds is de basis voor de begrote inkomsten reclamebelasting van de gemeente. De inkomsten van de reclamebelasting en de uitgaven vanwege de subsidie aan het Ondernemersfonds zijn voor de gemeentebegroting budgettair neutraal.

- **Toeristenbelasting**

Feiten:

In de begroting 2021 werd uitgegaan van een verhoging van het tarief naar € 1,95 ingaande het begrotingsjaar 2022.

Ontwikkeling:

De geraamde opbrengst toeristenbelasting 2022 is gebaseerd op dit bij de begroting 2020 vastgestelde tarief. Bij de behandeling van de begroting 2020 is door de raad gevraagd naar de mogelijkheden van tariefdifferentiatie. Het onderzoek hiernaar is inmiddels afgerond. De definitieve uitwerking vindt plaats voor vaststelling van de belastingverordening die plaats vindt in de raadsvergadering van december 2021. De verwachting is dat het lage tarief wordt bepaald op € 1,50 respectievelijk € 2,40 voor het hoge tarief per persoon per overnachting.

- **Rioolheffing**

Feiten:

Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketenplan WHOEN, wordt tot en met 2023 de rioolheffing jaarlijks met 2,5% verhoogd. Van 2024 tot en met 2032 is er sprake van een jaarlijkse verhoging van 1,9% van de rioolheffing. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage (1,4% voor 2022).

- **Precariobelasting**

Feiten:

Voor de opbrengsten van de terrassen en standplaatsen is uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 1,4%.

- **Leges**

Ontwikkeling:

De inkomsten van de secretarieleges burgerzaken zijn onveranderd ten opzichte van de begroting 2021. De invloed op de legesinkomsten - en de daaraan gekoppelde uitgaven- vanwege de verruiming naar 10 jaar van de geldigheid van reisdocumenten voor volwassenen, is moeilijk in te schatten. In combinatie met een eventuele toename van aanvragen reisdocumenten, mogelijk uitgesteld vanwege de Corona pandemie, wordt voorgesteld het baten- en lastenbudget ongewijzigd te laten.

De WABO (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) zal volgens de laatste berichtgeving, per 1 juli 2022 van kracht zijn. De legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel zal in de loop van 2022, middels een wijzigingsvoorstel, overeenkomstig de dan geldende regelgeving worden aangepast. De huidige begrote inkomsten zijn, dan ook voor deze gewijzigde regelgeving, uitgangspunt voor de berekening van de tarieven.

- **Begraafrechten**

Feiten:

Rekening houdend met het door de raad gewenste kostendeckingspercentage van 70% stijgen de tarieven van begraafrechten uitsluitend met de index van 1,4%.

Overige belastingen/rechten

Ontwikkeling:

Voor de overige belastingsoorten zijn geen nieuwe ontwikkelingen te vermelden. De belastingaanslagen van deze belastingsoorten worden in 2022 opgelegd zodra de belastingplicht ontstaat.

OVERZICHT BEGROTE INKOMSTEN

Op basis van de begroting 2022 dienen de volgende opbrengsten te worden gegenereerd:

Belastingsoort	Opbrengst heffingen in €
de onroerende zaakbelastingen:	
• OZB woningen - eigenaren	2.449.000
• OZB woningen - gebruikers	449.000
• OZB niet woningen - gebruikers	278.000
Forensenbelasting	3.600
Precariobelasting	12.000
Toeristenbelasting	297.000
Reclamebelasting	56.500

Voor onderstaande belastingsoorten is, conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de kostendekkendheid in beeld gebracht.

Tabel kostendekkendheid:

Belastingsoort	kosten taakveld	inkomsten taakveld	inkomsten belastingen	Toe te rekenen kosten	Overhead	BTW	Totale kosten	Totale baten	Dekkingspercentage
afvalstoffenheffing	1.140.449	154.673	1.265.012	0	70.731	209.417	1.420.597	1.419.685	99,94%
rioolheffing	915.135	2.500	1.205.000	5.790	163.746	102.611	1.187.283	1.207.500	101,70%
begraafrechten	264.298	0	259.087	0	106.028	0	370.325	259.087	69,96%
leges:									
• Titel 1	201.231	0	154.749	0	124.811	1.957	327.999	154.749	47,18%
• Titel 2	190.574	0	317.494	0	159.711	4.383	354.668	317.494	89,52%
• Titel 3	4.940	0	896	0	3.961	133	9.034	896	9,92%

Bouwleges in titel 2

De begrote baten bouwleges 2022 bedragen € 1.207.500. Hiervan is € 907.500 als incidenteel te beschouwen. Het structurele deel van € 300.000 is als baten meegeteld bij de legesinkomsten in Titel 2.

Rioolheffing: door een dotatie aan de voorziening van € 14.417 wordt het verschil tussen baten en lasten gedekt. Door deze onttrekking wordt het dekkingspercentage 100%.

De overhead is berekend overeenkomstig de voorschriften van het BBV.

Bij de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is het bedrag dat zal worden kwijtgescholden aan belastingplichtigen, conform het BBV, niet meer in mindering gebracht op de opbrengst, maar wordt apart verantwoord.

KWIJTSCHELDING

Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de onroerende zaakbelasting zakelijk recht, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de afrekening diftar is een maximaal aantal ledigingen voor kwijtschelding mogelijk. Bij de vaststelling van de belastingverordeningen voor belastingjaar 2022 is besloten om voor dit maximum aansluiting te zoeken bij het gemiddeld aantal ledigingen genoemd in de afvalmonitor. Voor 2022 is het maximum aantal ledigingen voor het ondergrondse systeem 20 aanbiedingen. De uitvoering van de kwijtschelding, die betrekking heeft op een doelgroep bestaande uit globaal 150 personen/gezinnen, is gebonden

aan de wetgeving van het rijk. Daartoe worden 2 maal per jaar normbedragen van het rijk ontvangen. Deze worden gebruikt bij de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken.

Met ingang van het jaar 2013 worden de aanvragen automatisch getoetst door het inlichtingenbureau. Het percentage van toetsing lag in 2021 net als 2020 op 60%. Hierop vindt een controle plaats door de gemeente. De resterende aanvragen worden op basis van het aanvraagformulier kwijtschelding berekend.

INVORDERING

Feiten:

- Het gemeentelijke invorderingsbeleid volgt nauwkeurig en actueel de wetgeving. De basis voor bevoegdheden en de rechten en plichten m.b.t. invorderen van gemeentelijke heffingen ligt besloten in diverse wetten met name in de Gemeentewet, de Algemene Wet Rijksbelastingen (AWR) en de Invorderingswet.
Om meer duidelijkheid zowel intern als extern te hebben over het beleid en de uitvoering, is inmiddels besloten de landelijke Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen van toepassing te verklaren.
- Voor de aanslagen 2022 zal het invorderingstraject binnen het betreffende belastingjaar worden opgestart.
Maandelijks zal een incassobestand worden verwerkt voor de automatische incassanten. Daarnaast worden de ontvangsten dagelijks verwerkt. Tevens worden er maandelijks invorderingsmaatregelen (herinnering, aanmaning, dwangbevel, beslagopdrachten) getroffen bij die belastingplichtigen die niet tijdig aan hun betalingsverplichting voldoen.

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

INLEIDING

Het weerstandsvermogen is het vermogen om (onverwachte) financiële tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit of de dienstverlening van de organisatie direct in gevaar komt of financiële noodmaatregelen nodig zijn.

De omvang van het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald door de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

De beschikbare weerstandscapaciteit is het geheel aan vrij aanwendbare financiële middelen om mogelijke risico's met financiële gevolgen op te kunnen vangen.

In artikel 11 van de BBV zijn de minimaal aan deze paragraaf te stellen eisen opgenomen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit vier onderdelen:

- a. de reserves;
- b. de voorzieningen;
- c. de ruimte op de begroting/rekening;
- d. de onbenutte belastingcapaciteit.

ONTWIKKELINGEN

Bepaling weerstandscapaciteit

Zoals hier boven is verwoord, bestaat de weerstandscapaciteit uit vier onderdelen.

Bij het analyseren van de reserves en voorzieningen is uitgegaan van de berekende geraamde stand per 31 december 2022.

a. Reserves.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit zijn die reserves meegenomen die vrij aanwendbaar zijn.

De hieronder opgenomen Reserves en voorzieningen zijn gebaseerd op de Nota Reserves en voorzieningen 2017.

1. Algemene reserve vaste buffer.

De Algemene reserve vaste buffer is de basis voor het beschikbaar weerstandsvermogen. De bodem en het plafond zijn bepaald op € 4.500.000. De verwachte stand per 31 december 2022 bedraagt daarom € 4.500.000.

2. Algemene reserve.

Voor deze reserve is geen plafond bepaald. De verwachte stand per 31 december 2022 bedraagt afgerond € 521.000. De dalende lijn die het volume van de algemene reserve te zien geeft en die mede wordt veroorzaakt door het geprognosticeerde negatieve begrotingsresultaat over 2021, betekent dat bij het

afdekken van risico's er meer druk komt te liggen op het inzetten van de algemene reserve met de vaste buffer.

3. Reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie en dient als buffer voor het opvangen van risico's en nadelige saldi van de complexen.

De verwachte stand per 31 december 2022 bedraagt afgerond € 321.000.

4. Stille reserves

De gemeente kent eigendommen die niet voor de openbare dienst zijn bestemd en waarvan de waarde niet in de financiële administratie is opgenomen. Die eigendommen kunnen worden gezien als stille reserves. Het betreffen diverse percelen los land vrij verkoopbaar, diverse percelen verpachte gronden, volkstuinencomplexen en groenstroken. De geschatte waarde bedraagt per 31 december 2022 ongeveer € 1.260.000.

b. Voorzieningen.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit komen alleen die voorzieningen in aanmerking die vrij aanwendbaar zijn. Er zijn geen voorzieningen die in aanmerking komen voor opnemings in de beschikbare weerstandscapaciteit.

c. Ruimte op de begroting/rekening.

Op het moment van het opstellen van deze begroting is het verwachte resultaat 2021 afgerond € 663.000 nadelig. Dit verwachte resultaat is verrekend met de Algemene reserve per 1 januari 2022.

Het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2022 bedraagt € 189.000 positief.

d. Onbenutte belastingcapaciteit.

Onder de onbenutte belastingcapaciteit wordt de ruimte verstaan om de belastingen en retributies te verhogen, of om andere belastingen in te voeren.

1. OZB

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van het tarief van de artikel 12-norm. Dat is het tarief dat jaarlijks door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt bekendgemaakt. Dit tarief geldt als toelatingseis om voor een uitkering volgens artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet in aanmerking te komen.

In de Meicirculaire 2021 van het Gemeentefonds is het tarief gesteld op 0,1800% (in 2020 was dit 0,1809%).

Op het moment van schrijven zijn de WOZ-waarden van woningen ongeveer € 1.664.700.000 en voor niet-woningen ongeveer € 135.000.000. De verwachte stijging van de woningen is 8,33% en van niet-woningen 0%. Daarmee komt de verwachte waarde van woningen per 1 januari 2022 uit op ongeveer € 1.803.400.000 en van niet-woningen op ongeveer € 135.000.000. Op basis van het percentage voor toelating tot artikel 12 van 0,1800 kan hieruit een opbrengst worden verkregen van (de OZB waarden van de niet-woonruimten mag tweemaal worden meegenomen, éénmaal het deel gebruikers en éénmaal het deel eigenaren):

- 0,1800% x € 2.073.400.000	3.732.000
- geraamde opbrengst OZB begroting 2022	3.176.000
- berekende onbenutte belastingcapaciteit	<u>556.000</u>

De onbenutte belastingcapaciteit is niet exact aan te geven. Het staat de gemeenten vrij om tarieven te hanteren boven het normtarief voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet.

2. Rioolrecht en Afvalstoffenheffing.

De kosten van de reiniging en riolering worden voor 100% doorberekend aan de inwoners.

e. Recapitulatie.

De volgende weerstandscapaciteit is aanwezig:

Exploitatie:

- Begrotingsresultaat	189.000
- Onbenutte belastingcapaciteit OZB	556.000
- Onvoorzien (12.000 inwoners à € 1,35)	16.000
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	<u>761.000</u>

Vermogen:

- Algemene reserve vaste buffer	4.500.000
- Algemene reserve	521.000
- Reserve grondexploitatie	321.000
- Stille reserves	1.260.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)	<u>6.602.000</u>

De incidentele weerstandscapaciteit voor de bouwgrondexploitatie is gelijk aan de reserve grondexploitatie van € 321.000. De overige incidentele weerstandscapaciteit in het vermogen bedraagt daarmee € 6.281.000.

Bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit zijn de overige niet bekleemde bestemmingsreserves voor een verwacht totaalbedrag van € 2 miljoen, per 31 december 2022, buiten beschouwing gelaten. De raad kan indien noodzakelijk over deze reserves beschikken en de bestemming wijzigen.

Risico's

De risico's worden ingedeeld in de categorieën Algemeen, Concreet en Specifiek.

Voor algemene risico's worden in de regel geen reserves aangehouden en ook geen weerstandsvermogen opgebouwd. Voor concrete risico's zijn in principe bestemmingsreserves of voorzieningen gevormd.

a. Algemene risico's.

Het is wenselijk om voor de algemene risico's een deel van het weerstandsvermogen te reserveren. Uitgegaan kan worden van 5% van de omzet. Dit percentage is ten opzichte van 2021 gelijk gehouden. Het eventuele risico dat nog voortkomt uit Corona wordt onder het algemeen risico geschaard.

Dit betekent dat een bedrag van afgerond € 1.500.000 (5% van € 30,01 miljoen) aangehouden kan worden als mogelijk risico.

b. Concrete risico's.

Bij concrete risico's is de omvang van de te verwachten verplichtingen redelijkerwijs in te schatten. Voor deze risico's zijn bestemmingsreserves en voorzieningen ingesteld.

c. Specifieke risico's.

De volgende specifieke risico's zijn zoveel mogelijk gekwantificeerd en kunnen zowel op korte als lange termijn voordoen:

Exploitatie

<i>Waarborg/achtervangpositie garantiegeldleningen met een publiek belang € 42 miljoen</i>	630.000
De gemeente staat garant voor leningen die door derden zijn verstrekt aan organisaties aan wie zij een publiek belang heeft toegekend. In het verleden is voor een totaalbedrag van € 96 miljoen aan dergelijke leningen verstrekt. Per 31 december 2020 bedroeg de boekwaarde van deze leningen +/- € 80 miljoen. Dat ligt kort bij het historische bedrag doordat nagenoeg niet wordt afgelost voor de einddatum van het contract. De gemeente staat voor ongeveer € 40 miljoen garant -	

<p>voornamelijk aan woningbouwverenigingen (€ 21 mln). Een garantie van € 13 miljoen heeft betrekking op de geldleningen van de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek en wordt verderop in deze paragraaf B als apart risico vermeld. Van de resterende circa € 21 miljoen aan gegarandeerde leningen kan 3% als risico worden opgenomen.</p>	
<p><i>Leningen aan sportverenigingen</i> Ultimo 2022 staat voor € 770.868 aan leningen uit bij sportverenigingen in Hattem. De kans dat deze leningen niet worden terugbetaald achten wij zeer klein (10%). De Stichting Waarborgfonds Sport staat voor maximaal 50% garant op deze leningen voor een deel van de lening periode. Het maximaal financieel gevolg plaatsen wij daarmee op 5% van de totaal uitstaande middelen.</p>	39.000
<p><i>Zwembad</i> Er loopt nog steeds een juridische procedure tegen de aannemer van de bouw van het zwembad voor het herstel van het tegelwerk. In 2015 deed de raad van arbitrage uitspraak waarbij de gemeente Hattem de rentelasten aan de aannemer vergoed (voltooid) en de aannemer zou overgaan tot herstel van het tegelwerk. Het herstel van het tegelwerk door de aannemer is niet naar behoren afgerond. In opdracht van de gemeente is het herstel nu afgerond. Het daarbij behorende geschil over de financiële consequenties nog niet. De geschetste ontwikkeling brengt ons ertoe het risicobedrag te bepalen op € 325.000.</p>	325.000
<p><i>Risico's van de decentralisaties van het rijk naar gemeenten.</i> De definitieve verdeling voor 2022 van de compensatie voor tekorten in de jeugdzorg is bekend gemaakt in de septembercirculaire gemeentefonds 2021. Voor de jaren 2023 tot en met 2025 hebben Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) afgesproken dat de gemeenten de bedragen als stelpost mogen opnemen in de begroting. Vanuit behoedzaamheid en in het licht van de afspraken dat gemeenten ook zelf kostenbesparende maatregelen kunnen nemen, geldt hiervoor een maximum van 75% van het deel dat gemeenten op basis van de verdeling zouden krijgen. Wel onder aftrek van de eventueel al opgenomen stelpost. Dit is voor de gemeente Hattem van toepassing. Bijkomend effect is dat het risico dat de stelpost toch niet zou worden ontvangen er niet meer is. Zodat het in de begroting 2021 berekende risico van € 170.000 kan komen te vervallen met ingang van de begroting 2022.</p>	-
<p><i>Bedrijvenpark Hattemerbroek</i> <u>Omschrijving</u> De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hebben een samenwerkings-overeenkomst voor het realiseren en exploiteren van een bedrijvenpark. Het bedrijvenpark richt zich vooral op het aantrekken van bedrijven in de logistieke sector. Om dat te realiseren is het bedrijvenpark aangewezen als 'bovenregionaal' bedrijventerrein. De (nieuwe) bestemmingsplannen voor beide plandelen (Oldebroek en Hattem) en voor een nieuw op- en afrittenstelsel als aansluiting van het bedrijvenpark op de A28 zijn in september 2018 vastgesteld. <u>Grondexploitatie</u> Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening geactualiseerd. De uitkomst (contante waarde) van de in maart 2020 opgestelde berekening is positief. Deze is ook vastgesteld door de AVA in april 2020.</p>	1.300.000

<p>De jaren daarvoor kwam de grondexploitatie negatief uit en daarvoor stonden elke van de drie gemeenten garant voor een derde deel door een voorziening op te nemen. Deze voorziening is nu geheel vrijgevallen en daarmee is de reserve "afrit A28 Bedrijventerrein H2O" gevuld.</p> <p><u>Garantstellingen</u> De gemeenten staan garant voor de leningen die door financiers aan het Bedrijvenpark H2O zijn verstrekt. De totale garantstelling is € 39 miljoen. Elk van de drie gemeenten staan garant voor een derde deel van dat bedrag. Wij hebben het risico van de garantstelling bepaald op 10% van het bedrag waarvoor we garant staan.</p> <p><u>Wijze van berekening en risicobedrag</u> Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling ten opzichte van financiers verleend. Het risicobedrag is 10% van deze € 13 miljoen, zijnde: € 1.300.000.</p>	
<p><i>t Veen</i> Investeringsen gedaan tot en met 2018 zijn opgenomen als kosten te verhalen via anterieure overeenkomsten. Deze kosten dienen volgende de Commissie BBV binnen vijf jaar verhaald te worden. De gemaakte kosten tellen in het eerste jaar mee voor 20% in het risico/financieel gevolg. Na twee jaar betreft dit 40% t/m het vijfde jaar 100%. De gemaakte kosten zijn: 2018 → € 90.000 (100%) 2019 → € 289.000 (80%) 2020 → € 230.000 (60%) 2021 → € 240.000 (40%) 2022 → € 216.000 (20%) Totaal → € 598.000</p> <p>In de begroting is een voorziening getroffen van € 228.400 om het risico af te dekken op basis van het verleden. Bij het actualiseren van de GREX bij het vaststellen van het bestemmingsplan zal de voorziening herijkt worden conform de actuele GREX.</p>	370.000
<p><i>Omgevingswet</i> Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Naar verwachting treedt de Omgevingswet medio juli 2022 in werking. De impact op de leges wordt in de komende periode nader uitgewerkt en deze impact is nog niet te schatten ten tijde van het opstellen van de begroting 2022</p>	-/-
<p><i>Ontwikkeling gemeentefonds</i> In 2021 zou herverdeling van de middelen uit het gemeentefonds plaatsvinden. De invoering van de herverdeling is verplaatst naar 2023. De impact van deze ontwikkeling zou voor de gemeente Hattem een positief effect hebben. Deze impact is niet in begroting verwerkt en wij schatten het risico op nihil.</p>	-
<p><i>Renterisico op nog aan te trekken leningen</i> De rente is heel laag, de kans dat de rente de komende jaren stijgt is reëel. De marktrente - op het moment van schrijven - voor leningen met een termijn van 20 jaar is ongeveer 0,50%. Het maximaal financieel nadeel is dan € 225.000 in 2025 mocht de rente in de komende 4 jaar met 1,00% zijn gestegen. De kans daarop achten wij klein, ongeveer 20%. Het berekende risico is daarmee 0,2 x € 225.000 = € 45.000.</p>	45.000

<i>Woonzorgzone</i> De afgelopen jaren zijn kosten gemaakt voor de ontwikkeling van de woonzorgzone. Deze kosten dienen gedekt te worden uit de verkoop van de gronden. De verwachting is dat dit haalbaar is .	-/-
<i>Totaal:</i>	2.709.000

Bepaling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen getroffen zijn.

Weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

• Incidentele weerstandscapaciteit	6.602.000
• Structurele weerstandscapaciteit	572.000
• Begrotingsresultaat 2022	<u>189.000</u>
	7.363.000

Risico's.

De risico's kunnen worden onderverdeeld in 3 onderdelen:

• Incidentele risico's exploitatie:		
○ algemene risico's	1.500.000	
○ specifieke risico's	<u>2.339.000</u>	
		3.839.000
• Incidentele risico's bouwgrondexploitatie		<u>370.000</u>
		4.209.000

Weerstandsvermogen

Omschrijving	Weerstandscapaciteit	Risico's	Totaal
<u>Exploitatie</u>			
• incidenteel	6.470.000	3.839.000	2.632.000
• structureel	572.000		572.000
<u>Bouwgrondexploitatie</u>			
• incidenteel	321.000	370.000	-49.000
<u>Generaal totaal</u>	<u>7.363.000</u>	<u>4.209.000</u>	<u>3.154.000</u>

Begin 2022 resteert er een verwacht weerstandsvermogen van € 3.154.000 om de niet gekwantificeerd risico's op te vangen.

Conclusie

Om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zodra risico's ontstaan heeft de gemeente een buffer nodig. Echter de structurele risico's zijn hoger dan de structurele buffer.

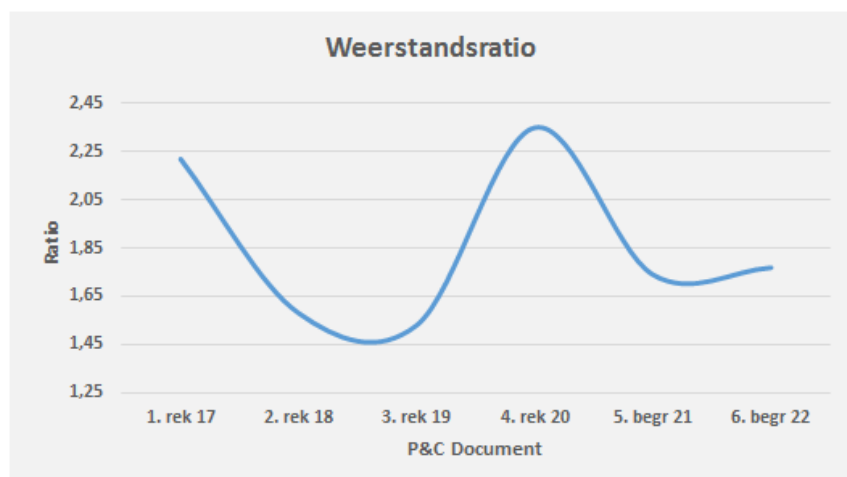
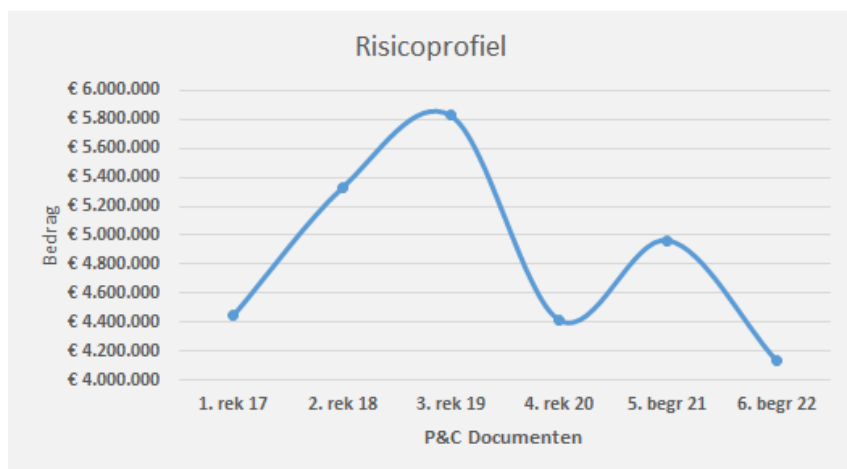
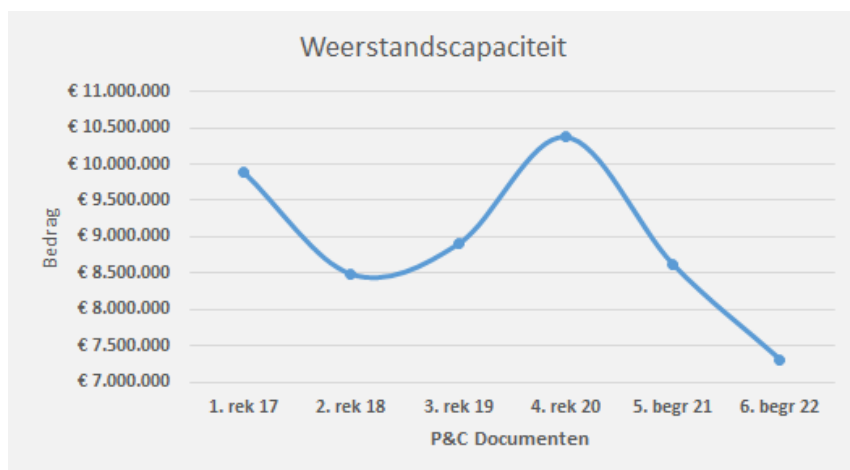
Het weerstandsvermogen - de relatie tussen weerstandscapaciteit en risico's - bepaalt in hoeverre de gemeente in staat is de financiële gevolgen van opgetreden risico's op te vangen. Met de weerstandsratio wordt het weerstandsvermogen van de gemeente uitgedrukt in een verhoudingsgetal.

Gebruikelijk wordt de ratio als volgt weergegeven:

$$\text{Weerstandratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Risico's (risicoprofiel)}} = \frac{\text{€ 7.363.000}}{\text{€ 4.209.000}} = 1,75$$

Het weerstandsvermogen is ruim voldoende (> 1,4) om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen. Ter vergelijking: begroting van 2021 was 1,74. In de jaarrekening van 2020 was deze ratio 2,35.

Onderstaand is te zien dat deze drie uitkomsten fluctueren wat te verklaren is uit het verloop van de weerstandscapaciteit respectievelijk de risico's in deze P&C-documenten. De stijgende weerstandratio wordt veroorzaakt doordat het risicoprofiel sterker daalt dan de beschikbare weerstandscapaciteit.

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen gebruiken we een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Ons weerstandsvermogen valt in de waarderingsklasse B en is daarmee 'ruim voldoende' om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	> 1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	> 1,0 – 1,4	Voldoende
D	> 0,8 – 1,0	Matig
E	> 0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

In 2015 is naar aanleiding van het rapport van de commissie Depla een wijziging van het BBV doorgevoerd. Deze wijziging heeft betrekking op het verplicht opnemen in de gemeentebegroting van een set financiële kengetallen.

De kengetallen geven zicht op de financiële positie van de gemeente en bieden de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. De kengetallen dragen daarmee bij aan de controlerende en de kader stellende taak van de raad. De vijf kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Begroting 2022 (x € 1.000)		Verloop van de kengetallen						
Vaststelling kengetallen (in procenten)		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024	2025
1	Netto schuldquote	92	78	130	120	138	176	180
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en kapitaal	63	52	98	90	106	146	151
2	Solvabiliteitsratio	23	18,1	14,3	14,9	14,0	11,6	11,3
	Solvabiliteitsratio gecorrigeerd excl. doorleningen	28	22	17	18	16	13	13
3	Structurele exploitatieruimte	-0,68	5,29	0,40	1,49	0,64	0,54	0,47
4	Grondexploitatie	-1,38	-2,16	-0,22	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Belastingcapaciteit	108	110	108	108	108	108	108

Netto schuldquote

- De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Begroting 2022 (x € 1.000)		(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%													
Netto schuldquote		2019 rekening		2020 rekening		2021		2022		2023		2024		2025	
A	Totaal vaste schulden	24.807		41.365		36.920		34.971		36.613		48.472		49.884	
B	Totaal netto vlottende schulden	3.745		3.001		3.001		3.991		5.411		5.468		5.469	
C	Totaal overlopende passiva	3.320		6.092		4.104		4.104		4.104		4.104		4.104	
D	Totaal financiële vaste activa/gecorrigeerd	0	8.424	0	8.290	0	8.872	0	8.973	0	8.842	0	8.711	0	8.582
E	Totaal uitzettingen	2.959		4.353		4.353		4.353		4.353		4.353		4.353	
F	Totaal liquide middelen	613		19.192		981		445		395		395		395	
G	Totaal overlopende activa	1.646		2.390		2.390		2.358		2.358		2.358		2.358	
H	Totaal saldo van baten en lasten	28.980		31.383		28.019		30.007		28.349		29.022		29.040	
	Kengetal (%)	92	63	78	52	130	98	120	90	138	106	176	146	180	151

Solvabiliteitsratio

2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

De gemeente heeft een noemenswaardig deel van haar vermogen doorgeleend aan derden. In onderstaande tabel geven wij ook inzicht in het kengetal exclusief deze doorleningen.

Begroting 2022 (x € 1.000)		(A/B x 100%)						
Kengetal solvabiliteitsratio:		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024	2025
A	Eigen vermogen	9.818	8.121	7.643	7.888	7.809	7.822	7.882
B	Balanstotaal	43.409	44.812	53.354	52.787	55.623	67.612	69.609
	Kengetal	23%	18%	14%	15%	14%	12%	11%
	Doorleningen	8.028	7.941	7.828	7.928	7.797	7.666	7.537
	Balanstotaal excl. doorleningen	35.381	36.871	45.526	44.859	47.826	59.946	62.072
	Kengetal excl. doorleningen	28%	22%	17%	18%	16%	13%	13%

Structurele exploitatieruimte

3. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten uit te drukken in een percentage.

In het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaal bedrag kunnen worden opgenomen. In het BBV wordt ook een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Deze gegevens moeten ook worden verstrekt voor de meerjarenraming.

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Begroting 2022 (x € 1.000)		((B-A) + (D-C))/(E) x 100%						
Kengetal structurele exploitatieruimte:		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024	2025
A	Structurele lasten	27.554	28.201	26.333	28.137	28.209	28.687	28.916
B	Structurele baten	27.376	29.708	26.360	28.439	28.246	28.697	28.933
C	Structurele toevoegingen aan de reserves	100	109	110	0	0	0	0
D	Structurele onttrekkingen aan de reserves	81	264	194	147	147	147	120
E	Saldo baten	28.980	31.383	28.019	30.007	28.349	29.022	29.040
	Kengetal	-0,68%	5,29%	0,40%	1,47%	0,64%	0,54%	0,47%

Grondexploitatie

4. Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Begroting 2022 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%						
Kengetal grondexploitatie		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024	2025
A	Niet in exploitatie genomen gronden	0	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	-400	-679	-60	0	0	0	0
C	Saldo baten	28.980	31.383	28.019	30.007	28.349	29.022	29.040
	Kengetal	-1,38%	-2,16%	-0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Belastingcapaciteit

5. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van een gemeente.

Begroting 2022 (x € 1,--)		(E/F) x 100%						
Kengetal belastingcapaciteit:		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024	2025
A	OZB-lasten gezin	434	451	459	465	472	479	486
B	Rioolheffing gezin	172	178	184	191	198	205	212
C	Afvalstoffenheffing gezin	196	229	229	229	229	229	229
D	Heffingskorting		0	0	0	0	1	2
E	Totale woonlasten gezin (A+B+C-D)	802	858	872	885	899	912	925
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voorafgaand jaar	740	777	811	822	834	846	858
	Kengetal	108%	110%	108%	108%	108%	108%	108%

Onderhoud kapitaalgoederen

INLEIDING

De gemeente Hattem heeft ongeveer 2.428 hectare aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden hier plaats zoals wonen, werken, zich verplaatsen en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, riolering, openbaar groen, verlichting en gebouwen.

Het beleid van de gemeente Hattem voor het onderhoud kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Beleids- en beheerplan water en riolering;
- Visiedocument Beheer Openbare Ruimte
- Jaarlijkse weginspecties en meerjarige onderhoudsplannig;
- Beleidsplan openbare verlichting gemeente Hattem;
- Gemeentelijk Verkeer en vervoerplan (GVVP);
- Uitvoeringsprogramma GVVP
- Groenstructuurvisie Hattem;
- Kwaliteitsboek Inrichting Openbare Ruimte gemeente Hattem;
- Meerjarenonderhoudsplan gebouwen

ONTWIKKELINGEN

De kapitaalgoederen worden zowel technische (korte termijn) als cyclische (midden-lange en lange termijn) beheert. De beheercyclus bestaat uit:

- dagelijks onderhoud
 - meldingen openbare ruimte
 - inspecties
 - beoordelen inspecties
 - opstellen maatregelen
 - uitvoeren onderhoud
 - opleveringsinspectie
- **Openbare ruimte**

Voor wegen, riolering en groen maken wij gebruik van het assetmanagement programma GBI. De vaste gegevens worden per asset in GBI opgeslagen. We weten wat we beheren tot op het niveau van rioolbuistype, verhardingstype, beplantingsoort (bomen), enzovoort. Alle bekende gegevens worden aan de objecten toegevoegd zoals oppervlak, lengte, breedte, diameter, hoogte, aanlegjaar enzovoort.

Alle objecten worden regelmatig gedetailleerd geïnspecteerd:

- wegen 1 x per jaar
- riolering ouder dan 20 jaar; 1x per 10 jaar
- bomen 1x jaar of 3 jaar VTA controle (visuele boomkeuring)
- groen; kwaliteitsschouw, meerdere keren per jaar
- openbare verlichting, 2 schouwrondes per jaar

De inspecties worden in het beheersysteem omgezet in kwalitatieve maatregelen voor de korte termijn (tot 5 jaar). Voor de lange termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering. Deze cycli worden bepaald op basis van landelijke richtlijnen en de plaatselijke ervaring. Voor riolering is op basis van de inspecties gekozen voor risico gestuurd beheer. Deze wijze van planning komt dichterbij de werkelijkheid doordat de snelheid waarmee schades zich ontwikkelen worden verwerkt in de planning.

Het opstellen van de maatregelen wordt afgestemd tussen de verschillende disciplines in de openbare ruimte zodat werk met werk gemaakt wordt. Ook wordt de uitvoering van nieuwe ontwikkelingen vanuit bijvoorbeeld, het delta programma ruimtelijke adaptatie (DPRA) en het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) hierin meegenomen.

Het resultaat is een advies voor groot onderhoud en/of reconstructie van de openbare ruimte. Deze investeringen worden opgenomen in het meerjaren investeringsprogramma. Ieder jaar wordt deze investeringsplanning bijgesteld en aangevuld.

- **Vastgoed (onderhoud gebouwen)**

De gebouwen worden op basis van de meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) onderhouden.

Voor het opvangen van de financiële begroting- en rekening fluctuaties als gevolg van de jaarlijks muterende onderhoudskosten is bij de begroting 2016 een egaliseringsreserve onderhoud gebouwen ingesteld.

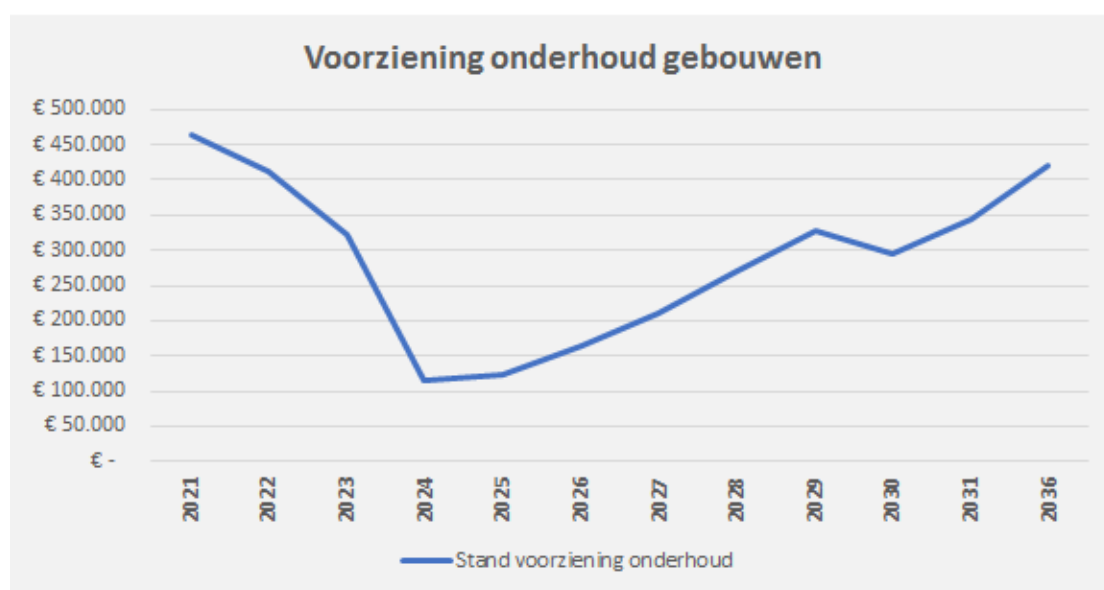
In 2021 is het MJOP geactualiseerd en geconcretiseerd. Dit heeft geleid tot een aangepaste begroting 2022. Vanaf de begroting 2022 zal er gewerkt worden met een voorziening onderhoud. De huidige reserve van € 463.000 zal omgevormd worden tot een voorziening onderhoud. Voor de komende tien jaren is een doorrekening gemaakt om de ontwikkeling van de te vormen voorziening te kunnen weergeven. De jaarlijkse kosten met betrekking tot de exploitatie zijn genormeerd op € 235.000 per jaar. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening. In het voorliggende MJOP zijn 2 onderwerpen niet verwerkt:

- Het onderhoud van het Stadhuis is voor de periode van 2022 - 2025 zijn er geen onderhoudskosten meegenomen in het MJOP. Rekening houdende met het mogelijke scenario voor de verbouwing van het Stadhuis. Voor onverwachte kosten is in dit MJOP een bedrag van circa € 50.000 per jaar gereserveerd.
- In het voorliggende MJOP zijn klimaatmaatregelen voor het verduurzamen van gebouwen niet meegenomen. Dit dient in de komende periode nader uitgewerkt te worden.

In de figuur 1 wordt weergegeven welke onderhoudskosten per gebouw begroot zijn in het MJOP 2022-2025.

Gebouwnaam	2022	2023	2024	2025	Totaal
Windkorenmolen De Fortuin	€ 52.419	€ 20.011	€ 49.789	€ 19.094	€ 141.313
Brandweerkazerne	€ 28.892	€ 42.632	€ 26.017	€ 2.847	€ 100.387
Stadhuis	€ 47.999	€ 47.999	€ 47.999	€ 47.999	€ 191.995
Gemeentewerf	€ 9.301	€ 3.984	€ 69.909	€ 4.489	€ 87.683
Parkeergarage Tinneplein	€ 3.386	€ 90.289	€ 10.973	€ 18.131	€ 122.778
Werkplaats Sportvelden	€ 518	€ 367	€ 4.776	€ 7.528	€ 13.188
Voermanmuseum	€ 17.667	€ 7.175	€ 26.606	€ 5.042	€ 56.491
Gymzaal Eijerdijk	€ 40.660	€ 35.570	€ 29.967	€ 10.963	€ 117.160
Gymzaal De Hunze	€ 11.433	€ 22.511	€ 4.021	€ 28.312	€ 66.277
Gymzaal Spoorstraat	€ 4.031	€ 17.084	€ 36.910	€ 56.183	€ 114.208
Kinderopvang Partou	€ 28.038	€ 22.991	€ 86.000	€ 22.211	€ 159.240
Dijkpoort	€ 13.526	€ 1.516	€ 4.898	€ 1.321	€ 21.261
Huisje op de vestingmuur	€ 252	€ 2.049	€ 252	€ 252	€ 2.804
Stadsmuren	€ 15.374	€ 1.052	€ 278	€ 278	€ 16.981
Toren	€ 8.677	€ 5.917	€ 6.036	€ 3.867	€ 24.497
Verkentoren op de vestingmuur	€ 111	€ 111	€ 111	€ 111	€ 444
Havengebouw	€ 1.520	€ 5.261	€ 2.107	€ 1.520	€ 10.409
Begraafplaats	€ 451	€ 451	€ 9.740	€ 451	€ 11.092
Anton Pieckmuseum	€ 17.311	€ 7.326	€ 31.566	€ 5.148	€ 61.352
Totaal	€ 301.565	€ 334.295	€ 447.953	€ 235.745	€ 1.319.559
Mutatie voorziening	€ 66.565	€ 99.295	€ 212.953	€ 745	€ 379.559
Totale exploitatiekosten	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000	€ 235.000	€ 940.000

In figuur 2 wordt de ontwikkeling van de te vormen voorziening weergegeven. Aan de hand van een regulatie van de jaarlijkse onderhoudskosten op € 235.000 is de voorziening vormgegeven. Door middel van een jaarlijkse dotatie of onttrekking aan de te voorziening Onderhoud.

Uit de bovenstaande blijkt dat het voorliggende MJOP in de periode van 2022-2032 betaalbaar is en dat binnen de budgettaire kaders voor het onderhoud dit mogelijk is.

Wij onderscheiden drie soorten onderhoud; planmatig, contractonderhoud en klachtenonderhoud.

- *Planmatig onderhoud*
Voor gebouwen maken wij gebruik van het meerjaren onderhoudsprogramma. We stellen hierbij per gebouw een onderhoudsplan op voor een termijn van 10 jaar. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering.
- *Contract onderhoud*
Bestaat uit jaarlijks terugkerend (installatie)onderhoud, met een preventief karakter.
- *Klachtenonderhoud*
Dagelijkse meldingen van storingen loopt via meldingen openbare ruimte (MOR).
- *Verduurzamingsmaatregelen*
De maatregelen die onze gebouwen verduurzamen worden in 2022 uitgewerkt en verwerkt in het MJOP, zodat deze afgestemd worden met de onderhoudsmaatregelen.

De Matrix betreffende de NEN 2767 is hieronder weergegeven:

Conditie score						
gebrek		OMVANG				
		<2% Incidenteel	2 - 10% Plaatselijk	10 - 30% Regelmatig	30 - 70% Aanzienlijk	>70% Algemeen
	intensiteit					
GERING	Begin	1	1	1	1	2
	Duidelijk	1	1	1	2	3
	Eind	1	1	2	3	4
SERIEUS	Begin	1	1	1	2	3
	Duidelijk	1	1	2	3	4
	Eind	1	2	3	4	5
ERNSTIG	Begin	1	1	2	3	4
	Duidelijk	1	2	3	4	5
	Eind	2	3	4	5	6

De NEN 2767 is een methodiek om zo objectief mogelijk een kwaliteitsscore aan bouwkundige en installatie technische elementen te kunnen toekennen.

Deze beoordeling per element gaat uit van drie beoordelingscriteria aan een element, welke resulteert in een score voor dat betreffende element:

- De ernst van het gebrek, waarbij meerdere gebreken aan een element kunnen voorkomen (ernstig, serieus of gering), genormeerd in de NEN 2767 gebrekenlijst.
- De intensiteit van het betreffende gebrek (begin-, gevorderd- of eindstadium), matig objectief te meten.
- Omvang van het betreffende gebrek (5 omvangsgroepen) grotendeels objectief te meten. De conditiemeting is een feitelijke vaststelling van de staat waarin een element verkeerd. Dit normeren we met een conditiescore.

De aanwezige gebreken op en aan een aanwezig element of onderdeel (in zijn totaliteit) en de veroudering (leeftijd), bepalen gezamenlijk de conditiescore. Indien echter een bepaald element op een bepaalde plaats een zeer afwijkende staat van onderhoud of afwijkende gebreken laat zien ten opzichte van gelijke omliggende elementen (en daardoor geen referentie kan zijn), dan wordt dit element separaat beoordeeld.

Naast het bepalen van de conditie van een element dienen, ten behoeve van het eventueel terugbrengen van een element naar een acceptabel conditieniveau, maatregelen bepaald te worden.

De inspecteur die objectief de conditie vast stelt, zal hier een voorstel voor doen, naar aanleiding van het vooraf vastgestelde beleid (zie hiervoor de A/P matrix). De medewerker van Gemeente Hattem dan wel van Woonscan, die de bevindingen en voorstellen van de inspecteur verwerkt, zal periodiek overleg plegen met de inspecteur en vervolgens de MJOB vaststellen/opstellen.

- **Waterhuishouding en Rioolbeheer**

Met het vaststellen van het beleids- en beheerplan water en riolering in 2020 heeft de gemeenteraad gekozen voor een klimaatadaptief beleid. In de komende jaren blijven we investeren in afkoppelen. Stimuleren we particulieren om regenwater af te koppelen van de riolering en de tuinen te vergroenen. We gaan verder dan regulier afkoppelopgave.

We hebben een andere manier van rioolbeheer doorgevoerd. Het “optimale” moment om het riool te repareren, renoveren of vervangen wordt in samenhang met de rest van de openbare ruimte (wegen, groen) bepaald. Het meten en monitoren van de kwaliteit van de rioolleidingen speelt hierbij een belangrijke rol. Met deze andere aanpak wordt de theoretische levensduur van de rioleringsbuizen losgelaten. De kwaliteit van de rioolleidingen is een belangrijk aspect waarmee het "optimale" moment wordt bepaald. Ook wordt er meer naar nieuwe methoden gekeken om een ongestoorde afvoer van ons (afval)water te garanderen.

De koppeling met wegbeheer blijft belangrijk, omdat een deel van de verharding wordt bekostigd vanuit de rioolheffing en desinvesteringen voorkomen worden.

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2022 t/m 2025 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor het taakveld water en klimaatadaptatie respectievelijk:

2022	2023	2024	2025
€ 2,3 miljoen	€ 1,1 miljoen	€ 194 duizend	€ 360 duizend

Voor de DPRA maatregelen is in de komende 10 jaar € 100.000 opgenomen in de begroting. In 2021 zal een uitvoeringsprogramma worden opgesteld om concrete maatregelen te benoemen. Verder staat voor de komende jaren groot onderhoud gepland aan de drukriolering in het buitengebied.

- **Beheer Openbare Ruimte (BOR)**

22 juni 2009 heeft de Raad de nota ‘Evaluatie BOR’ vastgesteld. Dit document is het beleidskader voor het onderhoud van groen en wegen, zowel ten aanzien van het technisch onderhoud als het schoonhouden van deze openbare ruimte. Voor alle onderdelen van de openbare ruimte en typen gebieden staat in de ‘Evaluatie BOR’ de wenselijke en haalbare onderhoudskwaliteit. De raad kan het onderhoudsniveau jaarlijks wijzigen, dit is in 2013 voor het laatst gebeurd.

Bestaande en toekomstige adoptanten worden ondersteund bij het onderhoud van de geadopteerde percelen.

De openbare ruimte in beheer van de gemeente Hattem is circa 209 ha groot en is opgebouwd uit bos (ca. 76 ha), wegen (ca. 69 ha) en groen (ca. 64 ha). In deze openbare ruimte staat een groot aantal te beheren objecten, zoals bomen, banken, lichtmasten, verkeersborden, etc.

In onderstaande tabel is de kwaliteit van het vastgestelde straatbeeld weergegeven.

	stadshart	woonwijk	buiten wonen	buitengebied	begraafplaats	bedrijventerrein	hoofdstructuur wegen
verharding	B	C	C	C	B	C	C
groen	B	C	C	C	B	C	C
meubilair	B	C	C	C	B	C	C
onkruid /zwerfvuil	B	C	C	C	B	C	C

Overwogen wordt nog om in 2021 het BOR-plan te herzien.

- **Wegbeheer**

Het onderhoudsniveau van de wegen is op niveau C vastgesteld. Steeds meer wegen komen op deze ondergrens van de vastgestelde kwaliteit. Als goed beheerder zoeken we naar een optimale verhouding tussen de onderhoudskosten en de vervangingsinvesteringen, zoveel mogelijk afgestemd op GVVP en rioleringen.

De afstemming tussen de maatregelen wegen en riolering wordt in het voorjaar na de cyclische inspectieronde van de wegen en de riolering geactualiseerd en vertaald naar uitvoeringsplannen en meerjaren investeringsplan.

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2022 t/m 2025 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor het taakveld wegen respectievelijk:

2022	2023	2024	2025
€ 1,7 miljoen	€ 3,3 miljoen	€ 2,5 miljoen	€ 1,0 miljoen

- **Civiel technische kunstwerken**

De gemeente Hattem heeft 16 bruggen in beheer. De totale waarde van het areaal kunstwerken is circa € 2.600.000,--. De uitvoering van onderhoud en vervanging wordt in overeenstemming met het MJOP uitgevoerd en opgenomen in de meerjaren investeringsprogramma.

- **Openbare Verlichting**

In 2012 heeft de raad de visie “duurzaamheid in de openbare verlichting H2O” en het beleidsplan “Openbare verlichting gemeente Hattem” vastgesteld voor de periode 2012-2022. De raad heeft ervoor gekozen om het maatregelenpakket uit te laten voeren waarbij de verduurzaming van de openbare verlichting versneld wordt uitgevoerd. De onderdelen uit de jaarschijven betreffende de binnenstad worden meegenomen met het herinrichtingsproject van de binnenstad.

Met de kredieten 'nog uit te voeren werken' uit de afgelopen jaren verwachten wij de gehele openbare verlichting door Led te kunnen vervangen. Het investeringsvolume dat voor de periode 2022 t/m 2025 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor vervanging van armaturen en lichtmasten bedraagt:

2022	2023	2024	2025
€ 54 duizend	€ - duizend	€ - duizend	€ - duizend

- **Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP):**

In 2018 is het GVVP vastgesteld vanwege nieuwe ontwikkelingen en aangepaste wet- en regelgeving. Om uitvoering te geven aan het GVVP is in 2019 het uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2023 vastgesteld door het college. De uit het uitvoeringsprogramma voortvloeiende benodigde maatregelen zijn in het MIP voor 2022 en verder opgenomen.

- **Openbaar groen bomen**

In 2020 is de Groenvisie Hattem vastgesteld. Om uitvoering te geven aan het plan is een uitvoeringsplan opgesteld voor de jaren 2021-2025. De uit het uitvoeringsplan voortvloeiende benodigde maatregelen zijn, omdat het maatregelen betreffen waar niet op kan worden afgeschreven, in de productenraming voor 2022 opgenomen.

- **Speeltuinen en speelweiden**

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2022 t/m 2025 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor vervanging van speeltoestellen respectievelijk:

2022	2023	2024	2025
€ 25 duizend	€ 23 duizend	€ - duizend	€ - duizend

In 2022 wordt er een nieuw beheerplan opgesteld voor de speeltoestellen. De nieuwe investeringen hiervan worden in de begroting 2023 opgevoerd.

INLEIDING

Bij de uitoefening van de financieringsfunctie worden de regels in acht genomen, welke in de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido), de door raad vastgestelde financiële verordening en in het BBV zijn opgenomen. De wet Fido bevat instrumenten om de risico's te beperken die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. In deze wet is onder meer een verbod opgenomen voor het inzetten van financieringsmiddelen voor andere dan publieke doelen.

Samen met de financiële regelgeving van de Gemeentewet en de Financiële verhoudingswet, met het artikel 12-regime en het financiële toezicht draagt de wet Fido bij aan het grote vertrouwen van de financiële sector in de overheid. Overheidsorganen hebben daardoor gunstige financieringsvoorwaarden.

ONTWIKKELINGEN

- **BBV wijzigingen**

In juli 2016 heeft de commissie BBV de nieuwe BBV regelgeving voor de rente gepubliceerd voor het onderdeel rente. Het doel van de wijzigingen is om harmonisatie van en inzicht in de wijze van rentetoerekening en de berekening van het renteomslag percentage door gemeenten. Dit leidt tot een verbetering van de transparantie van de financiële positie van de gemeente. De notitie bevat een aantal wettelijke bepalingen en een aantal aanbevelingen. Voor de berekeningen van de rente voor de grondexploitatie zijn de wijzigingen al in het boekjaar 2016 ingegaan.

De belangrijkste wijzigingen zijn, samengevat, de volgende:

- Voor de berekening van het rentepercentage voor het grondbedrijf wordt rekening gehouden met het aandeel eigen vermogen waarover de gemeente beschikt.
- De berekening van het rente omslagpercentage is veranderd.
- Het te hanteren rentepercentage mag maximaal 0,5% afwijken van het berekende rente omslagpercentage.
- In de paragraaf financiering komt een renteschema te staan waaruit de toerekening van rente aan de diverse onderdelen blijkt. In deze paragraaf is het genoemde renteschema opgenomen.

- **Algemeen**

- De treasuryfunctie is als volgt te definiëren:

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoordelijk over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De treasuryfunctie bestaat uit vier deelfuncties: risicobeheer, gemeentefinanciering, kasbeheer en debiteuren- en crediteurenbeheer. De financieringsfunctie dient zich te beperken tot financieringen ten behoeve van de publieke functie, en dient tevens prudent te zijn.

- **Schatkistbankieren**

- Schatkistbankieren houdt in dat de tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Het doel is het verlagen van de schuld van de Economisch Monetaire Unie (EMU). Gemeenten dienen overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist of bij andere decentrale overheden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Door het verplichte schatkistbankieren, hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld en de EMU-schuld. Een neveneffect is dat de risico's die decentrale overheden lopen met hun tegoeden worden geminimaliseerd. Een decentrale overheid behoudt de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten voor publieke taken. Voor het aanhouden van liquide middelen buiten de schatkist bestaat een drempel. Voor Hattem is deze drempel voor 2022 en verder € 1.000.000; het meerdere dient bij de schatkist te worden ondergebracht. Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal. Indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, wordt een minimum van € 1.000.000 gehanteerd.

- **Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) en het EMU-saldo**

- De Europese regeringsleiders hebben in 2011 afspraken gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. De Europese afspraken ten aanzien van begrotingsdiscipline zijn in Nederland opgenomen in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof). De hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld (EMU-saldo) zijn daarbij genormeerd. Alle decentrale overheden samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar.

Dit kan onder andere tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld forse incidentele investeringen in activa in een bepaald jaar tot een tekort leiden. Bij een individuele gemeente zal het EMU-saldo hoge schommelingen te zien geven. Indicatief is de referentiewaarde ongeveer 4 % van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Hattem is dat ongeveer € 1 miljoen.

In artikel 20 en 23 van het nieuwe BBV is bepaald dat gemeenten het meerjarige EMU-saldo in beeld dient te brengen. Dit saldo is hieronder in de vorm van een kasstroombalans per ultimo van het jaar terug te vinden naast het EMU-saldo van het huidige en vorige verslagjaar.

financiële sfeer

<i>x € 1.000,-</i>	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringen Financiële Vaste Activa	10.012	10.594	10.694	10.563	10.433	10.304
Financieringsoverschot/werkkapitaal	16.841	618	-940	-2.410	-2.467	-2.468
Vaste Schuld	-41.365	-36.920	-34.971	-36.613	-48.472	-49.884
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-14.512	-25.708	-25.217	-28.460	-40.507	-42.049
Toename/afname EMU-saldo	2.017	-11.196	492	-3.244	-12.047	-1.542

De toename van het EMU-saldo is in de jaren 2021 tot en met 2025 afgerond € 28 miljoen voornamelijk door de hoge investeringsambitie van de gemeente Hattem, zoals ook is terug te vinden bij de toename van de materiële vaste activa.

reële sfeer

x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal Eigen Vermogen	10.431	7.643	7.888	7.809	7.822	7.882
Totaal Materiële Vaste Activa	-27.256	-35.097	-34.936	-37.954	-50.074	-52.200
Voorzieningen	1.634	1.685	1.831	1.685	1.745	2.269
Voorraad grondbedrijf	679	60	-	-	-	-
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-14.512	-25.708	-25.217	-28.460	-40.507	-42.049
Toename/afname EMU-saldo	2.017	-11.196	492	-3.244	-12.047	-1.542

In de septembercirculaire 2021 zijn de referentiewaarden per gemeente meegegeven. Voor Hattem is deze referentiewaarde: -3,7% van het begrotingstotaal 2021 van € 28.018.000 = - € 1.047.000.

Dit betekent dat binnen de macro-norm de gemeente Hattem meetelt voor een geraamde afname van het EMU-saldo van € 1.047.000. Voor 2022 geldt dat wij een deze norm onderschrijden.

EMU-saldo t.o.v. de Referentiewaarde

x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-14.512	-25.708	-25.217	-28.460	-40.507	-42.049
Toename/afname EMU-saldo t.o.v. vorig jaar	2.017	-11.196	492	-3.244	-12.047	-1.542
Referentiewaarde (septembercirculaire 2018)	-933	-933	-1.047	-1.047	-1.047	-1.047
Saldo boven (+) of onder (-) de referentiewaarde	2.950	-10.263	1.539	-2.197	-11.000	-495

• Risicobeheer.

In de wet FIDO staan de uitgangspunten van het risicobeheer genoemd. Onder risico's worden hierin verstaan renterisico's, koersrisico, kredietrisico, intern liquiditeitsrisico en valutarisico.

Onder het renterisicobeheer vallen de volgende activiteiten:

1. Het per kwartaal bepalen van de kasgeldlimiet
2. Het jaarlijks bepalen van de renterisiconorm

1. Kasgeldlimiet

Dit is een hulpmiddel om de renterisico's op korte financiering te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag gefinancierd mag worden met kort geld (rekening-courant en kortlopende leningen): **de kasgeldlimiet**. Het betreft een percentage (momenteel 8,5%) van het totaal van de begroting bij aanvang van het begrotingsjaar. Ieder kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Dit gebeurt door het bepalen van het gemiddelde kassaldo over het betreffende kwartaal. Dit saldo wordt getoetst aan de berekende kasgeldlimiet. Bij structurele overschrijding van deze limiet (langer dan 3 kwartalen) dient de vlottende schuld geconsolideerd te worden door het afsluiten van een langlopende geldlening. Tevens dient bij een overschrijding de provincie hiervan op de hoogte gebracht te worden, en een ontheffing te worden aangevraagd. Uit onderstaand overzicht blijkt het kasgeldlimiet voor de jaren 2021 tot en met 2025:

	(Bedragen x EUR 1.000)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	budget	budget	budget	budget	budget	budget	budget
Begrotingstotaal (lasten) primaire begroting	26.373	30.007	30.007	28.349	29.022	29.040	28.819
Kasgeldlimiet 8,5% hierover	2.242	2.551	2.551	2.410	2.467	2.468	2.450

2. Renterisiconorm

Jaarlijks bij de begroting dient de renterisiconorm over de langlopende schulden te worden berekend. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Daarnaast dient te worden berekend het renterisico van de totale vaste schuld. Het berekende renterisico wordt vergeleken met de renterisiconorm.

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de gemeente. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een jaar mag worden aangepast aan de marktrente.

Per jaar mag maximaal 20% van het begrotingstotaal een rentewijziging ondergaan. Uit onderstaand overzicht blijkt dat het bedrag waarover renterisico wordt gelopen lager is dan de renterisiconorm.

	(Bedragen x EUR 1.000)					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Renterisico op vaste schuld	budget	budget	budget	budget	budget	budget
1. Renteherzieningen	0	0	0	0	0	0
2. Aflossingen	3.442	4.445	1.949	1.952	1.952	1.952
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	3.442	4.445	1.949	1.952	1.952	1.952

4 Renterisiconorm	2020	2021	2022	2023	2024	2025
4a. Begrotingstotaal (lasten, volgens prim. begroting)	30.769	26.373	30.007	28.349	29.022	29.040
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	6.154	5.275	6.001	5.670	5.804	5.808

Toets Renterisiconorm	2020	2021	2022	2023	2024	2025
3. Renterisico op vaste schuld	3.442	4.445	1.949	1.952	1.952	1.952
4. Renterisiconorm	6.154	5.275	6.001	5.670	5.804	5.808
5. Ruimte onder de norm	2.712	829	4.053	3.718	3.852	3.856

Bij het afsluiten van leningen wordt rekening gehouden met de renterisiconorm door te kiezen voor een spreiding in looptijden van de leningen, en/of door te kiezen voor een jaarlijkse aflossing. Daarbij wordt gestuurd op het minimaliseren van de rentelasten.

Renterisico op nog aan te trekken leningen

In bovenstaand overzicht is uitgegaan van de bestaande vaste schuld en de nog aan te trekken leningen. Er is ook een meerjarenraming voor de financieringsbehoefte tot en met 2025 opgesteld. Uit dat overzicht blijkt dat volgens de ramingen in 2022 een gelimiteerde financiering (kort geld) van € 2.408.000 wordt aangetrokken. Verder wordt voor lang geld € 3,98 miljoen aangetrokken. De benodigde extra financiering lang geld loopt op naar € 20,8 miljoen in 2025. Hierbij is er overigens van uitgegaan dat alle investeringen volgens het Meerjareninvesteringsprogramma plaatsvinden en bestaande leningen worden (deels) afgelost. In deze begroting hebben wij uit praktische overwegingen de extra (nog niet bekende) aflossingsverplichtingen, die de nieuw aan te trekken leningen met zich mee kunnen brengen, niet meegenomen. Verder is in deze begroting uitgegaan van een structureel extra rentelast voor de nog aan te trekken leningen van in totaal € 21 miljoen (exclusief aflossingen) van 2022 t/m 2025. In de paragraafweerstandsvormen en risicobeheersing hebben wij een renterisico opgenomen voor die nog aan te trekken leningen, waarbij wij voorzichtigheidshalve uitgaan van de omslagrente à 1,5%. De marktrente - op het moment van schrijven - voor leningen met een termijn van 20 jaar is ongeveer 0,5%. Daarmee wordt in het weerstandsvormen rekening gehouden met een rentestijging van 1,00% voor de jaren 2023 t/m 2025. Het maximaal financieel nadeel is dan € 225.000 t/m 2025 mocht de rente de komende 4 jaar met 1,00% zijn gestegen. De kans daarop achten wij klein, ongeveer 20%. Het berekende risico is daarmee $0,2 \times € 225.000 = € 45.000$. Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langlopende leningen is per 1-1-2022 1,48%. Dit was ultimo 2020 nog 1,37%.

- **Kasbeheer**

Het kasbeheer omvat het beheer van alle geldstromen, gericht op alle kas- en rekening-courant posities, waaronder het aantrekken van gelden op de geldmarkt en het beleggen van overtollige middelen. Het 'AFS kasstroomoverzicht' hieronder geeft zicht op de kasstromen van deze meerjarenbegroting.

x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025
	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<i>Liquide middelen 01-01</i>	19.192	981	445	395	395
Resultaat ná bestemming	-664	189	75	220	66
Mutaties in de reserves	-2.124	56	-154	-206	-7
Resultaat uit bedrijfsvoering	-2.788	245	-79	13	59
<i>Aanpassingen voor:</i>					
Afschrijvingen materiële vaste activa	1.455	1.562	1.826	2.273	2.332
Desinvestering in materiële vaste activa	0	0	0	0	0
<i>Cashflow</i>	-1.333	1.807	1.747	2.287	2.391
Aanpassingen resultaat uit bedrijfsvoering:	363	620	319	557	1.034
Kasstroom op winstbasis	-970	2.427	2.066	2.844	3.425
Verkoop voorraad grondbedrijf	0	0	0	0	0
Investeringen voorraad grondbedrijf	-618	-60	0	0	0
Veranderingen in werkkapitaal, exclusief geldmiddelen en kortlopende schulden:	-1.987	32	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	-3.575	2.398	2.066	2.844	3.425
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-9.606	-1.430	-4.642	-14.194	-4.264
<i>Vrije kasstroom</i>	-13.182	968	-2.576	-11.350	-840
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-5.030	-1.504	2.526	11.350	840
Mutatie geldmiddelen	-18.211	-536	-50	0	0
<i>Liquide middelen 31-12</i>	981	445	395	395	395
WERKAPITAAL 01-01	19.131	-749	-859	-2.297	-2.355
Mutatie werkkapitaal	-16.224	-1.557	-1.470	-57	-1
WERKAPITAAL 31-12	2.907	-2.306	-2.329	-2.354	-2.356

- **Rentevisie**

- De markrente voor leningen 10 jaar met een lineaire fixe aflossing is in 2021 gestegen naar 0,26% (01-10-2021). Deze bedroeg in juli 2020 0,07%. Voor 15 jaar vast is de rente per 01-10-2021 0,47% en voor 25 jaar 0,72%. De verwachting is, dat de wereldeconomie in 2022 verder zal herstellen van de Covid19-crisis uit 2020. Voorwaarde is daarbij dat de economie niet te lijden krijgt onder grote schaarste van personeel en materieel. De forse steunmaatregelen door overheden en de Europese Centrale Bank zullen naar verwachting verminderen. Door het minder tot niet meer verruimen van de kapitaalmarkt en de verwachte toename van de inflatie a.g.v. schaarste zal de rente in 2022 naar verwachting licht gaan stijgen.
- De korte rente daalt licht verder; het geldmarkrentetarief voor 3 maands euribor rente daalde in 2021 van -0,3% (02-10-2020) naar -0,543% (01-10-2021). De verwachting is dat deze korte rente in 2022 zal stijgen. Deze rente betalen wij (als negatief, dan ontvangen wij) bij het aantrekken van korte geldleningen (kasgeld oftewel daggeld). Het beleid is gericht op het maximaal aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet.

- **Financiering**

De ontwikkeling van de financieringspositie is afhankelijk van de behoefte aan middelen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de aanwezige eigen financiële middelen en de voorgenomen investeringen.

- Het verloop van het werkkapitaal wordt het komende jaar beïnvloed door diverse factoren vanwege de financieringsbehoefte met betrekking tot de lopende investeringen.
- Langlopende activa (langer dan 1 jaar) worden zoveel mogelijk gefinancierd met lang vermogen. Uit onderstaand overzicht blijkt de begrote meerjarige financieringsbehoefte voor de jaren 2021 t/m 2026 per 31 december:

Bedragen x EUR 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Financieringsbehoefte (A):						
Vaste activa + Grondbedrijf	45.630	45.631	48.517	60.506	62.503	70.711
Financieringsmiddelen (B):						
Geldleningen > 1 jaar*	36.920	34.971	36.613	48.472	49.884	57.833
Reserves en voorzieningen	9.328	9.720	9.494	9.567	10.151	10.426
Totaal vaste passiva	46.248	44.691	46.107	58.039	60.035	68.259
Financieringstekort A - B (1)	-618	940	2.410	2.467	2.468	2.452
Kasgeldlimiet (2):	2.551	2.551	2.410	2.467	2.468	2.450
Financieringstekort boven de kasgeldlimiet	-3.168	-1.611	0	0	-0	2

* In bovenstaande tabel zijn bij 'Geldleningen > 1 jaar' nog nieuw aan te trekken leningen opgenomen van:

- 2022: € 0,0 miljoen
- 2023: € 3,6 miljoen
- 2024: € 13,8 miljoen
- 2025: € 3,4 miljoen
- 2026: € 9,9 miljoen

- **Rente omslag en renteresultaat**

In de begroting is de renteomslag berekend volgens de methodiek die het BBV voorschrijft. De omslagrente voor het begrotingsjaar 2022 is net als voor 2021 1,50%.

- In het schema op de volgende pagina is weergegeven hoe de rente aan de investeringen, grondexploitatie en taakvelden is toegerekend.

- Hierna zijn de totale rentelasten weergegeven. Die komen voor 2022 uit op € 497.000. Hiervan heeft een deel betrekking op leningen die zijn doorgeleend aan derden zoals verbonden partijen. Daar staan rentebaten tegenover.
- Uit het schema blijkt dat het renteresultaat uitkomt op een negatief saldo van € 44.965. Dit saldo ontstaat mede doordat gekozen is voor een renteomslag van 1,5%, waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om het berekende percentage van 1,38% af te ronden binnen de wettelijke bandbreedte van 0,5%.

Renteschema BBV x € 1.000,-

a.	De externe rentelasten over lange en korte financiering	545
b.	De externe rentebaten	48
	Totaal door te rekenen externe rente	497
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
	Saldo door te rekenen externe rente	497
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	497
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	542
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	-45

Berekening omslagrente percentage:

Vaste activa begrote boekwaarde per 1-1-2022 totaal:	46.211
Af:	
Deelnemingen (Vitens/ROVA)	1.722
Uitgeleende gelden	8.358
Grondbedrijf	0
	<u>10.080</u>
Over	36.131
Toe te rekenen rente aan taakvelden	497
Rente (497.000/36.130.988)	1,38%
Te hanteren omslagrente (gelijk aan begrote omslagrente, afwijking is minder dan < 0,5%)	1,50%

Renteresultaat:

0,124% -/- x35.096.902 = 44.965 nadelig

INLEIDING

Zoals bekend wordt in programma 3 de ambitie voor besturen en organiseren nader toegelicht. Samen Hatterm vormt het kernprogramma om deze ambitie te verwezenlijken.

De vakdisciplines van bedrijfsvoering zijn mede richtinggevend én ondersteunend aan de uitvoering van dat programma. Er wordt gewerkt vanuit business-partnerschap zodat vakkennis nadrukkelijk(er) wordt ingezet én ontwikkeld ten gunste van goed (be)sturen en functioneren van de organisatie.

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. Wij verwijzen hier naar deze resultaten. In deze paragraaf benoemen we concreet wat we gaan doen.

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN**• HRM**

Een toekomstbestendige organisatie die eveneens aantrekkelijk is om voor te werken, vraagt naast ruimte en faciliteiten om permanent te investeren in ontwikkeling van medewerkers, ook invulling van goed werkgeverschap (binden, boeien en waardering).

De kanteling naar een organisatie die Opgave- en Procesgericht werkt, wordt ondersteund door het vormen teams en het werken met rollen voor samensturing. We werken aan een meerjarig opleidingsplan om deze nieuwe manier van werken gefaseerd te ontwikkelen. Voor dit jaar en volgend jaar zijn hiervoor extra middelen gereserveerd.

Het HR beleid en instrumentarium zal vanuit de ambitie voor goed werkgeverschap en ontwikkeling van medewerkers, worden gemoderniseerd. Daarbij zoeken we de samenwerking met de buurgemeenten.

Een positief en sterk imago is belangrijk voor het aantrekken en behouden van talentvolle medewerkers. Als werkgever bieden we jonge mensen graag kansen om ervaring op te doen binnen een gemeentelijke organisatie. Als kleine organisatie ervaren we dagelijks the war of talent waardoor capaciteitsvraagstukken aan de orde van de dag zijn en ambities en doelstellingen vaak onder druk komen te staan.

Onze organisatie leent zich er goed voor om jonge mensen een start te laten maken. Onze ervaringen met eerdere trainee trajecten zijn positief.

Met het beschikbaar stellen van een “young professional plek” (en in de toekomst mogelijk meer plekken) verwachten het volgende te bereiken:

- Evenwichtige leeftijdsopbouw van medewerkers;
- Zichtbaarheid van onze organisatie;
- Flexibele schil creëren rondom kwetsbare functies (oa RO en FIN);
- Inspelen op een krimpende arbeidsmarkt;
- Reduceren van externe inhuur.

Er ligt ook een relatie met het generatiepact. Deze regeling biedt oudere medewerkers de mogelijkheid minder te werken, waarbij de vrijkomende uren worden herbezet door jonge medewerkers.

Door op deze wijze jonge medewerkers aan onze organisatie te binden, geeft het perspectief aan de opdracht / zorg om in de toekomst over kwalitatief goed personeel te blijven beschikken.

Verder vraagt het Hybride werken onze aandacht. Naast het huisvestingsvraagstuk zullen we ook invulling gaan geven aan het ontmoeten op kantoor en het blijven faciliteren van het thuiswerken. Het vinden van een goede balans in productiviteit, socialisering en betrokkenheid zal uiteindelijk ook vertaald gaan worden in ‘spelregels’ (hoe gaan we hier samen mee om) en een passende personeelsregelingen en tegemoetkomingen die daar op aansluiten en marktconform is.

Het inrichten van een hybride werkomgeving vraagt ook aandacht voor een goede werk/privé balans. Gezondheid, vitaliteit en een goede werk-privé balans omvatten een omvangrijk pakket van aspecten. Daarbij ligt de focus niet alleen op de zieke medewerker maar richten we ons vooral op vitaliteit, mentale veerkracht en preventie. We richten ons hiermee op duurzame inzetbaarheid van medewerkers vanuit goed werkgeverschap.

Kerngegevens:		
	Per 31-12-2020	Per 1-10-2021
Formatie in Fte	94,6	98,3
Bezetting	90,97	97,04
Gemiddelde leeftijd	46,5	46,42
Aantal medewerkers	107	110
Aantal mannen	50	53
Aantal vrouwen	57	57
Ziekteverzuim in %	8,26%	6,58%
Banen met mensen met een arbeidsbeperking in % van aantal Fte's	6	6

• **Informatievoorziening**

Gezamenlijk door-ontwikkelen

Om te kunnen blijven voldoen aan de (wettelijke) eisen voor de interne en externe informatievoorziening, is gezamenlijk door-ontwikkelen noodzakelijk. Het gaat enerzijds om de inrichting en ontwikkeling van centrale (expert) teams in H2O verband. Anderzijds om de inrichting en ontwikkeling van gezamenlijk opdrachtgeverschap aan de kant van de gemeenten. Beide “krachten” zijn nodig in het verder bouwen aan een robuuste en beheersbare informatievoorziening.

De vorming en ontwikkeling van centrale teams heeft als doel om de kwetsbaarheid van de gemeentelijke informatievoorziening te verminderen en de kwaliteit te verhogen.

De volgende taakvelden zijn inmiddels binnen het centrale H2O team ‘CIO office’ belegd:

- Bedrijfs- en informatie-architectuur;
- Informatie-advies;
- Informatiebeveiliging en privacy;

- Projectportfoliomanagement;
- Financieel management ICT.

Ook aan de kant van de gemeenten zal het opdrachtgeverschap gezamenlijk verder vorm moeten krijgen, zodat de ontwikkeling van de informatievoorziening in de pas loopt met de doelstellingen van de gemeentelijke organisaties. De vorming van gezamenlijk opdrachtgeverschap heeft als doel scherper te definiëren wat visies, werkwijzen en gewenste inrichting van bedrijfsprocessen zijn, om de juiste eisen aan de informatievoorziening te kunnen stellen. Het is een belangrijke randvoorwaarde om keuzes te maken v.w.b. de vervanging van onze informatiesystemen, maar ook te prioritering in planmatige uitvoering van projecten.

Koers naar planmatige ontwikkeling & uitvoering I-opgaven

Het ontwikkelen van een informatievoorziening moet gestructureerd, in samenhang en planmatig plaatsvinden. Het blijft onze ambitie om hieraan met een meerjarig informatiebeleidsplan invulling te geven. We maken stappen, maar de ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo waardoor de grip op de grote hoeveelheid projectvoorstellen voor veranderingen in onze informatievoorziening nog verder verbeterd moet worden. De dynamiek in de samenwerking met en tussen de 3 organisaties speelt daarbij een belangrijke rol.

Voor het komende begrotingsjaar staan er (wederom) veel veranderingen op stapel. Binnen de H2O samenwerking zijn keuzes gemaakt wat we in welke volgorde willen en kunnen doen. Onderwerpen die onvermijdbaar zijn, hebben prioriteit. Verder ligt de focus op afmaken en mogelijk vertragen van projecten waar mee is begonnen en starten van projecten die randvoorwaardelijk zijn om (getemporiseerd) verder te bouwen aan een robuuste CIO office en samenwerking met de 3 organisaties. Onze gezamenlijke inspanning blijft om ontwikkelingen vroegtijdig te (her) kennen en analyseren op impact en urgentie voor de dienstverlening en bedrijfsvoering.

Het beoogde effect is dat opdrachten, projecten of programma's in samenhang worden gebracht en geprioriteerd voor uitvoering. De zgn ontwikkelagenda's per keten worden uiteindelijk gebundeld in het Strategisch meerjarig informatiebeleidsplan, dat jaarlijks zal worden geactualiseerd door jaarplannen. Deze jaarplannen bevatten haalbare agenda's, een beter inzicht in benodigde middelen waarbij aansluiting met de P&C cyclus van de gemeenten wordt geborgd.

De grote projecten die in 2022 aandacht vragen zijn:

- M2A; Afronden Sociaal domein, her-prioriteren domein Bedrijfsvoering, opstarten domein Ruimte
- Omgevingswet; Geo informatie op orde brengen ter voorbereiding op digitale stelsel
- Zaakgericht werken; verder voorbereiden aanbesteding en implementatie. De inrichting en organisatorische borgen wordt uitgesteld
- Centraliseren functioneel beheer; plan organisatie-inrichting uitvoeren. Kwalitatief en kwantitatief invullen van rollen is randvoorwaardelijk om groei en complexiteit applicatielandschap te beheren.

Financiële impact

Ondanks de gezamenlijke aanpak en het bundelen van kennis en ervaring, hebben we niet alle benodigde expertise in huis om alle veranderingen in onze informatievoorziening de komende periode door te voeren. We hebben vorig jaar geïnvesteerd om belangrijke rollen structureel met vast personeel in te vullen. Voor specifieke kennis - zoals 'enterprise-architect' - doen we een beroep op externe inhuur. De incidentele kosten voor komend jaar zijn geraamd op € 30K.

De projecten voor het komende jaar, worden binnen het investeringsvolume van de meerjarenbegroting opgevangen.

- **Automatisering**

Door een steeds grotere behoefte aan beeldbellen en de noodzaak om meer aandacht te besteden aan digitale veiligheid is sinds het begin van Corona extra geïnvesteerd in nieuwe technologie. Teams is geïntroduceerd voor raads- en commissieleden en met de BIO-audit (Baseline Informatiebeveiliging

Overheid) en de PEN-test (Penetratie-test) is een start gemaakt. Deze lijn wordt verder door getrokken. Teams zal ook voor alle medewerkers de standaard worden. Hieraan worden digitaal bellen, Outlook in de Cloud en veiligheidsopties toegevoegd.

Teams en Outlook in de Cloud is onvermijdelijk. Grote technologie bedrijven dwingen ons steeds meer om hier gebruik van te maken. Dit betekent dat bestaande software moet worden geüpgraded of gemigreerd. Investerings zijn onvermijdelijk - back-up en virus scanning van data van Teams en Outlook in de Cloud, upgrade telefonie door de migratie van Skype naar Teams en beveiliging van smartphones. De deelnemer bijdrage aan de gezamenlijke I-Dienst is met structureel € 60.000,- bijgesteld.

- **Documentaire informatie**

E-depot

Er wordt gewerkt aan een visie op duurzame en toegankelijke informatie in H2O-verband. Op basis van deze visie wordt zowel een digitale bewaarstrategie vastgesteld voor de gemeentelijke informatie als ook een voorstel op welke wijze het beste een e-depot kan worden gerealiseerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een business-case rapport, dat in het voorjaar van 2020 is opgesteld. Een besluit daarover zal genomen worden in de eerste helft van 2022 en financiële gevolgen zullen worden vertaald in en vanaf de begroting 2023.

Restauratie archieven

Er ligt al een hele tijd een restauratieplan voor de oudste archieven van de gemeente Hattem, die zijn ondergebracht in het streekarchief in Epe. Het betreft zowel archieven van de gemeente zelf als het Frans archief en Notariële archieven. In het meerjarenprogramma zijn vanaf 2022 voor de komende 5 jaar gelden opgenomen om deze restauratie fasegewijs uit te voeren.

OVERHEAD

De kosten die verband houden met de gemeentelijke bedrijfsvoering worden verantwoord op programma 4 - Bedrijfsvoering.

Verbonden partijen

INLEIDING

Deze paragraaf omvat een lijst van verbonden partijen. Per partij is aangeven hoe deze bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen.

Het begrip verbonden partij is in artikel 1, eerste lid, onderdeel b van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als volgt gedefinieerd: “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

Bestuurlijk belang

Bestuurlijk belang wordt gedefinieerd als: “Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.

Financieel belang

Financieel belang wordt gedefinieerd als: “Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”.

Een verbonden partij betekent participatie in N.V.’s, B.V.’s, Commanditaire Vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen. Ook stichtingen en verenigingen, bedrijfsvoeringsorganisaties en een centrumgemeente-constructie kunnen onder verbonden partijen vallen.

Het BBV schrijft verder voor dat de verbonden partijen gecategoriseerd moeten worden opgenomen in de vorm van een lijst met de volgende onderverdeling:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen, en,
4. overige verbonden partijen;

Lijst van verbonden partijen:

Ad1: gemeenschappelijke regelingen

- GGD Noord en Oost Gelderland
- Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland
- Omgevingsdienst Noord Veluwe
- Sociale recherche IJssel-Vechtstreek
- Streekarchivariaat
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland
- ICT samenwerking Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O)
- Samenwerkingsverband Noord Veluwe
- Vervoercentrale Stedendriehoek / Plus OV

Ad2: vennootschappen en coöperaties

- Alliander NV
- Vitens NV
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG NV)
- NV Rova
- Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V
- Leisurelands
- Powered by Hattem

Ad3: stichtingen en verenigingen

- -

Ad4: overige verbonden partijen

-

ONTWIKKELINGEN

De paragraaf verbonden partijen is kaderstellend. De betekenis daarvan is echter onder meer afhankelijk van de vraag of er een door de Raad vastgestelde actuele nota verbonden partijen aanwezig is die een zelfstandige kaderstellende rol heeft. Als dat zo is, kan de paragraaf verbonden partijen in de begroting voor wat betreft de visie op en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen worden beperkt tot een verwijzing naar betreffende kadernota verbonden partijen. Het beleid op de verbonden partijen zal in de nieuwe raads- en collegeperiode geactualiseerd worden. Hierin zal de strategie van Hattem ten aanzien van de verbonden partijen zijn beschreven.

In samenspraak met de regiogemeenten is onderzocht hoe de grip zowel ambtelijk als bestuurlijk op de verbonden partijen verbeterd kan worden. Kernbegrippen hierbij zijn risicomangement, besluitvorming-proces en structuren en werkwijzen.

De eerste stap om te komen tot een intentieverklaring om hierbij als gemeenten gezamenlijk op te trekken is gezet en is vertaald in een 'Regionale notitie Grip op de verbonden partijen'; Hoe komen we tot een gezonde balans tussen controle en vertrouwen.

De doelstelling van de notitie is tweeledig:

- Inzicht geven in de onderwerpen waarop we regionaal stappen kunnen en willen zetten ter verbetering van de grip op verbonden partijen en de onderwerpen waaraan juist lokaal invulling gegeven kan worden.
- Inzicht geven in concrete vervolgstappen/producten op de onderwerpen die we gezamenlijk aan willen pakken. Hoe vinden de onderwerpen hun weg in de praktijk?

Vanuit het nieuwe BBV is voorgeschreven per verbonden partij financiële informatie op te nemen. Voor de verbonden partijen waarvan deze informatie bekend is, zijn de gegevens toegevoegd. De komende periode zal de overige informatie verzameld worden.

DEELNEMINGEN GEMEENTE HATTEM

GGD

GGD Noord- en Oost Gelderland gevestigd te Warnsveld

De gemeenten in de regio Noord- en Oost Gelderland zetten zich op bepaalde terreinen van lokale gezondheidszorg samen in voor hun inwoners. Een belangrijke plek daarin hebben gezondheid en hulpverlening.

Doel:

De GGD Noord- en Oost Gelderland heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten op het gebied van volksgezondheid en milieubeheer.

Betrokkenen:

GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten in de regio's Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:

De deelnemende gemeenten hebben hun samenwerking vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling, de 'statuten' van de GGD. Hattem neemt deel in het bestuur. Verder wordt bestuurlijk en ambtelijk deelgenomen in diverse portefeuillehoudersoverleggen van de regio.

Financieel belang:

- *Verdeling kosten:* de gemeente Hattem draagt evenals de andere deelnemers middels een jaarlijkse bijdrage per inwoner bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Vermogen 2022:* in de begroting 2022 wordt het resultaat verrekend met de reserves.

x € 1.000,--	Begroot 2022	Begroot 2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018
<i>Eigen vermogen</i>	2.500	2.903	2.970	2.909	3.028
<i>Vreemd vermogen</i>	2.550	2.500	7.036	2.631	2.923
<i>Resultaat</i>	0	0	69	71	213

Ontwikkelingen:

De prioriteiten van de GGD-NOG voor 2022 zijn de volgende: NOG gezondere jeugd, NOG gezondere leefomgeving, NOG gezonder oud worden en NOG gezondere leefstijl. Deze prioriteiten komen voort uit de bestuursagenda 2019-2023 van de GGD NOG. Deze prioriteiten sluiten uitstekend aan op de prioriteiten uit het volksgezondheidsbeleid van de gemeente Hattem. Ook sluiten deze prioriteiten goed aan op de inzet die in Hattem wordt gepleegd op preventie (door bijvoorbeeld JOGG), maar ook op de koppeling die in Hattem wordt gelegd tussen volksgezondheid en de nieuwe omgevingswet.

BNG

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten gevestigd te 's Gravenhage

Doel:

De bank Nederlandse Gemeenten is voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecificeerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandeelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A). Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.

Betrokkenen:

Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).

Bestuurlijk belang/participatie:

De gemeente Hattem participeert in het aandelenkapitaal.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De bank is een structuurvennootschap. Het rijk is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en het waterschap. Aangezien de aandeelhouders van de bank alle overheden zijn, is de BNG vanzelfsprekend onderdeel van de publieke sector.
- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft per 1 januari 2022 een aantal van 30.030 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.
- *Dividend:* voor 2022 wordt een dividend geraamd van € 30.000.
- *Dividend:* voor 2021 wordt een dividend geraamd van € 30.000.
- *Uitgekeerd dividend 2020* (€ 1,80 per aandeel); € 54.000
- *Uitgekeerd dividend 2019* (€ 1,27 per aandeel); € 38.000
- *Uitgekeerd dividend 2018* (€ 2,85 per aandeel); € 85.000
- *Uitgekeerd dividend 2017* (€ 2,53 per aandeel); € 76.000
- *Uitgekeerd dividend 2016* (€ 1,64 per aandeel); € 49.000

<i>x € 1 mln</i>	<i>Begroot 2022</i>	<i>31-12-2020</i>	<i>31-12-2019</i>	<i>31-12-2018</i>
<i>Eigen vermogen</i>	5.000	5.097	4.887	4.991
<i>Vreemd vermogen</i>	135.000	155.262	144.802	132.518
<i>Resultaat</i>	-	211	163	337

Ontwikkelingen:

Er is met betrekking tot de BNG een onzekere ontwikkeling van het financieel resultaat en daarmee onzekere winstuitkering voor gemeente. Het resultaat staat onder invloed van een verwachte achterblijvende kredietvraag, een aanhoudend lage rente en stijgende bedrijfslasten om te voldoen aan toenemende (Europese) wet- en regelgeving.

Beleidsvoornemens:

Behoud van substantiële marktaandelen in de Nederlandse publieke sector en semi-publieke domein.

Alliander

N.V. Alliander gevestigd te Amsterdam.

Doel:

Alliander is een netwerkbedrijf dat zorgt voor het vervoeren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde manier.

Betrokkenen:

Aandeelhouder is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Zuid-Holland, Friesland, Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland.

Bestuurlijk belang:

De aandeelhoudersvergaderingen worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem houdt per 1 januari 2022 169.659 aandelen NV Alliander in bezit met een nominale waarde van € 1,65 per aandeel.
- *Dividend:* voor 2022 wordt een dividend geraamd van € 81.400.
- *Dividend:* voor 2021 wordt een dividend geraamd van € 81.400.
- *Uitgekeerd dividend 2020* (€ 0,70 per aandeel): € 119.000, ontvangen in 2021
- *Uitgekeerd dividend 2019* (€ 0,83 per aandeel): € 141.000
- *Uitgekeerd dividend 2018* (€ 1,10 per aandeel): € 186.000
- *Uitgekeerd dividend 2017* (€ 0,67 per aandeel): € 113.500
- *Uitgekeerd dividend 2016* (€ 0,76 per aandeel): € 128.500

<i>x € 1,-- miljoen</i>	<i>Begroot 2021</i>	<i>31-12-2020</i>	<i>31-12-2019</i>	<i>31-12-2018</i>
• <i>Eigen vermogen</i>	4.346	4.328	4.224	4.129
• <i>Vreemd vermogen</i>	5.319	5.094	4.567	4.216
• <i>Resultaat</i>	119	224	253	334

Ontwikkelingen:

N.V. Alliander is het netwerkbedrijf dat in 2009 werd afgesplitst van Nuon.

De gegevens voor het jaar 2021 zijn afkomstig uit het halfjaarbericht van Alliander.

De gegevens voor het jaar 2022 zijn tijdens het begrotingsproces nog niet beschikbaar.

Beleidsvoornemens:

Geen

Vitens

Vitens N.V. gevestigd te Zwolle

Doel:

Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, evenals het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Betrokkenen:

Aandeelhouders van de vennootschap Vitens N.V. is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Gelderland, Overijssel, Flevoland en Midden-Nederland.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Hattem heeft een wethouder in de aandeelhoudersvergadering.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 10.682 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 1,--. Jaarlijks zal de directie een voorstel voor dividenduitkering doen. Vanaf 2019 heeft Vitens geen dividend uitgekeerd.
- *Dividend:* voor 2022 wordt een dividend geraamd van € 0.
- *Dividend:* voor 2021 wordt een dividend geraamd van € 0.
- *Uitgekeerd dividend 2020:* € 0
- *Uitgekeerd dividend 2019:* € 0
- *Uitgekeerd dividend 2018:* € 9.600, ontvangen in 2019
- *Uitgekeerd dividend 2017:* € 35.000
- *Uitgekeerd dividend 2016:* € 36.000

<i>x € 1,-- miljoen</i>	<i>Begroot 2021</i>	<i>31-12-2020</i>	<i>31-12-2019</i>	<i>31-12-2018</i>
<i>Eigen vermogen</i>	581	557	533	533
<i>Vreemd vermogen</i>	1.445	1.340	1.293	1.234
<i>Resultaat</i>	25	24	11	13

- *Achtergestelde lening:* Daarnaast is ingaande 1 januari 2006 een achtergestelde lening verstrekt van € 716.100 met een looptijd van 15 jaar. De jaarlijks te vergoeden rente wordt bepaald door het rentepercentage te fixeren op de laatste werkdag van het jaar volgens het Financieel Dagblad, vermeerderd met 1%.
Het jaarlijkse aflossingsdeel is bepaald op € 47.740. De achtergestelde lening is in 2021 geheel afgelost.

Ontwikkelingen:

Al enige jaren heeft Vitens te maken met financiële ratio's die onder druk staan door het hoge investeringsniveau en de lage WACC. Dat is een ratio die wordt vastgelegd door de Autoriteit Consument en Markt. De ratio heeft als gevolg dat wanneer het bedrijfsresultaat van Vitens boven de WACC uit komt, Vitens de overwinst het jaar daarop in de tarieven moet teruggeven.

Een nieuwe ontwikkeling is de solvabiliteit die ultimo 2019 onder de 30% is gedaald. Hiermee voldoet Vitens niet aan de continuïteitsdoelstelling en daarom wordt er geen dividend uitgekeerd. In de begroting 2022-2025 verwachten we vanaf 2024 dat Vitens weer dividend uitkeert van € 0,90 per aandeel. Dit is afgerond € 10.000. De jaren daarvoor is een dividendbate van € 0 begroot.

Beleidsvoornemens:

Geen

Leisurelands Leisurelands gevestigd te Arnhem

Doel:

De handelsnaam van RGV Holding BV is Leisurelands. Leisurelands heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten wat betreft de ontwikkeling van recreatieve en toeristische mogelijkheden in het gebied, dit met bescherming van het landschappelijke karakter. RGV Holding B.V. is eigenaar van in totaal veertien openbare, laagdrempelig toegankelijke recreatiegebieden waaronder jachthaven Hattem en Heerderstrand.

Betrokkenen:

Aan de recreatiegemeenschap wordt onder andere door Veluwe gemeenten deelgenomen, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang:

De vergaderingen van het algemeen bestuur worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in Leisurelands.
- *Dividend:* n.v.t.

x € 1.000	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2017
<i>Eigen vermogen</i>	73.105	68.893	63.878*)	57.556
<i>Vreemd vermogen</i>	15.288	15.487	14.412	21.679
<i>Resultaat</i>	4.212	4.422	-687*)	1.277

*) herzien in de jaarrekening van 2019

Ontwikkelingen:

Hattem heeft om niet aandelen verworven in de besloten vennootschap RGV Holding. Het verwerven van de aandelen dient een algemeen belang. Met het verkrijgen van de aandelen worden geen financiële verplichtingen aangegaan

De verhouding eigen vermogen/totaal vermogen bedraagt 72,6%. Dit veronderstelt een laag risico voor de eigenaren. Het resultaat van Leisurelands is sterk afhankelijk van opbrengsten uit vermogensbeheer. Uit de jaarstukken blijkt dat dergelijke financiële baten van belang zijn om de RGV financieel gezond te houden. Het operationele resultaat laat echter een stijgende lijn zien. Was in het verleden het operationele resultaat negatief, vanaf 2015 is sprake van een positief resultaat. Als deze lijn wordt vastgehouden wordt het belang van de financiële baten minder en nemen de financiële risico's af. Gezien de solvabiliteit en een geschatte afname van de financiële risico's wordt het risico voor de gemeente laag ingeschat.

Rova

N.V. ROVA gevestigd te Zwolle

Doel:

Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van de afvalzorgplicht van gemeenten.

Betrokkenen:

Aandeelhouders van de vennootschap N.V. ROVA is een groot aantal gemeenten.

Bestuurlijk belang:

De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 172 aandelen A in bezit met een nominale waarde van € 113,45.
- *Dividend:* voor 2022 wordt een dividend geraamd van € 51.000
- *Dividend:* voor 2021 wordt een dividend geraamd van € 51.000
- *Uitgekeerd dividend 2020 aandelen A (€ 413 per aandeel):* € 71.000, uitgekeerd in 2021
- *Uitgekeerd dividend 2019 aandelen A (€ 469 per aandeel):* € 80.500
- *Uitgekeerd dividend 2018 aandelen A (€ 436 per aandeel):* € 75.000
- *Uitgekeerd dividend 2017 aandelen A (€ 602 per aandeel):* € 103.500
- *Uitgekeerd dividend 2016 aandelen A (€ 744 per aandeel):* € 128.000

x € 1,-- miljoen	Begroot 2020	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2017
• <i>Eigen vermogen</i>		38,2	36,7	35,5
• <i>Vreemd vermogen</i>		51,5	53,8	47,0
• <i>Resultaat</i>		5,7	5,8	7,4

- *Achtergestelde lening:* In 2001 is er een achtergestelde lening met de NV ROVA holding afgesloten met een looptijd van 10 jaar, rente 8%. Het saldo van de achtergestelde lening is € 300.374. Op 21 februari 2016 is de lening verlengd voor een periode van 5 jaar tegen dezelfde rente van 8% met daarna een stilzwijgende verlenging van telkens 5 jaar. Hiermee ontstaat een betere mogelijkheid om tussentijds in overleg te bepalen of verlenging van de overeenkomst wenselijk is of dat ineens wordt afgelost.

Met ingang van 2012 is het beleid van de Rova om te streven naar een “genormeerd” resultaat van € 3 miljoen. In de begroting van 2022 is uitgegaan van een dividend per aandeel van € 300,--.

Ontwikkelingen:

Geen.

Beleidsvoornemens:

Continuering van het huidige niveau van dienstverlening, tegen zo laag mogelijke kosten. N.V. Rova wil de aandeelhouders meer betrekken bij het financiële verloop. Daarom wordt er niet alleen ambtelijk vergaderd over de jaarrekening maar ook over de begroting van het volgend jaar.

H2O

Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. gevestigd te Oldebroek

Doel:

Het samen met de gemeenten Oldebroek en Heerde ontwikkelen van een gemeentelijk bedrijventerrein waarbij de focus primair ligt op :

- *werving van bedrijven in de logistiek en distributie (op circa 2/3 deel van terrein);*
- *vulling door lokale bedrijfsverplaatsingen (op ca. 1/3 deel van het terrein).*

Betrokkenen:

De drie gemeenten Heerde, Hattem en Oldebroek zijn aandeelhouders elk voor een gelijk deel.

Bestuurlijk belang:

De structuur van Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is in 2010 aangepast. Met de nieuwe structuur en doelstellingen ontstaat een constructie waarbinnen de B.V. zich uitsluitend kan focussen op het bedrijventerrein zelf. Als onderdeel van het Vernieuwde Perspectief is de governance verscherpt; het belang daarbij is een duidelijke en op de rol toegesneden deskundige invulling van de samenwerking (door de Directeur/bestuurder van de BV, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders).

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in de Ontwikkelingsmij. Hattemerbroek B.V. met een nominale waarde van € 6.000.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Garantstelling:* Momenteel staat elk van de 3 gemeenten garant voor € 13 miljoen.

x € 1.000,--	Begroet 2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018
<i>Eigen vermogen</i>		18	18	-142
<i>Vreemd vermogen</i>		33.063	27.686	31.700
<i>Resultaat</i>		0	160	843

Ontwikkelingen:

Het Vernieuwd Perspectief voor het Bedrijvenpark is vastgesteld.

In 2019 is een onderzoek gestart naar een eventuele aandelenoverdracht van de gemeente Heerde aan de gemeente Zwolle. De gemeenteraad van Heerde heeft eerder aangegeven de samenwerking rond bedrijvenpark H2O te willen beëindigen. Na een zorgvuldige afweging van de samenwerkingsmogelijkheden is de gemeente Zwolle tot de conclusie gekomen dat ze er niets mee opschiet toe te treden tot de H2O BV.

Beleidsvoornemens:

De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de verbeterde marktsituatie is de verkoop van kavels hoger dan enkele jaren geleden. Vaststelling van de bestemmingsplannen en de verplaatsing van de aansluiting A28 (realisatie vernieuwd perspectief) zijn mede bepalend voor de toekomstige uitgifte van de kavels.

[Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland gevestigd te Zwolle.](#)

Doel:

Het betreft een gemeenschappelijke regeling met het doel om de samenwerking tussen de gemeenten Hattem, Zwartewaterland en Zwolle voort te zetten waarbij de archeologische opgravingsexpertise van de gemeente Zwolle ook wordt ingezet in de gemeente Hattem en aldus tevens wordt gedragen aan het vergroten van inzicht in de regionale archeologische informatie en in de samenhangende bewoningsgeschiedenis van dit gebied. Uitgangspunt hierbij is ook het verdrag van Malta dat beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter (integraal) te beschermen. Het gaat om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen.

Betrokkenen:

Gemeente Hattem, Zwolle en Zwartewaterland.

Bestuurlijk belang:

Verantwoordelijkheid nemen voor archeologie en daarin zelfstandig beleid willen voeren.

Financieel belang:

- *Algemeen:* de kosten voor de adviezen van de archeoloog worden berekend aan de hand van de standaard uurtarieven binnen de eenheid Expertisecentrum van de gemeente Zwolle. De uurtarieven worden jaarlijks aangepast.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Eigen vermogen 2021:* n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2021:* n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.

Ontwikkelingen:

Geen.

Beleidsvoornemens:

Geen.

ODNV

Omgevingsdienst Noord Veluwe gevestigd te Harderwijk

Doel:

De Omgevingsdienst voert de milieutaken op de Noord-Veluwe uit. Dit gebeurt in opdracht van haar deelnemers.

De Omgevingsdienst biedt hoogwaardige kennis en expertise op het gebied van vergunningverlening, toezicht, handhaving en milieudadvies. De gemeente Hattem is toegetreten voor de basis milieutaken.

Betrokkenen:

Aan de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Veluwe wordt door negen deelnemers deelgenomen, waaronder acht Noord-Veluwse gemeenten en de provincie Gelderland.

Bestuurlijk belang:

De gemeente heeft een vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.

Financieel belang:

- *Algemeen:* de gemeente Hattem is jaarlijkse een vaste bijdrage verschuldigd voor de uitvoering van de aan de Omgevingsdienst overgedragen basis milieutaken.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Eigen vermogen 2022:* € 0
- *Vreemd vermogen 2021:* € 782.500
- *Resultaat:* € 0
- De gemeenten betalen een bijdrage aan de omgevingsdienst voor het uitvoeren van de taken. Voor 2022 is een bijdrage geraamd van € 181.500.

Ontwikkelingen:

De Omgevingsdienst is operationeel sinds 1 april 2013. De gemeente Hattem is toegetreten per 1 juli 2013.

Beleidsvoornemens:

Geen.

Sociale Recherche

Sociale recherche IJssel-Vechtstreek, gevestigd te Zwolle

Doel:

De taak en doelstelling van de Sociale recherche is het voorkomen en opsporen van fraude en misbruik van sociale verzekeringswetten en een consultfunctie.

De Gemeenschappelijke Regeling is ontstaan uit het oogpunt van effectiviteit. In een groter dienstverband kan een betere kwaliteit en dienstverlening worden geboden.

Betrokkenen:

Aan de unit Regionale Sociale Recherche van de gemeente Zwolle zijn negen gemeenten aangesloten; Zwolle, Dalfsen, Hardenberg, Ommen, Zwartewaterland, Olst-Wijhe, Kampen, Dronten en Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:

In het bestuursoverleg participeren de wethouders uit de deelnemende gemeenten.

Financieel belang:

- *Algemeen:* de gemeente Zwolle voert de werkzaamheden uit. De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Eigen vermogen 2022:* n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2022:* n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.
- In de begroting 2022 is een gemeentelijke bijdrage geraamd van € 15.000.

Ontwikkelingen:

Geen

Beleidsvoornemens:

Zoveel mogelijk voorkomen en opsporen van fraude en misbruik.

Streek- archief

Gemeenschappelijke Regeling Streekarchivariaat gevestigd te Epe

Doel:

Het beheer en toezicht op openbare archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten op en door derden overgebrachte archief kundige wijze uitvoeren.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Epe, Heerde en Hattem mee.

Bestuurlijk belang:

De drie colleges van B&W nemen de besluiten voor een goede uitvoering van de Archiefwet 1995.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De gemeenten worden ondersteund door een archiefcommissie uit hun midden. Deze commissie adviseert hen over aangelegenheden in de archief technische of personele sfeer.
- *Verdeling kosten:* de bijdrage in het streekarchief bedraagt een deel van de salariskosten van de streekarchivaris en van de kosten van de archiefbewaarplaats. Het aandeel in de exploitatielasten wordt verdeeld op basis van de strekkende meters archiefruimte, die elk van de gemeenten in de archiefbewaarplaats gebruiken. Deze verdeling wordt eens in de vijf jaar vastgesteld.

- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Eigen vermogen 2022*: n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2022*: n.v.t.
- *Resultaat*: n.v.t.
- In de begroting 2022 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 39.000.

Ontwikkelingen:

Geen

Beleidsvoornemens:

Geen

VNOG

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn

Doel:

De VNOG wil een maatschappelijk aanvaardbaar niveau van veiligheid bereiken. Dit doet de VNOG door te zorgen voor een doelmatig georganiseerde hulpverlening op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.

De opgave voor de VNOG is: "Minder: incidenten, slachtoffers en schade".

Om dit te bereiken zijn er drie maatschappelijke doelstellingen geformuleerd:

1. Het voorkomen en beperken van incidenten, rampen en crisis.
2. Het bestrijden van incidenten, rampen en crisis.
3. Herstel na een ontwrichte situatie.

Betrokkenen:

In deze gemeenschappelijke regeling werken 22 gemeenten - onderverdeeld in een zestal clusters - in de provincie Gelderland samen op het gebied van veiligheid.

De gemeente Hattem vormt samen met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek het cluster Veluwe-Noord.

Bestuurlijk belang:

Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de bestuurlijke vertegenwoordigers (burgemeesters) van de clusters.

Financieel belang:

- Algemeen: De gemeenteraad wordt geïnformeerd aan de hand van de planning & control documenten van de VNOG. De vergaderfrequentie van het Algemeen- en Dagelijks Bestuur is vier keer per jaar.
- Verdeling kosten: de gemeentelijke bijdrage is het aandeel in de exploitatielasten en is gebaseerd op een bedrag per inwoner.

<i>x € 1 mln.</i>	<i>Begroot 2022</i>	<i>Begroot 2021</i>	<i>31-12-2020</i>	<i>31-12-2019</i>	<i>31-12-2018</i>
<i>Eigen vermogen</i>	8.776	9.119	14.546	7.789	-436
<i>Vreemd vermogen</i>	58.954	46.053	42.340	45.721	51.146
<i>Resultaat</i>	-	-	4.929	4.149	-2.855

- *Resultaat*: -
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- In de begroting 2022 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 593.000.

Ontwikkelingen:

Op 1 januari 2017 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling van de VNOG van kracht. Onderdeel van de nieuwe regeling is een nieuw financieel verdeelmodel, gebaseerd op het gemeentefonds.

De programmabegroting 2019-2022 is een vervolg op de zero based begrotingen van 2017 en 2018, waarbij evenwicht is aangebracht in beleid en financiën gerelateerd aan de ambitie en doelen van de VNOG en de gesignaleerde nieuwe ontwikkelingen. De insteek daarbij is een sobere en doelmatige organisatie. Ondertussen wordt ook gekeken naar innovatieve ontwikkelingen/modernisering die op termijn mogelijk ook tot besparingen kunnen leiden.

Beleidsvoornemens:

Geen

ICT H2O

ICT samenwerking Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O)

Doel:

Verhogen van de kwaliteit van beleid. De samenwerking moet leiden tot schaalvoordelen en kostenbesparingen op het gebied van automatisering.

Het doel van deze gemeenschappelijke regeling is een verder professioneel beheer van onze IT infrastructuur en services op het gebruik van moderne tooling.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek mee.

Bestuurlijk belang:

Het bestuur van de GR wordt gevormd uit de portefeuillehouders van de afzonderlijke colleges.

Financieel belang:

Begroting van de GR is gebaseerd op een Producten en Diensten Catalogus (PDC). Deze wordt jaarlijks gemonitord. De kosten worden specifiek toegerekend aan de gemeenten (vertaald in een deelnemer bijdrage per gemeente)

Ontwikkelingen:

Bij de inzet en ontwikkelingen van techniek wordt geanticipeerd op het realiseren van de doelstellingen (dienstverlening en bedrijfsvoering).

Beleidsvoornemens:

Geen.

SNV

(Inkoop)samenwerkingsverband Noord Veluwe

Doel:

Uitwisseling van expertise, schaalvoordelen en kostenbesparingen.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek mee en de gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Putten, Zeewolde, Sociale Dienst Veluwerand (SDV), Regio Noord-Veluwe (RNV), Gastvrije Randmeren en Omgevingsdienst Noord-Veluwe (ODNV).

Bestuurlijk belang:

Geen formele samenwerking, maar wel een ambtelijke afstemming.

Financieel belang:

Afhankelijk van aantal aanbestedingstrajecten.

Ontwikkelingen:

In dit samenwerkingsverband heeft Hattem de strategische taak Mobiliteit en Bereikbaarheid Noord-Veluwe op zich genomen. Doel is een behoud en verbetering van de doorstroming op de A28. In het kader van Smart Mobility komt voor onze gemeente onder meer een snelfietspad naar Apeldoorn in beeld.

Beleidsvoornemens:

Geen.

Plus OV

Vervoerscentrale Stedendriehoek / Plus OV te Lochem

Doel:

Samenwerking op het gebied van aanvullend openbaar vervoer. Door het combineren van vervoersstromen kan het vervoer efficiënter worden vormgegeven.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen mee.

Bestuurlijk belang:

In het bestuur zitten wethouders uit alle 9 gemeenten.

Financieel belang:

De gemeentelijke bijdrage bedraagt over 2022 € 469.000.

x € 1.000,--	Begroot 2022	Begroot 2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018
<i>Eigen vermogen</i>	572	601	461	461	149
<i>Vreemd vermogen</i>	3.880	3.600	4.124	4.124	8.646
<i>Resultaat</i>	0	0	0	312	

Hattem neemt af: leerlingenvervoer basisonderwijs, individueel vervoer jeugd (routegebonden), vraagafhankelijk WMO-vervoer (regiotaxi) en dagbesteding vervoer (routegebonden).

Ontwikkelingen:

De uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer (voorheen regiotaxi) is per januari 2017 overgenomen van de provincie. Per augustus 2017 is voor alle 9 gemeenten het routegebonden vervoer (leerlingenvervoer en vervoer naar dagbesteding/ jeugdhulp) gestart. PlusOV is een organisatie in opbouw en is aan het door ontwikkelen.

Beleidsvoornemens:

Geen.

**Powered by
Hattem**

Powered by Hattem

Doel:

Het stimuleren van alle mogelijke en denkbare duurzame initiatieven in de gemeente Hattem en het reduceren van energiegebruik.

Betrokkenen:

De coöperatie kent leden, o.a. gemeente Hattem bezit certificaten.

Bestuurlijk belang:

Geen formele samenwerking, maar wel een ambtelijke afstemming.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 100 certificaten op naam in bezit met een nominale waarde van € 250 per stuk.
- *Winstuitkering:* n.v.t.

INLEIDING

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouw- en woonrijp wordt gemaakt om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven. Gronden welke buiten het grondexploitatieproces vallen worden door de Algemene Dienst beheerd.

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen, waarover het op dit terrein gaat, zijn de financiële risico's van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

ONTWIKKELINGEN

In 2022 speelt het volgende in Hattem op het gebied van grondbeleid.

Assenrade

- De grondexploitatie Assenrade is in het vierde kwartaal van 2021 afgesloten. De winst uit exploitatie is omgezet naar de reserve grondexploitaties.

Bedrijvenpark H2O

- Op Bedrijvenpark H2O wordt in totaal circa 63 ha (netto) bedrijfsgrond ontwikkeld. De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de gunstige marktsituatie van de afgelopen jaren is de verkoop van kavels goed aangetrokken. Zicht op realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28 heeft hierop ook een gunstig effect. Ook voor het Hattemse plandeel is de uitgangssituatie goed. De omliggende infrastructuur (Zuiderzeestraatweg) is aangepast en het plandeel is bouwrijp. Er is veel interesse vanuit de markt voor het terrein en diverse kavels zijn verkocht of in opties uitgegeven. In 2021 zijn ook diverse bedrijfspanden gerealiseerd op het Hattems plandeel. De verwachting is dat 2022 meerdere kavels worden verkocht, zowel op het Hattems als het Oldebroeks plandeel.

Voormalig Ijsbaanterrein

- Voor de gemeentelijke gronden van de oude ijsbaan en omgeving werd eind 2019 een nieuwe visie op de ontwikkeling vastgesteld. In 2020 is de visie uitwerkt in een Stedenbouwkundig Plan, als basis voor een bestemmingsplan. In 2021 doorlopen we de bestemmingsplanprocedure, waarna we de gronden onder voorwaarden verkopen ter realisatie van het gewenste programma. De inrichting van de openbare ruimte gebeurt in opdracht van de gemeente, op basis van een inrichtingsplan (voortvloeiend uit Steden-

bouwkundig Plan, via een interactief proces). Voor de financiële bewaking is in 2020 een gemeentelijke grondexploitatie opgesteld. Bij vaststelling van het bestemmingsplan wordt besloten of een grondexploitatie wordt geopend.

Transformatie 't Veen

- Voor de transformatie van 't Veen is gelijktijdig met de vaststelling van het Ontwikkelkader in december 2019 een gemeentelijke grondexploitatie opgesteld. De gemeente hanteert nog steeds een stimulerend-facilitair grondbeleid. De gemeentelijke kosten van de transformatie (plankosten, infrastructurele werken en de verkabeling) moeten worden gedekt door eigen middelen (voorziening), kostenverhaal o.b.v. anterieure overeenkomsten en subsidies. Voor het realiseren van het ondergronds brengen van de hoogspanningskabel willen we in het voorkeustracé het transformatieproces versnellen door enkele noodzakelijke verwervingen te plegen. Hiervoor wordt € 300.000 extra opgenomen in de projectvoorziening. Daarbij werkt de gemeente nadrukkelijk samen met marktpartijen, OHG (Ontwikkelings- en herstructurerings-maatschappij Gelderland) en de provincie Gelderland.

RISICO'S

Als algemene risico's in de grondexploitatie kunnen genoemd worden:

- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- stagnerende vraag naar grond (bijv. economische omstandigheden);
- planschadeclaims;
- milieu/bodemrisico's;
- tijdsduur/renteverliezen;
- hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien in de exploitatieberekeningen;
- gewijzigde wetgeving;
- planologische procedure wordt niet succesvol afgerond.

In de exploitatieberekeningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met deze risico's. Verder worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien om de financiële situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen en zo nodig maatregelen te nemen.

FINANCIËLE POSITIE

Voor het grondbeleid is de "bestemmingsreserve grondexploitatie" in het leven geroepen. De stand van deze reserve laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de eventuele financiële risico's dienen te worden opgevangen. Als in 2021 een complex wordt afgesloten, dan wordt het voordelige of nadelige saldo van dat complexen verrekend met deze reserve. In de Nota Reserves en Voorzieningen 2017 is als bodem voor deze reserve een percentage van 2,5% van de boekwaarde van alle grondexploitaties vastgesteld.

De stand van de Reserve grondexploitatie per 1 januari 2021 bedraagt € 321.000.

- De exploitatie van het bedrijvenpark H2O is met ingang van 2006 overgenomen door de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. (exclusief de grondaankopen).
 - Bedrijvenpark H2O
De verliesvoorziening van 2012 is bij jaarrekening 2019 op € 0,- gezet.
 - Assenrade
Dit complex wordt in Q4 2021 afgesloten.

Voor een winstneming baseert Gemeente Hattem zich op de rekenregel 'Percentage of Completion' (POC). Bij jaarrekening 2020 is er geen winstneming gedaan waardoor de stand van de "bestemmingsreserve grondexploitatie" ongewijzigd op € 321.000,- bleef staan.

- Voormalig Ijsbaanterrein

Gewijzigde BBV-regels (Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten) hieven met ingang van begrotingsjaar 2017 de balanscategorie 'Niet in exploitatie genomen gronden' op. Sindsdien is dit terrein uit de grondexploitaties sub voorraad gronden gehaald. De waarde destijds groot € 459.000,- is niet aangepast op een taxatie omdat de gronden classificeren als 'warme gronden'. Het opstellen van een grondexploitatie van de grond heeft najaar sinds 2020 de aandacht van onze beleidsafdeling.

INLEIDING

Sociaal domein*Systematiek uitkeringen sociaal domein*

Gemeenten zijn met ingang van 1 januari 2015 verantwoordelijk geworden voor de extra taken op het terrein van de jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en begeleiding naar werk. Het geldt dat daarvoor nodig is ontvingen gemeenten tot en met 2018 in het gemeentefonds via drie integratie-uitkeringen sociaal domein (Jeugd, Wmo en Participatie).

Vanaf 2019 worden alleen de integratie-uitkeringen Participatie (voor sociale werkvoorziening en re-integratie) en Voogdij / 18+ (Jeugd) nog tot het sociaal domein gerekend (zie de meicirculaire gemeentefonds 2018).

Sinds de meicirculaire 2019 is zowel de financiering als de presentatie van de 'uitkering Sociaal Domein' gewijzigd. Door het overhevelen van de integratie-uitkeringen Wmo en Jeugdhulp naar de algemene uitkering, zijn er voor deze domeinen geen totaalbedragen van de jaarlijkse uitkeringen meer beschikbaar.

Bovengenoemde feiten en ontwikkelingen maken dat het niet meer mogelijk is om voor het sociaal domein zoals dat in de gemeente Hattem is gedefinieerd, de inkomsten separaat te begroten. Alleen de integratie-uitkeringen Participatie en Voogdij / 18+ (Jeugd) worden nog als inkomsten sociaal domein geregistreerd.

Begroting 2021

Het kabinet is gemeenten voor de periode 2019 tot en met 2021 tegemoetgekomen met extra budget om hen te compenseren voor de extra groei in de jeugdzorg. In combinatie met afspraken om de transitie- en transformatiedoelen van de decentralisatie van de jeugdhulp te realiseren (totaal € 1 miljard). Deze periode is verlengd door eenmalig aanvullend € 300 miljoen beschikbaar te stellen voor het jaar 2022.

Door gemeenten in de jaren 2023 en 2024 niet te compenseren voor de extra groei in de jeugdzorg heeft de gemeente Hattem in beide jaren € 170.000 niet als '*harde uitkering gemeentefonds*' opgenomen in de begroting.

In deze jaren is er rekening mee gehouden dat het Rijk wel gaat compenseren en is jaarlijks € 170.000 als '*zachte bate*' ingeboekt. Dit is in lijn met de begrotingscirculaire 2021 van de provincie Gelderland waarin is gemeld dat gemeenten een stelpost mogen ramen. Tegelijkertijd hebben we onderkend dat de kans bestaat dat de compensatie er niet komt. Om deze reden is in de begroting 2021 in de paragraaf weerstandsvermogen een bedrag van € 170.000, zijnde 50% van € 340.000, als risico opgenomen.

Begroting 2022

Extra middelen Jeugdhulp

Het kabinet heeft besloten extra middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten voor de tekorten vanwege de jeugdzorg. Voor Hatterem gaat het in 2022 om een extra bedrag aan inkomsten van ruim € 800.000. Gemeenten hebben zich gecommitteerd aan een set aan maatregelen waarover in april 2021 afspraken zijn gemaakt met de VNG.

De compensatie is een antwoord voor de tekorten van gemeenten op dit dossier. Tegelijkertijd biedt het de mogelijkheid om vanuit de inhoud een impuls te geven aan een verbeterde jeugdhulpverlening. Daarnaast is ook de opgave om de komende jaren in gezamenlijkheid met de partners tot een vermindering van de kosten voor de jeugdhulp te komen. Dit gebeurt vanuit een Hervormingsagenda, die gezamenlijk door het Rijk, VNG en andere betrokken partijen wordt opgesteld.

Een nieuw kabinet zal moeten besluiten over de structurele financiën en noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdhulpstelsel om de jeugdzorg in de toekomst effectief en beheersbaar te houden.

De provinciaal toezichthouders hebben onderling afgesproken dat vanaf 2023 75% geraamd mag worden van de compensatiebedragen waar de Arbitragecommissie van uit gaat. De extra baten worden ingezet om de uitgaven reëel te blijven begroten (zie onder Zorgkosten jeugdhulp) en om de jeugdpreventie en jeugdhulpverlening te versterken.

De bovengenoemde stelpost van jaarlijks € 170.000 in 2023 en 2024 komt hierdoor te vervallen.

Wijziging woonplaatsbeginsel en Voogdij en 18+

Doordat per 1 januari 2022 het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet ingaat, verandert ook de verdeling van het budget voor jeugdigen met een voogdijmaatregel en jeugdigen van 18 jaar of ouder. In de huidige financieringssystematiek voor voogdij en 18+ past het budget van een gemeente zich telkens aan op het historisch zorggebruik, de zogenaamde T-2-systematiek. Hoger of lager zorggebruik vertaalt zich 2 jaar later in een hoger of lager budget. Door de wetwijziging vervalt de noodzaak om de budgetten voor voogdij en 18+ aan de hand van een historisch verdeelmodel te verdelen. De kosten voor kinderen met een voogdijmaatregel worden dan namelijk niet langer vooral door gemeenten met een voogdijinstelling gemaakt. In principe kunnen de budgetten voor voogdij en 18+ via een objectief verdeelmodel worden verdeeld. Hiertoe dient echter eerst het verdeelmodel jeugdhulp aangepast te worden. Dit loopt mee in de herijking van het Gemeentefonds die naar verwachting op 1 januari 2023 wordt ingevoerd.

Omdat de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel een jaar voorloopt op de aanpassing van het verdeelmodel, wordt voor voogdij en 18+ voor 2022 het budget nog een jaar verdeeld op basis van historisch zorggebruik (T-2 systematiek). Het nieuwe woonplaatsbeginsel wordt al wel toegepast om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de daadwerkelijke kosten. Het nieuwe woonplaatsbeginsel wordt middels een CBS-simulatie toegepast. Voor Hatterem betekent dit een verlaging van € 274.000 van het budget Voogdij en 18+. We gaan er bij het opstellen van de begroting 2022 vanuit dat deze wijziging budgetneutraal verloopt. De verwachte uitgaven worden dan ook met € 274.000 naar beneden bijgesteld.

Dit is een aannname, gebaseerd op het in het leven roepen van compensatieregelingen door het Rijk voor gemeenten die nadeel ondervinden van de overstap naar een nieuwe verdeelsystematiek. De landelijke uitvraag naar de gevolgen van de wijziging woonplaatsbeginsel wordt naar verwachting in de tweede helft van 2021 afgerond. Of dit nog gaat leiden tot veranderingen in de huidige verdeling van de integratie-uitkering Voogdij en 18+ zal te zijner tijd duidelijk worden.

Zorgkosten jeugdhulp

Ook in 2022 begroten we op basis van verwachte uitgaven. Dit doen we aan de hand van de uitgaven 2020 en de uitgaven over het eerste half jaar van 2021. We zien een stijging van de zorgkosten. Deze stijging relateren we met name aan de coronapandemie, die veel gevolgen voor jongeren heeft (gehad).

De tarieven worden per 1 januari 2022 weer geïndexeerd en daarnaast gaan er vanaf 2022 nieuwe tarieven gelden voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering als gevolg van de nieuwe raamovereenkomst voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (zie Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming).

De verwachting is dat de stijging van de zorgkosten in 2022 afvlakt, vanwege de uitzonderlijke coronaperiode die we (hopelijk) achter ons hebben liggen. Door de forse inzet op de preventie en de samenwerking met verschillende ketenpartners gaan we voor de komende jaren weer uit van een jaarlijkse besparing van € 50.000 op het ZIN-budget. Het PGB-budget blijft ongewijzigd.

Door zowel volume- als prijsontwikkelingen in alle drie domeinen maar ook door toenemende loon- en overheadkosten binnen de gemeente zelf, zien we de lasten stijgen.

Vanwege BBV-voorschriften worden vanaf 2017 uitsluitend de directe personele kosten op de producten geboekt, maar het overhead-deel van het uurtarief niet meer. De overheadkosten worden extra-comptabel berekend.

Begroting Sociaal domein naar kostensoorten en per domein

	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>
Direct	4.359.799	4.313.563	4.229.744	4.179.381
Uitvoering	329.500	304.500	279.500	279.500
Personeel	589.316	573.066	573.066	573.066
Overhead	400.000	400.000	400.000	400.000
Totaal lasten	5.678.615	5.591.129	5.482.310	5.431.947

	<u>2022</u>	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>
Participatie	1.049.597	1.042.926	1.008.413	1.007.347
Wmo	1.476.532	1.470.717	1.471.411	1.472.114
Jeugd	2.752.486	2.677.486	2.602.486	2.552.486
Overhead	400.000	400.000	400.000	400.000
Totaal lasten	5.678.615	5.591.129	5.482.310	5.431.947

Reserve Sociaal domein

De stand van de reserve sociaal domein ultimo 2020 was € 528.000. Met de onderverdeling Wtcg € 89.500 en MO/BW € 438.500. In de primaire begroting 2021 is een onttrekking geraamd van € 37.000 bij MO/BW. In de voorjaarsnota 2021 is een toevoeging geraamd van € 16.000. In september 2021 is een bedrag van afgerond € 135.500 ontvangen van de centrumgemeente Apeldoorn betreffende afrekeningen MO/BW tot en met 2020 van de regionale samenwerking Oost-Veluwe. In de najaarsnota 2021 zal worden voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de reserve sociaal domein MO/BW.

Met de bovengenoemde mutatie erbij, bedraagt de stand van deze reserve ultimo 2021 dan voor MO/BW afgerond € 553.000 en € 89.500 voor Wtcg. De reserve sociaal domein telt niet mee voor de bepaling van het weerstandsvermogen.

In de primaire begroting 2022 zijn er geen reservemutaties geraamd.

Uitgangspunten en aannames

Sinds 2015 is er sprake van het 'hekje om het sociaal domein'. In de kern wordt hiermee bedoeld dat de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld voor uitvoering van de taken die voortvloeien uit de Wmo, de Jeugdwet en Participatie (WSW e.d.) ook hiervoor worden ingezet.

Samengevat zijn de volgende punten van belang bij de begroting sociaal domein:

- Door opname van het overgrote deel van de integratiebudgetten sociaal domein in de algemene uitkering is er vanaf 2020 geen inzicht meer in de uitkering sociaal domein. Noch in het totaal, noch in de uitkering per domein (met uitzondering van Participatie). De jaarlijkse loon- en prijsindexatie van het algemene deel Wmo en jeugdhulp wordt niet per gemeente verbijzonderd in de circulaires gemeentefonds;
- De compensatie voor kosten jeugdhulp vanaf 2023 is niet in de septembercirculaire 2021 gemeentefonds opgenomen, maar de berekende bedragen mogen wel voor 75% als stelpost worden begroot. Wel onder vermindering van de stelpost uit de begroting 2021 voor de jaren 2023-2025;

- Gelet op de bovengenoemde ontwikkelingen in de financiering van het sociaal domein rapporteren we bij de begroting en de jaarrekening op hoofdlijnen over de lasten. Zodat we de historische ontwikkeling daarvan kunnen volgen.
- We begroten de lasten reëel en leggen hier verantwoording over af;
- Er is geen reserve sociaal domein voor het deel Wmo en Jeugdzorg. Voor Wtcg en MO/BW wordt de reserve wel aangehouden.

MEERJARENRAMING 2023 T/M 2025

BIJLAGEN

Pag. 2	Overzicht van baten en lasten 2020 t/m 2025
Pag. 3	Toelichting overzicht van baten en lasten 2020 t/m 2025
Pag. 5	Overzicht van incidentele baten en lasten
Pag. 6	Overzicht structureel begrotingssaldo 2022-2025
Pag. 7	Meerjareninvesteringsprogramma (MIP)
Pag. 21	Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen
Pag. 23	Toelichting meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen

Overzicht van baten en lasten 2020 t/m 2025

Programma	Omschrijving	Rekening 2020			Begroting na wijziging 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma's:																			
1	Sociaal sterk	4.349	255	4.094	4.436	197	4.239	4.593	188	4.405	4.485	189	4.296	4.808	191	4.617	4.700	192	4.508
	1a - opgroeien en ontwikkelen	4.693	3.028	1.665	4.312	2.231	2.081	3.933	1.872	2.061	3.916	1.872	2.044	3.878	1.872	2.006	3.852	1.872	1.980
	1b - werk	2.877	210	2.667	3.331	88	3.243	3.283	72	3.211	3.284	72	3.212	3.281	72	3.209	3.281	72	3.209
	1c - zorg	2.419	553	1.866	1.793	183	1.610	1.782	124	1.658	1.785	122	1.663	1.860	123	1.737	1.857	123	1.734
	1d - welzijn en sport	1.822	1.018	804	2.322	854	1.468	1.789	1.782	7	1.398	671	727	1.433	852	581	1.396	622	774
2	Wonen, werken en recreëren	2.254	1.763	491	715	282	433	1.022	337	685	560	154	406	557	216	341	548	159	389
	2a - ruimtelijke ontwikkeling	4.359	866	3.493	4.439	584	3.855	4.641	510	4.131	4.858	539	4.319	4.935	516	4.419	5.092	516	4.576
	2b - economische ontwikkeling	2.394	194	2.200	2.419	164	2.255	2.576	164	2.412	2.512	88	2.424	2.410	9	2.401	2.377	9	2.368
	2c - fysieke leefomgeving	219	149	70	229	164	65	238	166	72	238	168	70	238	171	67	238	173	65
	2d - sociale leefomgeving	4.944	478	4.466	5.320	142	5.178	4.906	169	4.737	4.636	169	4.467	4.689	169	4.520	4.697	167	4.530
3	Besturen en organiseren	30.330	8.514	21.816	29.316	4.889	24.427	28.763	5.584	23.379	27.672	4.044	23.628	28.089	4.191	23.898	28.038	3.905	24.133
	3a - netwerken en besturen																		
	3b - dienstverlening																		
	3c - financiën																		
	3d - gemeentelijke organisatie																		
4	Bedrijfsvoering																		
	4a - overheid																		
	Subtotaal programma's	445	22.868	-22.423	548	23.134	-22.586	536	24.179	-23.643	586	24.150	-23.564	696	24.627	-23.931	919	25.130	-24.211
Algemene dekkingsmiddelen:																			
	- Lokale heffingen	277	6.050	-5.773	273	6.196	-5.923	273	6.026	-5.753	273	6.217	-5.944	273	6.498	-6.225	273	6.646	-6.373
	- Algemene uitkering		15.242	-15.242		15.468	-15.468		17.059	-17.059		16.854	-16.854		17.060	-17.060		17.435	-17.435
	- Integrale uitkering sociaal domein		1.276	-1.276		1.208	-1.208		893	-893		866	-866		846	-846		826	-826
	- Dividend		285	-285		1	-247	1	186	-185		1	-197	1	208	-207		1	208
	- Saldo van de financieringsfunctie		168	15	153	274	15	262	15	247		312	15	297	422	15	407	645	15
	- Overige algemene dekkingsmiddelen																		
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	6	6	-12	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
	Onvoorziene uitgaven																		
	Heffing vennootschapsbelasting (VPE)																		
	Begrooft totaal saldo van baten en lasten	30.769	31.382	-613	29.880	28.023	1.857	29.315	29.563	-248	28.274	28.194	80	28.801	28.818	-17	28.973	29.035	-62
Toevoeging/onttrekking aan reserves:																			
1	Sociaal sterk																		
	1a - opgroeien en ontwikkelen																		
	1b - werk																		
	1c - zorg																		
	1d - welzijn en sport																		
2	Wonen, werken en recreëren																		
	2a - ruimtelijke ontwikkeling																		
	2b - economische ontwikkeling																		
	2c - fysieke leefomgeving																		
3	Besturen en organiseren																		
	3a - netwerken en besturen																		
	3b - dienstverlening																		
	3c - financiën																		
	3d - gemeentelijke organisatie																		
4	Bedrijfsvoering																		
	4a - overheid																		
	Exploitatiesaldo	927	21	-927	660	155	-155	192	-25	-192	74	15	-15	224	15	-15	67	15	-15
	Totaal mutaties reserves	1.468	855	613	1.087	2.944	-1.857	692	444	248	158	238	-80	369	352	17	181	119	62
	Begrooft resultaat	32.237	32.237		30.967	30.967		30.007	30.007		28.432	28.432		29.170	29.170		29.154	29.154	

* Resultaat 2022 na bestemming bedraagt € 188.700 positief. Weergave in overzicht is veroorzaakt door afronding op duizendtallen.

Begrotingsrichtlijnen 2022

Voor die instellingen waarmee meerjarige subsidie-afspraken zijn gemaakt is het niet nodig richtlijnen te verstrekken. Het subsidiebedrag ligt immers vast in het contract.

Voor de overige instellingen is in de basis rekening gehouden met een indexering van 1,4%.

Als gemeente ontvangen we uit het gemeentefonds een compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Deze indexatie compenseert (voor een deel) de stijgende kosten die organisaties hebben om de activiteiten te organiseren die de gemeente van hen vraagt.

De ramingen voor 2022, gebaseerd op het takenpakket 20201 zijn gebaseerd op de ramingen voor 2021. Wel zijn conform de gevolgde methode van de laatste jaren de ramingen ten behoeve van diensten door derden en overige materiële kosten gestegen. Per geval is, onder andere op basis van de laatst bekende rekeningcijfers, afgewogen of de bijstelling noodzakelijk is om het huidige voorzieningsniveau te handhaven.

Belastingvoorstellen 2022

In de begroting 2022 zijn de volgende tariefsverhogingen verwerkt. De tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing worden in een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd.

Uitgangspunten van de tarieven van de lokale heffingen zijn: <ul style="list-style-type: none">• kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing, leges, begraafrechten, precario-rechten en rioolheffing.	
<ul style="list-style-type: none">• de leges	1,4%
<ul style="list-style-type: none">• de bouwleges (tarief omgevingsvergunning):	1,4%
<ul style="list-style-type: none">• de afvalstoffenheffing De onderbouwing van de tarieven voor afvalstoffenheffing is weergegeven in bijlage 1.	1,4%
<ul style="list-style-type: none">• de onroerende zaakbelastingen	1,4%
<ul style="list-style-type: none">• de rioolheffing Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketenplan WHOEN, wordt tot en met 2023 de rioolheffing jaarlijks met 2,5% verhoogd. Van 2024 tot en met 2032 is er sprake van een jaarlijkse verhoging van 1,9% van de rioolheffing. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage (1,4% voor 2022).	1,4% + 2,5%
<ul style="list-style-type: none">• de begrafenisrechten Rekening houdend met het door de raad gewenste kostendekkingspercentage van 70% stijgen de tarieven van begraafrechten uitsluitend met de index van 1,4%.	1,4%
<ul style="list-style-type: none">• de toeristenbelasting De geraamde opbrengst toeristenbelasting 2022 is gebaseerd op het bij de begroting 2020 vastgestelde tarief van € 1,95 per persoon per overnachting. Bij de behandeling van de begroting 2020 is door de raad gevraagd naar de mogelijkheden van tariefdifferentiatie. Het onderzoek hiernaar is inmiddels afgerond. De definitieve uitwerking vindt plaats voor vaststelling van de belastingverordening die plaats vindt in de raadsvergadering van december 2021.	€ 1,95 pppo

<p>De verwachting is dat het lage tarief wordt bepaald op € 1,50 respectievelijk € 2,40 voor het hoge tarief per persoon per overnachting. Voor de begroting 2022 en verder is nog met een gewogen gemiddeld tarief van € 1,95 per persoon per overnachting (pppo) gerekend.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • de forensenbelasting 	1,4%
<ul style="list-style-type: none"> • de precariorechten De opbrengsten van de terrassen en standplaatsen zijn geïndexeerd. De heffing op kabels en leidingen is per 1 januari 2022 komen te vervallen conform de wettelijke bepalingen. 	1,4%
<ul style="list-style-type: none"> • de reclamebelasting De tarieven zijn gebaseerd op de begroting 2022 van het ondernemersfonds. 	
<ul style="list-style-type: none"> • de tarieven voor de overdekte accommodaties 	1,4%

Overzicht incidentele baten en lasten

(o.g.v. artikel 19 BBV (begroot) en artikel 28 BBV (rekening))

Progr.	Omschrijving	2022			2023			2024			2025		
		Primaire begroting			Primaire begroting			Primaire begroting			Primaire begroting		
		Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.
LASTEN													
<i>Programma's:</i>													
1	<u>Sociaal sterk</u>												
- 1a	opgroeien en ontwikkelen	7.085											
- 1b	werk	9.750											
- 1c	zorg	16.500			10.000								
2	<u>Wonen, werken en recreëren</u>												
- 2a	ruimtelijke ontwikkeling	334.600											
- 2b	economische ontwikkeling	228.400											
- 2c	fysieke leefomgeving	11.000											
3	<u>Besturen en organiseren</u>												
- 3c	financiën (verrekening reserves)	500.000			54.600			115.600			58.200		
4	<u>Bedrijfsvoering</u>												
- 4a	bedrijfsvoering	573.947											
	Totaal incidentele lasten	<u>1.681.282</u>			<u>64.600</u>			<u>115.600</u>			<u>58.200</u>		
BATEN													
<i>Programma's:</i>													
1	<u>Sociaal sterk</u>												
- 1d	welzijn en sport	3.963											
2	<u>Wonen, werken en recreëren</u>												
- 2a	ruimtelijke ontwikkeling	1.259.669			48.500			209.500			48.500		
- 2b	economische ontwikkeling				54.600			115.600			58.200		
3	<u>Besturen en organiseren</u>												
- 3c	financiën (verrekening reserves)	228.400											
4	<u>Bedrijfsvoering</u>												
- 4a	bedrijfsvoering	76.155											
	Totaal incidentele baten	<u>1.568.187</u>			<u>103.100</u>			<u>325.100</u>			<u>106.700</u>		
TOELICHTING													
		Primaire begroting			Primaire begroting			Primaire begroting			Primaire begroting		
		Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.
	vrijval van de kapitaallasten	pm	pm		pm	pm		pm	pm		pm	pm	
	reservering mbt voorgenomen investeringen (MIP)	pm	pm		pm	pm		pm	pm		pm	pm	
	mutatie bedragen t.o.v. begroting 2022												
570202	Extra inzet t.b.v. preventief jeugdbeleid	7.085											
560103	Advieskosten ingeleend personeel exploitatie	9.750											
567000	Bijdrage Hospice	10.000			10.000								
567000	Advieskosten ingeleend personeel exploitatie	6.500											
550003	Subsidie Rijksmonument		3963										
550204	Subsidie Rijksmonument		2.169										
580001	Anterieure ovk m.b.t. Buitengebied etc		350.000										
580101	Leges ivm realisatie bouwplannen		407.500		48.500			209.500			48.500		
580101	Overheveling leges 2021-2022		500.000	res									
570502	Advieskosten voor milieu	45.500											
580001	Advieskosten ontwikkeling huisvesting	80.925											
580002	Advieskosten t.b.v. omgevingswet	188.175											
580102	Inhuur derden t.b.v. volkshuisvesting	20.000											
530102	Verwachte opbrengsten 't Veen	228.400		res	54.600	res		115.600	res		58.200	res	
520101	Advieskosten verkeersveiligheid	11.000											
596001	Anterieure ovk 2021-2022	500.000											
596001	Mutatie project 't veen		228.400		54.600			115.600			58.200		
601002	Pers. informatie/doorontwikkeling organisatie	110.000											
601002	Extra kosten i.v.m. Corona	20.837											
605100	Advieskosten ingeleend personeel exploitatie	443.110	76.155										
	Totaal:	<u>1.681.282</u>	<u>1.568.187</u>		<u>64.600</u>	<u>103.100</u>		<u>115.600</u>	<u>325.100</u>		<u>58.200</u>	<u>106.700</u>	
	Saldo geraamde incidentele baten en lasten:		<u>113.095</u>			<u>-38.500</u>			<u>-209.500</u>			<u>-48.500</u>	

Zie voor nadere specificatie 'Totaaloverzicht LIAS begroting 2022'

Presentatie van het structureel begrotingsaldo 2022-2025

	2022			2023			2024			2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 -	13.592	2.256	-11.336	13.469	2.254	-11.215	13.827	2.257	-11.570	13.690	2.259	-11.431
Programma 2 -	7.452	2.629	-4.823	6.816	1.364	-5.452	6.925	1.584	-5.341	7.036	1.297	-5.739
Programma 3 -	2.814	330	-2.484	2.750	256	-2.494	2.648	180	-2.468	2.615	182	-2.433
Totaal van de programma's	23.858	5.215	-18.643	23.035	3.874	-19.161	23.400	4.021	-19.379	23.341	3.738	-19.603
Algemene dekkingsmiddelen	536	24.179	23.643	586	24.150	23.564	696	24.627	23.931	919	25.130	24.211
Overhead	4.907	169	-4.738	4.636	170	-4.466	4.689	169	-4.520	4.697	167	-4.530
Vennootschapsbelasting			0			0			0			0
Onvoorziene uitgaven	16	0	-16	16	0	-16	16		-16	16		-16
Subtotaal	29.317	29.563	246	28.273	28.194	-79	28.801	28.817	16	28.973	29.035	62
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	500	444	-56	84	238	154	145	352	207	114	119	5
Geraamd resultaat (begrotingsaldo na bestemming)	29.817	30.007	190	28.357	28.432	75	28.946	29.169	223	29.087	29.154	67
Incidentele baten en lasten	1.181	1.340	-159	10	103	-93	0	325	-325	0	106	-106
Incidentele baten en lasten (reserves)	500	228	272	55	55	0	116	116	0	58	58	0
Structureel begrotingsaldo			303			37			14			19
Structurele baten en lasten	28.136	28.223	87	28.263	28.091	-172	28.801	28.492	-309	28.973	28.929	-44
Structurele mutaties reserves	0	216	216	29	238	209	29	352	323	56	119	63
	95,17%	96,20%	1,02%	100,35%	100,48%	0,13%	100,05%	100,09%	0,05%	99,98%	100,04%	0,07%

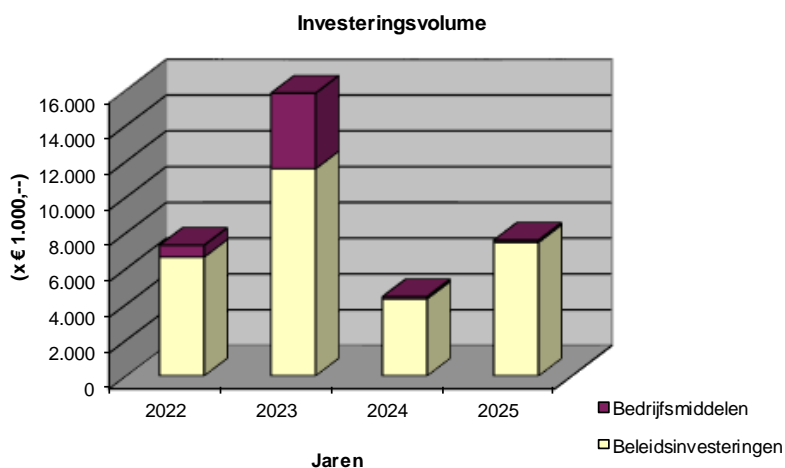
MEERJARENINVESTERINGSPROGRAMMA (MIP)
2022 TOT EN MET 2025

GEMEENTE HATTEM

Investeringsstaat (als bedoeld in het "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) 2011.

1. In deze staat zijn per programma de voorgenomen investeringen opgenomen voor de periode 2022 tot en met 2025 en later.
2. Het meerjareninvesteringsprogramma kent een categoriale indeling voor wat betreft de beslissingsbevoegdheid.
Programma 1, 2 en 3:
 - **raad**: de beslissingsbevoegdheid ligt bij de raad als de investering betrekking heeft op nieuw of verandering van het beleid. De "burgergevoeligheid" en dus ook de politieke opvattingen zijn van invloed op de te maken keuze.
 - **college**: met betrekking tot het opvoeren en wijzigen van investeringen ter continuering van het beleid.Programma 4:
 - **secretaris**: met betrekking tot de vervanging van investeringen waarvan de omvang en soort gelijkwaardig blijft. Grotendeels gaat het hier om de vervanging van bedrijfsmiddelen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.
3. Voor de berekening van de kapitaallasten is een rentepercentage van 1,5 gehanteerd. Voor ICT investeringen zijn de uitgangspunten gebaseerd op afschrijvingsrichtlijnen zoals opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling BVO.
4. De uit de investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden rechtstreeks verantwoord op de beleidsvelden. Eventueel vindt dekking van de kapitaallasten plaats uit gevormde reserves.
5. Op basis van de Financiële verordening gemeente Hattem 2019 worden activa met uitzondering van gronden afgeschreven vanaf 1 januari na het jaar van ingebruikname (bijlage afschrijvingsbeleid bij artikel 9)
6. Investeringsvolume. Dit bedraagt voor de jaren:

	Bedrijfsmiddelen		Totaal:
2022	6.645	661	7.306
2023	11.586	4.221	15.807
2024	4.304	122	4.426
2025	7.467	122	7.589
Totaal:	<u>30.002</u>	<u>5.126</u>	<u>35.128</u>

Investeringsprogramma 2022 t/m 2025:

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief	jaar	directe kstn.	totaal	dekking	dekking t.l.v.
				€	100	verv.	investering		
P1			Sociaal sterk						
			- Nog uit te voeren werken 2021	3.200		97.455	100.655		
			- Programma 2022 t/m 2025	34.000		15.388.225	15.422.225		
			totaal:	37.200		15.485.680	15.522.880		
P2			Wonen, werken en recreëren						
			- Nog uit te voeren werken 2021	897.800		1.115.000	2.012.800	891.800	
			- Programma 2022 t/m 2025	1.351.800		11.106.900	12.458.700	323.000	
			totaal:	2.249.600		12.221.900	14.471.500	1.214.800	
P3			Besturen en organiseren						
			- Nog uit te voeren werken 2021			8.000	8.000		
			- Programma 2022 t/m 2025						
			totaal:			8.000	8.000		
P4			Bedrijfsvoering						
			- Nog uit te voeren werken 2021			204.603	275.072		
			- Programma 2022 t/m 2025	10.400		5.221.210	4.851.320		
			totaal:	10.400		5.425.813	5.126.392		
Totaal uren inzet personeel 2022:				5.510					
Generaal totaal:				2.297.200		33.141.393	35.128.772	1.214.800	
Budget 2022 op basis van Investeringsprogramma MJB 2021 (inv.ruimte + riolering)									
totale overschrijding beschikbare ruimte									

Dekking in exploitatie:

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente ICT: 1 %				overige expl.		toelichting
			2022	2023	2024	2025	2026	lasten gn	
100.655		8.220	8.220						
15.422.225		627.719		2.560	341.159		280.000		
15.522.880		635.939	8.220	2.560	341.159		280.000		
1.121.000		53.548	5.215		48.333				
12.135.700		556.122		88.949	146.981	179.092	50.895		
13.256.700		609.671	5.215	88.949	195.314	179.092	50.895		
8.000		440	440						
8.000		440	440						
275.072		31.308	31.308						
4.851.320		306.683		38.411	243.359	12.457	12.457		
5.126.392		337.991	31.308	38.411	243.359	12.457	12.457		
33.913.972	1.584.040	45.183	129.920	779.832	191.548	343.352			
		-226.948	-631.839	-191.984	-100.153				
		-181.765	-501.919	587.848	91.395				
		-181.765	-683.684	-95.836	-4.441			(Exclusief verrekeningen met reserves)	

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief € 100	jaar verv.	directe kstn. investering	totale investering	dekking	dekking t.l.v.
2021									
Nog uit te voeren werken:									
21.01.02	D104	150	- waterinstallatie (boiler) Spoorstraat	1.600	2021	10.000	11.600		res. ondh.geb.
21.01.03	D104	150	- verwarmingsinstallaties Spoorstraat	1.600	2021	8.800	10.400		res. ondh.geb.
21.01.04	D104	150	- verlichtingsarmatuur De Hunze		2021	19.645	19.645		res. ondh.geb.
21.01.05	D104	150	- groepenkast De Hunze		2021	6.050	6.050		res. ondh.geb.
21.01.06	D104	150	- plafondafwerking houtendelen De Hunze		2021	29.237	29.237		res. ondh.geb.
21.01.07	D104	150	- boilers vervangen De Hunze		2021	7.591	7.591		res. ondh.geb.
21.01.08	A105	135	- vervanging terreinverharding kinderopvang Partou		2021	16.132	16.132		res. ondh.geb.
				3.200		97.455	100.655		
2022									
22.01.01	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster I	34.000	2022		34.000		
22.01.02	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster II - voorbereidingskrediet		2022	150.000	150.000		
22.01.03	D105	120	- onderhoudswerkzaamheden Anton Pieckmuseum - voorber.krediet		2022	30.000	30.000		res. ondh.geb.
				34.000		180.000	214.000		
2023									
23.01.01	D103	140	- machine nr. 54 Cirkelmaaier Major (sportvelden)		2023	12.500	12.500		
23.01.02	D103	140	- machine nr. 27 John Deere E35		2023	60.000	60.000		
23.01.03	D103	140	- machine nr. 55 Ventilatiemachine/schudfrees - sportvelden		2023	7.450	7.450		
23.01.04	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster I		2023	8.178.275	8.178.275		
23.01.05	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster II - voorbereidingskrediet bouwheer		2023	560.000	560.000		
						8.818.225	8.818.225		
2024									
24.01.01					2024				
2025									
25.01.01	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster II		2025	6.290.000	6.290.000		
25.01.02	A102	120	- integraal kindcentrum (IKC) cluster III - voorbereidingskrediet		2025	100.000	100.000		
						6.390.000	6.390.000		
				37.200		15.485.680	15.522.880		
mutatie t.o.v. begrotingsjaar									
mutatie t.o.v. vorig jaar									

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente: 1,5 %				overige expl. lasten	toelichting
			2022	2023	2024	2025	2026	
11.600	15	947	947					
10.400	15	849	849					
19.645	15	1.604	1.604					
6.050	15	494	494					
29.237	15	2.388	2.388					
7.591	15	620	620					
16.132	15	1.317	1.317					
100.655		8.220	8.220					
34.000	40	1.360		1.360				
150.000	40	6.000					6.000	
30.000	40	1.200		1.200				
214.000		8.560		2.560			6.000	
12.500	6	2.271			2.271			
60.000	6	10.900			10.900			
7.450	10	857			857			
8.178.275	40	327.131			327.131			
560.000	40	22.400					22.400	
8.818.225		363.559			341.159		22.400	
6.290.000	40	251.600					251.600	
100.000	40	4.000						
6.390.000		255.600					251.600	
15.522.880		635.939	8.220	2.560	341.159		280.000	
				-5.660	332.938	-8.220	271.780	
				-5.660	338.599	-341.159	280.000	

MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve

Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Investering start in 2022 met een verwachte doorlooptijd in 2023.
Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Verwachting is dat de voorbereiding voor realisatie van het tweede cluster start in 2022. Verwachte realisatie 2025.
Rapport M. Westerink - asbestrapportage en klimaatonderzoek

Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Investering start in 2022 met een verwachte doorlooptijd in 2023. Bedrag verlaagd met 2e voorbereidingskrediet.
Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Verwachting is dat de voorbereiding voor realisatie van het tweede cluster start in 2022/2023. Verwachte realisatie 2025.

Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Verwachting is dat de voorbereiding voor realisatie van het tweede cluster start in 2022. Verwachte realisatie 2025.
Op basis van het concept onderwijshuisvestingsplan. Verwachting is dat de voorbereiding voor realisatie van het derde cluster start in 2025. Verwachte realisatie 2030.

Programma 2
Wonen, werken en recreëren

Investeringsprogramma 2022 t/m 2025:

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief € 100	jaar verv.	directe kstn. investering	totale investering	dekking	dekking t.l.v.
2021									
Nog uit te voeren werken:									
20.02.18	C206	150	- parkeergarage ventilatie/luchtbehandeling 2020	6.000	2021	15.000	21.000		res. ondh.geb.
20.02.26	B201	191500	- herontwikkeling locatie 't Veen - overlopend actief 2020	377.200	2021		377.200	377.200	anterieure ovk.
20.02.27	A202	191500	- woonzorgzone voormalig IJbaanterrein - overlopend actief / grex. 2020	233.800	2021		233.800	233.800	anterieure ovk.
21.02.11	B201	191500	- herontwikkeling locatie 't Veen - overlopend actief	173.600	2021		173.600	173.600	anterieure ovk.
21.02.14	A202	191500	- woonzorgzone voormalig IJbaanterrein - overlopend actief / grex.	107.200	2021		107.200	107.200	anterieure ovk.
21.02.16	C201	170	- DPRA Maatregelen 2021		2021	100.000	100.000		rioolrecht
21.02.17	C206	360	- Bijdrage afslag A28 / H2O		2021	1.000.000	1.000.000		
				897.800		1.115.000	2.012.800	891.800	
2022									
22.02.01	C206	135	- herinrichting binnenstad Fase II voorbereiding en uitvoering - wegen	30.400	2022		30.400		
22.02.02	C201	170	- herinrichting binnenstad Fase II voorbereiding en uitvoering - AWP	121.600	2022		121.600		rioolrecht
22.02.03	C207	135	- uitvoering beleidsplan openbare verlichting - 2022 - Masten	2.500	2022	6.200	8.700		
22.02.04	C207	135	- uitvoering beleidsplan openbare verlichting - 2022 - Armaturen	5.000	2022	40.600	45.600		
22.02.05	C201	170	- AWP 2021 / 2022 - vervanging riool Rijnstraat e.o. 2/3	238.200	2022	1.750.000	1.988.200		rioolrecht
22.02.06	C206	135	- reconstructie wegen 2022 - Rijnstraat e.o. 1/3	98.100	2022	787.500	885.600		
22.02.07	C202	160	- vervanging speelvoorzieningen 2022	2.000	2022	22.500	24.500		
22.02.08	C201	170	- DPRA Maatregelen 2022		2022	100.000	100.000		rioolrecht
22.02.09	B201	191500	- herontwikkeling locatie 't Veen - overlopend actief	132.000	2022		132.000	132.000	anterieure ovk.
22.02.10	A202	191500	- woonzorgzone voormalig IJbaanterrein - overlopend actief / grex.	111.000	2022		111.000	111.000	anterieure ovk.
22.02.11	C203	150	- machine nr. 8 Fiat Doblo Worker (afval)	300	2022	45.000	45.300		afval
22.02.12	C203	150	- machine nr. 9 Fiat Doblo (afval)	300	2022	60.000	60.300		afval
22.02.13	C201	150	- machine nr. 40 Rioolontstopper - waterhuishouding	300	2022	15.000	15.300		rioolrecht
22.02.14	C200	150	- machine nr. 3 Mercedes - groen / plantsoenen	300	2022	27.600	27.900		
22.02.15	A017	150	- machine nr. 1 MAN knipperauto	700	2022	140.000	140.700		
22.02.16	C209	180	- begraafplaats aanleg uitbreidingsgebied 2en3	5.000	2022	45.000	50.000		
22.02.17	C209	180	- begraafplaats zicht ontnemende groensingel	1.500	2022	6.000	7.500		
22.02.18	C201	170	- mechanische riolering iom beleids en beheerplan water en riolering		2022	200.000	200.000		rioolrecht
22.02.19	C206	135	- herinrichting de Bleek 2021	16.000	2022	200.000	216.000		
				765.200		3.445.400	4.210.600	243.000	

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente: 1,5 %				overige expl. lasten	toelichting
			2022	2023	2024	2025	2026	
21.000	15	1.715	1.715					
	30							
	30							
	30							
100.000	50	3.500	3.500					
1.000.000	30	48.333			48.333			
1.121.000		53.548	5.215		48.333			
30.400	30	1.469		1.469				
121.600	50	4.256		4.256				
8.700	40	348		348				
45.600	15	3.724		3.724				
1.988.200	50	69.587	6.959	41.752	20.876			
885.600	30	42.804	4.280	25.682	12.841			
24.500	15	2.001		2.001				
100.000	50	3.500		3.500				
	30							
	30							
45.300	6	8.230		8.230				
60.300	6	10.955		10.955				
15.300	10	1.760		1.760				
27.900	6	5.069		5.069				
140.700	10	16.181		16.181				
50.000	30	2.417		2.417				
7.500	30	363		363				
200.000	50	7.000		7.000				
216.000	30	10.440		10.440				
3.967.600		190.101	88.949	67.435	33.717			

MJOP - Meerjarenonderhoudsplanning gebouwen. Dekking uit reserve
 Concretiseren van het ontwikkelperspectief naar uitvoeringsprogramma's op deelgebieden.
 Zie voor verdere toelichting tekst programma 2, Ruimtelijke Ordening
 Inbrengen in te openenen grondexploitatie dan wel kosten dekken uit het aangaan van
 anterieure overeenkomst.
 Concretiseren van het ontwikkelperspectief naar uitvoeringsprogramma's op deelgebieden.
 Zie voor verdere toelichting tekst programma 2, Ruimtelijke Ordening
 Inbrengen in te openenen grondexploitatie dan wel kosten dekken uit het aangaan van
 anterieure overeenkomst.
 Afvalwaterketenplan
 Bijdrage aan activa in eigendom van derden. Bestemmingsreserve komt te vervallen.
 Realisatie van de werkzaamheden 2023. Afschrijvingslast ingaande 2024.

Urenraming personele inzet 2022
 Urenraming personele inzet 2022
 Op basis van beleidsplan openbare verlichting 2012. Vervangingen op basis van nog verder
 uit te werken uitvoeringsplan.
 Op basis van beleidsplan openbare verlichting 2012. Vervangingen op basis van nog verder
 uit te werken uitvoeringsplan.
 AWP voorbereiding 2021/2022 10% uitvoering 2023 60% en 2024 30%
 Reconstructie wegen 2022 (geen bedrag in rap wegbeheer 2017) ca. 35000m2 wegen is
 ouder dan 60 jaar ---> reconstructie = 2,5mljn of totale oppervlakt wegen = 1506340 m2 / 60
 = 1,8 mln per jaar vooralsnog 1.000.000 opnemen in MJOP Voorbereiding 2021 10%,
 uitvoering 2022 60% en 2023 30%
 Vervanging o.b.v. speelruimtenota.
 Afvalwaterketenplan
 Concretiseren van het ontwikkelperspectief naar uitvoeringsprogramma's op deelgebieden.
 Zie voor verdere toelichting tekst programma 2, Ruimtelijke Ordening
 Inbrengen in te openenen grondexploitatie dan wel kosten dekken uit het aangaan van
 anterieure overeenkomst.
 Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
 Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
 Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
 Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
 Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.

Betreft uren van het in 2021 beschikbaar gestelde krediet.

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief € 100	jaar verv.	directe kstn. investering	totale investering	dekking	dekking t.l.v.
2023									
23.02.02	C202	160	- vervanging speelvoorzieningen 2023		2023	21.100	21.100		
23.02.03	B201	191500	- herontwikkeling locatie 't Veen - overlopend actief	80.000	2023		80.000	80.000	anterieure ovk.
23.02.04	C206	135	- groot onderhoud Hilsdijk (bibekom) en Waalstraat (tot Vechtstraat)	34.000	2023	340.000	374.000		
23.02.05	C206	135	- Nieuweweg/Apeldoornseweg		2023	1.200.000	1.200.000		
23.02.06	C201	170	- DPRA Maatregelen 2023		2023	100.000	100.000		rioolrecht
23.02.07	C206	135	- geldersedijk hoofdrijbaan binnen de kom aanpassen profiel voor 50km	15.000	2023	150.000	165.000		
23.02.08	C206	135	- fietsverbinding Hessenweg-prinses Christinalaan (beton)	7.500	2023	75.000	82.500		
23.02.09	C206	135	- kruispunt verbeteren A50/Hessenweg/Keizersweg	25.000	2023	250.000	275.000		
23.02.10	C206	135	- parkeren Sportvelden (uitbreiding verbetering)	10.000	2023	100.000	110.000		
23.02.11	C206	135	- groot onderhoud Oude Kerkweg (weginspectie)	5.000	2023	50.000	55.000		
23.02.12	C206	135	- hilsdijk rotonde tot bebouwdekom	20.000	2023	200.000	220.000		
23.02.13	C209	180	- vervangen bomen begraafplaats	1.500	2023	8.000	9.500		
23.02.14	C201	170	- mechanische riolering iom beleids en beheerplan water en riolering		2023	175.000	175.000		rioolrecht
				198.000		2.669.100	2.867.100	80.000	
2024									
24.02.01	C201	170	- AWP 2024 / 2026 - verbetering riool Lageland e.o. 2/3	169.400	2024	1.524.600	1.694.000		rioolrecht
24.02.02	C206	135	- reconstructie wegen 2025 Lageland e.o. 1/3	84.700	2024	762.300	847.000		
24.02.03	C206	150	- machine nr. 6 Tandemasser		2024	6.500	6.500		
24.02.06	C201	170	- DPRA Maatregelen 2024		2024	100.000	100.000		rioolrecht
24.02.07	C206	135	- apeldoornseweg binnen de bebouwdekom (GVVP) + 80 naar 60l		2024	1.080.000	1.080.000		
24.02.08	C206	135	- fietspad Vuurtsteenbergtot Vijzelpad	9.000	2024	90.000	99.000		
24.02.09	C206	135	- reconstructie wegen 2024 (nader bepalen inspectie najaar2021)	35.500	2024	355.000	390.500		
24.02.10	C201	170	- mechanische riolering iom beleids en beheerplan water en riolering		2024	87.000	87.000		rioolrecht
				298.600		4.005.400	4.304.000		
2025									
25.02.01	C206	135	- reconstructie wegen 2025 (nader bepalen op inspecties 2023 en 2024	90.000	2025	900.000	990.000		
25.02.02	C201	170	- mechanische riolering iom beleids en beheerplan water en riolering		2025	87.000	87.000		rioolrecht
				90.000		987.000	1.077.000		
Totaal				2.249.600		12.221.900	14.471.500	1.214.800	
mutatie t.o.v. begrotingsjaar									
mutatie t.o.v. vorig jaar									

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente: 1,5 %				overige expl. lasten	toelichting
			2022	2023	2024	2025	2026	
21.100	15	1.723			1.723			Vervanging o.b.v. speelruimtenota.
	30							Concretiseren van het ontwikkelperspectief naar uitvoeringsprogramma's op deelgebieden.
374.000	30	18.077			18.077			Zie voor verdere toelichting tekst programma 2, Ruimtelijke Ordening op basis inspectie 2020
1.200.000	30	58.000				5.800	52.200	Rotonde Nieuweweg/Apeldoornsweg 2023 10% voorbereiding, uitvoering 2024 90%
100.000	50	3.500			3.500			Afvalwaterketenplan
165.000	30	7.975			7.975			
82.500	30	3.988			3.988			
275.000	30	13.292			13.292			
110.000	30	5.317			5.317			
55.000	30	2.658			2.658			
220.000	30	10.633			10.633			
9.500	30	459			459			
175.000	50	6.125			6.125			
2.787.100		131.747			79.547	52.200		
1.694.000	50	59.290				5.929		voorbereiding 2025 10%, uitvoering 2026 60% en 2027 30%
847.000	30	40.938				4.094		voorbereiding 2025 10%, uitvoering 2026 60% en 2027 30%
6.500	10	748				748		Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van vervanging.
100.000	50	3.500				3.500		Afvalwaterketenplan
1.080.000	30	52.200				52.200		
99.000	30	4.785				4.785		
390.500	30	18.874				18.874		
87.000	50	3.045				3.045		
4.304.000		183.380				93.175		
990.000	30	47.850					47.850	
87.000	50	3.045					3.045	
1.077.000		50.895					50.895	
13.256.700		609.671	5.215	88.949	195.314	179.092	50.895	
			83.734	190.099	173.877	45.680		
			83.734	106.366	-16.223	-128.197		

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief € 100	jaar verv.	directe kstn. investering	totale investering	dekking	dekking t.l.v.
			<u>2021</u>						
			Noa uit te voeren werken:						
19.03.02	A304	150	- legionelladoorspoel en registratiesysteem brandweer 2019		2021	8.000	8.000		
						8.000	8.000		
			<u>2022</u>						
			Programma:						
						8.000	8.000		
			mutatie t.o.v. begrotingsjaar						
			mutatie t.o.v. vorig jaar						

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente: 1,5 %				overige expl. lasten	toelichting
			2022	2023	2024	2025	2026	
8.000	25	440	440					MJOP - dekking uit gevormde reserve
8.000		440	440					
8.000		440	440					
				-440	-440	-440	-440	
				-440				

nr.	beleidsveld	balans	omschrijving	Tarief € 100	jaar verv.	directe kstn. investering	totale investering	dekking	dekking t.l.v.
2021									
Nog uit te voeren werken:									
19.04.09	A009	160	- CIO-convenant - software 2019		2021	11.922	11.922		
20.04.02	A004	160	- digitaliseren archief (fase 5) 2020		2021	10.000	10.000		
21.04.01	A009	160	- CIO-convenant - software 2021		2021	77.000	77.000		
21.04.02	A009	160	- CIO-convenant - software 2021 M2A		2021	105.681	176.150		
						204.603	275.072		
2022									
22.04.02	A008	150	- vervangen brandmeldcentrale en melders Stadhuis	4.000	2022	40.000	44.000		res. ondh.geb.
22.04.03	A008	150	- vervangingsplan transportpompen cv-installatie Stadhuis	1.000	2022	10.000	11.000		res. ondh.geb.
22.04.04	A008	150	- vervangen ventilatie luchtbehandelingskast Stadhuis	2.100	2022	21.000	23.100		res. ondh.geb.
22.04.05	A009	160	- CIO-convenant - software 2022		2022	121.000	134.200		
22.04.06	A009	160	- CIO-convenant - software 2022 M2A		2022	267.650	99.110		
22.04.07	A010	150	- machine nr. 10 Aanhang - werkplaats	300	2022	7.500	7.800		
22.04.09	A008	150	- vervangen electronica noodstroominstallatie Stadhuis	3.000	2022	30.000	33.000		res. ondh.geb.
22.04.10	A004	160	- restauratie archieven streekarchief fase I van V		2022	34.000	34.000		
						10.400	531.150	386.210	
2023									
23.04.01	A009	160	- CIO-convenant - software 2023		2023	96.800	88.000		
23.04.02	A009	160	- CIO-convenant - software 2022 M2A		2022	267.650	99.110		
23.04.03	A004	160	- restauratie archieven streekarchief fase II van V		2023	34.000	34.000		
23.04.04	A008	120	- verbouw en herinrichting stadhuis		2023	3.500.000	3.500.000		
23.04.05	A008	120	- verbouw en herinrichting stadhuis - bijkomende investeringen		2023	500.000	500.000		
						4.398.450	4.221.110		
2024									
24.04.01	A009	160	- CIO-convenant - software 2024		2024	106.480	88.000		
24.04.02	A004	160	- restauratie archieven streekarchief fase III van V		2024	34.000	34.000		
						140.480	122.000		
2025									
25.04.01	A009	160	- CIO-convenant - software 2025		2025	117.130	88.000		
25.04.02	A004	160	- restauratie archieven streekarchief fase IV van V		2025	34.000	34.000		
						151.130	122.000		
Totaal				10.400		1.027.363	5.126.392		
mutatie t.o.v. begrotingsjaar									
mutatie t.o.v. vorig jaar									

te activeren	afs. jr.	jaarlast	vaste rekenrente ICT: 1 %				overige expl. lasten	toelichting
			2022	2023	2024	2025		
11.922	10	1.311	1.311					
10.000	5	2.150	2.150					
77.000	10	8.470	8.470					
176.150	10	19.377	19.377					
275.072		31.308	31.308					
44.000	15	3.593	3.593					
11.000	15	898	898					
23.100	15	1.887	1.887					
134.200	10	14.762	14.762					
99.110	10	10.902	10.902					
7.800	10	897	897					
33.000	15	2.695	2.695					
34.000	15	2.777	2.777					
386.210		38.411	38.411					
88.000	10	9.680		9.680				
99.110	10	10.902		10.902				
34.000	15	2.777		2.777				
3.500.000	25	192.500		192.500				
500.000	25	27.500		27.500				
4.221.110		243.359		243.359				
88.000	10	9.680		9.680				
34.000	15	2.777		2.777				
122.000		12.457		12.457				
88.000	10	9.680		9.680				
34.000	15	2.777		2.777				
122.000		12.457		12.457				
905.282		94.632	31.308	38.411		12.457	12.457	
			7.103	-31.308	-18.851	-18.851		
			7.103	-38.411	12.457			

Begroting I-Dienst 2021-2024 versie 24072020 - Rente gesteld op 1%
Digitalisering archief jaarlijks € 10.000,- voor de periode 2016-2020
Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%

MJOP - Meerjarenonderhoudsplanung gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanung gebouwen. Dekking uit reserve
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanung gebouwen. Dekking uit reserve
Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
Economisch afgeschreven. Jaarlijks beoordelen op noodzaak van veranging.
MJOP - Meerjarenonderhoudsplanung gebouwen. Dekking uit reserve
O.b.v. rapport restauratie inventarisatie Hattem (Streekarchief Hattem-Epe-Heerde)

Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
O.b.v. rapport restauratie inventarisatie Hattem (Streekarchief Hattem-Epe-Heerde)
Kadernota 2022 - Aandacht voor veiligheidsissues, duurzaamheidsmaatregelen, mogelijkheden om kaantooruimte te delen, invloeden van corona, hybride werken.
Kadernota 2022 - Aandacht voor veiligheidsissues, duurzaamheidsmaatregelen, mogelijkheden om kaantooruimte te delen, invloeden van corona, hybride werken.

Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
O.b.v. rapport restauratie inventarisatie Hattem (Streekarchief Hattem-Epe-Heerde)

Begroting I-Dienst 2022-2025 versie 14 augustus 2021 - rente 1%
O.b.v. rapport restauratie inventarisatie Hattem (Streekarchief Hattem-Epe-Heerde)

MEERJARENRAMING “STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN”
2022 TOT EN MET 2025

GEMEENTE HATTEM

Toelichting:

1. In deze staat worden gespecificeerd opgenomen:
 - a. De algemene reserves van de algemene dienst
 - b. De bestemmingsreserves van de algemene dienst
 - c. De overige bestemmingsreserves (*beklemd*)
 - d. De voorzieningen van de algemene dienst

2. Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfs-economisch gezien vrij zijn te besteden.
De reserves kunnen worden onderscheiden naar de algemene reserve en bestemmingsreserves. Zodra de gemeenteraad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. De reserves zonder een dergelijk oormerk vormen samen de algemene reserves.

3. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd wegens:
 - a. Verplichtingen, verliezen en risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs ingeschat kan worden
 - b. Kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt (bijvoorbeeld onderhoudsfondsen)
 - c. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of risico. Mutaties in voorzieningen bestaan uitsluitend uit het aanpassen van de omvang van een voorziening.

Meerjarenraming "Staat van reserves en voorzieningen"

Grootboek- nummer (1)	Omschrijving (2)	Saldo per 31-12-2022 (4)	Saldo per 31-12-2023 (5)	Saldo per 30-12-2024 (6)	Saldo per 30-12-2025 (6)
Algemene reserves					
890.000	algemene reserve (vaste buffer)	4.500.000	4.500.000	4.500.000	4.500.000
890.010	algemene reserve	521.179	664.219	754.181	941.872
	Totaal algemene reserves	5.021.179	5.164.219	5.254.181	5.441.872
Bestemmingsreserves					
891.020	reserve grondexploitatie	321.323	321.323	321.323	321.323
891.270	Reserve frictiekosten	10.960	10.960	10.960	10.960
891.280	egalisereserve rioolrecht	386.000	386.000	386.000	386.000
891.290	reserve volkshuisvestingsdoeleinden	200.500	200.500	200.500	200.500
891.300	egalisereserve afvalstoffenheffing *	216.038	245.126	274.214	321.814
891.340	egalisereserve onderhoud gebouwen	372.717	281.753	77.149	84.753
891.370	reserve egalisereserve decentralisaties	513.447	513.447	513.447	513.447
	Totaal bestemmingsreserves	2.020.985	1.959.109	1.783.593	1.838.797
Overige bestemmingsreserves (beklemd)					
891.500	reserve dekking kapitaallasten	657.342	611.082	564.823	534.964
	Totaal overige bestemmingsreserves	657.342	611.082	564.823	534.964
892.500	Saldo rekening baten en lasten **	188.740	74.662	219.791	66.083
	Totaal Reserves	7.888.247	7.809.073	7.822.389	7.881.717
Voorzieningen					
893.780	voorziening afkoopsommen onderhoud graven	553.667	594.140	636.613	678.857
893.860	voorziening grondexploitatie bedrijventerrein H2O				
893.870	voorziening precariobelasting				
893.880	voorziening w ethouderspensioenen	652.000	702.000	752.000	802.000
893.890	voorziening rioolrecht	562.828	541.042	542.532	560.302
893.900	voorziening ontw ikkeling 't Veen	63.000	107.000	162.000	228.000
	Totaal voorzieningen	1.831.495	1.944.182	2.093.145	2.269.159
	TOTAAL PASSIVA BALANS	9.719.742	9.753.255	9.915.534	10.150.876
893.720	voorziening oninbare vorderingen***	198.826	198.826	198.826	198.826
	TOTAAL ACTIVA BALANS	198.826	198.826	198.826	198.826
	TOTAAL GENERAAL	9.918.568	9.952.081	10.114.360	10.349.702

*egalisereserve afvalstoffenheffing

- negatief saldo wordt gecompenseerd vanuit de tarieven

** saldo rekening van baten en lasten

- MJB-resultaat wordt na besluitvorming verrekend met de algemene reserve

*** oninbare vorderingen

- de voorziening moet conform BBV worden verantwoord aan de activakant van de balans

*MEERJARENRAMING “STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN”
2022 TOT EN MET 2025*

TOELICHTING

ALGEMEEN

In de raad van 16 oktober 2017 is de “Nota reserves en voorzieningen 2017” vastgesteld.

In de Nota is rekening gehouden met de meest recente wettelijke voorschriften (BBV). Daarnaast is kritisch gekeken naar de noodzaak en hoogte van de diverse reserves en voorzieningen.

RESERVES

890.000 algemene reserve vast buffer

De algemene reserve vaste buffer is het vrij besteedbaar eigen vermogen van de gemeente. Voorheen werd uit motieven van financiële dekking (rentebeleid) een bedrag van € 380 per inwoner gehanteerd om de gewenste omvang van deze buffer te bepalen. Deze reserve geeft stabiliteit aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

890.010 algemene reserve

Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en wordt gebruikt voor opvang van risico's. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve vrij aanwendbaar.

Daarnaast wordt deze reserve gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. In de praktijk bestaat de reserve uit een deel waarop al een aantal claims zijn gelegd (raadsbesluiten / begrote onttrekkingen) en een deel dat nog vrij beschikbaar is (voor het opvangen van risico's en als algemeen dekkingsmiddel).

891.020 reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de risico's dienen te worden opgevangen. Risico's in de grondexploitatie kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de vertraging van het in exploitatie nemen van complexen, tegenvallende grondverkoop of hogere investeringen. Om de risico's van de lopende complexen deels op te vangen wordt een bodempercentage van de boekwaarde van alle grondexploitaties gehandhaafd van 2,5%.

891.280 egalisatiereserve rioolrecht

In 2007 is deze egalisatiereserve in het leven geroepen om de grote schommelingen in het door te berekenen rioolrecht (ingesteld in 2006) op te kunnen vangen. De raad stelde 23 juni 2014 het afvalwaterketenplan vast en stelde bij die gelegenheid het plafond van deze reserve op € 1.000.000.

Elk jaar wordt bekeken of het saldo van de producten pompen en riolen, rioolrechten en straatvegen een voordelig dan wel nadelig saldo te zien geeft. Het saldo wordt met de reserve verrekend, mits kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. Vanuit dit criterium is in de jaarrekening 2017 € 614.000 aan de reserve onttrokken als “wegens derden bekleemde middelen”. Conform de BBV is dat bedrag overgeheveld naar de nieuw opgerichte Voorziening Rioolrecht (nr. 893.890).

891.290 reserve volkshuisvestingsdoeleinden

In het Kwalitatief Woonprogramma zijn afspraken gemaakt over de aantallen en typen te bouwen woningen. Geconstateerd is dat de productie van goedkope woningen achter blijft.

Om de bouw van goedkope woningen te stimuleren is een bijdrage ontvangen van de Provincie Gelderland en de Regio Noord Veluwe. Het gaat hier om de SGW (Stimuleringsbijdrage Goedkope

Woningbouw). Deze bijdrage is aan de reserve toegevoegd. In principe is een gedeelte van de reserve vrij besteedbaar maar zal logischerwijs ingezet worden voor volkshuisvestingsdoeleinden. De ontvangen middelen worden gereserveerd voor het Hattemse bouwprogramma.

Het saldo van de reserve is als volgt geormerkt:

- Woningbouw Woonzorgzone Geldersedijk	€ 80.000
- Duurzaamheid woningbouw	€ 20.500
- Woningbouw 't Veen	€ 100.000
Totaal geormerkte gelden	<u>€ 200.500</u>

891.300 egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Deze reserve is ingesteld met als doel de egalisatie van baten en lasten op het gebied van de afvalstoffenheffing. Met behulp van deze reserve blijft de afvalstoffenheffing over de jaren heen stabiel; Incidentele schommelingen in de inkomsten of uitgaven hebben niet zijn weerslag op het tarief. Bij structurele daling of stijging van de baten en lasten kan de heffing worden bijgesteld.

Per saldo lasten van de producten Huisvuil en Afval openbare ruimte als ook toe te rekenen loonkosten worden elk jaar aan deze reserve onttrokken. Het saldo van het product baten afvalstoffenheffing wordt elk jaar aan deze reserve toegevoegd. Gelet op de kosten en baten ontwikkelingen en het feit dat de reserve per ultimo 2019 is uitgeput, heeft er per 1-1-2020 een dotatie van € 200.000 vanuit de algemene middelen plaatsgevonden.

Het is wettelijk niet toegestaan dat er “verdiend” wordt met het opleggen van de afvalstoffenheffing.

Naast het voorkomen van grote schommelingen in de tarieven wordt de reserve ook ingezet als dekking voor investeringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen investeringen niet ineens ten laste van een bestemmingsreserve worden gebracht, tenzij de reserve is gevormd met inkomsten van derden. Door de investeringen inzichtelijk te houden en de heffing te egaliseren, hevelen wij de toekomstige afschrijvingslasten over in de “Reserve dekking kapitaallasten”.

891.340 egalisatiereserve onderhoud gebouwen

De gebouwen worden op basis van de meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) onderhouden.

Voor het opvangen van de financiële begroting- en rekening fluctuaties als gevolg van de jaarlijks muterende onderhoudskosten is bij de begroting 2016 een egalisatiereserve onderhoud gebouwen ingesteld.

In 2021 is het MJOP geactualiseerd en geconcretiseerd. Dit heeft geleid tot een aangepaste begroting 2022. Vanaf de begroting 2022 zal er gewerkt worden met een voorziening onderhoud. De huidige reserve van € 463.000 zal omgevormd worden tot een voorziening onderhoud. Voor de komende tien jaren is een doorrekening gemaakt om de ontwikkeling van de te vormen voorziening te kunnen weergeven. De jaarlijkse kosten met betrekking tot de exploitatie zijn genormeerd op € 235.000 per jaar. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening. In het voorliggende MJOP zijn 2 onderwerpen niet verwerkt:

- Het onderhoud van het Stadhuis is voor de periode van 2022 - 2025 zijn er geen onderhoudskosten meegenomen in het MJOP. Rekening houdende met het mogelijke scenario voor de verbouwing van het Stadhuis. Voor onverwachte kosten is in dit MJOP een bedrag van circa € 50.000 per jaar gereserveerd.
- In het voorliggende MJOP zijn klimaatmaatregelen voor het verduurzamen van gebouwen niet meegenomen. Dit dient in de komende periode nader uitgewerkt te worden.

De onderhoudsplanning voor de gemeentelijke gebouwen wordt geactualiseerd.

891.370 egalisatiereserve decentralisaties

Bij het vaststellen van de begroting 2015 heeft de raad een amendement aangenomen waarbij ze heeft besloten een reserve in te stellen van € 300.000 om de eventuele schommelingen van de extra taken op

het terrein van de Jeugdwet, Participatiewet en de overheveling van de functie Begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo te kunnen opvangen. Het bedrag is onttrokken aan de algemene reserve vrij aanwendbaar. Bij het vaststellen van de jaarrekeningen 2015, 2016, 2017 en 2020 zijn telkens middelen aan deze reserve toegevoegd vanuit het overschot op het sociaal domein. Bij het vaststellen van de jaarrekeningen van 2018 en 2019 zijn middelen aan de reserve onttrokken om het tekort op het sociaal domein te dekken. Het saldo van de reserve is nog geormerkt voor de middelen Wtcg en MO/BW.

891.500 reserve dekking kapitaallasten

De toekomstige kapitaallasten van een aantal investeringen met economisch nut worden uit deze reserve gedekt.

VOORZIENINGEN

893.780 voorziening afkoopsommen graven

De voorziening wordt gevoed door de afkoopsommen van de graven er aan toe te voegen. Jaarlijks wordt 1/20e deel van de jaarlijks berekende vrijval ten gunste gebracht van de exploitatie. De kostendekkendheid van de begraafplaats is in onderzoek. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan het deel voor de exploitatie wijzigen.

893.860 Voorziening grondexploitatie bedrijvenpark H2O

Tot en met de jaarrekening van 2016 is gesteld dat de verliesvoorziening van jaarrekening (groot € 765.000,- per deelnemende gemeente) gehandhaafd dient te worden. Bij de jaarrekening 2017 is deze voorziening naar aanleiding van het verschijnen (in juni 2018) van de "Actualisatie grondexploitatie bedrijvenpark H2O" tot minder dan de helft verlaagd. Bij het vaststellen van de jaarrekeningen 2018 en 2019 is de toekomstige exploitatie van het bedrijvenpark telkens geactualiseerd waarna de voorziening met € 281.500,- resp. € 53.500 is verlaagd tot het huidige peil van € 0,-.

893.870 Voorziening precariobelasting

Vanaf 2014 heeft Gemeente Hattem aanslagen precariobelasting opgelegd. In een beroepsprocedure bij Rechtbank Gelderland zijn wij in het gelijk gesteld. In de najaarsnota van 2017 is daarom besloten tot een forse vrijval zodat er € 417.500,- resteerde. Dat bedrag is in de loop van 2019 aan betrokken partijen terugbetaald zodat er een saldo resteert van € 0,-.

893.880 Voorziening wethouderspensioen

Met ingang van 2015 wordt de pensioenopbouw van zittende wethouders in eigen beheer opgebouwd. Daarvoor is in de jaarrekening van 2015 een voorziening opgericht.

893.890 Voorziening rioolrecht

Op grond van artikel 44 lid 2 van het BBV is er in 2017 een wijziging doorgevoerd. Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de regelgeving enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden beklemd middelen worden gestort. Hiervoor is er in 2017 deze voorziening rioolrecht gevormd.

893.900 Voorziening Ontwikkeling 't Veen

De herontwikkeling van industrieterrein 't Veen is in de jaren 2018 en eerder in gang gezet. De gemeente Hattem kan met ingang van 2020 een investering doen voor wegen in het gebied. Er wordt een jaarlijkse kapitaallast gecalculeerd van € 110.000,-; die volgt uit een investering van netto € 2,3 miljoen. In de begroting 2022-2025 is een groeipad van 10 jaar naar dat bedrag opgenomen door ieder jaar € 11.000,- extra in onze begroting op te nemen, oplopend van € 11.000,- in 2020 naar € 110.000,- in 2029. Dat gaat in de vorm van een dotatie in deze nieuw op te richten Voorziening Ontwikkeling 't Veen. Te zijner tijd

zorgt de daadwerkelijke investering in het wegennetwerk van 't Veen voor een kapitaallast. De toename van de kapitaallast kan gedekt worden vanuit een evenredige afname van de bovengenoemde structurele toevoeging aan de voorziening 't Veen.

893.720 Voorziening oninbare vorderingen

Er is altijd een risico aanwezig dat openstaande vorderingen niet worden voldaan. Door middel van een ouderdomsanalyse wordt, bij de jaarrekening, een inschatting van dit risico gemaakt. De voorziening wordt vervolgens tot het bedrag van dit risico gemuteerd. Conform BBV wordt de voorziening verantwoord als waarde correctie op de vorderingen (vlottende activa).

RESERVEPOSITIE

Saldo per:	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Algemene reserves	5.021	5.164	5.254	5.442
Bestemmingsreserves	2.678	2.570	2.348	2.374
Voorzieningen	2.030	2.143	2.292	2.468
Exploitatieresultaat	189	75	220	66
TOTAAL	9.918	9.952	10.114	10.350

